

חַי בְּתוֹדָה

מעלתה, עוצמתה וסגולתה
של מידת ההודאה

יעקב ישראל לוגאסי

פעיה"ק ירושלים תובב"א
אייר תשע"ו

שבט תשס"א

הגאון הגדול

רבי משה צדקה שליט"א

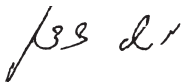
ראש ישיבת "פורת יוסף"

הנני להודיע נאמנה על אודות ידידנו רבי יעקב ישראל
לוגאסי שליט"א מזכה הרבים בספריו היקרים - תורה
שבכתב, ובתורה שבעל פה - בשיחותיו ודרשותיו
הנפלאים, אשר משמים זיכו לו לזכות את בני דורינו
בספריו המיוחדים במינם התואמים לבעיות הדור,
בהדרכות ועצות נפלאות לחיזוק האמונה והקדושה,
ובמיוחד לכיסוס יציבות הנפש לכל תמעד מרבוי
נסיונות הזמן ורבים נעזרו ומצאו עצה ותושיה בספריו
היקרים.

ולא נצרכה אלא לברכה שיזכה המחבר לכל מילי
דמיטב בבריאות איתנה והצלחה רבה להמשיך לזכות
את הרבים וזכות הרבים תגן בעדו ולכל אשר לו.

החותם לכ' התורה

משה צדקה

להשיג הספרים: רח' ישא ברכה 16 - ירושלים 02-5322661

רח' השומר 74 - בני ברק

חנות: מלכות דוד - פנחס ראובן פתוח א-ה מ 11:00-21:00

הברכה וההודאה מקרב לב
מאהבה ומידידות
לידידי ורעי, עזרי ומסייעי
אילן יקואל הי"ו
העומד לימיני בהפצת ספרי
בכל מאודו במסירות ובאהבה בכל עת

יהי רצון שזכות המצוה תעמוד לו לרפואה
שלמה, לאושר וכבוד ולהצלחה לו ולכל בני ביתו.

לרעיתו אלונה

ולבניו ובנותיו:

הילה חן, אליה רחל, דניאל אריה, לאה בלהה,
ישראל רפאל, אריאל דוד, מיכל חיה

ויראה הוא ורעיתו נחת מכל יוצאי חלציהם זרע
ברך ה', תלמידי חכמים ויראי ה' לאורך ימים
ושנות חיים, אמן.

תוכן ענינים

- פתיחה - השמחה תלויה בהודאה 1
1. השמחה נתונה ביד האדם ובבחירתו 1
2. השמחה היא מצרך חיוני ובהכרח שמצוי הוא ובשפע..... 2
3. החיצוניות מעוררת את הפנימיות 3
4. הפעלה המעשית החיצונית לרכישת השמחה – ההודיה ... 4
5. ההודיה מעוררת באדם בהכרה ובתחושה אמתית ג' יסודות ביהדות שהשמחה תלויה בהם..... 5
6. ההודיה מביאה לאמון בה'..... 5
7. המודה חש הפתעה ושמחה בכל פרט של חסד ה' עמו 8
8. מעשה שהיה 10
9. ההודיה לה' מביאה לבטחון ולתקוה בה' 11
10. המודה לה' חש ומאמין בעצמת יכלתו ובמכבדותו 12
11. כפירה חדשה... 17
12. כל האוכל בלא ברכה כאלו גוזל להקדוש ברוך הוא .. 18
13. המודה מתמקד ב"יש" וממלא מתקטן ה"אין" 20
14. המודה לה' חש ידידות נפש, כסופין ועריגה לה' 22
15. האם בדרגתנו הוא להודות ולתת תודה על הרע? 23
16. עצה ודרך כיצד יצליח האדם להודות על הרע 25
17. עצה טובה להנזכר 26
18. עצה להודיה לה' – להודות לבני אדם. 27
19. נסח התפלה לה' בלשון תחנונים 28
20. בעדן עקבות משיחא שגבר ההסתר יש ביותר להתחזק בהודאה 29

21. המודעה על הנסים הטבעיים ראוי לנסים שמעל הטבע ... 31
22. ההודאה פועלת יותר מהתפלה..... 32
- א. מיליון דולר להשתלת לב 33
- ב. עשרים דקות למשש קירות..... 34
- ג. זר פרחים ענק לשבת 37
- ד. ששה שבועות בגבס..... 38
- ה. הרכוש הפקר על החוף..... 40
- ו. כשצלחת המרק ביד..... 42
- ז. חרין אדם על הבגדים..... 43
- ח. עין אחת היתה "גמורה" / ספור..... 45
- ט. המבקש מבלי להקדים הודאה לבקשתו נשמע ממנו כאלו
ועסקו עם אכזר... / ספור..... 47
- י. המקדים הודאתו לבקשתו רואה נסים / ספור..... 48
- יא. המבקש בבקשתו בהתבטאות חיובית הרבה יותר סבוי שתענה
בקשתו מאשר כאשר יתבטא בדרך שלילית ובכניית..... 50
- יב. הודאה - צריך לתת בעצמו ולא על ידי שליח / ספור.... 54
- יג. לא להתעניין מלספר חסדי ה' / ספורים..... 56
- יד. ההודאה הצילה את בני מסכנה / ספור..... 58
- טו. לא לשכח לבקש על העתיד..... 62
- טז. תמשיך לעשות את מה שעשית..... 63
- יז. נשמת כל חי / ספור..... 64
- יח. סוד גדול בהודאה - להודות על הישועה המצפה בעתיד כאלו
וכבר נמצאת..... 67
- יט. מדוע להודות על העתיד לבוא?..... 73
- כ. המתנה והתענוג שבהודאה..... 74
- כא. כמה סבל נגרם מבכיה של חנם ומחסור הכרת הטוב לה' . 77

כב.	נגש ללויית בתו - לא לפני ששםח והודה על לדתה ... /	80
כג.	להודות ולהתודות	81
כד.	לרכש חבר, ידיד - אמצעי להודות לה'	84
כה.	תגיד טוב - יהיה טוב	85
כו.	פועל ישועות / משל	86
כז.	הבורא משתוקק למלת הודאה מהנברא וביותר כאשר הוא	
בחשכה רוחנית או גשמית	90	
כח.	יט. הנהגת ה"אשליה" - היאך לראותה בעין של אמונה ..	92
כט.	כ. ה' נתן וה' לקח - ה' נתן כדי שיהא לו מה לקח / ספור	94
ל.	סעדני ואושעה - כשאושע אערך סעדה לה'	97
לא.	"סעדני ואושעה" - אקדים סעדה כדי להושע / ספור ...	97
לב.	כדאי לחיות כדי להודות / ספור	99
לג.	ההודיה עצמה היא כבר התחלת הישועה / ספור אישי .	103
לד.	שתאמר על הקדוש ברוך הוא שהוא טוב אזי כמו כן ייטיב עמך	
/ ספור	104	
לה.	אין כמו ההודאה לפתח שערי שפע וישועה	108
לו.	כיצד מנחמים בן שמתה עליו אמו?	111
לז.	"סגלה" לקצור ימים	112
לח.	חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה -	
היאך?	113	
לט.	10 מעלות ויותר להם מגיע וזוהי המודה לה'	115
מ.	"ארוממך ה' כי דליתני..." / ספור הצלה מטביעה בבור	
טיט	117	
מא.	ההודיה - דרך התקשרות לה'	122
מב.	התבוננות פשוטה לשמחה עמקה / ספור	125

מג.	כיצד נראים כאשר מתיחסים לשליח המעביר מתנה ולא למשלחו... / ספור-משל	128
מד.	להודות על כל טפה וטפה	132
מה.	שהכל נהיה בדברו	134
מו.	גם מכוס מים אפשר להתמלאת בשמחה	136
מז.	אדם המאמין, חי את חזיו בשמחה עצומה בעשרות סבות בכל יום ונבאר.	138
מח.	איך הופכים חיים ממשעממים למנצלים ושמחים? / ספור	141
מט.	להודות על טבע כמו על גס	145
נ.	תמימות הנדרשת להמשכת שפע ברכה ונסים	147
נא.	מפליא לעשות	152
נב.	להודות על שזכינו להודות	155
נג.	הבא לה' בברכת ההודאה נכנס לפני ולפנים	156
נד.	נגילה ונשמחה בישועתו	157
נה.	ותאמר ציון עזבני ה'.	162
נו.	ההודאה - תכלית יציאת מצרים	165
נז.	תמיד צריך לחוש שנטלתי יותר מחלקי המגיע לי	168
נח.	למוד והדרך כיצד צריך שיהיה נסח ההודאה	168
נט.	עד כמה נחוצה ההודאה - מאה ברכות יוכיחו	172
ס.	סגלה לחולה לקום בריא מחליו	175
סא.	בלילה שירו עמי	176
סב.	מזמור שיר ליום השבת / ספור פלאי	177
סג.	הבוכה "בכיה של חנם" - תקונו לעמד בנסיון בכיה של	
	ממש	182
סד.	רשום בפנקס ההודאות - מבטיח נסים וישועות	184

187	סה. "ויתבוננו חסדי ה'" - דאורייתא
189	סו. רעיון גאוני כיצד לזכר חסדי ה' / ספור
191	סז. ההודיה שהמתיקה את הגזרה / ספור נסי ומפלא
197	סח. דוד המלך - אלוף ההודאה
199	סט. מה יש לכן בהודאתנו: "שלא עשני גוי"
202	ע. הודיה שהצילה אדם מסכנת יאוש ומשבר רוחני / ספור אישי
207	עא. ההודיה - אין כמות להוציא אדם זכאי - ומן הדין ולא בחסד
209	עב. הודיה שהצילה מסכנת מות לחיים / ספור
211	עג. הבורא איננו מעניש אלא מחנך / ספור אישי עצמתי ורב לקחים
215	עד. רעיון נפלא כיצד נתן להודות לה' בעת צרה
217	עה. לקרא לבניו שמות על שם הנסים שארעו לו
219	עו. תודתו לה' של הרב דסלר זצ"ל / ספור
220	עז. אנהה גוררת אנהה והודאה גוררת הודאה / ספור
222	עח. יש לחשש מלבקש מצב אחר מהמצב הקיים / ספור ..
224	עט. תלוי איך מסתכלים...! / ספור
225	פ. הכרת הטוב - עד היכן...? / ספור
227	פא. המודה לה' על טובותיו, אינו אוכל שכרו בעולם הזה ..
229	פב. צדיקים מודים לה'
231	פג. הנהגת הרב "יסוד ושרש העבודה" בענייני אמונת השגחה פרטית
245	פד. תפלה לתודה
247	פה. ידיעה נחוצה...!

פְּתִיחָה

הַשְׁמָחָה תְּלוּיָה בַּהוֹדָאָה

1. הַשְׁמָחָה נְתוּנָה בְּיַד הָאָדָם וּבְבְחִירָתוֹ

רַבִּים חוֹשְׁבִים שֶׁתְּחוּשׁוֹת פְּנִימִיּוֹת כְּגוֹן שְׂמֵחָה, פֶּחַד, אֶהְבָּה, יִרְאָה וְכִיּוֹצֵא, הֵנָּם מַצְבִּים מְקַבְּעִים בְּנַפְשׁ וְלֹא נִתְּנִים לְשֵׁנוֹי, וְכִי אֵין בְּיַד הָאָדָם לְשַׁנּוֹת מַצְבֵּי פֶחַד, עֲצָבוֹן, נְחִיתוּת, וְכִיּוֹצֵא לְמַצְבֵּי שְׂמֵחָה אִמָּן וְכו'.

אוּלָּם אֵין הַדָּבָר כֵּן, וְנַעֲמֵד לַעֲנִיגְנוּ עַל נִקְדַּת הַשְׂמֵחָה.

אֵין נִכּוֹן לַחֲשֹׁב שֶׁאֵם בְּטִבְעֵי אִינְנֵי שְׂמֵחָה, אֲזִי אֵין אֶפְשָׁרוֹת לְשַׁנּוֹת טִבַּע.

רֵאשִׁית יֵשׁ לְהוֹכִיחַ זֹאת מֵעֶצֶם אֲזִהְרַת הַתּוֹרָה שֶׁנֶּעֱבַד לָהּ בְּשְׂמֵחָה, וְכִנְאָמַר (דְּבָרִים כח, מז-מח): תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשְׂמֵחָה... וְעֲבַדְתָּ אֶת אִיִּבֶיךָ", הֲרִי שֶׁהַתּוֹרָה

מענישה באם לא נעבד לה' בשמחה, ואם קים ענש או שְׂכָר על הדבר בהכרח שהדבר בבחירת האדם.

ועוד נאמר (תהילים ק, ב) :עבדו את ה' בשמחה.

ועוד מובא ברמב"ם הלכות לולב (פ"ח הט"ו) השמחה עבודה גדולה היא והמונע ממנה ראוי להפריע ממנו".

ועוד אמרו חז"ל (תענית כט ע"א): "משנכנס אדר מרבין בשמחה", משמע שביד האדם להרבות או למעט את השמחה שבקרבו.

2. השמחה היא מצרך חיוני ובהכרח שמצוי הוא ובשפע.

מובא ב"חובת הלבבות" כל מה שנוצר בעולם ביותר בראו הבורא באפן שהוא מצוי ביותר ובנקל.

האור, הנו מצרך חיוני ביותר ובאפן מתמיד, לכן מצוי הוא ביותר בכל מקום וללא תשלום.

המים, נחוצים פחות מהאור ואולם נחוצים ביותר, לכן מצויים המה בשפע בימים ובנהרות במעינות בבארות ובבורות, ובחנם ללא תשלום.

הלחם שנוצר פחות ממים, מצוי הוא אמנם בשפע, אולם נצרך לכך שהאדם יחרש הקרקע, יזרע, יקצר, יטחן ויאפה.

הבשר נצרך פחות מלחם ומים, לכן מצוי הוא יותר בקשי ומחירו לא זול.

הַכֶּסֶף וְהַזָּהָב, שְׂכַמְעֵט וְלֹא נִצְרָכִים אֱלֹא מַעַט לַצֶּרֶךְ
תִּכְשִׁיטִים, לְכֵן מִצוּיִים הֵם מַעַט, וְקִשָּׁה לְהַשְׁיֵגם בְּיוֹתֵר.

וּבְכֵן נִתְבַּוְּנָה, הַשְׁמָחָה, הַיֵּשׁ מִצֶּרֶךְ נִצְרָךְ יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר
הַשְׁמָחָה, הֲלֹא מֵה שְׂוִים לְאָדָם כָּל הַשְּׁגִיו בְּרִכּוּשׁ, בְּבָנִים מִבְּלִי
שְׂתָהָא לֹא שְׂמָחָה בְּלָבוּ – "אֵיזָהוּ עֲשִׂיר הַשְּׂמַח בְּחֻלְקוֹ" (אבות
פ"ד מ"א)

וּבַהֲכָרַח, מֵאַחֵר וְהַשְׁמָחָה הִיא מִצֶּרֶךְ חִיוֲנִי בְּיוֹתֵר בְּהִכָּרַח
שְׂכָמוֹ כֵּן הוּא מִצוּי וּבְהִשָּׁג יָד בְּיוֹתֵר.

וְהַשְּׂאֵלָה הַיָּאָךְ נִתֵּן לְהַשְׁיֵג אֶת הַשְּׂמָחָה בְּאִפְּן הַנָּקֵל
וּבִתְדִירוּת.

3. הַחִיצוֹנִיּוֹת מַעוֹרֶרֶת אֶת הַפְּנִימִיּוֹת

עוֹלָמְנוּ זֶה הוּא עוֹלָם הַמַּעֲשֶׂה, אִי אֶפְשָׁר לְקַיֵּם אֶת
מַחֲבִיבוֹת הַלְּבָבוֹת מִבְּלִי מִצְּוֹת מַעֲשִׂיּוֹת, וּכְגוֹן זֶה הַרְצָאָה
לְהַגִּיעַ לְאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל, עָלָיו לַעֲשׂוֹת מַעֲשִׂים לְשֵׁם כָּךְ. וּכְגוֹן
לְהַרְבּוֹת בְּחֻסָּד עִם הַבְּרִיּוֹת. לְהַאֲוִיר לָהֶם פָּנִים. לְהַקְדִּים שְׁלוֹם.
לְשַׁמֵּעַ בְּאָזְן קִשְׁבֵּת כָּל יְהוּדִי. לְתַרֵּם מִזְמֵנו, מִכֶּסֶף, מִמְּנוּחָתוֹ
עָבוֹר טוֹבֵת הַרְבִּים וְהַיְחִיד. וְכִיּוֹצֵא בְּמַעֲשִׂים חִיצוֹנִיִּים
שְׂכָאֵלָה, יַעוֹרֵר בְּלָבוּ אֶת פְּנִימִיּוֹת אֲהַבַת יִשְׂרָאֵל.

וְכִמוֹ כֵּן אֲהַבַת ה', לֹא יוּכַל הָאָדָם לְזַכּוֹת לְמַצּוֹה פְּנִימִית
וּלְבָבִית זֶה רַק בְּכֶךְ שְׂיֻקִּים מִצְּוֹת ה', שְׂבֵת, תְּפִלִּין, צִיצִית,

תורה, תפלה, וכיוצא, וכמה שימסר נפשו ביותר לקיום המצוות כן יגבר בלבו אהבת ה', ומבלי קיום המצוות תרחק האהבה מהלב.

וכמו כן יראת ה', יזכה לה האדם בקיומו את אשר אסרה תורה וירחק מהגזל, מהעריות, מהאונאה והשקר, מלשון הרע ורכילות וכיוצא. ומבלי שירחק מאסורי התורה לא יקנה יראת ה' בלבו, וככל שימסר נפשו על אסורי התורה לקימם כן תגבר בלבו יראת ה'.

נתאר לעצמנו לו לא היה מצונו ה' שום מצוה, ולא תפלה ולא ברכה, וכמו כן לא אוסר עלינו שום אסור, ורק מצונו לאהבה וליראה אותו, בשום אופן לא היינו משיגים זאת.

הדבור בתפלה לה' שהיא חלק מעשי – "עקימת שפתיים הוי מעשה". כמה מקנה הוא לאדם ביותר אהבה לה', בטחון בה', תקוה לה', וכן ביתר המצוות והאסורים שנצטוינו לעשותם ושלא לעשותם, המה שמקנים לאדם יראה, אהבה, ויתר חובות המטלות על הלבבות.

4. הפעלה המעשית החיצונית לרכישת השמחה - ההודיה

עתה נבוא לבאר מה הפעלה החיצונית שתעורר בלבנו את השמחה שהיא מצוה פנימית.

וּבְכֵן מְצוֹת הַהוֹדָיָה לַה' הִיא הַמְצָנָה הַחִיצוֹנִית שֶׁתְּעוֹרֵר אֶת הַשְׁמָחָה וּנְבָאָר מְדוּעַ וְהִיאֵךְ.

5. הַהוֹדָיָה מְעוֹרֶרֶת בְּאֶדָם בַּהֲפָרָה וּבִתְחוּשָׁה אִמְתִּית ג' יְסוּדוֹת בִּיהָדוּת שֶׁהַשְׁמָחָה תְּלוּיָה בָּהֶם.

הַהוֹדָיָה לַה' מְעוֹרֶרֶת בְּאֶדָם בַּהֲפָרָה וּבִתְחוּשָׁתָה הָאִמְתִּית
ג' יְסוּדוֹת עֶקְרִיִּים בִּיהָדוּת שֶׁהַשְׁמָחָה תְּלוּיָה בָּהֶם, וְאֵלוֹ הֵן:

א. אֱמוּנָה בַּה'. ב. בְּטַחֲוֹן בַּה'. ג. אֱמוּנָה בְּעֲצָמָתוֹ
וּבְמַכְבְּדוֹתוֹ שֶׁל הָאֶדָם.

וּנְבָאָרָם אַחַת לְאַחַת.

6. הַהוֹדָיָה מְבִיאָה לְאֱמוּנָה בַּה'.

הַסָּבָה הָעֶקְרִית לְעֲצֻבּוֹן בְּגִי הָאֶדָם וּלְנִפְּלִית פְּנִיָּהֶם,
וּלְחִפּוּיֹת רֹאשָׁם, הוּא תְּחוּשָׁתָם שֶׁהֵנָּם עֲזוּבִים נְטוּשִׁים
וּמִפְקָרִים, וְנִתְּנוּנִים לִפְגְּעֵי הָעוֹלָם וְכַבִּיכּוֹל לֹלֵא עוֹל בְּכַפָּם.

וּלְאוֹתָם הַמְאֲמִינִים בְּמִצִּיאוֹת ה' וּבַהֲשֻׁגָּחָתוֹ, עֲצֻבּוֹנָם
בְּכַפְּלִים, וְהוּא מְדוּעַ נְטָשָׁם ה', הַפְּקִירָם, עֲזָבָם, הִפָּה בָּהֶם,
רֹאִים הֵם הִרְבָּה אֲכֻזָּבוֹת בְּחַיֵּיהֶם, הִרְבָּה פְּרִטִּים שֶׁצִּפּוּ לָהֶם,
וְאִפְּלוּ הִתְפַּלְּלוּ עֲלֵיהֶם הֵן בְּרוּחָנִי וְהֵן בְּגִשְׁמִי – וְרָחֲקוּ
מִלְּהִתְיַשֵּׁם, וְתְּחוּשָׁתָם מְאוּסִים, מְרַחֲקִים, וְהָאֶסוֹן בָּזָה הוּא

שְׁהָאָדָם אֵבֶד אֶת אֱמוּנָו בֵּה', וְהַבּוֹרָא נִדְמָה לוֹ כְּלֹא אֱמִין חֵס וְחִלִּילָהּ.

מֵה יוֹצִיא אֶת הָאָדָם מִחֲשִׁיבָה שְׁפָזוֹ שְׁיִכּוֹלָה לְדַחוּתוֹ, לְרִסְקוֹ וּלְמוֹטָטוֹ מִכָּל יְהוּדוּתוֹ?

וּבְכֵן הִפְתָּרוֹן הַיַּחֲדָּה לְכָךְ הוּא: הַהוּדִיָּה לֵה' עַל הַפְּרָטִים הַטּוֹבִים וְהַיָּפִים הַקִּיָּמִים אֲצִלוֹ לְצַדִּים שֶׁל הָאֲכֻזּבוֹת וְהַרְעוֹת, וְנִבְאָר.

אִין לֶךְ אָדָם הַנֶּתוֹן בְּאֲכֻזּבוֹת מִהַחַיִּים, סָר וְזָעַף מִהַתּוֹצְאוֹת לְעִמַּת שְׁאִיפּוֹתָיו, שְׁלֻצְדָם שֶׁל כָּל הָאֲכֻזּבוֹת לֹא קִיָּמִים טוֹבוֹת בְּלִי סוֹף, וְכִגוֹן בְּרִיאוֹתוֹ תִּקְיָנָה, אוֹ פְּרִנְסָתוֹ תִּקְיָנָה, דַּעַתוֹ מִיִּשְׁבֶּת וְכִיּוֹצֵא.

וְכִגוֹן כְּשֶׁהַפְּרִנְסָה בְּדַחַק וּבְצָעַר, אוֹלָם עֲדִין יֵשׁ לוֹ אֵשָׁה וּבָנִים, אִין לוֹ אֵשָׁה וּבָנִים – יֵשׁ לוֹ פְּרִנְסָה, אִין לוֹ אֵת שְׁנִיָּהֶם – יֵשׁ לוֹ בְּרִיאוֹת, וְכִיּוֹצֵא.

אִין לֶךְ אָדָם שֶׁלֹּא יָכוֹל לְמַצֵּא פְּרָטִים שֶׁל חֶסֶד שְׁעֲדִין אוֹפִפִּים אוֹתוֹ גַּם בְּמַצֵּב שְׁמִדַּת הַדִּין תּוֹקֶפְתּוֹ.

וְכֹאשֶׁר הָאָדָם יוֹדֵה לֵה' עַל הַחִיּוּבִי – הַחֶסֶד הַקִּיָּם עָלָיו, יִהְיֶה לוֹ הַשְּׁלִילִי – מִדַּת הַדִּין – כְּמוֹ כֵּן לְחֶסֶד וּלְחִיּוּבִי, וְנִמְחִישׁ זֹאת בְּהִמְחָשָׁה.

כְּשֶׁאֲנִי עוֹמֵד מִמֶּרְחֵק מֵאָה מֶטֶר, וְרוֹאֶה אָדָם שְׂמֵכָה בְּאִגְרוּפָיו עַל גִּבּוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, מֵרָאֶה לֹא נָעִים הַמַּעוֹרָר רַחֲמִים עַל הַמֵּכָה, מִתְקַרֵּב אֲנִי לְאוֹתוֹ מְקוֹם, וְרוֹאֶה אֲנִי שְׂזָה הַמֵּכָה

מְגִישׁ לַמֶּכָּה כּוֹס "תָּה צְמָחִים" וְאוֹמֵר לוֹ שְׁתֵּה כּוֹס זֶה וְתִרְגִּישׁ טוֹב, וְאוֹתוֹ מֶכָּה מוֹדֶה בַּהוֹדָאָה רַבָּה לַמֶּכָּה...

מִיד מִבֵּין אֲנִי שֶׁהֶכְפָּא שֶׁהֶכָּה זֶה עַל גְּבוֹ שֶׁל הַמֶּכָּה לֹא הִיָּה זֶה אֱלָא "מִסַּג"...

הַהוֹדָאָה שְׁמוֹדֶה הַמֶּכָּה לַמֶּכָּה, מְגַלֶּה אֶת הַכֶּרְתוֹ שֶׁהַמֶּכָּה אֵינוֹ אֱלָא רוֹפֵא...

כְּאֲשֶׁר הָאָדָם נוֹתֵן תּוֹדָה לַה' עַל מֵאֲכָלוֹ, מְשָׁקְהוּ, וְחֵשׁ הַיָּאֵד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זֵן וּמַפְרִינֵס אוֹתוֹ תָּמִיד, בַּחֲן בַּחֲסֵד וּבִרְחֻמִּים וְעוֹרֵךְ לוֹ כָּל יוֹם שְׁלַחֲן... "וְשִׁלַּחֲנוּ עֲרוּךְ לִכְל", הִיתְכַּן שְׂיָחוּשׁ שְׁעִסְקוֹ עִם אוֹיֵב וְעוֹיֵן הֵלֵא מִיד יָחוּשׁ שְׁעִסְקוֹ עִם אוֹהֵב, וּמִמִּילָא גַם הִנֵּהגַת מִדַּת הַדִּין תִּהְפֹּךְ בְּתַחוּשְׁתּוֹ לְמִדַּת הַחֶסֶד.

כְּשֶׁאָדָם חֵשׁ שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּאִפְּן אִישִׁי כְּבִיכּוֹל מִתְפַּנֶּה אֵלָיו לְהִיטִיב לוֹ: זֹקֵף כְּפופִים, מַתִּיר אֲסוּרִים, פּוֹקֵחַ עוֹרִים, שְׁעִשָּׂה לִי כָּל צָרָכִי וְכִיּוֹצֵא עוֹד הַרְבֵּה, וְחֵשׁ אֶת ה' עִמּוֹ בְּפִרְטִים רַבִּים שֶׁל הַחֶסֶד הַקִּיָּמִים אֲצִלוֹ, מִיד מִפִּיר בְּדַעְתּוֹ וּבְתַחוּשְׁתּוֹ שְׁעִסְקוֹ עִם אוֹהֵב וְרַע.

אוּלָּם אִם לֹא יִתְחַזֵּק הָאָדָם בַּהוֹדָאָה לַה', הָרִי שְׂיִתְמַקֵּד בְּמִדַּת הַדִּין שְׁתוֹקֶפֶתוֹ, וּמִסְקִנְתּוֹ תִּהְיֶה אֵךְ וְרַק לְהִיּוֹת סָר וְזָעַף עַל ה', וְיִרְאֶהוּ כְּאוֹיֵב, רוֹדֵף, מִרְחִיק וְנוֹטֵשׁ.

זוֹ הַדֶּרֶךְ לְהִרְחִיק הָעֶצֶב וְהַיְגוֹן וּלְקַרֵּב הַשְׁמָחָה, וּבִקְטַע הַבָּא נִרְאֶה הַיָּאֵד אֵף לְהַתְמַלְאוֹת בְּשְׁמָחָה מַחֲיֵי הַיּוֹם יוֹם.

7. המודה חש הפתעה ושומחה בכל פרט של חסד ה' עמו

כאשר האדם מודה לה', מפנים בתודעתו שהקדוש ברוך הוא לא חייב לו כלום, וכל מה שהוא מקבל מה' – עד הפרט הזעיר ביותר – זוהי הפתעה ומתנה.

הגורם הגדול לעצבון בני האדם, לכעסם ולתחושת החסר שלהם על פני כל ה"יש" שיש להם, הוא מפני שחשים תחושת "מגיע לי" ... למה לכלם יש... "מה אני יותר גרוע מכלם" ... וכיוצא, ואז מתמלאים בכעס ועצב, תחרות קנאה ואף שנאה.

כאשר אדם אומר תודה לה', בכך מבטא הוא בשפתיו ובלבו, לא מגיע לי כלום, תודה....!

אדם לא יאמר תודה על מה שחש הוא שמגיע לו, ובפרט כאשר חש הוא שמגיע לו יותר, וקבל פחות ממה שמגיע לו – בודאי שלא יאמר תודה על מה שקבל.

ההודאה לה' ממלאת את האדם באשר רב, שכן בכל הודאה והודאה חש הוא, הפתעה... מתנה...

קבלתי מה שלא מגיע לי.

ומכלל הן אתה שומע לאו - זה שלא מודה לה' על טובותיו, מפתח בקרבו תחושה של מגיע לי... ופה "הגיהנום" של חיי, מכאן נכנס הוא לעצבון, לדכאון, לקנאה ולתחרות.

וְאִם תֹּאמַר וּמִדּוּעַ בְּאַמֶּת לֹא מִגִּיעַ לְאָדָם כָּלוּם בְּעוֹלָם?
 רֵאשִׁית, מִפְּנֵי שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא חֵיב כָּלוּם לְאָף
 אָדָם, שֶׁכֵּן לֹא שֶׁלֹּמְנוּ לוֹ כָּלוּם שְׂיֵהָא חֵיב לָנוּ מִשְׁהוּ.
 וְגַם עַל מִצְוֹתֵינוּ שְׁאָנוּ מְקִימִים, הֲלֹא הִתְנָה עִמָּנוּ הַבּוֹרָא:
"הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתֶם וּמָחָר לִקְבֹּל שְׂכָרְךָ", וְעוֹד אָמְרוּ: **"שְׂכָר מִצְוֹת**
בְּהָיָה עֲלֵמָא לִיכָא" – שְׂכָר מִצְוֹת אֵינָם בְּעוֹלָם הַזֶּה.
 בְּעוֹלָם הַזֶּה עֲדִין לֹא הִגִּיעַ זְמַן פְּרָעוֹן הַמִּצְוֹת.

וְעוֹד, אֲדַרְבֵּא חֵיבִים אָנוּ לֵה' לֹא מַעֲט עַל מַחְדָּלָנוּ מִתּוֹרָה
 וּמִצְוֹת, וְאִם נָבּוֹא בְּחִשְׁבוֹן אֶתוֹ, הֲרִי שְׁבוּדָאֵי חֵיבִים אָנוּ לוֹ
 הֶרְבֵּה, שֶׁכֵּן בִּיחַס לְטוֹבוֹתָיו עִמָּנוּ, רְחוּקִים אָנוּ מִלְּדַרְשׁ וְלִתְבַּעַ
 בִּיחַס לְחֻבָּתָנוּ כָּלפִּיּו. בְּאַפֵּן שְׁכָל מַה שְׁאָנוּ נִהְיִים כָּאֵן בְּעוֹלָם
 הוּא מִתְּנֵת חֲנָם וְחֶסֶד ה'.

[וְאִם תִּשְׁאֹל הֲלֹא מִטְרַת ה' אֶת בְּרִיאַת בְּנֵי הָאָדָם כְּדִי
 שִׁיְהֵנוּ מִפְּרִי עֲמַלָם, וְלֹא יִהְיֶה שְׂכָרָם בְּעוֹלָם הַבָּא כִּנְהֻמָּא
 דְּכִיסוּפָא – לֶחֶם בּוֹשָׁה, כַּמְבוּאָר בְּמִסִּילַת יִשְׂרָאֵל פֶּרֶק א',
 וְאִם לֹא מִגִּיעַ לְאָדָם כָּלוּם, וְכוּלּוּ חֵי בַחֲסֵד ה' הֲרִי שְׂאוּכַל
 לַחֲמוּ בְּבוֹשָׁה, וְהֵיכָן תְּבוּא בִּכְךָ תַּכְלִית כּוֹונַת ה'?

הַתְּשׁוּבָה לַכֶּךְ, בַּעֲצָם יֵשׁ כָּאֵן ב' עֲנִיִּינִים, הָאֶחָד, בּוּדָאֵי
 שְׂמִיגִיעַ שְׂכָר לְאָדָם עַל מִצְוָה שֶׁהֵנוּ עוֹשֶׂה, וְאֵף עַל כָּל פְּעוּלָה
 קִטְנָה, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲז"ל: אֵין הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִקְפַּח שְׂכָר
 שׁוּם בְּרִיָּה, וְאִפִּילוּ הַכְּלָבִים שֶׁלֹּא חָרְצוּ לְשׁוֹנָם בְּצִאתָנוּ
 מִמִּצְרַיִם זָכוּ לְמִתְנָה (שְׁמוֹת כב, ל): **"וּבִשֶּׁר בְּשֻׁדָּה טֶרֶפָה לֹא**
תֹּאכְלוּ לְקָלֵב תִּשְׁלַכּוּן אֹתוֹ".

אלא שכדי שיהא האדם רצוי ונחמד לפני ה', זהו כאשר רואה בהקדוש ברוך הוא כמיטיב לו ומתחסד עמו.

משל למה הדבר דומה? ישנו פועל המקבל שכרו מבעל הבית עבור עבודתו, אולם אינו מוצא חן כלל בעיני מעבידו, ומלבד זאת שנותן לו את שכרו כפי שנקבע אין לו שום קשר עמו, לעומתו יש פועל שבעל הבית אוהבו, מאיר לו פנים על התנהגותו האדיבה, על הדרך ארץ ובעיקר על הכרת הטוב שבו.

כאשר האדם חש שכל עצם הבריאה היא מטובו של ה' להיטיב לבריותיו ולהביאם למצב של שכר זה גופא מצד חסדו יתברך, ומודה לה' על כך הנו רצוי ואהוב לה'. ועוד יש להאריך בזה ואין כאן המקום].

8. מעשה שהיה

ומעשה היה בענין שהזכרנו הוא בקרובת משפחתי שספרה שבמשך 10 שנים לא היה לה ילדים, ובמר נפשה הלכה להגאון הגרש"ז אוירבאך זצ"ל, ופרשה לפניו צרתה ומר לבה, וכך השיב לה הגאון:

בתי, הקדוש ברוך הוא לא חייב לך כלום... וגם זה שיש לך בעל אברה, בית לדור בו, אין זה מפני שהקדוש ברוך הוא חייב לכם משהו...

באכזבתה ובמר לבה פנתה ללכת מהגאון, ואז חזר הגאון ואמר לה: דעי, אם תעשי לכבוד ה' מה שהנך לא חייבת לו, יתכן ויעשה אף הוא מה שהוא לא חייב לך...

ואז עסקה הרבה בחסד עם חולים ומספנים, וזכתה להפקד בבנים ובנות.

הבן את גאונותו של גאון ישראל זה, קדם כל ראה היאך להסיר ממנה את המרמור והדפאון הממוטט את בני האדם, והוא בידעו אותה: הקדוש ברוך הוא לא חייב לך כלום... ואחר כך, אכן נתן לה עצה היאך בכל זאת לזכות לישועה ואף שאין הקדוש ברוך הוא חייב לתן אותה.

9. ההודיה לה' מביאה לבטחון ולתקוה בה'

פלוני הסתבך בחובות תשלומי "מס הכנסה" בסכום של חצי מיליון שקל.

מיד שוקל הוא בדעתו למי יפנה? נזכר, הרי יש לי ב' שכנים שהנם פקידים בכירים ב"מס הכנסה", ובידם "להיז עניינים" ממזרח למערב...

מיד רץ במחשבתו למי משניהם יפנה? ותשובתו לא אחרה לבוא. שכן, שכן אחד הוא ידידו הטוב, מאיר פנים, מקדים שלום, מושיט תמיד יד לעזרה לאהבה ולאחווה, איש "נתינה" באפן יוצא מהכלל. ואלו השכן השני, חמור בסבר פניו, לא די שאינו מקדים שלום אף לא משיב שלום, קשוח,

רחוק מנתינה ומאהבת הבריות, ובכן התשובה פשוטה למי
יפנה לעזרה...

כאשר האדם חש את הבורא כ"שכן טוב", אוהב, נותן,
הרי יבטח בו בשעת צרתו, יתלה תקותו בו בשעת הצרה,
אולם אם יראהו כשכן השני שהזכרנו, יתיאש מה', לא יבטח
בו ולא יתלה תקותו בו, שכן בתחושתו – הלא זה הבורא
רודף אותי תמיד, וכי יעמד לי עתה לעזרתי....!?

מה הפתרון לכך?

ההודאה!

כאשר האדם חזק בהודאה לה' הרי שרואה את ה' כנותן,
ואם יש נותן יש אוהב, ואם יש אוהב יש אהוב, ואם הנני
אהוב, למה שלא אבטח בו ואתלה תקותי בו בצרתי. למה
שלא אשמח בתקותי בו תמיד אחר שיש לי אוהב גבור בעל
היכלת ובעל הכחות כלם, והוא המושל בכל ובידו לחזק לכל.

10. המודה לה' חש ומאמין בעצמות יכלתו ובמכבדותו

אומר ה"ה רבי ירוחם ממיר זצוק"ל:

אסון לאדם שאינו יודע את חסרונותיו, אולם אסון כפול
לאדם שאינו יודע את מעלותיו...

אדם החי בנחיתות, בחסר הערכה עצמית, בתדמית עצמית שפלה ונדרסת, חסר בטחון בעצמו, ביכולתו, חסר ערך למכבודו, חסר ערך לפעלותיו וליצירותיו, היש מסכנות כמסכנותו...!?

במדת מה כל אדם לקוי במה שהזכרנו, ישנם חלקויים בזה ביותר ועד שנצרכים טפול לנפשם, אולם במדת מה כאמור כל אדם לקוי בענוה פסולה זו.

ובכן, וכי אין לבגיה זו פתרון בתורתנו הקדושה? אמנם יש ויש, ונבאר זאת בטוב טעם.

לו היה האדם יודע את ערכו באמת, את עצמת נשמתו, יקרוותה, מכבודותה, את עצמת כל פעלה – בדבור כל שהוא, במחשבה כל שהיא, במעשה כל שהוא – לכבוד ה', כמה משעשעת כל פעלה את הבורא, כמה נחת רוח עושה הוא לבוראו, הלא היה זה האדם מאשר ביותר ושמח ביותר.

לו היה האדם יודע שהוא תכלית רצון הבורא בבריאת עולמו, ובשבילו נברא העולם, כלומר בשביל כל יחיד היה שנה לבורא לברא עולם שלם, וכמאמר הגמרא (סנהדרין לו, ע"א) "חביב אדם לומר בשבילי נברא העולם", כמה היו משתנים כל חייו.

אלא מה, שהאדם חי בעולם בתחושה, מי אני ומה אני... מה פעלתי ויצירתי בתורה ותפלה... מי אני שישמע ויאזין לי הבורא... מי אני ומה אני שיתחס אלי הבורא בצרתי...

מי אני שימחה הקדוש ברוך הוא על כבודי ובזיוני... מי אני שיחוש הקדוש ברוך הוא בצערי ובגיוני... וכיוצא, הלא במחשבות אלו האדם מרחיק עצמו מקונו, ומתכלית ביאתו לעולם.

ולא די שמרחיק האדם את עצמו בכך אלא שזו כפירה ממש. שכן אמונתנו, שהקדוש ברוך הוא מצטער וחש בצעריו של כל יהודי ויהודי וכמאמר רבי מאיר במשנה (סנהדרין פ"ו, מ"ה): כשאדם בצער שכינה מה אומרת קלני מראשי קלני מזרועי, ואפלו ברשע מישראל על אחת כמה וכמה כל אדם.

כיצד יגמל האדם מתחושות ארורות הללו?

הפתרון הוא ההודאה לה', ונבאר.

הרי בתורה הקדושה שבכתב, ובתורה שבעל פה שנמסרה לנו ממש ועת אנשי כנסת הגדולה יש בהם מצוות השיטות לכלל ולפרט ועד הברכה הפרטית שצריך האדם לברך לה' על כל הנאה והנאה שנהנה בעולם. הוי אומר שישנה משמעות בהודאתו זו לה', פועל הוא בך, ועושה נחת רוח לה' בך, ואף שאין זה אלא ברבת הנהנין על כוס מים... שהרי מזכיר הוא שם השם על אותה הנאה, וכידוע חמר הזכרת שם ה' לבטלה שהוא עוון חמור מאד, ואם תקנו לנו חז"ל להזכיר שם השם על כל הנאה כל שהיא בעולם ושיהיה זה מאה פעמים ביום, מורה הדבר כמה חשוב לפני ה' ברכה של כל יהודי ויהודי.

כְּאִשֶּׁר אָדָם נוֹטֵל כּוֹס מִיָּם וּמוֹדָה עָלָיו לֵה', מָה מִבְּטָא
הוּא בְּכָךְ?

א. אָנִי שׁוֹה... אָנִי מְכַבֵּד... הַבוֹרָא עִם כָּל גְּדֻלוּתוֹ,
נוֹרְאוּתוֹ, כְּחוֹ וִיכְלָתוֹ, כְּבוֹדוֹ וּמוֹרָאוֹ, מִתְפַּנֶּה אֵלַי לְתֵן לִי כּוֹס
מִיָּם, הֵי אֹמֵר שְׂאֲנִי יָקָר אֲצִלּוֹ וְשׁוֹה אֲצִלּוֹ... וְלֹא עוֹד אֶלָּא
גַּם שְׂמֵתִכֶּבֶד הוּא בְּבִרְכָּתִי אֵלָיו, וְהַעֲבָדָה שְׂמִצּוֹנָה הוּא עָלַי
לְבָרְכוֹ וּלְהוֹדוֹת לוֹ.

נִתְבוֹנֵן:

הֵישׁ כְּבוֹד לְאָדָם גָּדוֹל מִזֶּה שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לוֹ:
בְּרַכְנִי...!?

הַאוֹמֵר תּוֹדָה, חָשׂ אֶת מְכַבְּדוֹתוֹ הַחַיּוּבִית כְּאִשֶּׁר יְהוּדִי
הַנִּבְחָר לְבוֹרָאוֹ – "כִּי יַעֲקֹב בָּחַר לוֹ יְיָ יִשְׂרָאֵל לְסִגְלָתוֹ"
(תהילים קלה, ד) "יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר" (ישעיה מט, ג), שֶׁכֵּן
מֵה יִשְׁנֶה מְכַבְּדוֹת יוֹתֵר לְאָדָם מִכֵּךְ שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר
לוֹ: בְּרַכְנִי עַל כּוֹס מִיָּם... בְּרַכְנִי בְּשֵׁם וּמַלְכוּת... בְּרַכְנִי בְּלִשׁוֹן
נוֹכַח: בְּרוּךְ אַתָּה...!

וְכֵן הוּא "מֵאָה בְּרָכוֹת" בְּכָל יוֹם...

וְלֹא דִי שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִבְקֵשׁ מֵהָאָדָם: בְּרַכְנִי, אֶלָּא
אִף מִחִיבּוֹ... שֶׁכֵּן חַיֵּב אָדָם לְבָרַךְ מֵאָה בְּרָכוֹת בְּכָל יוֹם.

חֲפֵץ ה' בְּבִרְכוּתֵינוּ וּבַהוֹדָאָתֵנוּ מוֹרָה עַל מְכַבְּדוֹתוֹ בָּנוּ –
עַם-זוֹ יִצְרָתִי לִי תַהֲלֵתִי יִסְפְּרוּ (ישעיה מג, כא), הֲרִי שֶׁהַבוֹרָא

משתבח בנו כיצירתו הנפלאה בכך שיודעים אנו לספר תהלותיו.

ועוד אמרו בגמרא (ברכות ו') בארבע פרשיות שבתפלין של הקדוש ברוך הוא מה כתוב?

ארבעה פסוקים ואלו הם:

1. כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרבים אליו כה' אלקינו... ומי גוי גדול אשר-לו חקים ומשפטים צדיקם ככל התורה הזאת... (דברים ד, ז-ח)

2. אשריד ישראל מי כמוך עם נושע... (דברים לג, כט) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ... (דברי הימים א יז, כא)

3. או הנסה אלהים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי... (דברים ד, לד)

4. ולתתך עליון על כל-הגוים... (דברים כו, יט)

ועוד שם בגמרא שהקדוש ברוך הוא משתבח בעם ישראל, שנאמר (דברים כו, יז-יח) את ה' האמרת היום להיות לך לאלקים... וה' האמירך היום להיות לו לעם סגלה.

על אחת כמה וכמה כשהאדם הולך ומונה עוד ועוד את טובותיו וחסדיו של הבורא הרבים עמו כהנה וכהנה.

אולם כאשר אין האדם מודה לה', אזי אף שנהנה בפעל מטובותיו של הבורא, אולם מה יכולה להיות תחושתו, וכי מה שאני מקבל מהבורא, זה מפני שאני חשוב אצלו, לא,

שְׁכֵן הָרִי מְטִיב הוּא גַם לְשׁוֹנְאָיו, הֲלֹא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא טוֹב וּמִיטִיב גַּם לְאוֹיְבָיו וּלְשׁוֹנְאָיו, לְשׁוֹנְאֵי תוֹרָתוֹ, לְשׁוֹנְאֵי חֻמְי תוֹרָתוֹ, לְשׁוֹנְאֵי עַמּוֹ, וְאִם כֵּן לֹא אָהָא אֲנִי פָחוֹת מֵהֶם...

אוּלָם כַּאֲשֶׁר הָאָדָם נוֹתֵן תּוֹדָה לֵה', מִבֶּטָא הוּא שֶׁהִנְנִי מְכַבֵּד לֵה', וְאֲנִי מְקַבֵּל מִהַבּוֹרָא חֶסֶד מִתּוֹךְ שְׁמִכְבֵּד אֲנִי בְּעִינָיו.

אָדָם שֶׁחָשׂ מִבְּזָה לֹא יֵתֵן תּוֹדָה לְמִיטִיבוֹ, שְׁכֵן מַחֲמַת תְּחוּשָׁתוֹ הַנִּבְזִית יִרְאֶה בְּמִיטִיבוֹ כְּאִינְטֶרְסֵנְט, וְשָׁפֵל נִתְיַנֵּתוֹ לְצַרְף עֲצָמוֹ שֶׁל הַנוֹתֵן, שְׁכֵן לֹא יַעֲלֶה בְּדַעְתּוֹ שֶׁהַנוֹתֵן מַחֲשִׁיבוֹ לַתֵּן לוֹ, וְלִכֵּן לֹא יֹאמֶר תּוֹדָה, בְּאֻמִּירַת תּוֹדָה מוֹקִיעַ הָאָדָם מִחֻשְׁבוֹת שְׁלִילוֹת וְהֶרְסָנוֹת הַלְלוּ.

11. כְּפִירָה חֲדָשָׁה...

אוֹמֵר הָרַבִּי רַבִּי צְדוֹק מְלוּבָּלִין (צדקת הצדיק אות קנד): כִּשְׁם שֶׁחֵיב הָאָדָם לְהֶאֱמִין בֵּה' יִתְבָּרֵךְ, כִּד צְרִיךְ אַחֵר כִּד לְהֶאֱמִין בְּעַצְמוֹ, כְּלוּמַר שֵׁישׁ לֵה' יִתְבָּרֵךְ עֶסֶק עַמּוֹ, וְשֵׁאִינוּ פּוֹעֵל בְּטֵל, שֶׁבֶן לִילָה הִיָּה וְבֵן לִילָה אָבֵד, רַק צְרִיךְ לְהֶאֱמִין כִּי נִפְשׁוֹ מִמְּקוֹר הַחַיִּים יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ, וְה' יִתְבָּרֵךְ מִתְעַנֵּג וּמִשְׁתַּעֲשֵׂעַ בֵּה כְּשֶׁעוֹשֶׂה רְצוֹנוֹ.

לְמַדְנוּ מִכָּאן אֶפֶן כְּפִירָה חֲדָשׁ שְׂרָבִים אוֹלִי לֹא מוֹדְעִים לוֹ. כִּשְׁם שֶׁחֵיב הָאָדָם לְהֶאֱמִין בֵּה', מִבְּלִי אֱמוּנָה זֹו כּוֹפֵר הוּא, כֵּן חֵיב לְהֶאֱמִין בְּעַצְמוֹ – בְּעַצְמָתוֹ, בְּכַח נִפְשׁוֹ הִיקָרָה,

ואם לאו חבר הוא לאותו כופר בה', ושניהם כאחד יקראו כופרים. רק בהודאה לה' יחוש האדם מכבד, פועל, יוצר, ממלא תפקיד חשוב בתכלית בריאת הקדוש ברוך הוא את עולמו.

ובמבלי ההודאה יחוש שהנו עובר בטל. בעולם, ונזון, מסבת כאשר יזנו החיות הבהמות, הגויים, ואולי אף שונאי ה'.

12. כל האוכל בלא ברכה כאלו גזל

(להקדוש ברוך הוא (ברכות ה' ע"א)

ויש להבין מהו לשון גזל, וכי שיך לגזל ולחטף מה', ועוד הלא הבורא מתחסד עם הרעים ועם הטובים לתן להם בחסד ולא לפי המגיע להם, אם כן היאך בברכה שמברך לה' נעשה הדבר למגיע לאדם?

ויובן זה על פי הגמרא (ברכות ה') האומר שלום לחברו ואינו משיב לו - נקרא גזלן. שנאמר: "גזלת העני בבתיכם" ולכאורה מדוע נקרא גזלן זה שלא משיב שלום לזה שהקדים לו שלום, והלא לא בקש זה שיאמרו לו שלום, ואולי אף עדיף היה לו שלא יקדים לו חברו שלום?

אולם התשובה, זה שהקדים לך שלום, חש שהנו שנה משהו, ולכן צפה שבאמירת שלום זו שהקדים לחברו -

יִתְכַבֵּד בְּכָד חֲבֵרוֹ, וַיִּבְטֹא זֹאת בְּכָד שְׂשִׁיב לוֹ כְּמוֹ כֵּן שְׁלוֹם,
וּבְכָד יִרְאֶה שְׁכָבוֹד הוּא לוֹ זֶה שֶׁהִקְדִּים לוֹ חֲבֵרוֹ שְׁלוֹם.

אוֹלָם כִּאֲשֶׁר אֵינוֹ מְשִׁיב שְׁלוֹם לְמַקְדִּימוֹ, הִרִי הוּא כְּאוֹמֵר
לוֹ אֵינְךָ שׁוֹה אֲצָלִי בְּלוֹם, וְאֵין לִי שׁוֹם כְּבוֹד בְּכָד שֶׁהִקְדַּמְתָּ
לִי שְׁלוֹם, הַשְׁלוֹם שֶׁלְּךָ לֹא מַעֲלָה וְלֹא מוֹרִיד שֶׁכֵּן הִנֵּךְ עֲצָמְךָ
כְּמוֹ בְּעֵינֵי לֹא מַעֲלָה וְלֹא מוֹרִיד, וּבִכֵּן בְּכָד גָּזַל מִמֶּנּוּ אֶת
תְּחוּשֶׁת מַכְבְּדוּתוֹ, וְשָׁלַל אוֹתָהּ מִמֶּנּוּ.

כְּמוֹ כֵּן זֶה הָאוֹכֵל בְּלֹא בְּרָכָה, וּמֵדוּעַ?

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הִקְדִּים לְתֵן לָךְ לֶחֶם, מִיָּם, וּמִצֶּפֶה מִמֶּךָ
שֶׁתְּחוּשׁ שֶׁהֵנוּ מִתְכַבֵּד לְתֵן לָךְ צְרִיקָה, וְכִנְאָמֵר: **יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
בְּךָ אֶתְפָּאֵר**, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְפָּאֵר בְּעִמּוֹ יִשְׂרָאֵל
וּמִחֲשִׁיבָם, וְכִנְאָמֵר: **עַם זֶה יִצְרָתִי לִי תִהְלֵתִי יִסְפְּרוּ** הַקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא מִתְפָּאֵר בִּיצִירָתוֹ כְּאֵמֶן זֶה הַמִּתְפָּאֵר בִּיצִירוֹתָיו,
וְכִאוֹמֵר: **רְאוּ יִצְרָתִי שֶׁזֶּה עַמִּי יִשְׂרָאֵל – הִיצִירָה הִיפָּה שְׁלִי...**
וּמֵדוּעַ? שֶׁכֵּן יֵשׁ בָּהֶם דַּעַת לְסַפֵּר תִּהְלֵתִי.

יֵשׁ לַהֲקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּבִיכּוֹל כְּבוֹד בְּכָד שְׂשִׁיב לוֹ עַם
שֶׁמִּשְׁבָּחוֹ וּמִפָּאֵרוֹ, עָלֵינוּ לְכַבֵּד אֶת ה' וְלִהְיוֹתֵיחַס לְמַכְבְּדוּתוֹ
בָּנוּ, וְכִאֲשֶׁר אֵינָנו מְבָרְכִים, גּוֹזְלִים אֶנּוּ אֶת מַכְבְּדוּתוֹ וְתִבְרָךְ
וְהַתְפָּאֲרוֹתָיו בָּנוּ, שֶׁכֵּן כָּל הַכְּבוֹד וְהַתְפָּאֲרוֹת שֶׁלוֹ בָּנוּ הוּא
בָּזָה שְׂאֵנוּ מִסְפָּרִים תִּהְלוֹתָיו.

כְּשֶׁאֵנוּ מְבָרְכִים, מַכְבְּדִים אֶנּוּ אֶת עֲצָמֵנוּ וְכִאֲמוֹר לְעִיל
שֶׁהָאוֹמֵר תּוֹדָה חֲשׁ שֶׁהוּא שׁוֹה וּמַכְבֵּד, וְכִשְׂאֵנוּ חֲשִׁים

מִכְבָּדִים, אֲזִי כְּמוֹ כֵּן הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְכַבֵּד, שֶׁכֵּן יֵשׁ לוֹ
נִבְרָאִים מְכַבָּדִים, וְכִשְׁאִינָנוּ מְבָרְכִים, בְּזִים אָנוּ לְעֶצְמָנוּ,
וְחֹשִׁים שְׁאִינָנוּ שׁוֹיִם וּמְכַבָּדִים. וּמִמִּילָא גַם לְבוֹרָא לֹא קִיָּמִים
נִבְרָאִים מְכַבָּדִים, אֲלֵא נִבְרָאִים שְׁפָלִים וְאַפְלִים, וּבִכְךָ הָרִי
גִזְלָנוּ אֶת מְכַבְּדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ וְהִבֵּן.

13. הַמוֹדָה מִתְמַקֵּד בִּ"יֵשׁ" וּמִמִּילָא מִתְקַטֵּן הַ"אִין"

מִפְרָגִס בֵּית יַחֲדִי, עוֹבֵד קָשָׁה, עֲבוּדָה פִּיזִית מְפָרֶכֶת,
בְּקִשְׁתוֹ הֵיטָה מֵאֲשֶׁתּוֹ, אִינְנִי מִבְקֵשׁ מִמֶּךָ דְּבַר, אֲלֵא שֶׁהַבֵּית
יֵהָא מְסַדֵּר, וְעוֹד שֶׁבְּכָל יוֹם יֵהָא תִּבְשִׁיל חֶם וְטָעִים.

לְאַחַר יוֹם עֲבוּדָה מְפָרֶךְ שֶׁבַּ הַבֵּיתָה כִּמְעַט בְּצוּם, עֵינִי
וְרַעַב, וּלְתִדְהֻמָּתוֹ רְעִיתוֹ לֹא הִכִּינָה דְּבַר, נִיחַ שֶׁהֵנוּ גוֹי, מִיד
מִכָּה וּמִקָּלָל...

לְמַחֲרַת רְעִיתוֹ גִּלְתָּה שְׁכַרְטִיס הַהֲגֵרְלָה שְׁרַכְשָׁה לִפְנֵי
שְׁבוּעַ זָכָה בְּעֶשְׂרִים מִלִּיּוֹן ש"ח...

הַמְתִּינָה לְבַעֲלָה שְׁיָשׁוּב... בְּעָלִי הִיקָר... מַחֲכָה לָךְ
הַפְתָּעָה... עֶשְׂרִים מִלִּיּוֹן... כְּמוֹבֵן שֶׁבַעֲלָה לֹא יָדַע אֶת עֲצָמוֹ
מֵרַב אֲשֶׁר... לְאַחַר מִכֵּן אָמְרָה לוֹ: בְּעָלִי הִיקָר, מַחֲכָה לָךְ עוֹד
הַפְתָּעָה... גַּם הַיּוֹם לֹא בִשְׁלָתִי דְּבַר...

נִתְבוֹגֵן, הַיּוֹם גַּם יָכָה וַיִּקָּלֵל אוֹתָהּ בַּעֲלָה, בּוֹדָאִי לֹא,
וּמִדּוּעַ? אֶתְמוֹל כִּשְׁלֹא הָיָה יֵשׁ" מִשְׁמַעוּתִי, "הָאִין" - סִיר

הַבָּשָׂר - תַּפְס מְקוֹם נִכְבָּד, הַיּוֹם שֶׁיִּשְׁנֶה "יֵשׁ" מִשְׁמַעוֹתֵי, "הָאֵין" - סִיר הַבָּשָׂר - לֹא תוֹפֵס מְקוֹם.

הַמוֹדָה לַה', מְגַדִּיל אֶת הַיֵּשׁ, רוֹאֶה אֶת טוֹבוֹת ה' בְּזִכּוּכֵי מַגְדָּלָת, וְהַיּוֹתֵר נָכוֹן בְּזִכּוּכֵי הַנִּכּוֹנָה שֶׁכֵּן טוֹבוֹת ה' בְּעֵצָם הֵנָּה טוֹבוֹת שֶׁאֵין לְשַׁעֲרָם כְּמוֹ "פּוֹקֵחַ עֲוֹנוֹת", "זוֹקֵף כְּפוֹפִים", "מַתִּיר אֲסוּרִים", "חוֹנֵן הַדַּעַת", "רוֹפֵא חוֹלִים" וְכִיּוֹצֵא, וּמִמִּילָא הַ"אֵין" מִתְקַטֵּן וְנִחְשָׁב לְחֶסֶר מִשְׁמַעוֹת כְּהַעֲדֵר סִיר בָּשָׂר לַעֲמַת בְּשׁוֹרֵת רֹחַ הַמִּילִיוֹנִים.

אֲסוּר לָנוּ לַתֵּת לַהֲרַגֵּל לְשַׁחַק אֶת עֶרֶךְ מַתְנוֹת ה', שֶׁכֵּן גַּם זֶה שְׂזָכָה בְּמִילִיוֹנִים כָּל תְּחוּשָׁתוֹ בְּעֶרֶךְ הַמִּילִיוֹנִים הִיא לְתַקִּיפַת מָה, לְאַחֵר שֶׁהַהֲרַגֵּל יִשְׁחַק אֶת הַתְּלַהֲבוֹת הַמִּילִיוֹנִים תַּחֲזֹר מִשְׁמַעוֹת הַ"אֵין" לְמִקּוֹמָה, וְשׁוֹב יָכֵה וְיִקְלַל עַל הַעֲדֵר סִיר הַבָּשָׂר.

אָדָם נוֹשֵׂא אִשָּׁה חֲדָשָׁה, מֵהַתְּלַהֲבוֹת וְשִׁמְחָתוֹ בָּהּ, לֹא יִקְפִּיד עַל נִקְיוֹן וְסֹדֶר וְכִיּוֹצֵא, אוֹלָם לְאַחֵר זְמַן כְּאֲשֶׁר יִשְׁחַק אֲצִלּוֹ הַחֲדָשׁוֹת מֵאִשָּׁתוֹ הַחֲדָשָׁה, הַ"אֵין" יַתְפֹּס אֶת מְקוֹם הַיֵּשׁ, וְהַהֲעֵרָה תִּהְיֶה גַם מְעַט לְכָלוּף בְּכּוֹס אוֹ בְּרַצְפָּה וְכִיּוֹצֵא.

הַהוֹדָאָה הַמַּתְמַדָּת לַה', מְחַדָּשֶׁת וּמְרַעֲנֶנֶת אֶת הַיֵּשׁ, וְלֹא נוֹתֶנֶת לְנִגִּיף הַנוֹרָא הַנִּקְרָא "הַרְגֵּל" לְשַׁחַק אֶת הַיֵּפִי וְהַהֲנָאָה מֵהַיֵּשׁ, וּמִמִּילָא יִקְטֵן הַ"אֵין" וְיִחְשָׁב לְחֶסֶר מִשְׁמַעוֹת, וְאִזְ חַיֵּי הָאָדָם יִהְיוּ חַיֵּי אִשָּׁר וְשִׁמְחָה, חַיִּים שֶׁל נַחַת מְעַצְמוֹ וּמֵהַבּוֹרָא מִמֶּנּוּ.

14. המורה לה' חש ידידות נפש, כסופין ועריגה לה'

תכלית ביאת האדם לעולם הוא האהבה והיראה והדבקות בה', וכנאמר בתורה (דברים י, יב): ועתה מה ה' אלקיך שאל מעמך, כי אם ליראה את ה' אלקיך... ולאהבה אותו... וכתב ה"אבן עזרא" (שמות לא, יח): ותכלית שרש כל המצוות – עד שיאהב את ה' וידבק בו.

ובמהר"ל (נתיבות עולם, סוף נתיב האהבה): כי כל המצוות הם, כדי שיהיה לאדם דבקות בו יתברך. וב"תולדות יעקב יוסף" (פרשת חיי שרה): מצות "ובו תדבק", היא תכלית התורה והמצוות. וב"פרי הארץ" (אגרות): כל מצוות התורה, הגדרים והסיגים המה עצות לדבקות, והיא שיא השיאים של עבודת ה' - להגיע לדבקות בה'.

וב"עבודת ישראל" (אבות פג מ"י): הנה כל התורה תכליתה היא רק להדבק בה'.

והיאך יגיע האדם לאהבה שכזו?

האדם הלא אינטרסנט, לא יוכל האדם לאהב את מי שלא מגיע לו ממנו טובה והנאה, וכן כלפי הבורא, ולפחות בתחלת העבודה לה', שחייב שתהא קדם שלא לשמה, ומתוך שלא לשמה יבוא לשמה, כך שחייב קדם להשריש בקרבו אהבת ה' ודבקות בו בכך שיתבונן בחסדי ה' עמו ובטובות

שמיטיב לו בכל עת ובכל שעה, וכאמרנו: על נסיד שבכל יום
עמנו ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת - ערב ובקר וצהרים.

ורק בך יגיע לכסופין ועריגה לה', ובזה חזיו יהיו חיים
של נעימות ומתיקות, כידוע לכל מי שחש באמת אהבת ה'
בקרבו, הלא רגעים הללו שוים לו יותר מכל הון שבעולם,
ושום תאוה בעולם לא תשוה לרגעי כסופין הללו.

וכמו כן יגיע ליראה את ה' כדי שלא יפסיק לו מטובותיו
וחסדיו, ואכן זה יראה שלא לשמה, אולם מתוכה יבוא ליראה
לשמה, בך שמודה האדם לה' על טובותיו, וחש בך
שטובותיו זה רק ממנו יתברך, יפחד פן יפסיק טובותיו ממנו,
ובך יבוא ליראה את ה' שזו תכלית בריאת האדם כאמור.

15. האם בדרגתנו הוא להודות ולתת תודה על הרע?

נתפרסמה בזמננו סגלה גדולה ונפלאה להושע האדם
מצרתו בך שיתן תודה לה' על צרתו, וערף על כך ידי הרב
הגאון רבי שלום הרוש שליט"א ספר נפלא הנקרא "שעריו
בתודה". ונבאר בענין זה כמה פרטים נצרכים להוציא מטעות.

אמרו במשנה ברכות (פ"ט, משנה ה') חייב אדם לברך על
הרעה כשם שהוא מברך על הטובה. ומקשה הגמרא, והלא
ברכותיהן שונות, שעל הטוב מברכים: "הטוב והמטיב", ועל

הרע מברכין: "דין האמת"? ותרצה הגמרא, אמנם ברכותיהן שונות אולם המשתף שבהם שיש לברכם בשמחה.

ויש להבין אם גם על הרע יש לברך בשמחה, מדוע אם כן ברכותיהן שונות, היה צריך שיברכו גם על הרע "הטוב והמיטיב" מאחר שמחובתנו לברך גם על הרע בשמחה?

בהכרח לומר שהחובה לשמח ברע היא מצד ההתבוננות השכלית שמחייבת אותנו באמונה שגם הרע הנעשה עם האדם הוא לטובתו, ולכן הגם שהאדם חש ברע בצרתו, והיה מעדיף בהעדרה של הצרה, מכל מקום יש לו לשמח בתוצאותיה שסופם לטובתו וכמו לכפרת עוונותיו וכיוצא.

אולם על הטוב, שאין אנו חפצים בהעדרו, אלא אדרבא בקיומו וברבוי, לכן ברכתנו עליו הטוב והמיטיב, שכן מברכים אנו לא רק על תוצאותיו אלא על עצם מציאותו שהוא טוב.

ולמשל, אדם שמרויח כסף, שמחתו על עצם מציאות הרווחת הכסף, ולכן ברכתו "הטוב והמיטיב". ולעמתו אדם המפסיד כסף, עצב הוא מעצם הפסדו את ממונו, ורק שמח באמונתו בה' שבכך נצל מאסון בנפש או מחלי שלו או של אחד מבני ביתו וכיוצא, ולכן ברכתו "דין האמת", כלומר הרי הוא כאומר רבונו של עולם, קשה עלי הפסד הממון, כואב לי מאד הפסד הממון, רק מאמין אני שדינך אמת ומצדיק אני עלי דינך שכן יודע אני שהנך עושה הכל לטובתי.

כִּן שְׁבַעֲצָם שׁוֹנָה הִיא הַתּוֹדָה שְׂאוֹמֵר הָאָדָם עַל הַטּוֹבָה
מֵהַתּוֹדָה שְׂאוֹמֵר הָאָדָם עַל הָרָעָה.

הַתּוֹדָה שְׂאוֹמֵר הָאָדָם עַל הַטּוֹבָה הִיא עַצֶּם מְצִיאוֹת
הַטּוֹבָה, וְאֵלּוּ הַתּוֹדָה שְׂאוֹמֵר הָאָדָם עַל הָרָעָה הִיא עַל
תּוֹצְאוֹתֶיהָ וְלֹא עַל עַצֶּם מְצִיאוֹתֶיהָ.

[לְעֵתִיד לְבּוֹא, נִגִּיעַ לְדֶרֶגָה שְׁגָם עַל מְצִיאוֹת הָרַע נִבְרָךְ
"הַטּוֹב וְהַמִּיטִיב" כְּמוֹבָא בְּגִמְרָא פְּסָחִים נ' ע"י"ש, כְּלוֹמֵר
לְעֵתִיד שְׁיִקְיָם בָּנוּ (יִשְׁעִיָּה יא, ט): כִּי מִלֵּאָה הָאָרֶץ דָּעָה אֶת
ה'", וְתִהְיֶה בְּקֶרְבָּנוּ דְּעֵת עֲלִיּוֹנָה וְאַמְתִּית, יִבְרְכוּ גַם עַל הָרַע
שְׁסַבְּלָנוּ בְּגִלוֹת "הַטּוֹב וְהַמִּיטִיב", כְּלוֹמֵר נִבִּין שְׁגָם הָרַע בְּעַצֶּם
הוּא טוֹב וְלֹא רַק מִצַּד תּוֹצְאוֹתָיו, אִזּוּ נִבִּין שְׂאִין בְּכָלֵל מְצִיאוֹת
כְּזוֹ שֶׁל רַע בְּעוֹלָם, אוֹלָם אֵין זֶה בְּהַשְׁגָּתָנוּ הַיּוֹם בְּשׁוּם אִפְּן].

לְכֹן, לִהְיוֹת שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא אוֹהֵב שְׂקָר, וְאִינוּ
אוֹהֵב שְׁמִדְבָּרִים עִמּוֹ אֶחָד בִּפְנֵי וְאַחַד בִּלְבָב, צָרִיךְ לִזְהַר
שְׁכַּאֲשֶׁר מוֹדָה לֵה' עַל הָרַע שֶׁתִּהְיֶה זֹה הוֹדָאָה מִצַּד תּוֹצְאוֹת
הָרַע שֶׁהֵנָם לְטוֹבָה, וְלֹא מִצַּד עַצֶּם הָרַע, שְׁכֹן בְּזֶה מְשַׁקֵּר לֵה'.
וְגַם לַהוֹדוֹת עַל הָרַע מִצַּד תּוֹצְאוֹתָיו לֹא בִּנְקֵל הַדְּבָר,
וַיִּבְאֵר בְּקֹטֶעַ הַבָּא, הִיאֵךְ יִגִּיעַ הָאָדָם לְמַצֵּב זֶה.

16. עֲצָה וְדֶרֶךְ כִּי־צַד יִצְלִיחַ הָאָדָם לְהוֹדוֹת עַל הָרַע

מִלְבַּד מֵה שְׁבַאֲרָנוּ בְּקֹטֶעַ הַקּוֹדֵם שֵׁישׁ לִזְהַר כַּאֲשֶׁר מוֹדָה
לֵה' עַל הָרַע שֶׁיִּהְיֶה זֶה מִצַּד הַתּוֹצְאוֹת שֶׁל הָרַע שֶׁהֵנָם לְטוֹבָה,

ולא שתהא ההודאה על עצם הרע שאז הרי משקר הוא בהודאתו לה'. עוד יש לבאר היאך נתן להגיע לזה עצמו להודות לה' על הרע מצד התוצאות, שכן זה איננו בנקל שהרי סוף סוף האדם בטבעו מרדן, חפץ ברצונו שלו וקשה לו לקבל את הפך רצונו ואף שבאמונתו מאמין הוא שהתוצאות לטובתו, שכן מהאמונה בשכל ועד הרגש שבלב המרחק הוא רב, והיאך אם כן יצליח האדם לחוש בלבו הודאה על הרע ולא רק בשכלו?

ובכן הדרך הנפלאה היא שלא מיד יגש האדם להודות על הרע, אלא מקדם יודה על הטוב המוחשי שמיטיב עמו על חסדיו הרבים שקימים במציאות עתה אצלו.

וכה יעמיק ויספר את טובות ה' עמו בפרטים רבים לאהבה את ה' מרב חסדיו עמו, ומתוך כך יבוא להודות לה' גם על מדת הדין הנוהגת בו לטובתו, וכענין (משלי ג, יב): "את אשר יאהב ה' יוכיח", כלומר רק אחר שישגי בלבו שה' אוהבו באמת, והראיה מרב חסדיו וטובותיו עמו, רק אחר כך יוכל להמשיך בעבודתו הקדושה להודות לה' על מדת הצדק והדין שנוהגת בו לטובתו, וכאמור שגם הודאה זו על מדת הדין צריך שתהא מצד תוצאותיה ולא מצד עצמותה.

17. עצה טובה להנזכר

עצה טובה, מנסה ומועילה להקל את תחושת ההודאה גם על הרע שירשם האדם על דף כמה פרטים מחסדיו ה'

עמו ביום יום, ובבני ביתו, כמו עשרה או עשרים מחסדי ה', ויעזב בהם קדם שברצונו להודות על הרע, ובכך ירכש אמן מלא בה' לראותו פאזהב שאין פמוהו, פחדר על גורלו הטוב לנצח האמתי – שאין פמוהו, ובכך בנקל יבוא להצדיק דינו במדת הדין שנוהג בה עמו להודות לו ולברכו על דאגתו האמתית לנשמתו, להעמידה, לבססה, להנציחה בחיי ענג אמתיים לנצח נצחים.

18. יעצה להודיה לה' - להודות לבני אדם.

אמרו חז"ל (משנת רבי אליעזר פרשה ז'): כל הכופר בטובתו של חברו סופו כופר בטובתו של הקדוש ברוך הוא.

מכלל לאו אתה שומע הן, שהמודה בטובתו של חברו סופו להודות בטובתו של הקדוש ברוך הוא.

שכן עולמנו זה הוא עולם המעשה, פאשר האדם מודה לאביו ולאמו על טובותיו עמו, מודה לאשתו, לחבריו, לשכניו, על טובותיהם עמו בכך ירגיל עצמו להודות לה'.

סוד הצלחת ה"שלוש בית" תלוי בפרגון והודיה, אין לה דבר שהורס חברות, זוגיות כמו חסר הפרגון והודיה.

התחושה של "מגיע לי" כלפי החבר, האשה השכן, ההורים, המכונים, המעביד, גומרת לרחוק להרס ולחרבן.

התודה, הפרגון, עוקרים את תחושת ה"מגיע לי", נותנים כח וחשק לצד השני להיטיב ולהוסיף להיטיב.

וראה מאמרו הנחרץ של בעל ה"עקדה" (שער נב, דף רעד):

המדה היותר פחותה בחרפה, והמזקת שבאנשים ומחודת העולם, הינו, הנהנה מזולתו והוא "כפוי טובה", לבלתי היותו מחזיק לו "חנא" והשבת גמול כפי השג ידו, משום שמבטל המדה שעליה העולם מתקים, לפי שאין שום מציאות לנבראים אלא על דרך המשא ומתן, בתת לזה ובקחת זה מזה, דכאשר ישיב המקבל גמול מהטוב שקבל, הנה הוא נותן כח ביד הנותן לתת ולהוסיף לו עוד שפע שבע ורצון, אבל בהמנעו מלהשיב לו גמול, הוא מתיש כחו שלא יוסיף לתת אליו עוד.

ואם כך בין אדם לחברו, על אחת כמה וכמה בין אדם לקונו.

עד כאן דברי בעל ה"עקדה".

19. נסח התפלה לה' בלשון תחנונים

אחר שהסברנו שההודאה מביאה להפירה בטובות ה' שהנם מתוך מתנת חנם, שכן אדם לא יודה באשר חש שחיבים לו, ואם הוא מודה וביותר באשר הוא מרבה להודות, מבטא הוא בכך שטובות ה' עמו הנם מתוך חסד ורחמים.

כְּמוֹ כֵּן צָרִיךְ שֶׁתְּהֵא נֶסַח תְּפִלָּתוֹ שֶׁל הָאָדָם, לְבַקֵּשׁ
מֵאוּצָר מִתְּנַת חֲנָם, מִתּוֹךְ הַכֶּרֶה: לֹא מִגִּיעַ לִי כָּלוּם, אֲלֵא
מִבְּקֵשׁ אֲנִי מִתּוֹךְ רַחֲמֵי וְחֶסֶדְיוֹ הָאִי־נְסוּפִיִּים שֶׁל הַבוֹרָא, וְרַק
בְּכֶךָ תִּתְקַבֵּל תְּפִלָּתוֹ. (וְרֹאה לַעִיל בָּאוֹת 7 הַבִּיאוֹר בַּהֲנַהֲגַת חֶסֶד ה'
מִצַּד אֶחָד וּבִשְׂכָר הַמִּגִּיעַ מִצַּד שֵׁנִי).

וּבְכֶךָ גַּם לֹא יִשְׁבֵּר הָאָדָם בְּרָאוֹתוֹ שֶׁבִּקְשָׁתוֹ מִתְעַכֶּבֶת, שֶׁכֵּן
בֵּין כֹּה בְּקֵשׁ מִתְּנָה מֵה', וְאִם כֵּן אֵינוֹ אֲלֵא רַק כְּמִי שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל
מִתְּנָה, וְאִין תְּחוּשָׁתוֹ רָעָה כְּמִי שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל שְׂכָר עֲבוֹדָתוֹ.
כְּאֲשֶׁר הָאָדָם מִתְפַּלֵּל וּמִבְּקֵשׁ מִתְּנָה מֵה' מֵאוּצָר מִתְּנַת חֲנָם, גַּם
כְּאֲשֶׁר תִּתְעַכֵּב בִּקְשָׁתוֹ לֹא יֵהָא לוֹ תִּרְעוּמוֹת, אוֹלָם כְּאֲשֶׁר יִבְקֵשׁ
מִתּוֹךְ תְּחוּשָׁה שְׁמִיגִיעַ לוֹ... לְמָה לְכָלֵם יֵשׁ... וְכִיּוּצָא, יִשְׁבֵּר
מֵעַכְשָׁיו תְּפִלָּתוֹ וְעֵלּוּל לְחַדֵּל מִהִתְפַּלֵּה, וְאֵף לִפְל מֵאַמוֹנָתוֹ.

20. בְּעֵדֵן עֲקֻבוֹת מְשִׁיחָא שְׁגֵבֵר הַהֶסְתֵּר יֵשׁ בְּיוֹתֵר לְהִתְחַזֵּק בַּהוֹדָאָה

בְּזִמְנֵנוּ עֵדֵן "עֲקֻבוֹת מְשִׁיחָא", שְׁגֵבֵר הַהֶסְתֵּר, וּבְגִי אָדָם
צוֹעֲקִים וְאִינָם נִעְנִים, עוֹסְקִים בְּצִדָּקָה וְחֶסֶד וְעַם כָּל זֶה לֹא
נִעְנִים, אֲזִי הַחֲשָׁשׁ הוּא גָדוֹל מְאֹד כֵּן יִפְּלוּ בְּאַמוֹנָתָם.

וְכֵתֵב הַרְמַח"ל בְּסִפְרוֹ "דַּעַת תְּבוּנוֹת" (דף קפד) שֶׁכֶּךָ יֵהָא
בְּעֲקֻבוֹת מְשִׁיחָא, הַהֶסְתֵּר יִגְבֵּר בְּיִתֵּר שְׂאֵת. תּוֹפְעַת: צִדִּיק וְרַע
לוֹ רָשָׁע וְטוֹב לוֹ, תֵּהֵא בְּיִתֵּר תְּמִיּהָ וּבֶאֱפֹן קִיצוּנִי. וְלִכֵּן
הַפְתָּרוֹן בְּיָמִים אֵלּוּ לְהִתְחַזֵּק בְּעֶקֶר בְּאֶפֶן הַהוֹדָאָה לֵה',

להודות על כל טובה וטובה, על כל יום ויום שעובר בשלום, ורק בכך יחזיק האדם מעמד ביציבות הרוח ובאמונתו.

שכן תראה רב תופעות החרדות הפחדים מצוי אצל צעירים ופחות אצל זקנים, ומדוע?

הצעיר דואג מהעתיד וחרד מה יהיה, שכן צעיר הוא עדין לימים, ואלו הזקן שמח על כל יום שעובר לו בשלום בזקנותו.

והוא למוד גדול, הרוצה להרחיק את החרדות והדאגות יתמקד בהודאה על העבר, ואלו יתמקד בצעקה על העתיד מסכן את יציבותו.

ולכן בעדן זה של "עקבות משיחא" יש לנו להתמקד על כל יום שעובר לשלום, שלום ברוחני, שלום בגשמי, ולתן שבת והודאה לה' על טובותיו עמנו גם בזמן הסתר פנים כל כך נורא, שאפלו האמוראים הקדושים פחדו ויראו כאשר ראו ברוח קדשם גדל ההסתר שיהיה קדם ביאת המשיח.

לסכומו של דבר, אין לדאוג אפן עבודת ה' המחזקת, מבססת, משמחת, מביאה לאמון בה', לבטחון בה', לאמונת האדם בעצמו ביכלתו אשר חננו ה', מסירה דאגות, קנאה ותחרות, מסירה תוחלת ממשכה כמו עבודת ההודאה.

אשרי אדם שידבק בעבודה זו, יאמץ אותה ללבו בכל כחו, יתמיד בה, יראה בה כ"מפעל חייו" לעצמו ולזכות בה את האחרים, ובזה יבטיח לעצמו ולשומעי לקחו חיים יציבים, מאשרים בעולם הזה וטובה וברכה לחיי העולם הבא.

21. המודעה על הנסים הטבעיים ראוי לנסים שמועל הטבע

הגמרא (תענית כה, ע"א) מספרת על בתו של רבי חנינא שנתנה חמץ בהדלקת הנר במקום שמן, ודאגה מכך. אמר לה אביה: מי שאמר לשמן וידלק יאמר לחמץ וידלק.

ולכאורה משפט כזה יכול כל אדם לאמרו ואף מתוך אמונה, שכן מי לא מאמין שביכלת ה' להדליק חמץ, ועם כל זה לא כל אחד יזכה לגס שזכה לו רבי חנינא שדלק לו החמץ כל השבת, ואף הבדילו עליו במוצאי שבת?

התשובה לכך. רבי חנינא מעולם לא ראה בשום דבר כח טבעי, וגם בשמן הדולק ראה בו רבי חנינא גס גמור, והתפעלותו מתמיד משמן הדולק לא היתה פחות מחמץ הדולק, לכן היה ראוי לגס דליקת החמץ אחר שלגביו אין כאן גס יוצא מהכלל.

למדנו מכאן שהמודעה לה' על הטובות הטבעיים שבידו: פרנסה, בריאות, משפחה, וכיוצא מגלה הוא בכך שרואה בהם גס גמור, שכן עבדה שמודה עליהם כעל גס ואף שבאים לו בדרך הטבע, ראוי הוא להושיע במצב שייצטרך גס מעל הטבע, שכן לגביו גם הטבע הוא גס, והבן.

22. ההודאה פועלת יותר מהתפלה

"והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וגבר עמלק" (שמות יז, יא) וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה? אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין לבן לאביהם שבשמים היו מנצחין ואם לאו היו נופלין (משנה בסוף מסכת ראש השנה)

ויש להבין מדוע אם כן הניח משה ידו הלא בכך גבר עמלק? ועוד היאך בפעלות ידיו של משה – להגבیهן או להניחן – היה תלוי שעבודן של ישראל לאביהן שבשמים?

המודה לה' דרכו להרים ידיו מהתפעלותו ושמחה, וכדרך הרוקד בשמחתו שידיה למעלה, ואלו המתפלל ובוכה, דרכו להניח כפות ידיו על חזהו שלובות זו בזו כמובא בהלכה.

משה נקט בדרך הודאה ובדרך תפלה, כאשר ירים משה ידו רומז להודאה, וכאשר יניח רומז לצורך תפלה, כך שבודאי לא הרפה משה מתפלה.

אולם מגלים לנו חז"ל שההודאה פעלה יותר מהתפלה, וההודאה של משה רבנו לה' היא שהפעילה בישראל פעלת אהבה לה' ושעבוד לבן לאביהם שבשמים יותר מכאשר נקט משה בדרך של תפלה ותחנונים. והבן.

אותיות א-ח מאת הגאון רבי אשר דרוק שליט"א חתן הגה"צ
רבי שלמה ברעוודא זצ"ל

א. מיליון דולר להשתל לב

פֿותח הרב דרוק: אָני רואָה אויף יושב פֿעט מולי וְנושם.
האם הנשימה כבדה עליך? לא! האם אתה נושם הרגע
חמצן? כן! הנה שמעתי על פלוני שניזקק לטוס לארצות
הברית לשם השתל לב, פֿעלה שְעלוֹתָה לַמַּעֲלָה מִמִּילִיּוֹן
דולר. הלכתי וְשאלתי מִסֵּפֶר סוֹחֵרִים הַמְּבִינִים בְּבִיזְנִס: אִם
לב מִשְׁתַּל שְׁוֶה מִלִּיּוֹן דולר, כִּמָּה שְׁוֶה לב אורגניזם? הרי
מיליון דולר זֶה בְּטַח שְׁוֶה. תֹּארוּ לַעֲצֻמְכֶם שְׂבִיבוּ יְהוּדֵי לִזֶּה
שְׂזָקֵק לַהֲשָׁתֵּל, וְיִתֵּן לוֹ בְּמִזְמַן מִלִּיּוֹן דולר לַצֶּרֶךְ הַנִּתּוֹחַ.
אִיךָ יוֹדֶה הַחוּלָה לְמִיטִיבוֹ וְאִישׁ חֲסִדוֹ? וְכִי יֹאמֶר לוֹ בְּשָׁפָה
רַפָּה "תודה" וְתוֹ לֹא?! הִנֵּה הַלֵּב שֶׁלְךָ פּוֹעֵם כְּשׁוֹרָה, עוֹבֵד
בְּצוּרָה סְדִירָה, הוּא שְׁוֶה הַרְבֵּה יוֹתֵר מִמִּילִיּוֹן דולר. אִיךָ
נִרְאִית הַתּוֹדָה שֶׁלְךָ לְמִיטִיבְךָ, הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא?!

הרב דרוק פֿותח אֶת הַסֵּפֶר שו"ת הַרְשֵׁב"א חֵלֶק ה',
מִדְּפָדָף לְסִימָן נ"ה, וּמַצְבִּיעַ עַל הַתְּשׁוּבָה הַפּוֹתַחַת בְּמִלִּים "עוד
שאלת לבאר לך ענין פֿרשת קריאת שמע".

כְּדֹאֵי מֵאֵד לְלַמֵּד אֶת הַתְּשׁוּבָה הַזֹּאת בְּפָנִים. הַעוֹלָה מִן
הַתְּשׁוּבָה הַזֹּאת, שְׁתַּבֵּת "שמע" כּוֹלֶלֶת בְּתוֹכָהּ שְׁלֹשָׁה עֲנִינִים.
א - לְשִׁמְעַ וּלְהֶאֱמִין, ב - לְהִבִּין אֶת הָאֱמוּנָה הַזֹּה, ג - לְקַבֵּל.

בקצרה: להאמין, להבין ולקבל "כי הוא יתברך נמצא, וכי הוא משגיח על כל פרטי מעשינו. אחר שגדע ונסכים לזה, אז באמת ראוי לאהב אותו בכל לבבנו ובכל נפשנו ובכל מאדנו, כי משלו הכל ומשלו נתן לנו".

זהו היסוד והרעיון העמק של קריאת שמע. "שמע ישראל אלוקינו ה' אחד", שמע ישראל - תאמין, תבין ותקבל שהקדוש ברוך הוא ברא את העולם והוא ממשיך להחזיקו ולהחיותו, הוא יוצר יש מאין - ה' - הוא אדון הכל, הנה הנה ויהיה, אלוקינו - תקיף ובעל היכולות כלן, אחד - כפי שהרמב"ן מפרש, שמדבר על ההנה, שהוא אחד בשמים ממעל ועל הארץ מתחת ובארבע רוחות השמים.

כשתחדר ללבך הכרה נפלאה זו, שהקדוש ברוך הוא עומד ונותן לך בכל רגע חיים, מזון, מלבושים וכל מה שאתה צריך, או אז ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך. למדים אנו מכך, שכל המצוה של אהבת ה' בנויה על היסוד האיתן של הכרת הטוב.

ב. עשרים דקות למישוש קירות

תוכלו לפרט לנו את הרעיון לחיי המעשה?

בודאי! יש לי ידיד שלא מסגל לעלות אפילו גבעה קטנה. בכל עליה קטנה הוא מאבד את נשימתו. אני מכיר אנשים שהכליות שלהם לא מתפקדות כהגון, והם זקוקים לדיאליזה.

כדאי לכל אחד ללכת פעם למחלקה בבית החולים ולראות איך זה נראה... ומה אצלך? הכל עובד כראוי? המעים, הכבד, פיס המרה? הלב לב? רגע, ומה עם הידים, כמה שנים הן עובדות בשרותך?

אמרתי פעם ליהודי: בא תכתב כמה עזרו לך הידים בשבועים האחרונים. הלה התחיל לחשב, ואז אמר לי: שבועים? אפילו לכתב מה עשו במשך חצי השעה האחרונה - לא אספיק. אבל הוא התחיל לכתב: התלבשתי, אכלתי, שתיתי, כתבתי... והוא לא מסים לכתב. נקח בן אדם ונקשר לו את שתי הידים לשבוע אחד בלבד - אתם יודעים היכן הוא יהיה בסוף השבוע הזה? ה' ירחם...

והרי יש לנו ידים, ברוך ה', בריאות וחזקות. אז אני שואל: אתה מודה על זה פעם להקדוש ברוך הוא? על אדם לומר בבושה: "כך וכך שנים נתת לי, הקדוש ברוך הוא ידים להשתמש בהן, ומעולם לא עלה בדעתי לחקור היכן אני מודה על כך! אוי לי!" ובכן, הברכה שאנו אומרים על התפקוד היומי של הידים היא ברכת "מתיר אסורים" שבברכות השחר. ישנת בלילה, איבריך היו כבולים, והנה אתה קם בבקר, כמה נפלא, הידים עובדות! ההודאה אל הקדוש ברוך הוא צריכה לגעש ולרעש בתוכך! הא, מתיר אסורים!

והעינים? הימים חולפים ועוברים, ואתה לא עוצר לרגע להודות על פלא בריאה זה. יש ברשותי עצה בשבילך. קשר סמרטוט על עיניך למשך עשרים דקות, הסתובב בביתך

ומשש את הקירות. אני מבטיח לך שמחר תברך את ברכת "פוקח עורים" אחרת לגמרי. מרב שאתה משתמש בהן, אתה לא עוצר לרגע לחשב כמה נפלאה היא הבריאה הזו, כמה אני צריך להודות עליה.

שאלתי בכמה מקומות, היכן מצאנו ברכה על השמיעה והדבור? שמעתם פעם איך מדבר איש חסר שנים או אדם רח"ל? ומה לגבי השמיעה המצינת שלך? האם ראית פעם יהודי שיושב בין הקהל בארוע כלשהו, רואה שכלם מתמוגגים מהדרשן, אבל הוא לא מבין כלום... הוא מנתק, מנסה כל הזמן לברר מה אמר עתה הדרשן... הנה מישהו שענה לי שעל הדבור מודים בברכת "אלקי נשמה שנתת בי", שהרי התגווגם כותב על המלים "ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה" - "לרוח ממללא", רואים מכאן שהדבור מקורו בנשמה. אך מה לגבי השמיעה?

ספר לי בחור, שלאחר שבקשתי לדעת היכן מודים ומברכים על השמיעה, נכנס אל מרן הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א לשאל אותו על כך. ענה לו הגר"ח: "בברכת אתה חונן". הרי חרש, שוטה וקטן, השוו יחדו, כשענין שלשתם הוא חסר דעת. והרי חרש שאמרו בכל מקום הוא מי שאינו מדבר ואינו שומע, נמצא כי מי שמסגל לשמע, או לדבר, יצא גם מכלל חסר דעת. אם כן בברכת "אתה חונן" אנו מודים הן על הדבור והן על השמיעה.

ג. יז פרחים ענק לשבת

איך מגיעים להודאה להשם יתברך באמת, מעמק הלב, ולא מן השפה ולחוץ?

תאר לך שבאמצע טיול הסתבכו הדרכים, ונקלעת למקום שומם. הנה מזה יומים אתה מנסה להחלץ מהסבך שבו אתה נתון - ואין לך מוצא. כבר ישנת בצדי דרכים, האכל כבר תם, וגם שתיה כבר אין בנמצא. הבטן מקרקרת שעות ארוכות, אתה נמצא באפיסת כוחות, מתכווץ לגרוע מכל. לקראת הלילה הששי שפתותיך כבר ממלמלות את הודוי בקול נשבר... ואז, ברגע האחרון, לפני אבוד ההכרה, אתה רואה דמות קרבה מרחוק. אתה מתבונן ומתקשה להאמין: זהו אחד משלנו, בידי אכל בשפע, פרות ושפע מטעמים, ועל פניו חיוך רחב. "הנה, קח לך ממטעמי" - הוא פונה אליך בחם. הוא מושיב אותך על יד מדורה דולקת, ובעוד אתה מתחמם לאורה, הוא מאכיל ומשקה אותך, עד שרוחך שבה אליך ואתה מתאושש.

איך תאמר לו תודה? האם תמלמל תודה חטופה כמו שמודים על 'גלילה', או שמא תאמר לו בהתרגשות מרבה: "לעולם לא אוכל לשלם לך על כל מה שעשית. החיית אותי, הצלת את נפשי!" בודאי גם תשלח לו לשבת יז פרחים, שמרב גדלו לא יכנס בדלת הבית, בתוספת שי ענק...

אז אני שואל אותך: האם משום שהקדוש ברוך הוא נותן לך הכל, מזון ולבוש וכל טוב, כל הזמן, מגיעה לו תודה

פחותה מזו?! איך צריכות להראות אמירותינו: "שאתה זן ומפריס אותנו תמיד", "ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד" - האם כמלמול מהיר ועצבני, או בקול גועש ורועש מעמק של הכרת הטוב? הרי ברוך ה' יש לך אכל, אתה אוכל שלש ארוחות ביום, ואפלו בין ארוחה לארוחה יש לך מה להכניס לפה. לא חסר לך כלום. האם ההודאה על כך צריכה להיות פחותה מההודאה של אותו אדם, ששלשה ימים לא היה לו מה לאכל?! כמה עלינו להודות להקדוש ברוך הוא בברכת המזון, מתוך כונה עצומה ותחושת שמחה בלתי פוסקת. איך נוכל להשלים עם ברכת מזון חטופה, שנקטעת אין ספור פעמים בשל הערות וגערות בילדינו?! הרי על פי ההלכה ברכת המזון היא מדאורייתא, ואסור להפסיק בה כמו בשמונה עשרה! האם העבדה שיש לנו לאכל בכל יום, היא סבה להודות פחות מאותו אדם שלא אכל שלשה ימים.

ד. ששה שבועות בגבס

אנשים פשוט לא שמים לב עד כמה צריך להודות. שאלתי פעם בהרצאה: ספרתם פעם כמה אצבעות נמצאות בבית שלכם? חשבתם פעם כמה קשי היה נופל על ביתכם אם חלילה אחד מבני המשפחה לא היה רואה? והנה ברוך ה' כלם רואים, כלם נכנסים ויוצאים, איך לא מנתרים בשמחה ומודים על כך להקדוש ברוך הוא... הרגשתם מה זה

ללכת בגבס 'רק' ששה שבועות? והרי הידים והרגלים שלךם ברוך ה' מתפקדות כמו שצריך, הן עולות, יורדות, מושטות...

עד כדי כך נמצאת ההודאה במרכז החיים של האיש היהודי?

ודאי! אנו אומרים קריאת שמע ארבע פעמים בכל יום: פעמים מדאורייתא, פעם במדרבנן ופעם אחת בקרבנות. כל תינוק יהודי, מלמדים אותו ראשית כל: "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד". והרי כפי שעולה מדברי הרשב"א שהבאנו, נמצא שכל מצות אהבת ה' "ואהבת" נעוצה, ב"שמע ישראל", בהכרת הטוב העמקה שיחוש יהודי כלפי הקדוש ברוך הוא, שנותן לו את הכל.

הרי ידוע מהרשב"א, ש"בכל לבבך, בכל נפשך ובכל מאדך" הם כנגד שלשת האבות. אברהם היה חדור בתחושות הודאה עצומות לה'. יתברך, כל ימיו חשב ודאג במה אוכל להחזיר להקדוש ברוך הוא על כל הטוב אשר גמלני מעודי, הרי משלו הכל. והנה אומר לו ה' יתברך להעלות על המוקד את בנו יצחק. אברהם התמלא בשמחה עצומה, הנה סוף סוף אוכל להחזיר משהו לה' יתברך. כתוב ברמב"ם שאפלו ברכה אמר אברהם: "אשר קדשנו במצוותיו וצונו על שחיטת הזבח". רבוננו של עולם, איך לא קבל שבץ מחי או דם לב, בשעה שנטל את המאכלת לשחט את גדול הדור, שממנו עתידים היו לצאת יעקב, י"ב שבטי י-ה, צדיקים חסידים

וקדושי עליון מכל הדורות - את בנו יחידו שאפלו לא הקים בית בישראל?

אומר ה'חובות הלכות': אברהם עשה את המצוה בשמחה, שאלמלא כן לא היו משבחים אותו על כך. איך יתכן? אלא, היא הנותנת. אברהם אהב את הקדוש ברוך הוא, כפי שנאמר "אברהם אהבי", וכל ימיו חשב - איך אשיב להקדוש ברוך הוא על כל הטוב אשר גמל עמי מעודי. מעולם לא היה שבע, הוא רצה להודות, עד שהגיע לידי מקרה זה, וכי לא ישמח?!

ה. הרכוש הפקר על החוף

בשביל זה הוא היה אברהם אבינו... מי יכול להעיד על עצמו שהוא מסגל לדרגות כאלו?

תתפלא לשמע, היו יהודים כאלו אף בדורנו. לפני שנים לא רבות חי הצדיק רבי יעקב יוסף הרמן זצ"ל, חמיו של מרן הגאון ר' חיים פנחס שינברג זצ"ל. הוא הקים עלה של תורה וחסד בארצות הברית, גדר גדר ועמד בפרץ להרבות ידישקייט בארץ לא זרועה, כאשר כל הסביבה נדה לו בראשה. מספר עליו שכאשר עלה להשתקע בארץ ישראל, התאחזה השעה, והאניה הטילה עגן סמוך לשבת ממש. מהר אפוא לרדת מהספינה, כשהוא משאיר את כל רכשו על הקרקע. הממנה הפנה את תשומת לבו לכך

שְׂבָאֲתָר זֶה מִסְתוֹבְבִים גִּנְבִים רַבִּים, וְאִם יִשְׁאִיר אֶת הָרְכוּשׁ
הַפָּקֶד - לֹא יוֹתֵר בִּידוֹ מְאוּמָּה. אֵךְ ר' יַעֲקֹב יוֹסֵף בִּשְׁלוֹ -
"הִפֵּל בְּשָׁבִיל הַבּוֹס!"...

זֶה לֹא הָיָה פָּשׁוּט. כָּל רְכוּשָׁם הָיָה הִמָּטָעַן שְׂאוֹתוֹ הַבִּיאוּ
מֵאַרְצוֹת הַבְּרִית, וְתוֹר עַל כֵּךְ מִשְׁמָעוּתוֹ - חֲרַפְתָּ רָעַב תְּמִידִית.
לְזוּגָתוֹ הַרְבֵּית הָיָה קִשָּׁה, אֵךְ הוּא הָיָה אֵיתָן בְּדַעְתּוֹ. הַמִּמְנָה
הַסְתַּפֵּל עָלָיו בְּתֵהֵיָה עֲצוּמָה, וּבִקֵּשׁ מִמֶּנּוּ לַחֲתָם עַל מִסְמָד
הַמַּעֲיֵד עַל כֵּךְ שֶׁהוּא מוֹתֵר עַל כָּל הַטְּפוּל בְּנִכְסָיו....

כָּל אוֹתָהּ הַשְּׁבֵת הָיָה שְׂרוּי בְּתַחוּשָׁה מְרוֹמָמֶת בְּיוֹתֵר.
בְּנִגּוּד לְאַנְשִׁים אֲחֵרִים, שֶׁבְּמִקְרָה הַטוֹב בְּיוֹתֵר הָיוּ מִצְדִּיקִים
עָלֵיהֶם אֶת הַדִּין וְהָיוּ אוֹמְרִים מִשְׁהוּ מַעִין: כְּפָרַת עוֹנוֹת,
בְּמָקוֹם שֶׁחֲלִילָה יִלְכוּ שְׁנֵי יְלָדִים... הָרִי הַכוּוֹן שָׁבוּ הֵלֶךְ ר'
יַעֲקֹב יוֹסֵף הָיָה אַחֵר לְגַמְרִי. הוּא אָמַר: "הָרִי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא נָתַן לִי בַחַיִּים דְּבָרִים רַבִּים כָּל כֵּךְ, הָאֵם לֹא הִגִּיעַ
הַזְמַן שֶׁאֲחֲזִיר לוֹ מִשְׁהוּ? הִנֵּה הִנָּכַד שֶׁל אֲבֵרָהִם אֲבִינוּ,
שֶׁהוֹלֵךְ וְצוֹעֵד בְּדַרְכּוֹ בְּגִבּוּרָה. סוֹף הַמַּעֲשֶׂה הָיָה שֶׁרְכוּשׁוֹ נִצַּל
בְּאַרְחָ פֶּלֶא.

כֵּךְ צְרִיכָה לִהְיוֹת הַתַּחוּשָׁה. אֲנִי לֹא רַק צְרִיךְ לְקַבֵּל, אֲנִי
אוֹהֵב אֶת ה' עַל כָּל מֵה שֶׁנָּתַן לִי עַד הַיּוֹם, וְאֲנִי מוֹכֵן לַתַּת
לְמַעַנּוֹ אֶת כָּל רְכוּשִׁי. זֶה הָאֱהָבָה שֶׁאֲנִי יוֹנְקִים מֵהָאֲבוֹת, זֶה
הָאֱהָבָה שֶׁאֲנִי אוֹמְרִים אוֹתָהּ בְּכָל יוֹם, וְהִיא מִשְׁמַשֵּׁת אֶבֶן
יְסוֹד שֶׁל הָאֱמוּנָה הַיִּשְׂרָאֵלִית. אֶת אוֹתָהּ אֲהָבָה אֲנִי מוֹרִישִׁים
לְיִלְדֵינוּ אַחֲרֵינוּ, "וְשִׁנַּנְתָּם לְבִנְיָךְ וְדַבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ

ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך". זה המסר שצריך להחדיר בכל עת ובכל שעה, להטמיע זאת בקרב הילדים. זהו פשוטו של מקרא בפרשה הראשונה של קריאת שמע.

1. פשצלחת המרק ביד

בשפתו הקולחת והרהוטה ממשיך הרב דרוק לפשט את הנושא לשאר רבדי החיים: תארו לעצמכם, אתם שבים בליל שבת מבית הכנסת, שרים "שלום עליכם", ולפתע שמים לב שאין כסאות בבית. מה קרה? השכן החרדי היחיד שאל אמש את הכסאות לצורך שמחת שבע ברכות, והנה הוא נסע לשבת בלי להשיב אותם... איך נראה שלחן שבת כזה? זה עומד בזוית זו מחזיק את צלחת המרק, והשני בזוית אחרת כשהוא מתמקן את הכפית אל הפה. בקצור: לא לענין... תגידו את האמת - אני אומר לשומעי לקחי - האם עלה בדעתכם להודות לרבונו של העולם על כך שיש כסאות בבית? היסוד ושרש העבודה' כותב, שהוא היה מודה להקדוש ברוך הוא אפלו על פנת הלמוד שהיתה לו בבית. והיכן אנחנו?

ומה נאמר אם יש כסאות, אך שלחן איננו?!!... מה עושים? יושבים על הכסאות ומחזיקים את הצלחות בידיים, או יושבים על הרצפה ומניחים את הצלחות על הכסאות. דבר אחד ברור, מחר כבר לא יאכלו כאן, מרב הלכלוך שיצטבר על המרצפות... השלחן משמש אותנו בכל רגע, האם

חשבנו פעם שעלינו להודות להקדוש ברוך הוא על שנתן לנו שלחן? ... ורצוף יש בבית? ותאורה יש? האם אנו מודים על כך? והנה גם מכונית כביסה יש, והיא עושה את מלאכתה נאמנה, וחוסכת עמל וטרחה. פותחים את הדורז ויש מים, מניחים במיקרוגל והאכל מתחמם, המקרר מגן על האכל, והמקפא - גם הוא עובד. תן תודה! תודה להקדוש ברוך הוא שיש לך את כל זה!

"בחן ובחסד וברחמים" - תארו לעצמכם שכל האכל היה בצבע שחר, וטעמו אחיד. איך זה היה נראה... האם חשבנו פעם להודות על החן והיפי שבסעודתנו? על המלפפונים הירקים, העגבניות האדמות והחלה השחמה, ועל הגיון שבטעמים?!

ז. חרין אדם על הבגדים

אדם שלומד להודות, האם כל החיים שלו משתנים בעקבות כך?

בנדאי! כשאדם מתרגל להודות על כל דבר להקדוש ברוך הוא, הוא הופך להיות איש שמח ומאשר. כשאדם מתרגל להודות על כל פרט, והחיים הרי מלאים בכך, כמו שהתחלנו לפרט, אתה הופך למיליונר. לא פחות! אדם שבכל רגע מוצא שיש לו על מה להודות - אין מאשר ממנו ביקום.

בחור צעיר יחשב: האם הודיתי פעם להקדוש ברוך הוא שהעניק לי אבא, אמא, מטה, שמירה, כרית... אלו דברים פשוטים, שבגלל אי שימת לב לא מודים עליהם וחבל.

ספר לי מנהל חידר ידוע בירושלים, שלאחר ששמע את דרשתי על אודות הנחיצות בהודאה, הפך לאיש אחר: "למדתי להעצר ולהודות על כל דבר. בתחלה חשבה אשתי שמשוהו ארע לי, אך עם הזמן למדה שזה אמת, וגם היא עצמה למדה להודות. מטבחי אני כעסן, ובאחד הימים, כששבתי הביתה לאחר יום קשה מאד, זחלה לקראתי בתי בת השנה וחצי, ולא יודע איך היא גרמה שחרין אדם נשפך עלי. בימים כתקונם עדיף שלא אמר איך הייתי מגיב... אך לאחר ששמעתי אותך, עשיתי דבר אחד: הרמתי את הילדה לגבה ואמרתי: יוצרי ובוראי יתברך שמו, אני נותן לך שבח והודיה על שייצורה כזאת מסתובבת בביתי, כי אנשים רבים היו רוצים תינקת שמתזה חרין על הבגדים..."

כשיש הכרת הטוב, הדבר הקשה ביותר הופך להיות הדבר המתוק ביותר...

ה'שפת אמת' שואל: חז"ל דרשו "ליהודים היתה אורה" - אורה זו תורה, ששון זה מילה וכו'. מדוע לא כתוב במגלה בפרוש: ליהודים היתה תורה ומילה וכו'. להורות, שהשמחה היא שהם עצמם גלו את חבת התורה והמצוות. גם קדם היתה תורה, אבל על ידי הגלוי הזה, נפתח לבם להכיר

שְהָאוֹר שֶׁל הַחַיִּים זֶה הַתּוֹרָה, כִּי הַגְּלוּי הָאֱלֹקִי שֶׁהִיָּה - הִבִּיא לַיָּד קִבְּלַת הַתּוֹרָה בְּשִׁמְחָה.

אַתָּה מֵבִין מָה הִיָּה כָּאן? הֲנִס הָעֲצוּם שֶׁנַּעֲשֶׂה עִמָּם, הִבִּיא אוֹתָם לַהֲפָרָה שְׁאִין טוֹב בְּעוֹלָם יוֹתֵר מֵאֲשֶׁר הִקְשֵׁר עִם בּוֹרָא הָעוֹלָם. זֶה הַדְּבָר הַנִּפְלֵא בְיוֹתֵר עָלֵי אָדָמוֹת. מַחֲדָד לָנוּ ה'שִׁפְת אָמֶת', שֶׁכְּאֲשֶׁר חַיִּים כֶּךָ וּמִבִּיטִים עַל הַחַיִּים בְּאוֹר שֶׁל הָאֱמוּנָה, מְקַבְּלִים לִפְתָּע הַפָּרָה חֲדָשָׁה, וְרוֹאִים אֶת הָאוֹר שֶׁיֵּשׁ בַּתּוֹרָה וּבִמְצוּוֹת.

ח. עֵין אַחַת הִיָּתָה "גְּמוּרָה" / סְפוּר

הַהוֹדָאָה מִבִּיָּאָה לְשִׁפְעַי יוֹתֵר מִהַתְּפִלָּה

נִכּוֹן. צִדִּיקִים אָמְרוּ: "הִרְאֵנִי ה' חֲסִדְךָ", אִם אָדָם יִרְאֶה אֶת הַחֲסִד שֶׁה' יִתְבָּרֵךְ עוֹשֶׂה עִמּוֹ, אֲזִי "וַיִּשְׁעֶךָ תִּתֵּן לָנוּ" - תִּבּוֹא הַיְשׁוּעָה. בְּאַמְתַּחֲתֵי סְפוּרִים לְמַכְבִּיר עַל כֶּךָ. בְּרַחוּבוֹת חָלָה יְהוּדֵי בְּעֵינָיו, וְעוֹרֹן מַחֲלֵט חֲפָה לוֹ מִעֵבֶר לְקִיר. לְאַחַר הַתִּיַּעֲצוּת מִקִּיפָה, נוֹדַע לוֹ עַל פְּרוֹפְסוֹר גָּדוֹל בְּאַרְצוֹת הַבְּרִית, הַיַּחֲדִיד מִתְמַחֶה בְּבִעֲיָתוֹ. הָעֲלוֹת הִיָּתָה גְּדוֹלָה, אֶף הָרִי כָּל אֲשֶׁר יֵשׁ לְאָדָם יִתֵּן בְּעֵד רְאִיתוֹ... הוּא טֵס לְאַרְצוֹת הַבְּרִית מְלֵא בְּקִבְּלוֹת טוֹבוֹת וּתְפִלוֹת, אֶף לְאַחַר בְּדִיקָה אָמַר לוֹ הַפְּרוֹפְסוֹר: "צֵר לִי לְאַכְזֹב אוֹתְךָ, עֵין אַחַת גְּמוּרָה, חֲבִיבִים לַהֲנִיחַ עֵין מִפְּלֶסְטִיק, וְלוֹ בְּשִׁבִּיל לַהֲצִיל אֶת הָעֵין הַשְּׂנִיָּה, שְׁגָם הַצִּלָּתָה מִטִּלַּת בְּסִפְקָה.

הוא נשבר עד עמק הנפש, בקש הפוגה של יום-יומים, וביציאתו תר אחר בית כנסת. כשמצא אחד כזה, נעמד מול ארון הקדש והחל לבכות כמו תינוק: "רבונו של עולם, אני מבקש ממך מחילה על שכבר חמשים שנה אתה נותן לי עינים, ומעולם לא הודיתי לך על כך כמו שצריך". כך התחיל לשחרז את כל הטובות שהקדוש ברוך הוא עשה עמו, מתוך הכרה פנימית ואמתית, תוך שהוא חווה טלטלה רגשית עזה. לאחר שלש שעות של דמעות-הודיה, הוא אמר משפט אחד: "רבונו של עולם, אני רוצה להודות לך עוד שנים רבות על שתי עינים בריאות".

בבדיקה הבאה, הרופא הקר וחסר הרגש היה נסער. הוא בחן שוב ושוב, בדק את ממצאיו הקודמים, והניע את ראשו אנה ואנה. זה לא יכול להיות, מעולם לא קרה כדבר הזה...

גזרת הגיוס אורבת לפתחנו. נראה לי שמה שחסר לנו זו ההודאה על ששים שנה של פריחת חיי התורה בארץ ישראל, כמו שלא היה מזמן התנאים והאמוראים. אם נודה על כך - ברור ומסכם, מפי ספרים וסופרים, שנושע.

דודי הגרי"מ שכטר שליט"א אומר: נהוג לחשב שרק תפלה מביאה השפעות. ולא היא. ההודאה מביאה הרבה יותר. לפי מה שהאדם מודה להקדוש ברוך הוא, כך יקבל ממנו. רבוי הברכה בא בעקבות רבוי ההודאה.

ט. המבקש מבלי להקדים הודאה לבקשתו נשמע מומו כאלו ועסקו עם אכזר... / ספור

בענן זה אזכיר דברים נפלאים בעניני שמחה ששמעתי מהרב בן ציון סנה, השווה בארצות הברית כבר כמה שנים בעניני רפואה, ואשר נאמרו על ידו ברבים במסגרת שעור בבית המדרש בעיר מונסי, ימים ספורים לפני פורים:

כתוב "הרחב פיה ואמלאהו" (תהלים פא, יא). איך אדם יכול להרחיב את הפה? התשובה: על ידי חיוך!... אומר הקדוש ברוך הוא ליהודי: מדוע כל הזמן הנך עצוב? תתחיל לחיך ואני אתן לך הכל. "הרחב פיה" בחיך, מתוך שמחת הלב, ואז - "ואמלאהו" בכל טוב שבעולם.

והוסיף הרב סנה, שהנה במקומות שמתר להוסיף בהם בקשות בתפלת שמונה עשרה, כגון בברכת "שומע תפלה", אם היה אדם שם את אזנו ליד פיו של המתפלל והיה שומע את בקשותיו, היה חושב שהמתפלל מדבר כרגע עם מישהו אכזרי במיוחד, חלילה. שהקדוש ברוך הוא מצדו אינו רוצה לתת כלום לשום יהודי... הרי היהודי עומד ומתחנן וחוזר על הבקשה שוב ושוב: 'רבונו של עולם, אני מתחנן לפניך, אני כל כך צריך דבר פלוני ואני מבקש זאת כבר הרבה זמן!... כאלו שהקדוש ברוך הוא לא נותן לו כלום... והרי באמת הוא נותן כל כך הרבה!

לכן, הסדר הנכון של התפלה צריך להיות: קדם להודות

על כל מה שה' עושה לנו, ורק אחר כך להוסיף את הבקשה. כפי שאמר יעקב אבינו בתפלתו (בראשית לב, יא-יב): "קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית את עבדך כי במקלי עברתי את הירדן הזה ועתה הייתי לשני מחנות". ורק אחרי שגמר להודות התחיל לבקש: "הצילני נא מיד אחי מיד עשו".

י. המקדים הודאתו לבקשתו רואה נסים / ספור

ספר הרב סנה באותה דרשה, שהיתה לו פעם בעיה באזן, שכתוצאה מכך נעשה חרש לגמרי באותה אזן, והרופאים אמרו שלא יתכן שתחזר לתפקד. אמנם, יחד עם זאת הוא חש כאב באזן, כי העצב שבה עדן לא מת, וחשבו הרופאים להזריק לתוך העצב חומר מסים להרג אותו כדי שלא יסב לו כאב.

באותו זמן - אמר הרב סנה, עלו בדעתי הדברים הנ"ל, בענין הצורה הנכונה להתפלל ולבקש. נעמדתי בתפלה ואמרתי כך:

"רבונו של עולם, הלא מסתובב אני בבתי חולים וראיתי הרבה אנשים שאינם יכולים ללכת על רגליהם, מודה אני אפוא לך על כך שביכלתי ללכת, ראיתי אנשים שאינם יכולים להשתמש בידיהם ולשרת את עצמם, ואני - ברוך ה', ידי פועלות מצין. ראיתי אנשים שאינם רואים, ולי - שתי עינים בריאות. תודה לך ה'. ראיתי אנשים שאינם שומעים - ואני

שומע באזן אחת. רק באמת, אם אפשר, רבונו של עולם, עשה שאשמע גם באזן השנייה".

אחרי תקופה בא לעשות שוב בדיקות. נכנס לחדר רופא גוי ואמר לו באנגלית: "הקדוש ברוך הוא אוהב אותך. הוא שנה את הטבע. ישנם שמונים וחמשה אחוזי שמיעה באזן". כך דבר הרב סנה בענין השמחה וצורת התפלה הנכונה.

אחרי כשלושה שבועות, שבוע לפני פסח, מחפש אותו יהודי לא מכר, וכשמצא אותו אמר לו: "ברצוני להכיר לך טובה. הייתי אחד משומעי השעור לפני פורים, נהניתי מאד מהספורים ומהמשלים והפנמתי את המסר.

"והנה, אני חתנתי בעזרת ה' שבעה ילדים, אף נשארו בביתי שני בחורים, אחד בגיל עשרים ושש ואחד בגיל עשרים וארבע".

"בחורים אלו התחילו לעסק בשדוכים בגיל שמונה עשרה, ומן המותר לציון כמה צער, עגמת נפש ולחץ ישנם בבית מהעבודה שבמשך כל כך הרבה שנים מחפשים ולא מצליחים למצא שדוך עבור שניהם. הסבים והסבתות, הדודים והדודות - כלם מתפללים ומבקשים עליהם".

"אחרי ששמעתי את השעור, באתי הביתה ואמרתי לנות ביתי: 'זהו, גמרתי לבקש על שדוכים. מכאן ואילך נודה בתפלתנו על שבעה ילדים שכבר התחתנו ועל נכדים בריאים ושלמים שזכינו להם, אחרי כן נודה לקדוש ברוך

הוא על ששני הבחורים שעדין נמצאים בבית לומדים היטב, מתפללים כראוי והם בריאים ושלמים. הרי גם את יודעת שישנם הרבה אנשים שאינם זוכים לכך, וברוך ה' אנחנו זכינו. אין מלים להודות לה' על כל הטוב אשר גמלנו. אחר כל זאת, נוסף להתפלל שה' יעזר שגם נחתן אותם בקרוב!..."

"והנה" - מסים אותו יהודי את ספורו - "לא עברו שלשה שבועות, והיום אני שובר את הצלחת בארוסי הבן השני. שניהם התארסו במזל טוב!"

כל זה כתב לי הרב בן ציון סנה לפני פסח.

**יא. המבקש בקשתו בהתבטאות חיובית הרבה יותר
סכוי שתענה בקשתו מאשר כתבטא בדרך
שלילית ובכניית**

להחליף את השלט / ספור

רחובה של עיר בבקרו של יום ערב פסחי, תמהיל מבלבל של ריחות, קולות, ופיח אוטובוסים מחניק המתערבל בעשן של משאיות הפורקות הררי סחורה. סחרחרת אנושית מתערבלת על מדרכות האבן. מאות אנשים נחפזים בדרךם, וילדי חמד, שעדין שוקדים על תלמודם, מפלסים דרך בינות לאנשי שיבה שעונים על מקל או מהלכים בזהירות בלעדיו.

קול שאון מרפזה של עיר מקיף את הכל, נותן את האות לתחלתו של יום עמוס נוסף.

בתוך בליל האנשים, לצד רגליהם הממהרות ולנכח שולי בגדיהם המתנופפים ברוח, ישב לו איש צעיר, פניו חרושות הקמטים מעניקות לו מתת של מספר שנים שכלל לא שיכות לו, בתוספת כמה קוים של עצב. מבטו חשוך המבע - אטום, אינו משדר דבר, מלבד ריקנות אינסוף. לידו מנחת היתה סלסלת קש קטנה, מטבעות מספר נחו בה ולא בצפיפות, ושלט קמוט מזדקר מעליה. "אני ענר" - רשום היה בו באותיות מאירות עינים, "אנא, רחמו עלי" - הוסיף הכותב תחנה מתחת. אולם עיני האנשים כאלו דלגו מעל לסלסלה ולאדם הסג-נהור שמאחוריה, למעט כמה אנשים נדיבי לב ואצילי רוח, שהטילו מדי פעם מטבע לסלסלה הריקנית, הרי כל אלו שסביבו, שאותם לא ראה, כאלו גם לא ראו אותו, והסלסלה בריקנותה עומדת.

פתאום התהפך הגלגל

אדם אחד, שעינים טובות לו ולב רחום, עבר ליד האיש המסכן וסלסלתו. הוא הטיל מטבע לתוכה, התעניין בשלומו של הקבצן חשוך הראיה, ולאחר מכן הוציא דף מתיקו, כתב מה שכתב, והחליף את השלט שעל הסלסלה. "שיהיה לך יום טוב", אחל, והמשיך בדרך. והנה לפתע התהפך הגלגל, מטבע רדף מטבע, צילילי המטבעות המטלים בזה אחר זה ללא הפוגה נדמו בעיניו של הקבצן כמנגינה ענוגה. גם רחש קל

של שטרות קלטו אֶזְנֵי הַמַּחֲדָדוֹת שֶׁל הָעוֹר, וְחִיּוֹךְ עָלָה עַל שְׁפָתָיו, לְרֹאשׁוֹנָה מִזֶּה שְׁנִים הוּא נִרְאָה שְׂמַח וּמֵאֶשֶׁר.

לַעֲת דַּמְדוּמֵי עָרֵב, כְּשֶׁתְּנוּעַת הָאֲנָשִׁים בְּרָחוּב כָּבֵד דַּעְכָּה לָהּ לְאִטָּה, הִגִּיעַ הָאִישׁ מַחְלִיף הַשְּׁלֵט בְּשָׁנִית אֶל מְקוֹם רִבְצוֹ שֶׁל הָעוֹר, גּוֹחֵן אֶל הַסֵּלֶסְלָה הַמְּלֵאָה בְּתַחוּשֵׁת סִפּוּק. הָעוֹר הִרְגִּישׁ מִיד בְּאֶדָם הָעוֹמֵד מַעְלָיו. "אַתָּה הוּא זֶה שֶׁטִּפַּלְתָּ בְּשֵׁלֵט שְׁלִי", אָמַר-קִבֵּעַ, "מָה שְׁנִית בּוֹ?" שָׁאַל. הָאִישׁ רָכַן וְהִתְיָשֵׁב לִידוֹ. "נִכּוֹן הַחֲלֻפְתִּי אֶת הַשְּׁלֵט", אָמַר, "בְּמְקוֹם 'אֲנִי עוֹר, אֲנִי אֶזְרוּ לִי', כְּתַבְתִּי - 'הַיּוֹם הוּא יוֹם יָפָה, עַל אֵף שְׁאֲנִי אֵינְנִי יָכוֹל לְרֹאוֹת אוֹתוֹ'". הָאִישׁ הִרְהֵר כְּמָה רְגָעִים, וְאַחֵר הוֹסִיף, "תִּבִּין, אֲנָשִׁים לֹא אוֹהֲבִים שְׂמֻדְבָּרִים אֲלֵיהֶם בְּמַסָּרִים שְׁלִילִיִּים, הֵם אוֹהֲבִים שְׂמֻשְׁתַּמְשִׁים בְּמַסָּרִים חִיבִיִּים כְּשֶׁמְדַבְּרִים אִתָּם, וְלֹא מְבַלִּיטִים אֶת הַקָּשִׁי וְהַכָּאֵב. כְּשֶׁמְדַּגִּישִׁים לִפְנֵי הָאֲנָשִׁים אֶת הַטוֹב וְאֶת הַיָּפָה, הֵם מְרַגִּישִׁים מַחְבָּרִים יוֹתֵר וְנִכּוֹנִים יוֹתֵר לַעֲזָרָה. בְּמִשְׁפָּט שְׁבִשְׁלֵט הַמְקוֹרֵי הַדָּגֶשׁ הִיָּה עַל הַמַּגְבָּלָה, עַל הַחֲסָרוֹן, וְאִלּוּ בְּמִשְׁפָּט הַשְּׁנִי הַדָּגֶשׁ הֵנוּ עַל הַיּוֹם הַיָּפָה, עַל הַטוֹב שֶׁבַּעוֹלָם, וְעַל חֻלְקָם שֶׁל הָעוֹבְרִים וְהַשָּׁבִים שֶׁשָּׁפַר עֲלֵיהֶם, בְּכֵךְ שֶׁיָּכוּלִים הֵם לְרֹאוֹת אוֹתוֹ". אֶת זֶיךְ הַהֲבָנָה לֹא רָאָה הָאִישׁ בְּעֵינָיו שֶׁל הָעוֹר, אוֹלָם הַחִיּוֹךְ הַגָּדוֹל אָמַר זֹאת יוֹתֵר מִכָּל. הוּא קָם וְהִתְנַעַר, אָסַף בְּמִמָּנוֹת רַבָּה אֶת הַסֵּלֶסְלָה וְאֶת מַעֲט צְרוּרוֹתָיו. "תּוֹדָה רַבָּה", אָמַר בְּקוֹל מְלֵא הַתְּרַגְּשׁוּת, "מִלֵּאָתְךָ אֶת הַסֵּלֶסְלָה, וּמִלֵּאָתְךָ אֶת לְבִי בְּשִׂמְחָה וּבְתוֹבָנֶת חַיִּים נִכּוֹנָה. תּוֹדָה לָךְ".

מטה קסמים: המסר החיובי

טבע האדם הוא לאהב מסרים חיוביים, ולהתחבר למי שמדבר אליו באמצעות אמירות חיוביות. לעמת זאת, אזכורו של המכביד, הקשה והמעיק - מעכיר את מצב רוחם של בני האדם, ומשפיע עליהם, ולא לטובה. כששמואל רוצה לבקש מחברו יוסי שיזוז קצת בזמן השעור, כדי שיוכל לראות את מגיד השעור, יכול הוא לעשות זאת בשתי צורות. האחת - "יוסי, אתה יכול לזוז בבקשה? אני לא יכול לראות את מגיד השעור". והשניה - "יוסי, אני רוצה לראות את מגיד השעור, תוכל להתקדם מעט?" שני המשפטים נאמרים בצורה מנומסת, המלה 'בבקשה' מקשטת את שניהם, אולם הבדל תהומי פוער ביניהם, בעוד למשפט השני יעתר יוסי בחפץ לב, למול המשפט הראשון הוא יחמיץ פנים. גם אם יעתר לו - יהיה זה במנימום ההכרחי ובכבדות. ומדוע? כי במשפט הראשון היתה נימה של תלונה, של טון שלילי, לא מרצה ולא מספק, הדגש בו היה על "אני לא יכול לראות". לעמת זאת, במשפט השני הדגיש שמואל את החלק החיובי, "אני רוצה לראות" - הוא אמר. לאמירה חיובית כזאת נוטה האדם להתחבר ביתר קלות, בעוד החלק השלילי יוצר אצלו דחיה ורחוק.

במעט תשומת לב יכולים אנו להפוך כל משפט לבעל משמעות חיובית, כזה המקרין טוב וחיוניות, ולגרם לזולת להצהיב פנים לעמתנו, ולהעתר לכל בקשה שלנו ברצון ובשמחה.

כמו כן בדיוק הנהגת ה' עם האדם, כאשר הנו חיובי ובקשותיו בדרך התבטאות חיובית, הרבה יותר סכוי שיענה מאשר כאשר הנו שלילי והתבטאותו שלילית ובכניית.

יב. הודאה - צריך לתת בעצמו ולא על ידי שליח / ספור

מנהג האשכנזים על פי דברי הרמ"א, שהמהדרין בגרות חנכה מדליקים לכל אחד מבני הבית גר חנכה.

והנה זה דבר פלא: בכל מצוות התורה אנו משתדלים, אדרבה, שהאבא או החזן יוציא ידי חובה את כל בני ביתו כמו בקדוש, בהבדלה, בברכת המוציא, בקריאת התורה ובמגלת אסתר, בתקיעת שופר ובבדיקת חמץ. לא מצאנו בכל מצוות התורה הדור שפזה, שכל אחד יעשה את המצוה בפני עצמו. מדוע שונה גר חנכה?

נראה לבאר את הדברים על פי מעשה שהיה עם הגרי"ש אלישיב זצ"ל בעת שעבר נתוח בכו"ל. לאחר הנתוח בקשר הרב שילמדו אותו לומר באנגלית 'תודה רבה', וכך נגש הרב לרופא המנתח והודה לו.

שאלו אותו: 'רבנו, תורה היא וללמד אנו צריכים, לשם מה ראה רבנו צורך ללמד בעצמו לומר תודה רבה, ולא הסתפק לבקש שאחד מהמשמשים בקדש יגש ויאמר לפרופסור 'תודה רבה' בשם רבנו?'

ענה להם הגר"ש: את כל התפלה אנו שומעים בחזרת הש"צ מפי החזן חוץ מקטע אחד שאנו אומרים בעצמנו והוא 'מודים'. מדוע? ללמדנו ש'תודה רבה' אי אפשר לומר על ידי שליח, אלא יש לומר בעצמך - לכן למדתי לומר בעצמי 'תודה רבה'.

בספר "להודות ולשבח" (עמ' של"ה) מסביר: שהיות והודאה היא עקר היהדות וכונת היצירה, ואין לה קשה לפני הקדוש ברוך הוא יותר מכפיות טובה, והיות ודרך האדם להיות מתפעל יותר מדבר שהוא עושה בעצמו, דאז הוא בצורה חושית, מאשר אם שומע רק מאחרים. לכן תקנו שכל אחד יודה בעצמו. הוא הדבר לעניננו: גרות חנכה אינם רק זכר לגס, אלא הם גם ובעקר הודאה לקדוש ברוך הוא על הנסים והנפלאות שעשה עמנו, כמו שכתב בשו"ת מנחת שלמה (תנינא סימן נח): "נלענ"ד דהדלקת נר חנכה היא עצמה ההודאה וההלל, כלומר שעל ידי זה יתן אל לבו להודות לה' על הנסים הגדולים שעשה לנו בנצחון מלחמות, וכמו שאומרים בנסח 'הגרות הללו' וכו' 'על התשועות ועל המלחמות' וכו' כדי להודות ולהלל", וזה מה שאומרים בנסח 'על הנסים' בתפלה ובברכת המזון בסיום ההזכרה של הנסים והישועות: "וקבעו שמונת ימי חנכה אלו להודות ולהלל לשמך הגדול" ואין אומרים להדליק גרות ולהודות, משום שכל עקר ההדלקה היא להודות ולהלל ולפרסם גס הישועה וההצלה, עכ"ל.

לפי זה נבין את מנהג האשכנזים שמהדרין שכל אחד מבני הבית מדליק: היות והודאה לא עושים לכתחלה על ידי שליח, תקנו חז"ל שכל אחד מבני הבית ידליק שכן הודאה אמתית היא רק על ידי שאדם מודה בעצמו.

נקח דברים אלו ללבנו ונלמד מכאן לכל השנה: אף על פי שבתפלה ובברכות נתן לצאת ידי חובה מאדם אחר - הודאה זה דבר אחר, הודאה צריכה להיות עם כל הלב. לא על ידי 'שומע כעונה', אלא כל אחד בפני עצמו צריך לתת הודאה מתוך לבו בהתרגשות ובשמחה.

יג. לא להתעייף מלספר חסדי ה' / ספורים

בשבת 'שבע ברכות' של אחד מבניו של הרב מבריסק, התאסף המניין לקריאת התורה בביתו, ולפתע הבחין הרב מבריסק שבנו איננו.

שלח את אנשיו לבית הבן, כדי לראות מדוע לא הגיע.

הלכו לביתו, דפקו בדלת ואין עונה, ודפקו כמה פעמים ועדין אין עונה. כיון שפך, החליטו לפרץ לבית, ומצאו את הבית אפוף עשן מתנור חמום שבער, ואת בני הבית מעלפים.

מיד הוציאו אותם החוצה, ופתחו את החלונות כדי לאורר את הבית.

לאחר כמה שעות כשהתעוררו, אמר הרופא, כי אם היו ממתינים עוד כמה שעות, כבר לא היה את מי להציל.

במשך כל אותה שבת היה הרב מבריסק מספר לכל מי שנכנס אליו את הגס שארע לבנו ואמר, שלמד זאת ממשה רבנו: "ויספר משה לחתנו את כל אשר עשה האלקים..."

*

מספר על רבי שמואל מלונא (ר' שמואל'טשי לונער), מחשובי תלמידיו של רבי משה מקוברין, שפעם ארע לו גס בהשגחה פרטית מפלאה, והיה יושב ומספר את החסד שעשה עמו הקדוש ברוך הוא לכל אדם שנכנס לביתו מבקר ועד ערב, עד שנלאו בני הבית מלשמע זאת.

ואמר להם, שכתוב ב"אור החיים" (פר' עקב), על הפסוק "וזכרת את ה' אלקיך", כאשר הקדוש ברוך הוא עושה חסד עם יהודי, מתאמץ היצר הרע במיוחד, להשפיע זאת ממנו, שלא יזכר את החסד שעשה הקדוש ברוך הוא ויהיה כופר בטובתו של מקום - לפיכך חוזר על זה תמיד, כדי שלא ישכח ממנו החסד, והוא הנאמר בפסוק (תהילים פט, ב): "חסדי ה' עולם אשירה" - לעולם - ללא הפסק יש לשורר על חסדי ה'.

כתב רבי יונתן אייבשיץ זצ"ל בספרו "יערות דבש" (חלק א' בביאור תפילת שמו"ע): ועל נפלאותיך וטובותיך שבכל עת" וכו' - יתן לה' שבח על כל נפלאותיו, כי אין בעל הנס מכיר בנסו, ובכל יום יקרה לאיש הישראלי נסים רבים ואין מרגיש, כדכתיב "לעושה נפלאות גדולות לבדו", כי הקדוש ברוך הוא מכיר בנפלאות ונסים ואין בן אדם מכיר, ולולי נסי ה' כבר חס ושלום תמנו לגווע...

יד. ההודאה הצילה את בני מספנה / ספור

מאז ומתמיד הייתי אדם שמרבה להתלונן.

מלים שליליות ומרירות היו השמושיות ביותר בשפה שלי. אכן, קשים רבים עברתי בחיי ונסיונות לא פשוטים בכלל. אך, אודה וכן אבוש שקבלתי הכל בצורה בלתי נעימה בעליל.

רגיל הייתי לתנות צערי לפני חברים ובני משפחה. לתאר להם באריכות עד כמה מסכן ואמלל אני ולבקש ללא מלים את רחמיהם והשתתפותם בצערי.

עד שיום אחד שמעתי על נושא ההודיה.

'הודיה?! התפלאתי בהתחלה, מה לזו ולחיי מלאי הסבל? איך יכולה היא להתקשר למערכת הצרות הלא פשוטה שאני עובר? אלא, שכמה מחברי הטובים לא הרפו ממני וחזרו והסבירו שההודיה היא ישועה גדולה, שהיא פותחת לנו צהר

אל עולמו הנפלא של הקדוש ברוך הוא ואין כמוה כדי לתת לו לאדם תחושת מתיקות מפלאה בקשר שלו עם יוצרו.

דבריהם חלחלו אט אט למחי, השתתפתי גם בכמה הרצאות ושעורים בנושא ויום אחד גמלה בלבי החלטה - גם אני מתחיל להודות.

ידעתי שאם אתחיל מחר, או בעוד שבוע, או אחרי שהנסיון הנוכחי יעבר - לא יצא מזה מאומה. ולכן אמרתי לעצמי: עכשו.

ובקר אחד בהיר מאד מאד התחלתי לדבר דבורים של הודיה.

ברגע הראשון הייתי נבוך, לשוני לא הייתה מרגלת לזה, אבל נסיתי. הלכתי ברחובה של עיר והודיתי על כל דבר שעלה בדעתי. על עיני שיכולות לראות את העלים המתנופפים ברוח, על אזני ששומעות את זמרת הצפרים, וכו' וכו'. הצצתי ונפגעתי. החלטתי להתמיד. הקפדתי על רבע שעה קבועה בכל יום, בה רק אתמקד בנשים ובחסדים ואודה לה' עליהם.

יום אחד, בסיעתא דשמיא עצומה, נסחפתי להודות בלי סוף, עוד ועוד. הודיתי על כל חיי. הודיתי על חסדי הבורא עמי גם בכל הנסיונות שאני עובר, על נקדות האור שבתוך הקשיים הפוקדים אותי ועל שעד הנה עזרוני רחמי. וכך העמקתי והעמקתי לשבח ולהודות במשך שעה ארוכה.

הנני שֶׁהחל לרַטט בְּכִיסִי נֶעַר אוֹתִי בְּאַחַת.

"הלו?" הרמתי כמו מתוך חלום.

"אבא!", זַעַק בְּנִי בְּכוֹרִי בֶּן הָעֶשְׂרִים. "אבא! אֲנַחְנוּ בְּחַיִּים! נִצְלָנוּ! נִצְלָנוּ!" וְהוּא פָּרַץ בְּבִכֵּי חֶסֶר מַעֲצוּרִים. מַה קָּרָה?? רָצִיתִי לְטַלְטֵל אוֹתוֹ דֶּרֶךְ הַטֵּלְפֹּן, וְכִי לְמָה שֶׁלֹּא יִהְיֶה בְּחַיִּים!?

"סֵפֶר לִי מָה אֲרַע". נִסִּיתִי לְהַשְׁמִיעַ מִתּוֹן וְרִגוּעַ.

וְהוּא הֵחַל לְסַפֵּר בְּמִלִּים מְבֻלְבָּלוֹת וְנִרְגָּשׁוֹת, מֵאַחֵר יוֹתֵר שֶׁמַּעֲנֵנוּ אֶת הַפְּרָטִים כֻּלָּם. מִתְבָּרַר שֶׁהוּא וּשְׁלֹשֶׁת חֲבֵרָיו נִסְעוּ בְּרֶכֶב שֶׁל אֶחָד מֵהֶם. אֲרֻבָּעָה בְּחוּרֵי יְשִׁיבָה רְצִינִיִּים. הֵם הָיוּ שְׁקוּעִים בְּשִׂיחַת חֲבֵרִים נִרְגָּשֶׁת וְנִסְעָרָת, וְכךָ הִנָּהֵג, בְּלֹא שִׁמְתַּת לֵב, הִפְנָה בְּטֵעוֹת אֶת הָרֶכֶב לְתוֹךְ שֵׁטַח עֲרָבִי. לֹא סָתַם שֵׁטַח עֲרָבִי, אֲלָא שֵׁטַח אוֹיֵב, קְרוֹב לִירִיחוֹ, שֵׁטַח שֶׁשָּׁלַט תְּלוּי בְּכִנְיָסָה אֵלָיו: "אֵין כְּנִיָסָה לִיהוּדִים".

כְּשֶׁהִלָּלוּ שְׁמוֹ לֵב שֶׁהֵם בְּתוֹךְ שֵׁטַח אוֹיֵב, כָּבֵר הָיָה מֵאַחֵר מִדִּי. הִיָּתָה זֹו שְׁעָה הוֹמָה שֶׁל הַיּוֹם, הָעֲרָבִים מָלְאוּ אֶת הָרְחוֹבוֹת וְהֵחִלוּ לְנַעֵץ בָּהֶם מִבָּטִים רוֹוִי שִׁטָּנָה.

הִנָּהֵג שֶׁקָּלַט רֹאשׁוֹן אֶת הָעֲנָנִים הֵחַל זֹוֹעַק פְּרָקִי תִּהְלִים. חֲבֵרָיו שֶׁהִבִּינוּ תוֹךְ שְׁנִיָּה אֶת הַמִּתְרַחֵשׁ הַצֵּטְרָפוֹ אֵלָיו בְּחִרְדָּה וּבְתַחֲנוּנִים. הִיָּתָה זֹו בְּהִלָּה שְׁמֵלִים לֹא יוֹכְלוּ לְתַאֵר.

לִפְתָּע, אָמַר אֶחָד מֵהֶם: "אֲנִי רוֹאֶה בְּקֶצֶה הָרְחוֹב מִשְׁטָרָה וְשׁוֹטְרִים, סַע אֵלֵיהֶם, כֵּךְ נִהְיֶה מוֹגָנִים יוֹתֵר". הִנָּהֵג הַמְבֻלְבָּל

הגביר מהירות ונסע ישירות לעבר המשטרה שחנתה במקום כדי לחוש בטוח יותר. אבל, אמנם היו אלו שוטרים, אך שוטרים ערבים. הם עטו על הרכב בצעקות בערבית והורו בעברית עם מבטא כבד: "תנו את המפתחות של הרכב שלכם! מיד!"

הנהג המבעת שלא היה ספק בידו להחליט מה עושים, הסתובב בשבריר של שניה והחל מדהיר את הרכב לכוון השני. באותו רגע, חברו שישב בספסל מאחורה חיג בידים רועדות למשטרת ישראל ונסה להפיק קול מגרוננו ולעדפן אותם על המתרחש.

"שמעו בקולם", היתה ההוראה של משטרת ישראל. "אחרת הם יכולים להתנגם". אלא, שהנהג כבר שפט לכוון השני. כעבר שתי דקות הם כבר יכלו לנשם לרוחה.

"נצלנו!" הם מלמלו בהתרגשות. "אין עוד מלבדו", פרצו מפיהם המלים המתאימות ביותר. המשטרה שעוד היתה אתם על הקו אמרה:

"דעו לכם, יש לכם נס של ממש, היה סכוי גדול שהם יחטפו אתכם. כבר היינו בדרך אליכם. נצלתם."

ואני שומע את כל הספור הזה ובלבי אני בטוח: ההודיה היא זו שעמדה לנו.

ההודיה היתה הישועה שלנו. ברור לי ומחור לי שההודיה הכנה והאמתית שלי היא זו שהצילה את בני מסכנה. נכנסה

ללבי התובנה הזו - שמי שמכיר בנסים של הקדוש ברוך הוא, הוא כבר מורם על נס. הוא כבר מגבה. ואין צורך להעמיד אותו בנסיונות נוספים.

מאז השתנו חיי מן הקצה אל הקצה. פי מלא שירות ותשבחות לבורא עולם וכל כמה שאני מרגיש ומזמר לו, שולח הוא לי עוד שפע גדול ועצום. אני חש את אהבתו אלי בכל שניה ושניה. מרגיש אף אני קשור אליו בעבותות של אהבה ובכל יום מגביר את קול התודה הפרטי שלי. הנסיונות והקשיים נעלמים מחיי אחד אחרי השני בדרך מפלאה שאי אפשר בכלל להבין.

דעו לכם קוראים יקרים, בימים אלו, ימים המלאים בפחד מידי ישמעאל, יש לנו נשק: קולו של יעקב. קול התודה שלנו עולה ישירות לשמים ופותח שם את כל השערים. ההודיה שומרת, מגנה ומצילה. עוד בימים ההם, בזמן הזה, קבעו לנו החשמונאים כי כדי להלחם באויב, כדי לנצח, צריך להתחזק בהודיה. הם שהיו מעטים השאירו לנו הוראה. הוראה לדורי דורות, העצה הטובה שבפעצות והמועילה שבמועילות שכוללת בתוכה את הכל - להודות ולהלל לשמך הגדול!...

טו. לא לשכח לבקש על העתיד...

תקופה ארוכה ששמנו לב כי כל פעם שאנו מודים על משהו - מיד אחר כך קורה בדיוק הפוך.

לדגמא, הוֹדִינוּ עַל שֶׁהִמְקַרֵּר עוֹבֵד - וְהוּא הִפְסִיק לַעֲבֹד,
וְעוֹד וְעוֹד.

כְּשֶׁהִתּוֹפָעָה חֲזָרָה עַל עֲצָמָה שׁוֹב וְשׁוֹב הִחְלַטְנוּ לְהִתְבּוֹנֵן
וּלְנִסּוֹת לְהִבִּין.

בְּרוּךְ ה', ה' הָאִיר לָנוּ, וְגַלְינוּ שֶׁתִּמִּיד הַהוֹדָאָה שְׁלָנוּ הִיְתָה
לֹא בִקְשָׁה לַעֲתִיד.

מֵאֲזֵ בְרוּךְ ה', הַדְּבָרִים הַשְׁתַּנּוּ וְהִתּוֹפָעָה חֲלָפָה! מִיָּד אַחֲרֵי
שֶׁהוֹדִינוּ, אָפְלוּ עַל מַשְׁהוּ קָטָן, הוֹסַפְנוּ "וְהִלּוֹאֵי וַיִּמְשִׁיךְ כָּךְ" -
וְכָךְ הָיָה.

טז. תַּמְשִׁיךְ לַעֲשׂוֹת אֶת מַה שֶּׁעָשִׂיתָ...

הַלֵּלָה הָאֲחֵרוֹנָה שֶׁל אֲשֶׁתִּי הִיְתָה אֲרָכָה וְקִשָּׁה בְיֻתֵּר.
בַּחֹדֶר הַלֵּלָה הָרֹפֵא הִבְחִין שֵׁשׁ הָאֲטוֹת חֲמוּרוֹת בְּדָפֶק הָעֶבֶר,
מַה שֶּׁמַּחֲבִיב נִתּוּחַ בְּדַחֲיפּוֹת. הוּא אָמַר שֶׁיִּחְזֹר עוֹד כְּמֵה דְקוֹת,
וּבִינְתִים יִכְנֶנּוּ אוֹתָהּ לְנִתּוּחַ.

אֲשֶׁתִּי הִתְחִילָה מִיָּד לֹמַר "מִזְמוֹר לַתּוֹדָה" פַּעַם אַחֵר
פַּעַם, וְאֲנִי נִעְמַדְתִּי בַּפֶּנֶת הַחֹדֶר וְהִתְחַלַּתִּי לְהוֹדוֹת לְהַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְאֵף שְׂרָתִי חֲרִישִׁית שִׁירֵי הוֹדָיָה. כְּעֶבֶר 5 דְקוֹת
הָרֹפֵא חֲזָר, הִבִּיט בַּמוֹנִיטוֹר וְהִחְלִיט לְדַחוֹת אֶת הַנִּתּוּחַ
הַתִּשְׁבָּתִי מִתֵּשׁ עַל הַכֶּסֶּא, מִמְּלַמֵּל דְבוּרֵי תּוֹדָה, וְאַחֲרֵי 20
דְקוֹת הוֹפִיעַ שׁוֹב הָרֹפֵא (שְׁאִינוּ חוֹבֵשׁ כֶּפֶה) וְאָמַר לִי: "תַּמְשִׁיךְ
לַעֲשׂוֹת אֶת מַה שֶּׁעָשִׂיתָ, זֶה עוֹבֵד! וְאַשְׁתָּךְ צְרִיכָה אֶת זֶה..."

אולי מִיתָר לַצֵּין כִּי בְסוּפוֹ שֶׁל דָּבָר לֹא הָיָה שׁוּם נִתּוּחַ, וּבְרוּךְ ה' זְכִינוּ לָבֶן בָּרִיא וְשָׁלֵם.

יז. נִשְׁמַת כָּל חַי / סְפּוּר

שָׁקֵט עֲצוּב שָׁרָר בְּמִסְדְּרוֹנוֹת בֵּית הַחוּלִים. הָאֵב הַמְדָּאָג הִתְהַלֵּךְ אָנָּה וְאָנָּה לֹלֵא מְנוּחַ.

אַחִיוֹת בָּלָבֶן הִסְתוּבְּבוּ מִפַּעַם לַפַּעַם מְנוֹסוֹת לְהַקֵּל עַל סִבְלוֹ שֶׁל זֶה וְלִסְיֵיעַ לָזֶה.

יְהוּדָה שָׁכַב אֵין אֲוָנִים, פָּנָיו חִירוֹת כְּסִיד.

לִפְנֵי מִסְפָּר זְמַיִם נִפְצַע יְהוּדָה, בְּחוּר בֶּן שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה, בֶּן זְקוּנִים לְהוֹרִיו, בְּתֹאוֹנֶת דְּרָכִים קָשָׁה וְכָעַת מַצְבּוֹ אֵינוֹ פְּשׁוּט כָּלֵל. מַצְפִּים לָגַס שֶׁל מִמֶּשׁ.

- "אֲנִי רוֹצֶה לוֹמַר לָךְ..." פָּנָה אֵלָיו בְּהִסּוֹס קֵל רְאוּבֵן, חִבְרוּ הַטּוֹב שֶׁל יְהוּדָה שֶׁיֵּשֶׁב לִידּוֹ. רְאוּבֵן הָיָה עִם הַבְּחוּר מִמֶּשׁ כְּמָה רָגָעִים לְאַחֵר הַתֹּאוֹנָה.

"... שְׁמַעְתִּי עַל סִגְלָה בְּדוּקָה וּמְנֻסָּה... אֵתָּה מוֹכֵן לְשִׁמְעָ?"

הָאֵב הִנְהֵן בְּהִסְכָּמָה.

- "יֵשׁ קִבְלָה מִרְבֵּי יְהוּדָה הַחֲסִיד, שְׂאֲדָם יִקְבֵּל עַל עֲצָמוֹ, שְׂכַשְׁינָצֵל מֵהַצָּרָה יֹאמַר תִּפְלָה 'נִשְׁמַת כָּל חַי' בְּפָנֵי עֶשְׂרֵה. אֵתָּה תִקְבֵּל עַל עֲצָמָךְ שְׂאֵם בְּנֶךְ יֵצֵא מִכָּאן בְּמַהֲרָה

בריא ושלם - תודה לה' ב'נשמת כל חי', וכן תערוך סעדת הודיה בצבור."

"אני מקבל על עצמי בלי נדר. כמובן שאודה לה'... בסעודה... ברב עם..." אמר האב בנחישות.

"אתם יודעים מה?... אחיו של יהודה, שישב בסמוך אליהם, התעורר בלהט למשמע שיחתם. "לא חגיבים לחכות לישועה! אפשר לומר כבר עכשו 'נשמת כל חי'! כן, כן שמעתי! לומר עם עשרה אנשים ולהתכונן להודות לה' בכל מצב!"

- "נשמע לי מצין." האב נסחף בהתרגשות "תעזרו לי לסדר עשרה?"

עם עזרת שמים מיחדת, תוך דקות ספורות התאחדו עשרה אברכים, שהיו בקרבת מקום, ובקשו לומר תפלת 'נשמת' ליד מטתו של החולה. בתחלה הרופאים התנגדו נמרצות, אך אלו הבטיחו להם שיעשו זאת במהירות ובשקט. וכך עשו.

תחלה, תהו האברכים מה מקומה של תפלת הודיה נרגשת ליד מטתו של חולה אנוש שכמעט ואפסה תקנה לחייו, אך ראובן הסביר להם חרישית, שהם כה מאמינים וסמוכים בישועת ה' עד שהם כבר ממש רואים אותה כאן ועכשו ורוצים להודות עליה.

כמו שכתוב: "אודה ה' כי עניתני ותהי לי לישועה" - אני מודה לך עוד לפני הישועה מרב בטחון מחלט בך, ואז בוא תבוא הישועה.

התפלה היתה מרוממת. ההודיה והשמחה שם בחדר העפילו לפסגות. אם מישהו זר היה נקלע למקום בטוח היה שמאדע משמח מאד מתחולל... האב עצם את עיניו, וראה בדמיונו את יהודה בחור בריא, עליו ושמח. היתה זו הודיה אמתית. היתה זו הודיה עמקה שמקורה בבטחון מחלט במי שאמר והיה העולם. הודיה על כך שהישועה לבטח עומדת בפתח.

הם יצאו מחוץ לחדר, והמשיכו לשיר ולרקד בשמחה ובהתלהבות, תוך התעלמות מחלטת מהמבטים המתפללים ששגרו אליהם מכל עבר.

מתוך להט הרקוד הבטיח האב, כשדמעות בעיניו: "אני מקבל על עצמי, בלי נדר, שגם בחתנת בני אודה לה' בצבור בתפלת 'נשמת כל חי'".

בארח גס ופלא, זמן קצר לאחר ארוע זה דווחו הרופאים, כי מצבו של יהודה התייצב. הורידו לו ארבעים אחוז מהחמצן שהיה צריך קדם, הוא התעורר לאט לאט ותוך זמן קצר שב לביתו בריא ושלם. כמובן שהודו הם להשם יתברך באמירת "נשמת כל חי" ובסעודה. וכן זכו שבאותה השנה התחתן הבחור. גם בחתנה הודו לה' ברב עם באמירת "נשמת", וכן חלקו למזכרת תפלה זו, אתה זכו לראות את ישועות ה', הרופא האמתי, הטוב והרחמן, שהכל בידו.

(ע"פ ספור אמתי שהובא בספר "מטה אהרן" על 'נשמת כל חי')

יח. סוד גדול בהודאה - להודות על הישועה המצפה בעתיד כאלו וכבר נמצאת

מוצאים אנו בנסח רבותינו בברכת המזון שיחד עם ההודאה מצרפים גם בקשה על העתיד, כמו: האל הזן אותנו... ובטובו הגדול לעולם לא חסר לנו, ואל יחסר לנו... הרי בקשה לצדה של ההודאה.

וכן: המלך הטוב והמיטיב לכל שבכל יום ויום הוא היטיב לנו הוא מיטיב לנו הוא ייטיב לנו. ועוד שם: הוא גמלנו הוא גומלנו הוא יגמלנו לעד...

והנראה בזה שאין זה בקשה אלא שלמות ההודאה, כלומר, עצם שלמות ההודאה מתבטאת בכך שהאדם משבח לבוראו מתוך בטחונו בו שכשם שהיטיב לו עתה כן ייטיב לו לעתיד ולא יעזבנו, זהו שבחו השלם של הקדוש ברוך הוא. שכן הברכה נועדה להודאה ולא לבקשה, ומה ענין להכניס בקשה לתוך ההודאה בתוך כדי דבור? אולם כאמור, שלמות ההודאה היא, כאשר הנך בטוח בחסדי ה' שאין להם סוף, ולכן בטוח הנך שכשם שעשה לך גם עד עתה כן יעשה לך בעתיד, ולכן כבר מעתה הנך אומר תודה לה' על היותך בטוח שייטיב לך גם בעתיד.

והדבר מפרש ברש"י (תהלים יח ד) "מהלל אקרא ה' ומן איבי אושע" ופירש"י שם: בהלולים אקרא ואתפלל לפניך תמיד, כלומר אף לפני התשועה אני מהללו, לפי שבטוח אני שאושע מאיבי'.

והנה לך ספור מפלא בענין זה.

הכל התחיל בערב יום כפור לפני כשנתיים.

אני זוכר את זה בזכרון חזק וברור.

זה היה יום ששי. התעוררתי בבקר, בתחושה קשה ונוראה שקשה לתאר.

בדרכי אל פיור המטבח צנחתי והתעלפתי. כשהתעשיתי הרמתי את עצמי, בשארית כוחתי לקחתי כדור אקמול וחזרתי למטתי.

הייתי בטוח כי מדבר בשפעת קשה, אך רגילה למדי. בסייעתא דשמיא מיחדת הצלחתי לצום באותו יום כפור, והכל חלף. חשבתי שהדבר מאחורי, אך כעבר כמה חדשים קרה שוב בדיוק אותו הדבר. שוב התעוררתי עם תחושה נוראה כמו מות ממש, וכשקמתי שוב צנחתי מעלף.

אני זוכר היטב שהתעוררתי מטשטש בין שברי זכויות של כוס המים, כשנסיתי לשתות. לא הבנתי כיצד הם הגיעו לשם.

אני מפלס דרכי בין השברים וחוזר למטה. 'מה קורה לי?' אני מדאג ומחליט לגשת אל רופא המשפחה.

"זה שום דבר" גרס רופא המשפחה למרבה הפתעתי "כנראה לחץ דם נמוך".

"זה הכל?" התעודדת. "אבל... אולי צריך לעשות בדיקות כלשהן?... " הוספתי בהסוס.

"אין צורך. זה כלום. אין לך ממה לדאג" הוא הפטיר בנחישות.

אך אני לא הסתפקתי בזה. דאגתי. החלטתי לקבץ תור לנזירולוג, גם משום שבאותה התקופה סבלתי מכאבי ראש וחלשות תכופות. הנזירולוג הפנה אותי לעשות בדיקה מסוימת של זרמים חשמליים במח, וזמן קצר לאחר מכן נגשתי לאותה הבדיקה.

ואז בערב חנכה ממש, קבלתי את מתנת החנכה שלי.

בעוד אני עסוק בהכנות לחנכה, עוד שעות ספורות כבר זמן ההדלקה, והנה הפלאפון שלי מצלצל.

"שלום, אני מדברת עם מר גינזמן?"

"כן זה אני" עניתי בחשדנות.

"מדברת כאן האחות מבית החולים שנבדקת היום. הרופא רוצה לדבר איתך".

איני יודע היכן היה הלב שלי באותן השניות, אך נדמה שהוא החסיר כמה פעימות.

הרופא אמר שהבדיקה לא לגמרי תקינה, וצריך עוד בדיקה כדי לשלל כמה דברים...

"תגיד לי דוקטור את כל האמת" קטעתי אותו. "אני רוצה לדעת... זה משהו סופני?"

ואת מה שהוא ענה אני כבר לא כל כך זוכר, אולי בגלל החרדה הגדולה שתקפה אותי, ואולי בגלל שלא באמת הייתי מסוגל לשמע. אני לא מאחל לאף אדם את המתח והחרדה שתקף אותי באותו היום.

והנה, בפתאומיות, ממש סמוך לאותה שיחה עם הרופא, אני מתחיל לחוש תחושות קשות מאוד בגוף. חלשה, בחילות, עד לחסר תפקוד של ממש. 'הצילו, רבוננו של עולם! מה קורה לי?? מה לא בסדר אתי??' אני חש את עצמי כשוחה בתוך עלטה מחלטה, מרתק למטתי.

אני חושב שלעולם לא אוכל לשכח את אותה הדלקת גרות חנכה ביום ההוא.

כל כלי נמלאתי תפלה חמה וזועקת: 'אלקי! אנא, זכה אותי להדליק נר ראשון של חנכה! זה כל מה שאני מבקש...' וה' עזר. איני יכול לתאר את תחושת הרוממות וההתרגשות שאחזה בי, כשאחזתי בידי את נר החנכה וברכתי את הברכות. הרגשתי כאדם העשיר והשמח ביותר בתבל.

הלואי ויכלתי לשמר תחושה זו למשך כל חיי.

אולי עלי להסביר קצת יותר: הייתי בטוח שמדבר פאן במחלה בכלל לא פשוטה. במחי התרוצצו תסריטים קשים, פחדתי מהגרוע מכל. התחושות הקשות שלוו אותי באותה

התקופה הדאיגו אותי עד מאד, ומאז כל פעלה הכי קטנה הרגישה לי כמו זכות גדולה ביותר. למרות כל הקשי שהיה מסביב, כמה הייתי מאחל לעצמי ולכל יהודי לגקר כל רגע מחייו כמו שאני יקרתני אז:

כשקמתי בבקר, הרגשתי שזהו חסד עצום שהבורא זכה אותי לעוד יום של חיים! בלילה הייתי מבקש בכל לב: 'רבונו של עולם, עזר לי לקום בבקר ולהתפלל...' כל רגע של חיים קבל משמעות חדשה, עצמות חדשות.

התור לבדיקה הבאה שהייתי צריך לעשות התעכב. ובינתיים אני מרגיש חלשות נוראות, כאבי ראש. הרגשות רעות מאד.

ומכאן מתחיל רצף ארוך של מגון רופאים ובדיקות שונות ומשונות. ולא מוצאים שום הסבר לתחושותי המעיקות.

בהשגחה פרטית מדקדקת ובחסד ה' עלי, הגיע לידי באותה תקופה עלון מיחד ומפלא של "לעולם אודך" בנושא ההודיה לה'. נחשפתי לכל נושא ההודיה. התחלתי להודות על הטוב ועל הרע וחשתי הצלה של ממש. היה מאמר אחד באותו העלון שתפס את לבי במיוחד: מאמר בנושא ההודיה על ישועת העתיד, שם הובא פרושו של רש"י בפרק י"ח שבתהלים "מהלל אקרא ה' ומן איבי אושע": 'בהלולים אקרא ואתפלל לפניך תמיד, כלומר אף לפני התשועה אני מהלל, לפי שבטוח אני שאושע מאויבי'.

החלטתי לאמץ לעצמי את דרך ההודיה הזו, והתחלתי להודות לה' על ישועתי העתידית, למרות שטרם נראתה היא באפק. קניתי מחברת מיחדת ובה הקדשתי כל יום זמן קבוע לרשם הודאות על העתיד בפרטי פרטים:

'תודה רבה, רבוננו של עולם, שהעברת לי את כל כאבי הראש'

'תודה שאתה נותן לי בריאות חזקה ואיתנה, כח בגוף...'

'תודה שאני כבר לא מפחד מכאבים'

'תודה רבה שאין לי יותר כאבים והרגשות רעות מפחידות'

'תודה רבה ה' שאני מאמין אף ורק בך ולא בכל הבדיקות והרופאים' ועוד ועוד...

ההודיה הזו מלאה אותי בשמחה עצומה ובבטחון נמרץ בישועת ה' שודאי תבוא במהרה.

חשוב לי לציין שבאותה התקופה גם קבלתי על עצמי לומר ברכת 'אשר יצר' בכונה ומתוך הכתב, (דבר שברוך ה' אני מקפיד לומר עד היום).

מה אמר ומה אגיד, רופא כל בשר אכן הפליא לעשות עמי.

עם הזמן יכלתי ממש לסמן 'V' ליד כל הודאה שהתממשה, והפכה למציאות. ראיתי במוחש את ישועת ה' על כל פרט ופרט שהודיתי עליו. הרופאים כבר נהיו פחות ופחות רלוונטים בחיי. התחזקתי מאד בכך שה' יתברך הוא

הרופא האמתי, ואף ורק ממנו הישועה. ה' חזק אותי מיום ליום בכחות חדשים ובהודיה מתמדת - עד שיכלתי לומר כי כל אלו החלאים מאחורי.

אמנם הרופאים לא מצאו שום הסבר לתחושות המות הקשות שפקדו אותי אז, אך אני חש בודאות כי ה' יתברך, ברב טובו וחסדו, הציל אותי מחלאים רעים רבים ונאמנים בנס מחלט.

היום אני מודה לה' בכל לבי על כל מה שעבר עלי. אני מבין כי זאת היתה מתנת החנכה שנתן לי הבורא, ואלו הם מעות החנכה שקבלתי: זכיתי ליקר את חיי על כל פרטיהם, וזכיתי להכניס את ההודיה לחיי, להודות לה' על הכל ולהתחזק באמונה ובבטחון. יהי רצון שנוזקה לחוש תמיד את יקרת החיים, התורה והמצוות (גם ללא צרות קשות שיעוררנו), ולהודות לה' על עבר, הווה ועתיד מתוך אמונה ובטחון מחלט - שהכל ממנו, הכל בידו ואין עוד מלבדו.

יט. מדוע להודות על העתיד לבוא?

פעם אחת בליל שבת קדש הסתובב הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעז'יבוז ז"ע הלוח וחזור ואמר "שלום עליכם" ו"רבון העולמים" כדרך. כאשר הגיע לתבות: "מודה אני לפניך ה' אלקי... על כל החסד אשר עשית עמדי ואשר אתה עתיד לעשות עמי..." עמד ושתק מעט, ושאל את עצמו מדוע עלי

להודות לך על חסד העתיד? בבוא החסד אודה לך! ומיד השיב לעצמו: אולי תעשה עמדי חסד, ולא אהיה אז בבחינה הראויה להודות לך כראוי... לכן אני צריך להודות עכשו, ומיד געה בבכייה.

באותה שבת היה אצלו הרה"ק רבי משה מסאוראן זי"ע א שעמד בקרן זוית, ושמע שאלתו ותשובתו, וגם את בכיתו. שאל אותו רבי משה: "הלא שאלתכם ותשובתכם היתה טובה ונכונה, ומדוע בכיתם?" אמר לו הרבי ר' ברוך: "על זאת בכיתי, על כי אפשר ולא אהיה אז בדרגה הראויה להודות כדת..." (בוצינא דנהורא).

כ. המתנה והתענוג שבהודאה

ההודאה היא מתנה נפלאה שנתן ה' יתברך לעם ישראל כדי שיוכלו להתקרב אליו, ועל מתנה נפלאה זו אנו מודים במודים דרבנן: "על שאנו מודים לך" - מסביר רש"י: (במסכת סוטה דף מ עמוד א) "על שנתת בלבנו להיות דבוקים בך ומודים לך".

יש מסבירים שזהו גם הסיום ב'על הנסים' בחנכה: "וקבעו שמונה ימי חנכה אלו להודות ולהלל לשמך הגדול", שלכאורה צריך להבין הרי 'על הנסים' היא הודאה על הנס, ומדוע הוסיפו שם 'וקבעו שמונת ימי חנכה', שאין

זה חלק מהנס? וכמו שבפורים לא אומרים 'וקבעו יום פורים לקרא המגלה'?

אלא שההודאה היא המתנה הנפלאה ביותר שיש, ככתוב בתהלים "טוב להודות לה" - אין דבר טוב מזה, ועל זה לבד צריכים להודות. לכן אנו מודים לבורא שנתן לחכמים את הבינה לתקן שמונת ימי חנכה, שהם ימים של הלל והודאה - התכלית של האדם בעולמו.

הנה לא מצאנו הודאה על שזוכים לטל ליל, ולא על שזוכים לטל ידים, ועוד הרבה מצוות. רק על ההודאה וימי ההודאה צריכים להודות שזכינו למתנה נפלאה כזו.

מה מיוחד כל כך במצות ההודאה?

כדי שנוכל להבין את הדברים נתבונן מדוע קבעו דוקא את ימי החנכה להודות ולהלל, הרי גם בפסח ובפורים היו נסים, מדוע נבחרו ימי החנכה לימים של הלל והודאה יותר מכל החגים?

נראה לבאר את הדברים על פי מה שמוזכר (עין משנה ברורה סימן תרע ו) בבאור החלוק מדוע בפורים יש מצות משתה ושמחה ובחנכה מצוה להלל ולהודות? שבפורים גזרו על הגופות, לפיכך תקנו שהגוף יהנה, אבל בחנכה, שגזרו על הנשמות (שרצו להשפיתם תורתך וכו'), לכן תקנו שהנשמות יִהְיוּ. ומהו תענוג הנשמות? ההודאה לה'. כמו שכתוב: (תהלים פרק סג, ד-ו) "כי טוב חסדך מחיים שפתי ישבחוֹנֶךָ, כִּן אֲבָרְכֶךָ

בחי' בשמך אשא כפי. כמו חלב ודשן תשבע נפשי וּשְׁפָתַי רִנָּנוֹת יְהוָה פִּי. מסביר המלבי"ם: 'כמו חלב ודשן שישבע הגוף ויהיה לו למזון, כן תשבע נפשי, שאֶתֶן לָהּ מְזוֹנָה הַרוּחָנִי. בָּמָה תִּשְׂבַּע נַפְשִׁי? בָּמָה שֶׁשְׁפָתַי רִנָּנוֹת יְהוָה פִּי. פֶּרוֹשׁ שָׁזָה מְזוֹן הַנֶּפֶשׁ עכ"ל.

לכן גם חֲנֻכָּה הוא שְׁמוֹנָה יָמִים שֶׁכֵּן 'שְׁמֹנֶה' הוא אוֹתִיּוֹת 'נִשְׁמָה': הַיּוֹת וְגִזְרוּ עַל הַנִּשְׁמָה קִבְּלָנוּ שְׁמוֹנָה יָמִים תַּעֲנוּג לְנִשְׁמָה (כִּידוּעַ הַמִּסְפָּר שְׁמוֹנָה מְרַמֵּז עַל דְּבָרִים מַעַל הַטַּבַּע) (כְּמוֹ יָמוֹת הַמַּשִּׁיחַ וְהַנִּשְׁמָה - ע' גמ' עֲרִכִּין יג: כְּנוֹר שֶׁל יָמוֹת הַמַּשִּׁיחַ שֶׁל שְׁמוֹנָה יָמִים).

לַעֲתִיד לְבוֹא מָה נַעֲשֶׂה כְּלָנוּ בְּעוֹלָם הַנִּשְׁמוֹת? כְּתַב הַרוֹקַח בְּפָרוּשֵׁי סְדוֹר הַתְּפִלָּה ל'אַשְׁרֵי': מִדּוּעַ נִבְרָא הָעוֹלָם הַבֶּא בִּי? (כְּמוֹכָא בְּרַשׁ"י בְּרֵאשִׁית ב, ד: "בְּנֵיהָ ה' צוּר עוֹלָמִים", בְּשֵׁתִי אוֹתִיּוֹת הִלְלוּ שֶׁל הָשֵׁם יָצַר שְׁנֵי עוֹלָמִים עוֹלָם הַזֶּה בָּה' עוֹלָם הַבֶּא בִּי) "זֶהוּ יו"ד: אִם יוֹדָה לָהּ חֲסִדוֹ וְיוֹדָה עַל פְּשָׁעוֹ הָרִי הוּא בֶן הָעוֹלָם הַבֶּא שֶׁנִּבְרָא בְּיו"ד, וְאֵין בְּעוֹלָם הַבֶּא אֵלָּא צַדִּיקִים יוֹשְׁבִין וְיוֹדוּ לָהּ וְנִהְיִין מִזִּיו שְׂכִינָהּ, וְשֵׁם אֵין כִּי אִם הוֹדִיוֹת מִי שִׁיּוֹדָה בְּעוֹלָם הַזֶּה עָלֵי עֲשׂוֹר לְעוֹלָם הַבֶּא שֶׁנִּבְרָאָה בִּי" עכ"ל.

כְּדִי שֶׁנִּזְכֶּה לַהֲנוּת מִתַּעֲנוּג הַהוֹדָאָה לַעֲתִיד לְבוֹא צָרִיכָה הַנִּשְׁמָה לְהִתְחִיל לְהִתְרַגֵּל לַהֲדוּת כְּאֵן בְּעוֹלָם הַזֶּה, כְּמוֹ שֶׁכְּתַב רַש"י (בְּרֻכּוֹת סג, א): "הַמְּבָרֵךְ אוֹמֵר בְּרוּךְ ה' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם, מִפְּרֶשׁ בְּתוֹסַפְתָּא שֶׁתִּקְנֶנוּ מִן הָעוֹלָם

ועד העולם' להודיע שאין העולם הזה לפני העולם הבא כלום, אלא כפרוֹזְדוֹר לפני הטרקלין, כלומר הנהיגו ברכותיו בעולם הזה כדי להיות רגילים לעולם הבא שפלו ארץ.

למדנו מכאן, כי כאשר אנו זוכים להודות לה' כאן בעולם הזה נשמתנו מתענגת כבר עכשו, ובזה אנו זוכים לבנות את העולם הבא שלנו: להנות מזיו השכינה לנצח נצחים.

עד כמה אנו צריכים להודות על הזכות הנפלאה שיש לנו להודות

יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שיזכה אותנו להתענג על השם על ידי ההודאה אליו כאן בעולם הזה ולעתיד לבוא - "כמו חלב ודבשן תשבֵע נפשי וּשְפִתִי רִנָּנוֹת יְהוָה פִּי".

(ועין בהרחבה בחוברת הנפלאה: "ההודאה, השמחה והשירה" מאת הרב יהודה טאוב שליט"א)

כא. כמה סבל נגרם מבכיה של חנם ומחסר הכרת הטוב לה'

ודאי ידוע לכלנו ספור שליחת המרגלים מהמדבר לארץ ישראל, והפשלון הגדול שקרה בעקבות כך. ונזכיר כאן את עקרי הדברים: לפני שעם ישראל נכנסו לארץ ישראל, שלח משה רבנו מרגלים לראות את הארץ. כאשר חזרו המרגלים, בליל ט' באב, "וַיֵּצִיאוּ דַבַּת הָאָרֶץ..." הם תארו לעם ישראל

את הארץ שאוכלת יושביה ואת האנשים בה. כאשר שמעו העם את דברי המרגלים, "ויבכו העם בלילה ההוא..." ובעקבות כך נגזר עליהם שלא יכנסו לארץ ישראל. ואף יותר מכך דרשו חז"ל - אתם בכיתם בכיה של חנם ואני קובע לכם בכיה לדורות" (תענית כט.), כלומר שחרבן בית המקדש וכל סבת הגלות עם כל הסבל והיסורים הכרוכים עמה נגזרו בשל בכית החנם שבכו ישראל במדבר.

הרמב"ן בפרשת שלח אף מביא מקור לדברי חז"ל מתהלים ק"ו שם נאמר "וימאסו בארץ חמדה לא האמינו לדברו וירגנו באהליהם ולא שמעו בקול ה' וישא ידו להם להפיל אותם במדבר ולהפיל זרעם בגוים ולזרותם בארצות".

נתבונן בענין ונלמד: מהי מהותו של 'בכי החנם' שבכו עם ישראל, מהו החטא שבגינו נענשו בחרבן בתי מקדש וגלות ארצה, ומדוע נמשכים הסבל והיסורים עד ימינו אנו?

משה רבנו בתוכחתו לישראל בפרשת דברים אומר "ותרגנו באהליכם ותאמרו בשנאת ד' אותנו הוציאנו מארץ מצרים...", ומפרש רבנו יונה בשערי תשובה: (פרק ג' אות רלא) "ופעמים רבות הנרגן כפוי טובה גם יחשבה לרעה... ופעמים יחשב על חסדי ד' כי הם לנקם ושלם כענין שנאמר ותרגנו באהליכם וכו'".

נמצינו למדים שבכית החנם היתה מתוך נרגנות וכפיות טובה, שלא הכירו בכך שהקדוש ברוך הוא רוצה להיטיב עמם

אלא חֲשָׁבו שְׁבִשְׁנָאתוֹ אוֹתָם הוֹצִיָּאָם מִמִּצְרַיִם. בַּמָּקוֹם
 לַהֲדוֹת לַד' עַל הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר הִבְטִיחַ לָהֶם - הֵם בָּכוּ.
 מִתּוֹךְ הָעֲנָשׁ הַגָּדוֹל אָנוּ לְמִדִּים עַל חֲמַרְתּוֹ שֶׁל עוֹוֹן כְּפִיּוֹת
 הַטּוֹבָה בְּעֵינֵי ד'.

וּמִדּוּעַ גַּם אָנוּ כִּיּוֹם סוֹבְלִים מְאוֹתוֹ עוֹוֹן שֶׁל אֲזִי? אֵת
 הַתְּשׁוּבָה לַכֹּף אֲפֹשֶׁר לְלַמֵּד מִדְּבַר יְרֵמְיָה הַנָּבִיא בְּמַגֶּלֶת אֵיכָה:
 "בָּכוּ תִבְכֶּה בְּלִילָה וְדַמְעָתָה עַל לַחִיָּה". פָּרְשׁוֹ חֲז"ל: "בָּכוּ
 תִבְכֶּה בְּלִילָה" זֶהוּ חֲטָא הַמְּרֻגָּלִים, וְ"דַמְעָתָה עַל לַחִיָּה" בְּכָל
 דּוֹר שְׁחוֹזְרִים עַל חֲטָא זֶה. בְּכָל דּוֹר שֶׁהַדְּמָעוֹת עֲדִין עַל
 הַלַּחִי!!! כְּלוּמָר, הַסֶּבֶל בְּדוֹר זֶה אֵינוֹ רַק בְּגִלְל חֲטָאָם שֶׁל דּוֹר
 הַמִּדְּבָר, אֲלָא מִכִּיוֵּן שֶׁאָנוּ חוֹזְרִים עַל חֲטָא זֶה כְּבָר אֲלֵפִי
 שָׁנִים - עוֹד לֹא תִקְנוּ אֵת עוֹוֹן הַבְּכִיָּה שֶׁל חֲנָם וְ"כָל דּוֹר שֶׁלֹּא
 נִבְנָה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּיָמָיו כָּאֵלוֹ נִחְרַב בְּיָמָיו".

וְכַעֲיֵן דְּבַר מֶרֶן הַחֶפֶץ חַיִּים זַצ"ל (קוֹיִנְטֶרס "אַהֲבַת יִשְׂרָאֵל")
 "וְאִם לֹא נִתְּבוּנָה לְתַקֵּן אֵת הָעוֹוֹן הַמֵּר הַזֶּה שֶׁהוּא גּוֹרֵם הָעֵקֶרִי
 לְאַרְיֵכַת גְּלוּתָנוּ וְכו' שֶׁאָנוּ רוֹצִים וּמִצְפִּים שֶׁיִּבְנֶה בֵּית מִקְדָּשָׁנוּ
 מְחִיבִים אָנוּ לְתַקֵּן אֵת אֲשֶׁר קִלְקַלְנוּ וּבָאוֹתוֹ עוֹוֹן שֶׁחֲטָאנוּ אָנוּ
 צְרִיכִים לְתַקֵּן..." וְכו'.

לְפִי כָל זֶה, אִם אָנוּ רוֹצִים לְזָכוֹת וּלְרֵאוֹת בְּבִנְיַן בֵּית
 הַמִּקְדָּשׁ אָנוּ חִיְבִים לְתַקֵּן אֵת חֲטָא הַמְּרֻגָּלִים, כְּלוּמָר לַעֲקֹר
 מִתּוֹכָנוּ לְגַמְרֵי אֵת מִדַּת כְּפִיּוֹת הַטּוֹבָה וּלְהַרְבּוֹת בְּהוֹדָיָה
 וּבִשְׁבַח לַהֲקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כִּיּוֹן שֶׁכָּל עוֹד אָנוּ חֲלִילָה בּוֹכִים
 וּמִתְלוֹנְנִים יֵשׁ בְּכֹף הַתְּעוֹרְרוֹת הַקְּטָרוֹג שֶׁל בְּכִי הַחֲנָם בְּמִדְּבָר.

בימים אלו של אבילות וצער על חרבן המקדש אנו מגלים את הקשר הנפלא וההדוק בין ההודיה והכרת הטוב להקדוש ברוך הוא לבין בגין בית המקדש והגאולה השלמה.

נוסף על היותה של ההודיה להקדוש ברוך הוא עסוק בתכלית בואנו לעולם, ומעבר לכך שההודיה לד' מוסיפה לנו דבקות, יראת שמים, שמחה ואמונה - הרי נמצינו למדים שפשטנו עוסקים בעבודת ההודיה להקדוש ברוך הוא - אנו עוסקים ממש בתקון חטא המרגלים ובכך מקרבים את הגאולה השלמה שתבוא במהרה בימינו ממש! אמן כן יהי רצון.

כב. נגש ללוי בתו - לא לפני ששומח והודה על לדתה ... / ספור

י"ג איר התרמ"ט היה יום קשה עבור יהודי העיר זיימל. הגאון האדר"ת, ר' אליהו תאומים זצ"ל, ספג מכה קשה וכואבת. בתו הצעירה אשת הראי"ה קוק, נפטרה בדמי ימיה, והיא בת עשרים ושתים שנה בלבד.

הידיעה הקשה פשטה בעירה כאש בשדה קוצים, ובהגיע מועד ההלוויה נאספו המונים אל פתח ביתו של האדר"ת, משם עמדה לצאת ההלוויה. אולם, דמותו המרשימה של הגאון לא נראתה בפתח הבית. המלויים הכירו זה מכבר בגדלתו של רבם, וידעו נאמנה, כי מקפיד הוא עד מאד שלא

לגרם לטרחא דצבורא, ועל כן, הבינו כי הוא אינו מתעבב סתם כך.

כעבר למעלה משעתיים הגאון יצא מחדרו, עיניו אדמות מבכי וגוו שחוח. מסע ההלויה החל. כאשר חזרו המלוים אל הבית, והאבלים סעדו את לבם בסעדת ההבראה, ההין אחד התלמידים ושאל: "רבי, הלא מקפיד הוא עד מאד על טרחא דצבורא, ומדוע עבב את הקהל במשך כשעתיים?"

תשובתו של הגאון לא הותירה בחדר ולו עין יבשה אחת: "משנה מפרשת היא, כי חיב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה, והגמרא מבארת כי הכונה לתחושת השמחה". "ובכן" הסביר הגאון "במשך כשעתיים עמלתי והתיגעתי עד שהצלחתי לחוש את אותם רגשות אשר ושמחה, שחיתי בעת לידת בתי, כאשר התבשרתי על בואה לעולם. רק אז, כשחשתי מאשר כבאותה השעה, קמתי וברכתי כדת וכדין: 'ברוך דין האמת'".

והכל געו עמו בבכי.

כג. להודות ולהתודות

רצינו לעמד במעט על הקשר הנפלא בין המשג 'הודיה' לבין 'הודאה', ודוי ותשובה.

כותב המדרש (בראשית רבה, פר' עא, ה): "לאה תפסה פלך הודיה ועמדו הימנה בעלי הודיה, יהודה: ויכר יהודה ויאמר

צדקה ממני', דוד אמר: 'הודו לה' כי טוב', דניאל אמר: "לך אלה אבותי מהודא ומשבח אנה". ולכאורה תמוה, כיצד מקשרים בין הודאתו של יהודה, שהודה על האמת ואמר במעשה תמר "צדקה ממני", לבין הודאתם של לאה, דוד המלך ודניאל שהודאתם התבטאה בשירות ותשבחות לה' יתברך? לכאורה מזכרים כאן שני סוגים שונים של הודאה.

כותב הג"ר יצחק הוטנר זצ"ל בספרו "פחד יצחק" (חנוכה, מאמר ב' פ"ב) "שהנה הלשון 'הודאה' שך לשני משגים שונים, אחד, הודאה על העבר, שפרושה הוא הבצעת הכרת הטוב על מעשה חסד, והשני, הודאת בעל דין, שפרושה הוא הסכמה לדבריו של הצד השני. וההסבר לזה הוא, שהאדם מחמת טבעו ותכונת נפשו שואף ורוצה להיות סמוך על שלחן עצמו מבלי להזדקק לעזרתו של הזולת. ולכן כשאדם מכיר טוב לחברו ונותן לו תודה, יש בזה הודאת בעל דין שבפעם הזאת לא היה יכול לעשות את זה לבד והצריך להשתמש בטובתו של חברו. ועל אחת כמה וכמה שכן הוא הענין בבין אדם למקום, שהנה כתיב (איוב יא, יב) 'ועיר פרא אדם יולד', ובטבע הפראי של כל אדם גנוזה ההנחה של 'כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה', ולכן כשהוא נותן תודה למקום יש בה מעשה הודאה ש'לית ליה מגרמיה כלום' (אין לו מעצמו כלום).

נמצא שכדי להיות מכיר טוב לחברו, על האדם להתגבר על טבעו ולהיות מודה שחברו הטיב עמו, וכדי להיות מכיר טוב לה', עליו להתגבר על טבעו ולהיות מודה שלבד אין לו כלום וכל מה שיש לו הוא ממנו". עכ"ל.

רעיון נפלא נוסף, המבאר את הקשר בין שני המשגים, מובא בספר "ידו לה' חסדו" (מאת הרב נ.י. פיש שליט"א), ושם מבאר שאדרבא, דייקא על ידי הודוי, שמודה האדם על האמת, וחוזר ומתודה לה' יתברך, הוא הוא שמביא להאדם להודות לפניו יתברך על כל מה שעובר עליו.

כי בכל מה שעובר עליו הוא מתבונן, שמה שהשם יתברך שלח לו צרה הזאת היא, בודאי מפני שצריך לחזר בתשובה. ועל כן, בכל פעם שבאה עליו איזה צרה וצער חס וחלילה, מיד מתבונן בעצמו על איזה ענין שמרמז לו ה' יתברך מדה במדה לעוררו על מעשיו ודרכיו שצריך לתקן, ומתודה ומתחרט ושב בלב שלם לה' יתברך, ומודה ועוזב ירחם.

ועל ידי שמתבונן ומכיר בעצמו שהוא הוא האשם בכל מה שהגיע אליו, והכל היא רק בסבת חטאו, אם בבין אדם למקום אם בבין אדם לחברו, על ידי זה הוא מתעורר להודות לה' יתברך על החסד הגדול ששלח לו הצער, ועורר אותו לתשובה, שלא ישאר בחטאיו.

וזהו כח ההודאה, שמתדבק האדם בבוראו, וכל מה שרואה ובכל מה שעובר עליו, מתחזק עצמו יותר ויותר באמונה בה' יתברך ומודה ומשבח תמיד לבוראו. יהי רצון שנזכה להודות ולהתודות בפניו יתברך מתוך שמחה ואמונה, וה' יתברך יקבלנו במהרה בתשובה שלמה לפניו.

כד. לִרְכֹּשׁ חֵבֶר, יָדִיד - אֲמַצְעֵי לַהּוּדוּת לַה'

פעם אחת בא הרה"ק רבי יעקב יוסף מפולנאה זיע"א בעל ה"תולדות יעקב יוסף" אל הבעל שם טוב זיע"א, ושהה בבית המדרש שם. בעת שהותו בבית המדרש, ראה אברך אחד הולך הלך ושוב בחלל החדר תפוס ב'מוחין דגדלות' ולא הכירו.

נגש אפוא בעל ה"תולדות" לאותו אברך ושאלו:

"מאיזה מקום אתם?"

האברך דחה אותו, כאחד שאין לו פנאי להשיב: "תקף! תקף!"

כך חזר הדבר ונשנה כמה פעמים עד שלבסוף שאל האברך:

"לשם מה אתם צריכים לדעת זאת, מאין אנכי?!"

ענה לו הרה"ק ה"תולדות":

"כאשר שני אנשים מתועדים ומשוחחים יחד, ובתוך דבורם שואלים זה לזה בשלום כל אחד, כך באים לידי אהבה, וכאשר לזמן מרבה אחר כך יפגשו ביניהם שוב, כל אחד שמח עם חברו, ונותן שבח להקדוש ברוך הוא על שזכה לראות שוב את חברו, ואומר 'ברוך ה', חסדי ה', הודו לה' כי טוב...' ונצמח מזה שבח לה' יתברך."

ה"תולדות" אף הוסיף לומר שזה רמוז בפסוק "ואתה קדוש יושב תהלות ישראל", שה' יתברך ממתין ומצפה מתי

יגיע לו שבח והודיה מאיש ישראל, כי מאד חביב לפני הקדוש ברוך הוא תהלות ישראל.

באשר סים ה"תולדות" לומר את דבריו, נעלם האברך מעיניו והיה נראה בעיניו מעשה פלא.

נכנס אל רבו, הבעל שם-טוב זיע"א, וספר לו כל מה שארע.

אמר לו הבעל שם טוב: "זה היה אליהו הנביא זכור לטוב, שבא לשמע ממך את הפרוש על 'ואתה קדוש יושב תהלות ישראל',

ועכשו אומר אליהו את התורה הזאת בשמים - בשמך..."
(שיח שרפי קדש)

כה. תגיד טוב - יהיה טוב...

הרה"ק רבי שלמה מקרלין זיע"א אמר שצריך האדם שתמיד יהיה שבע רצון, ויהיה פיו מלא הלל והודאה להקדוש ברוך הוא על רב חסדיו, ואם שואלים לשלומו יענה ויאמר: "הכל טוב ברוך ה'", ואף שבאמת עדין אין מצבו טוב כל כך. ואם יתמיד האדם בהנהגה זו, אזי יתנהג עמו בן הקדוש ברוך הוא ויטיב עמו באמת כדי שלא ישאר שקרן...

וכמו ילד שמתפאר באביו שהוא טוב ורחום, וכי יבוא אביו, ויכחיש אותו ויאמר שאיננו טוב!?

וכן דרש את הפסוק "ואתה אמרת היטב איטיב עמך" (בראשית לב), באם יתרגל לומר תמיד שהכל טוב, "ואתה אמרת היטב", אזי מבטח לו שכן יהיה באמת, שהקדוש ברוך הוא יאמר "איטיב עמך" ... (שמע שלמה)

כותב רבנו יונה ב"שערי תשובה" (שער ד', י): "ואם תמצא את החוטא תלך ותקרה אותו צרה, ויצדיק עליו את הדין ויקבל המוסר באהבה, יהיה לו זה למגן מן היסורין הרבים הראויין לבוא עליו, כמו שנאמר (תהלים עו, יא) "כי חמת אדם תודך שארית חמת תחגר" - פרוש: כאשר צער האדם יודה אותך, כלומר, שיודה אותך האדם בעת צערך... 'שארית חמת', שהיו מפתחות לבוא על האדם... 'תחגר' ותעכב אותם ואל תביאם עליו."

כו. פועל ישועות / משל

"הצילו!!!" קול צעקה חדה נשמעה מתוך חלל המערה.

היה זה אחד מידידיו הקרובים של המלך. בשעת סיוור הצייד הקבוע שלו, נקלע הוא למערה חשוכה, אבד את דרכו חזרה ולא מצא את פתח היציאה.

שניות ספורות לפני כן, נדמה היה לו ששמע את שירת המלך מבחוץ.

תקוה גדולה עלתה בלב: 'זו ההזדמנות שלי! עלי לצעק בכל כחי!'

"שומעים אותי??? אני כאן, במערה! זה אני! הצילו!!!"

אך אין קול ואין עונה. 'אני תקוע כאן לנצח...' הרהר נואשות בלב.

ואכן, שליחי המלך שמעו את הצעקה. הם שמעו ומהרו לספר זאת למלך.

"אם כך עלינו לפעל במהרה! אני מצוה לסירת המלכותית לצאת לשם מיד!" הגיב המלך בנחישות. וכןגד כל שכל אנושי המשיך ואמר:

"יש לומר לשומרים לאגף את המערה במשך כל שעות היממה, ולא לתת לו לצאת משם בשום אופן! העבירו לו מזון דרך פתח נסתר, וחונן מזה סגרו את כל הפתחים!"

כך צוה המלך בתקף, ומיד נשלחה סירת לבצע את דברו.

במשך כל שעות היום הם שמרו, עמלו וטרחו, אגפו את האזור מכל צד, כדי שחלילה לא יוכל ידידו של המלך לצאת. כל מספר שעות החלפה משמרת, וחילי המלך סבבו וסרקו את האזור, לודא שאין שום פתח מלוט.

והנה יום אחד, בהוראתו של המלך, נפתח פתח המערה ואור גדול בקע וסגור את הידיד.

"היכן אתה?" שאלוהו עובדי המלך.

הידיד, נרגש ומבהל, אתר את דרכו בעקבות האור, עד שהגיע לפתח היציאה. ובפתח, הגשה לו אגרת מלכותית חתומה בחותם המלך.

'אהובי ידידי', כך היה כתוב. 'עד ליום זה ממשי שררה מלחמה קשה בחוץ. אויבי האכזריים אימו לתפס ולהשמיד את קרובי. עמלתי קשה כדי לשמר אותך במערה ולהציל את חיך. אצפה לראותך בהקדם'.

*

והנמשל ידבר אלינו, בעלי הנסיונות, ובפרט בעלי הנסיונות המתמשכים.

פעמים רבות אנו חשים 'תקועים' בחשכה, שום דבר לא זז, לא משתנה, הישועה לא נראית באפק. ואז גם ודאי מתגנבת לה התחושה כי האלקים שכח אותנו, נטש אותנו חלילה. הנה משל זה מביא לפנינו הסתכלות שונה וחדשנית:

האם העלינו על דעתנו כי ברגעים אלו ממש, בהם אנו מרגישים כה 'תקועים' ועזובים, הקדוש ברוך הוא ככביכול, עמל, טורח ומשתדל עבורנו?! ברגעים אלו ממש הקדוש ברוך הוא משקיע את כל המאמצים ואת מיטב המשאבים כדי לפעל את הטוב ביותר עבורנו! מה שנראה לאיש במשל כמצב חסר סכוי במערה היה בעצם מעשה מתמשך של הצלה מאת המלך. מה שנראה לנו כ'מצר' חשוך הוא למעשה פעלת ההטבה של ה' כלפינו כעת.

נדמין לעצמנו כי חברנו הטוב היה משתדל ומתאמץ עבורנו באיזה ענין - האם היינו מעלים על דעתנו להיות כפויי טובה ולא לומר לו 'תודה'? או יתרה מכך, האם היינו מעלים על דעתנו לכעס עליו או להתמרמר?! ודאי שלא.

קל וחומר למלך מלכי המלכים, שטובותיו וחסדיו הם טובים בתכלית הטוב. מכאן גם נוכל ללמד ולהתחזק עד כמה אנו צריכים להודות לה' יתברך.

גם כשאנו בחשך, כשאנו בצרה מתמשכת, והישועה נראית רחוקה מלבוא - נשים זאת על לבנו: הקדוש ברוך הוא לא עוזב אותנו לרגע ולא שוכח אותנו, חלילה.

אלא ההפך הוא הנכון: הקדוש ברוך הוא "לא ינום ולא יישן" פועל ומתאמץ עבורנו ברגעים אלו, כדי שהרגע הזה ממש יהיה הטוב יותר עבורנו, המתאים והמשלם ביותר לתקוננו.

אי לכך, חלילה לנו מלהיות כפויי טובה. לא נחכה לישועה הנכספת בשביל להודות, אלא נקום כבר עכשו, בעת החשכה, ונמלא פינו בשבח, הלל והודיה על כל מה שעושה ה' למעננו, אף על פי שעדין איננו רואים את האור.

ויהי רצון שבמהרה נזכה גם להודות על הטוב הנראה והנגלה.

כז. הבורא משתוקק למלת הודאה מהנברא וביותר כאשר הוא בחשכה רוחנית או גשמית

במוסף יום הכפורים נוהגים לומר את הפיוט הנודע:
 "ואביתה תהלה". אם נתבונן במלות הפיוט נמצא חזק עצום
 להתרגל להודות לה' יתברך בשירות ובתשבחות בכל מצב
 שאדם נמצא, משום שבכך גורמים נחת רוח לבורא יתברך
 ותענוג עליון.

ברחמי ה' העצומים, אף שאימתו על כל הפמליא של
 מעלה, מלאכים, שרפים, חיות ואופני הקדש, גבורי כח עושי
 דברו וכו' האומרים לפניו שיר ושבחה - עם כל זה "ואביתה
 תהלה" - הקדוש ברוך הוא חפץ לשמע דוקא תהלתו ושבחו
 מבני אדם קרוצי חמר וגושי עפר.

אף כשהם מלכלכים בחטאים, זוממי מחשבות רשע,
 לכודים ברשת יצרם, אף כי גם כשהם קוראים לה', בלבם
 חנפה, האמת רחוקה מהם, וריקים הם מדרך הצדק - עם כל
 זה, דוקא מהם הקדוש ברוך הוא רוצה לשמע שירות
 ותשבחות "והיא תהלתך".

וכן כתב ה'אור החיים' הקדוש (פר' קורח טז, כב) על הפסוק
 'אלקי הרוחת לכל בשר', שביותר יש לו להקדוש ברוך הוא
 נחת רוח מברואי מטה הנמצאים בתוך 'בשר ודם' וזה לשונו:
 "...למעלה מהם השיר והשבח העולה מהנשמות אשר הם
 בעולם הזה אשר הם תוך הבשר המונעם מהכיר ה', והם

מתעצמים לאהב ה' ולשבחו ולהודות למאמרו, וזה עליון וחשוק אצל הבורא למעלה מהכל, וכמו שמבארים הדברים בהרחבה בספר הזהר גם בדבריהם ז"ל עכ"ל.

וכן כתב בספר 'שערי מוסר' לרבי אביגדור כהן צדק זצ"ל: שהקדוש ברוך הוא חפץ ומתעדן ומתרצה בשעה שבני אדם מהללין אותו ומזמרים לפניו. תחלה כשברא הקדוש ברוך הוא את עולמו למה ברא את האדם הלא 'אלפין' ישמשונה ורבו רבבן קדמוהי 'קומון' (דניאל ז, י) וחיית ושרפים ואופנים ואראלים וחשמלים ומלאכים עד אין מספר מהללים אותו תמיד. אלא מכאן אנו יכולים לידע, שהקדוש ברוך הוא חפץ בתשבחות ובשירות שבני אדם משבחים אותו ומשוררים לפניו באימה, יותר ממה שחפץ במלאכי השרת המשוררים לפניו תמיד. שאם לא כן למה ברא את האדם הלא גלוי וידוע לפניו שעתיד לחטא. אלא שמע מינה, שהוא חפץ בהם יותר, אף על פי שחוטאים לפניו. ואשריו לעבד שחטא לאדוניו שהוא יכול לרצותו בשירים לבד עכ"ל.

היש לנו חף מתוק מזה, אשר הקדוש ברוך הוא מתאנה ומתגעגע, כביכול, בכסופים לשמע קולו של כל יהודי בשירות ותשבחות בכל מצב שנמצא, באשר הוא שם. וכדאי להתרגל לחזר תמיד הפיוט הזה, אשר הוא מלא התחזקות, ובפרט כאשר נמצא האדם בחשכות, וחושב שנגמר עליו העולם ונסגרו כל השערים, באשר הוא מוצא את עצמו חלילה מלכלך בחטאים, בעוונות ובפשעים, ואין הוא מוצא

לעצמו שום מקום לפתח פיו בשירות והודאות לה' - אז יקרא את הפיוט הזה ויראה שדוקא אנוחנו, עם ישראל, רק בנו בחר ה' לעם קרובו, והקדוש ברוך הוא משתוקק ומצפה מאד לכל יהודי ויהודי באשר הוא שם, שיפתח את פיו ויודה לשמו יתברך.

(וראה בענין זה עוד בספרו של הרב פיש שליט"א 'ידו לה' חסדו)

כח. יט. הנהגת ה"אשליה" - היאך לראותה בעין של אמונה

פעמים שהקדוש ברוך הוא מראה לאדם שהנה וברכה גדולה ישועה והצלחה עומדת לבוא אליו, וברגע שעומד הוא לקבלה... מתפוצץ הכל! וכל תקותו, צפיתו, שמחתו לא היתה אלא אשליה אחת גדולה.

וכאן שואל האדם רבונו של עולם, אם בסופו של דבר לא הגיעה לידי אותה ברכה והצלחה, אותה ישועה שכל כך צפיתי לה, למה הראית לי שהנה עומד אני לקבלה, וחייתי באשליה, בשמחה, בתקווה גדולה, אחר שבסופו של דבר לא היה אמור להגיע לי אותה ישועה, וכמו שאמרה השונמית לאלישע כֹּאשֶׁר מַת בָּנָה שֹׁזְכָתָה לוֹ מִבְּרַכַּת אֱלִישֶׁע (מלכים ב' ד, כח) "ותאמר השאלתי בן מאת ה', הלא אמרתי לא תשלה אותי", כלומר אם סופו של בן זה למות למה תשלה אותי שפאלו והנה יש לי בן. הנהגה זו קשה יותר מסתם עכוב,

שכן בהנהגה זו כביכול מראה לך הקדוש ברוך הוא שהוא אתך, מושיע אותך, והנך חי באשליה ובתקוה, ולבסוף כביכול הקדוש ברוך הוא נוטש, עוזב ומפקיר.

הנהגה זו רואים אנו שהנה מצויה מאד שנוהג בה ה' עם בני אדם, וכמו למשל, אדם שמצפה למצא זוגו, והנה מוצא הוא שדוך מתאים, התאמה נפלאה משני הצדדים, התאמה בפנימיות ובהשקפה, התאמה בחיצוניות עם מציאת חן, והכל מתקדם יפה, ופעמים מתקדם הזמן ל"וורט" ופעמים מתקדם אף לארוסין, ופעמים מתקדם הוא עד להזמנות לחתנה, ואז... מתפוצץ הכל, לא חתנה, לא שמחה. כל הצפיות והתקוות נגוזו כמו חלום, עגמת נפש נוראה ועד כדי משבר ודכאון.

וכמו למשל, אדם חפץ לקנות דירה, מוצא דירה נאה, מתאימה לו לכל צרכיו, גם המחיר מתאים, קובעים זמן לחוזה, ופעמים אף אחר החוזה והכל מתפוצץ...

בני זוג חשוכי בנים זה שנים, המצפים בתוחלת ממשיכה לזרע של קימא, והנה ב"ה, הריון... הכל תקין, חדש ראשון שני... רביעי חמישי... ופעמים אף שמיני ותשיעי, הכל מצפים לגס ולישועה, לשמחה הגדולה שאין לשערה בכל הון שבעולם, הנה ונפקדים המה, ועתה יזכו לחבק בן, משאת נפשם, ולבסוף, הכל מתפוצץ... וכן הוא בבריאות של האדם, האדם כביכול חש את ישיעת ה' בקרוב, הרופאים מבשרים אותו שהנה גס... ורפואתו צפויה וקרובה, יש פתרון למחלה...

איזו שמחה חש אדם זה, הנה הרויח את חייו, עומד הוא להפטר מהמחלה שהיה כל כך מטורד ממנה, ישנם סימנים ואותות לישועה, השמחה, האשליה, מפייחים תקווה טובה, ולבסוף הכל מתפוצץ... המחלה צצה שוב, וביתר סבון...

בקטע הבא נביא הצעת מענה שבהחלט תניח דעתנו בהנהגה זו.

כט. כ. ה' נתן וה' לקח - ה' נתן כדי שיהא לו מה לקח / ספור

להבין הנהגה זו אספר ספור נפלא שספרו הרה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א, ספור שספר לו בנו של בעל המעשה עצמו.

וכך מספר הבן, אבי הנו אב להרבה ילדים, חתן את חלקם, ועדין עומדים לפניו עוד מבניו לחתנים, וכבר בשלב זה היה במצב של חובות, גמחי"ם מחתנות קודמות, ומה יהא בחתנות הבאות - לא היתה לו לכך שום עצה.

לשם השתדלות, היה נוהג אבי לקנות פרטיס הגרלה "לוטו" מדי פעם. יום חמישי אחד, מתבשר האבא בבשורה המרנינה ביותר לבעיתו... זכית בהגרלה... בכמה מיליוני שקלים... תארו לעצמכם איזו שמחה היתה באותו יום חמישי, ששי, שבת... איזו שבת שמחה, הודיה לה, שירה,

זמרה, שבת של התרוממות הנפש ועריגה לאלקים המושיע,
המיטיב, הרחמן...

ביום ראשון מתברר שקרתה טעות... לא האבא היה
הזוכה אלא מישהו אחר...

מה היה חש אדם מן השגרה? חשך, אכזבה, ואולי אף
כדורי הרגעה, והנה רואה אני את אבי שהנו בשלות נפש,
רגע והשקט, וכאלו לא ארע דבר, לפלא היה הדבר בעיני,
ושאלתי: אבא, היאך הנך בולע אכזבה מרה שכזו בשלוח
וברגע וכאלו לא היה כלום?

וכך השיב לי אבי ביהודי מאמין.

שמע בני, ידוע מחז"ל, שאחד מהחסדים הגדולים של
הבורא הוא שכאשר נגזר על האדם חלי או מות, ממיר לו
הקדוש ברוך הוא ענש זה באבוד ממונו, וכמובא בחז"ל: אין
הקדוש ברוך הוא פוגע בנפשות תחלה, ועוד אמרו: לעני
הקדוש ברוך הוא נוטל את תרנגולתו ולעשיר את שורו, ועוד
מהספור הידוע עם אליהו הנביא ורבי יהושע בן לוי שראה
שכך נהג אליהו הנביא לטל בהמתו של מארחו כדי לבטל
גזרה קשה שנגזרה על אשתו.

ובכן, בני, מה עושה הקדוש ברוך הוא כאשר נגזר על
האדם מיתה, ואין לו ממון לכפר נפש? אדם זה עני, בעל
חוב, ואין בידו ממון שיטלו הקדוש ברוך הוא כדי לכפר על
נפשו, ובכן מה עושה הקדוש ברוך הוא במצב כזה?

משלה אותו באשליה, והנה הממון בידו, ישמח זה האיש שמחה גדולה שהנה והוא בעל ממון שנפטר בכך מכל בעיותיו, ולבסוף מתברר שהכל היה אשליה.

ובכן מה הרויח בכך אדם זה? שבאכזבה זו שנתברר לו שכל תקותו וצפיתו היתה אשליה, כאלו והיה לו ממון ונלקח ממנו, ובכך נפטר מענש מות.

וזהו שנאמר (איוב א, כא): "ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מברך". ה' נתן כדי שיהא לו מה לקח, כמובא במדרש משל למלך שהיה לו אהוב, קנאו בו השרים והעלילו עליו עלילה שמעל באוצר המלך ועליו לפרע סכום גדול, הצטער המלך, ולבסוף מה עשה, צוה למשרתו לך, וקח חבילה זו ותן אותה בפתחו של אהובי, למחר קם אהוב המלך ומצא החבילה ופתחה, ומצא בה סכום כסף כפי שחיבוהו לשלם בעלילה, שמח שמחה גדולה.

כן נוהג ה' כאשר המקטרגים תובעים דין על האדם, ונצרך הוא לכפר נפש, ואין לו, מזמין לו הקדוש ברוך הוא ממון, ונוטלו ממנו, ובזה נהיה לו כפר נפש.

וכן הוא בכל אכזבה שמתאכזב האדם מאשליה שקדמה לה, הוא לכפרה גדולה עבורו, שכן בכך נחשב לו כאלו וכבר היה לו ביד מה שצפה, ונטל ממנו, ובזה כפרתו גדולה ביסורי נפש הללו, ובזה שמתיסר על "דמיון" תקותו שהתבדה, כאלו ולא היה זה דמיון אלא כאלו ונענש בפעל ממש, והבן.

הנה ספור מאלף זה ולקחו מלמדים אותנו היאך מסתכל

האדם על הנהגת ה' גם כאשר היא מוזרה בעיניו, ונראית לנו כהתעללות, וזאת כאמור, יוכל האדם להסתכל בעין נכונה המצדקת את ה' רק אם יחוש שהוא יקר וחביב אצל בוראו, אהוב עליו עד שהבורא חושב מחשבות בעצות עמקות להצילו ולבחר לו את הדרך הטובה יותר.

ל. סעדיני ואושעה - כשאושע אערך סעדה לה'

מלבד ההודאה בברכת "הגומל לחיבים טובות שגמלני כל טוב", שאומר החולה שנרפא ממחלתו, יש הנוהגים לערך סעדת הודאה, ובמהלכה לספר ולפרסם הנס, כמאמר הכתוב "אודה ה' מאד בפי ובתוף רבים אהללנו...", "וירממוהו בקהל עם" וכו' להודות לבורא כל העולמים על הנסים ועל הנפלאות שעושה עמנו תדיר. וכן ידועה הסגלה לרפואה, שיקבל החולה לערך סעדת הודאה כשיתרפא. מקור לזה מוצאים בדברי חז"ל (ברכות מו): "רב זירא חלש, קבל עליו רב אבהו שיעשה סעדה לרבנן, באם ירפא רב זירא ממחלתו."

לא. "סעדיני ואושעה" - אקדים סעדה כדי להושע / ספור

מספר מהרה"ק רבי פנחס מקוריץ זי"ע, ששל תינוק אחד, אף לאחר הברית לא יכלו לעצר את שטף הדם. על אף שהביאו תרופות וסגלות שונות, נגר הדם ללא הרף.

סעדת הברית שהגשה על השלחנות עמדה מיתמת, ואיש לא העז לגשת לאכל, כשהרף הנמול בסכנת חיים.

בהשגחה פרטית נפלאה, נזדמן לשם פתאום הרה"ק רבי זושא מאניפולי זי"ע. כשראה את המצוקה אמר לנוכחים:

'טלו ידיכם לסעדת המצוה של הברית', והסתמך על הפסוק "ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו" (שמות כד, יא): כאשר רואים בחינת אלקים - מדת הדין שולטת, העצה הבדוקה היא 'ויאכלו וישתו', לאכל סעדת מצוה, אשר כחה יפה להמתיק הדינים ולהפכם לרחמים.

ואכן כך היה במהלך הסעדה הגיעה הבשורה שפסק הדם לזרם.

על רבי זושא מאניפולי מספר בספר "בארות המים": תמיד בעת שחלה ונפל למשכב, אמר הפסוק 'סעדני ואושעה'. והיה מפרש סעדני - הינו עשו בשבילי סעדה לתלמידי חכמים ויראי ה', למען 'ואושעה' מחלי.

*

האדמו"ר רבי אשר מסטולין ספר, שפעם השתתף בסעדת הודיה בבית רבי ברוך'ל ממעז'בוז, לאחר שנכדו נתרפא ממחלה קשה. בסעדה הזכיר רבי ברוך את דברי חז"ל (ברכות לג): "כשם שחייב אדם לברך על הטובה, כך חייב לברך על הרעה". אך נחזי אנו, אם נכדי היה מת חס וחלילה, האם

הייתי כל כך שמח ומודה לה' יתברך, כפי שאני שמח עתה ומודה לו!?

לאחר שהתעמק במחשבותיו, המשיך ואמר: 'אני בעצמי הייתי מודה לה' יתברך גם על הרעה, באותה מדה שאני מודה לו כעת, לאחר שנתרפא. אלא שאז לא הייתי יכול לשתף את האחרים בשמחתי, ואלו עכשו אני בעצמי שמח, וגם יכול לשתף את האחרים.'

מפרש המהר"ם שיק, שהודאתה של לאה אמנו הייתה הודאה תמידית... "שתמיד בהעלותה על פיה שם בנה יהיו לנגד עיניה גמולות וטובות של הקדוש ברוך הוא, ונתעורר להודות לפניו על חסדיו המרבים..." וכך מפרש את הפסוק "הפעם אודה את ה'" (בראשית כט, לה): שהכונה בלשון שאלה, וכי די לי בפעם אחת להודות לה'?! לא נכון הדבר, אלא צריכה אני להתמיד בתהלה והודאה לה' בכל עת!! ולכך קראה שמו יהודה, המורה על התודה תמיד..."

לב. כדאי לחיות כְּדֵי לְהוֹדוֹת / ספור

ערב שבת קדש. בכל הבתים עסוקים כלם בהכנות אחרונות לקראת שבת המלכה. עוד שעה קלה תפרס המלכה את כנפיה ותמלא את רחובות ירושלים בקדשה עלאית.

רק רבי יוסף חיים זוננפלד פוסע ברחובה של עיר. מנהג

אמץ לו רבה של ירושלים, בכל יום ששי, לערוך 'סיבוב' מיוחד. סיבוב בין בתי החלכאים, הנדכאים והמסכנים, כדי להאיר את לבם ולשמחם. ולו גם לדקות מועטות.

אחרונה, מבקר הוא תמיד את הינדלה הזקנה האלמנה. הינדלה הישישה גרה במרתף טחוב ואפל. איש אינו יודע בדיוק את גילה המדויק. מתגוררת היא בגפה מאז עלתה מפולין. אשה למודת סבל ורבת יסורים. כל גופה כואב ודואב ואלמלא נשות ירושלים הטובות, הסועדות אותה מדי יום ביומו במסירות, ספק אם היתה מגיעה עד הלום.

ר' יוסף חיים זוננפלד נוהג באשה הזאת כבוד רב. הוא מתעכב בביתה מספר דקות ומתעניין בשלומה. הפעם הוא ממחר מעט ומזדרז להפריד ממנה.

"שבת שלום, הרבנית", הוא מאחל לה ופונה לצאת. אלא שהבקור של יום ששי זה נשתנה משאר הבקורים. להינדלה הישישה יש משאלה מיוחדת.

"אנא, יברך אותי הרב", היא מבקשת בקול חלוש.

ר' יוסף חיים ממחר להשיב פניו אליה ואומר: "רבוננו של עולם, יהי רצון מלפניך שכל צאצאיה של יהודיה יקרה זו, בכל מקום שהם, ילכו בדרך הישר".

שוב מבקש ר' יוסף חיים למחר לבית הכנסת, אולם הינדלה עדן אינה מרצה:

"רבי הלואי יהי כדברך. אך, מה יהא עלי? מדוע הרב אינו מברך גם אותי?"

ר' יוסף חיים נבהל שְמא פגע בְּרָגְשׁוֹתֶיהָ שֶׁל הַיְשִׁישָׁה
הַמִּסְכָּנָה.

"בִּדְאִי! בִּדְאִי!", אָמַר הוּא מִיד וּמוֹסִיף: "יְהִי רָצוֹן
מִלִּפְנֵי רֹפֵא כָּל בָּשָׂר, שֶׁהֵינְדִלָּה לֹא תִסָּבֵל חֲלִילָה שׁוֹם
צַעַר וּמִכְאוֹב".

שָׁעַת מְנַחָה כָּבֵר הִגִּיעָה וְר' יוֹסֵף חַיִּים מְנַסֶּה לְהַפְרִיד
מִהֵינְדִלָּה הַזֵּקֵנָה, אֲךָ זֶה טֶרֶם בָּאָה עַל סְפוּקָה.

"רַבִּי" הִיא מַגְבִּיהָ אֶת קוֹלָהּ וּמִתְחַנֶּנֶת, "בְּרַכְנִי בְּאֲרִיכוֹת
יָמִים וְשָׁנִים!"

ר' יוסף חיים מַחֲזִיף וּמִבְקֵשׁ לַעֲשׂוֹת כְּרָצוֹנָה.

הֵינְדִלָּה מְפָרֶשֶׁת אֶת חַיּוּכּוֹ כְּהַבָּעַת פְּלִיאָה. "אֵל יִתְפַּלֵּא
הָרַב עַל בְּקִשְׁתִּי", מְסַבֵּירָה הַיְשִׁישָׁה בְּהִתְרַגְּשׁוֹת, "הֲרִי הָרַב
יֹדֵעַ שְׂרַבְבוֹת מִלְּאָכִים נִבְרָאוּ בְּשִׁמִּי מַעֲלָה בְּשִׁבִּיל מְטָרָה
אַחַת וַיְחִידָהּ - לְהַגִּיד פֶּעַם אַחַת 'קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ'.

וְאַלּוֹ אֲנִי, לֹא פֶעַם אַחַת, אֲלֵא פְעָמִים רַבּוֹת בַּיּוֹם זֹכָה
לְבָרֵךְ 'שֶׁהַכֹּל נִהְיָה בְּדַבְּרוֹ' וְשֶׁאֵר בְּרָכוֹת. וְכֵן לְהִתְפַּלֵּל וּלְקַרֵּא
קְרִיאַת שְׁמַע. הָאֵין הָרַב חוֹשֵׁב שְׁאֲרָצָה אֲרִיכוֹת יָמִים כְּדִי
שְׁאֲזֹכָה לוֹמַר עוֹד בְּרָכָה לְהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עוֹד שְׂבִיחַ וְהַלֵּל,
עוֹד אָמֵן? עוֹד הַזְדַּמְנוֹת לִפְאֹר וּלְרוֹמָם אֶת שְׁמוֹ שֶׁל בּוֹרֵא
עוֹלָם? אֲנֵא, יְבָרְכְנִי הָרַב בְּאֲרִיכוֹת יָמִים".

ר' יוסף חיים נִרְגָּשׁ כָּלוּ. נִכָּר עָלָיו שֶׁדְּבָרֶיהָ הַנוֹקְבִים שֶׁל

הינדל'ה יורדים אל תוך חדרי לבו והוא נפנה כל פלו למלא
אחר בקשתה.

ובזמן שחמה כמעט כבר שוקעת, עומד ר' יוסף חיים
במרתף הטחוב של הינדל'ה, עוצם את עיניו ואומר: "רבונו
של עולם, הבט משמים וראה כמה צדקת זו מיקרת כל רגע
ורגע בעולמך. כמה היא מחבבת כל מלה של שבח והודיה
לשמך. תן לה אריכות ימים ושנים, כדי שהיא תזכה להלל
אותך עוד זמן רב". רק אז נתרצתה הינדל'ה הישישה ויכול
היה ר' יוסף חיים להפרד ממנה ולחוש לבית הכנסת. בלבו
שמחה והתרגשות מהאשה הגלמודה שרוצה לחיות רק כדי
לברך ולהודות...

באותו ליל שבת זיהו פגיו של ר' יוסף חיים באור יקרות.
תפלתו השתפכה במתיקות מיחדת ומתוך לב מתרונן -
"לכו נרננה לה, נריעה לצור ישענו"...

עומדים אנו בתפלות הימים הנוראים ומבקשים חיים: "זכרנו
לחיים מלך חפץ בחיים, וכתבנו בספר החיים... וכתב לחיים
טובים וכו'..." אף אילו חיים אנו באמת מבקשים?
מבקשים אנו מרבנו של עולם חיים בעלי תכן ומשמעות,
חיים שרגעי הודיה מלבישים בם מהות. חיים מלאים בשיר
ושבח עד פלות, חיים בהם נזכה לפאר, להודות. חיים כאלה
שכל מלאכים המוני מעלה יתקבצו לשמע את עמך ישראל
קבוצי מטה, המהללים ומשבחים -

כי מלך גדול וקדוש אתה. יהי רצון שניזכה כלנו.

לג. ההודיה עצמה היא כבר התחלת הישועה / ספור אישי

מזה שנה ואף יותר, זכיתי בסיעתא דשמיא להתחבר לעבודת ה' דרך ההודיה, ועל זכות זו אני מודה כל יום. ביתנו השתנה. כלנו נמצאים במקום של הודיה. כשאדם מודה, הוא הופך מאיש ממרמר, לשמח. מכועס ומתסכל, לאיש מאמין. מרוטן ומיאש, למלא תקוה. מעיף ונשרף, למלא חיות ורענונות. וכל זה באמת קורה!

לשם הבהרה: הקשיים לא נעלמים, כי אנו פאן למודי תלאות, וחיינו מלאי נסיונות. אך ההודיה נותנת פח. ההודיה מחליקה את הקשיים, חובשת את הפצעים, מרגיעה. ההודיה מעצימה את תחושת ה"יש", ממלאת ומשמחת.

נציר במחנו בלגדר, שמכניסים לתוכו דבר מאכל יבש, מפעילים, והנה נשמעות מיד חריקות ונאקות, גניחות צורמות. הבלגדר עובד קשה על מנת לרסק את המזון, לטחן אותו. אך אם נקח חצי כוס מים ונשפך פנימה, מיד תהפך הבלילה לרכה יותר, נמוחה, נעימה. הבלגדר ישקט, יסתובב בנחת על צירו ויעשה את פעלתו בצורה שקטה ורגועה.

והנמשל מתקשר ליומיום שלנו. חיי העולם הזה מלאים בנסיונות, מהמורות, כאבים וקשיים. לעתים אנו חורקים, נאנחים, מתלוננים. אך אם נוסיף מים חיים - הודיה לה', נחוש מיד כמה נהפכים הקשיים לרכים יותר, וכל נסיונות

החיים מתגמשים ללא קשי. הכל נהיה רך ונעים, נוח שקט ורגוע. וזה אמת! זו מציאות החיים! לא רק משל יפה. מנסיון.

ההודיה עצמה היא היא הישועה. ברגע קשה, כשאדם מתחיל להודות, הוא כבר נושע. הוא יצא מהיאוש, מהכעס, מהאין אונים, ומיד מתחבר למקור הכח, למי שהכל שלו והכל ממנו. ואז הוא גם מאמין ומרגיש ברגש חזק מאד, שהכל לטובה. תודה מקרב הלב על כל פעליו של ארגון "לעולם אודך" להפצת ההודיה. שעוזרים לנו מאד להשיב אף לבנו את כל אלו הדברים.

שנזכה כלנו להמשיך להתחזק בהודיה, וכך גם נזכה בסייעתא דשמיא לשנה טובה ונפלאה, שנה בה פינו לא יפסק מלהודות, להלל ולשבח לה' יתברך...

ח.ל.

לד. שתאמר על הקדוש ברוך הוא שהוא טוב אזי כמו כן ייטיב עמך / ספור

ספסלי בית המדרש עמדו כמעט ריקים. היום לא הגיעו הרבה אנשים לשעור.

יעקב שקע בתוך כסאו. יום העבודה הארוך, הטרדות ועמן העיפות הגוברת הקשו עליו להתרכז בדברי הרב. הוא התאמץ עד מאד לשמר את עיניו פתוחות.

"וְזֶה מֵה שְׁמוּבָא בְּסִפְרֵי הַקְדוּשִׁים, פְּרוּשׁ הַפְּסוּק בַּפֶּרֶשֶׁת 'וַיִּשְׁלַח', הָרַב הָרִים מַעֲט אֶת קוּלוֹ.

"וְאַתָּה אָמַרְתָּ הֵיטֵב אֵיטִיב עִמָּךְ! כֹּאֲשֶׁר הָאָדָם חֵי בְּאֻמוּנָה וּבִטְחוֹן בִּהְשֵׁם 'תִּבְרָךְ, וּבִהוֹדָא תַּמִּידִית לֵה' עַל כָּל דְּבַר וְדְבַר, וְגַם כֹּאֲשֶׁר עוֹבְרִים עָלָיו מַצְבִּים קָשִׁים חֵס וְשָׁלוֹם מְחִזֵּק אֶת עֲצָמוֹ גַּם כֵּן לַהוֹדוֹת לַהֵשֶׁם, אִזְ הֵשֶׁם יִתְבְּרָךְ מְרָאָה לוֹ רַחֲמָיו וְחִסְדָּיו הַגְּלוּיִים, וְנִתְהַפֵּךְ עָלָיו הַכֹּל לְטוֹבָה!"

יעקב הִזְדַּקֵּף בְּכֶסֶאֱוֹ, וְרִכְז מִבְּטוֹ בְּרַב, מְנַסֶּה לְהַבִּין בְּאַמֶּת אֶת דְּבָרָיו.

"וְזֶהוּ: 'וְאַתָּה אָמַרְתָּ הֵיטֵב' הַמְּשִׁיךְ הָרַב בְּהִתְלַהֲבוֹת 'שֶׁהֵשֶׁם יִתְבְּרָךְ אוֹמֵר לָאָדָם: 'אַתָּה אָמַרְתָּ 'הֵיטֵב'??

אָמַרְתָּ שֶׁהֵשֶׁם הוּא טוֹב, וְהוּא עוֹשֶׂה לָךְ רַק טוֹב??? אִזְ 'אֵיטִיב עִמָּךְ! אֵיטִיב עִמָּךְ עַל כֵּךְ, שֶׁתִּרְאֶה בְּאַמֶּת כִּמָּה טוֹב ה', וְכִמָּה טוֹב לַהוֹדוֹת לוֹ יִתְבְּרָךְ!"

יעקב הִקְשִׁיב כְּמִהֲפֹנֵט. הַדְּבָרִים נִכְנְסוּ כְּמוֹ חֲצִים חֲדִים לְלִבּוֹ.

"וְלִהְפֹּךְ, כֹּאֲשֶׁר הָאָדָם הוּא תַּמִּיד בְּתַלּוּנוֹת עַל הֵשֶׁם חֵס וְשָׁלוֹם. אִזְ מִיּוֹם לְיוֹם מַצְבּוֹ נִהְיָ גָרוּעַ יוֹתֵר. וְכְמוֹ שֶׁאֲנוּ רוֹאִים שֶׁם עוֹד בַּפֶּרֶשֶׁת 'כִּי תִבּוֹא', שֶׁכָּל הַתּוֹכַחָה בָּאָה, חֵס וְשָׁלוֹם, דִּיּוּקָא בְּגַלֵּל שֶׁאֵין מִתְבּוֹנְנִים בְּטוֹבוֹתָיו וּבְרַחֲמָיו הַמְּרַבִּים שֶׁל הֵשֶׁם, כְּמוֹ שֶׁכָּתְבוּ שֶׁם 'תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׁמְחָה וּבְטוֹב לֵב מְרַב כָּל'. וְהִינוּ, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא

עבדו את ה' בשמחה בזמן שהיה להם כל טוב, ולא התעוררו לראות את טוב ה' ולהודות לו תמיד - על כן באה עליהם הצרה הזאת. שאולי מתוך הצרות יזכו להתקרב לה' ולהתבונן בחסדיו יתברך..."

ואת השאר יעקב כבר לא הצליח לשמע. מחשבותיו כבר נדדו הרחק.

שלשה בנים היו לו ליעקב. בנים שמזמן כבר הגיעו לגיל השדוכים.

לא ראו הם שום זיק של תקוה, שיציעו להם הצעת שדוך עבורם. העצבות והחשכות גברו עד מאד בביתם, כאשר הגדול מהבנים כבר עבר את גיל השלשים, ומתחתיו שאר האחים - כלם מחכים לישועה ולזיווג משמים.

אחרי ששמע יעקב את דברי ההתחזקות מפי הדרשן, לפתע התמלא לבו בתקוה ובבטחון בה', וכשחזר לביתו ספר לאשתו כל מה ששמע בשעור.

"מי יודע, רחל" הוא אמר לה "אולי אנחנו לא מתבוננים מספיק בחסדי ה' עלינו, ולא מודים מספיק. אולי אנחנו באמת רואים רק מה שחסר לנו ומה שלא הולך לנו טוב בחיים... אולי זאת הסבה שהשדוכים לא נראים באפק".

קבלו עליהם הבעל והאשה, שמעתה יתחזקו מאד במדה זו של התבוננות והכרת טובת ה' יתברך וחסדיו, וקבעו ביניהם שמעתה יתנו בכל יום ויום הודאה לה' לפחות משך חצי שעה, להודות על כל הטובות שעושה אתם תמיד.

והנה - לא עברו ארבעים יום, וגמרו שדוך למזל טוב לבנם בן השלשים.

יעקב ואשתו הודו לה' מכל לבם על החסד שעשה אתם, והמשיכו להודות ולהלל ולשבח בכל יום ויום כאשר קבעו על נפשם.

וכאשר עברו עוד כמה ימים, עשו עוד שדוך לבן שבא אחריו, ואחר כך גמרו עוד שדוך לבן השלישי שחכה לזיווגו, וכך גמרו במשך כמה שבועות ג' שדוכים טובים.

בהכרת הטוב, החליט יעקב לגשת לאותו הדרשן, והודה לו מכל הלב, שבזכותו זכה לישועות בדרך גס ופלא.

שאל אותו הדרשן: "בזכותי?! איזה זכות יש לי בזה, ואיזה שיכות יש לי לכל השדוכים שגמרתי?"

- "אם הרב זוכר את הדרשה שדרש לפני כחדש וחצי בענין ההודאה לה', מאז התחזקנו בכך מאד וראינו ישועת ה' עין בעין!"

- "באמת?" התפלא הרב. "האמת היא, כי לא הייתי ער לזה כלל, ואמרתי הדבורים כ'מסיח לפי תמו' מה שראיתי מובא בספרים הקדושים... ברוך ה' שדבורי עשו רשם בקרב לב השומעים."

התפעל הרב מדברי יעקב. לפני זמן לא רב עברה עליו תאונת דרכים קשה ה' ירחם. הוא שהה הרבה זמן בבית החולים, וכעת כבר חזר לביתו, אמנם השמיעה שלו נחלשה ביותר, עד שפמעט לא שמע באזניו.

כְּאֲשֶׁר רָאָה הוּא אֶת הַכַּח וְהַזְכוּת שֶׁל הַהוֹדָאָה לֵה',
הַחֲלִיט בַּעֲצָמוֹ שִׁיתְחִיל גַּם כֵּן בְּקַבִּיעוֹת כָּל יוֹם וַיּוֹם לְהוֹדוֹת
לֵה' עַל כָּל הַטּוֹבוֹת שֶׁעוֹשָׂה אֹתוֹ תָּמִיד.

לְאַחַר שְׁבוּעַ שְׁעֶסֶק מְאֹד בַּהוֹדָאָה לֵה', הִתְקַשְּׁרוּ אֵלָיו
מִבֵּית הַחוֹלִים וְאָמְרוּ לוֹ, שֶׁהִגִּיעַ פְּרוֹפֶסוֹר גָּדוֹל, וְהֵם
מְצִיעִים לוֹ שִׁיגִיעַ שׁוֹב לְבִדִּיקָה נּוֹסֶפֶת. אוֹלֵי יוֹכְלוּ לַעֲזֹר
לוֹ בְּעֶנְיָן הַשְּׁמִיעָה.

לְאַחַר בִּדִּיקָה שְׁעָרְכוּ בְּבֵית הַחוֹלִים, נִתְגַּלָּה לָהֶם, שְׁבַעַת
שְׁטָפְלוֹ בּוֹ בַּפֶּעַם הָרִאשׁוֹנָה, נִסְתָּם אַז בְּטַעוֹת צָנוֹר צָר בְּתוֹךְ
אֲזָנוֹ, וְהִנֵּה כְּאֲשֶׁר הִבְחִינוּ בְּזֹאת הַרוֹפְאִים, טָפְלוּ בּוֹ מִיַּד
וּפְתָחוּ אֶת הַסְתִּימָה, וְשׁוֹב חֲזָר אֵלָיו חוֹשׁ הַשְּׁמִיעָה כְּרֹאוֹי,
וְנִתְרַפָּא לְגִמְרִי.

זֶהוּ כַח הַהוֹדָאָה, לְהַמְשִׁיךְ יְשׁוּעוֹת גְּדוֹלוֹת מֵעַל הַטֶּבַע,
וּלְעוֹרֵר רַחֲמִים וְחֶסֶדִים עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, בְּכֻלָּל וּבִפְרָט.
(מַעֲבָד ע"פ סְפוֹר אֱמֵתִי שֶׁהוּבָא בְּסִפְרֵי הַנִּפְלָא "יִדּוֹ לֵה' חֶסֶדוֹ")

לה. אִין כְּמוֹ הַהוֹדָאָה לְפִתְחֵי שַׁעֲרֵי שְׁפַע וְיִשׁוּעָה

בְּיוֹם ז' בְּחֶשֶׁן אָנוּ מִתְחִילִים לְהִתְפַּלֵּל עַל הַגִּשְׁמִים
בְּבִרְכַּת "בִּרְךָ עֲלֵינוּ" בְּתַפִּלַּת שְׁמוֹנָה עָשָׂרָה. אִם נִתְבּוֹנֵן בְּסִדְרָה
יְרִידַת הַגִּשְׁמִים לְעוֹלָם, בְּמַהוּתָם וּבִתְפִקִּידָם נִגְלָה קֶשֶׁר הַדּוּק
וְנִפְלָא לְעֶנְיָן הַהוֹדָאָה וְהַפְרַת הַטּוֹב לְבוֹרָא יְתִבְרָךְ. הִנֵּה בְּשִׁשָּׁה
יָמִים בְּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת עוֹלָמוֹ. הַכֹּל נִמְצָא מוֹכֵן

עבור האדם, אשר נברא ביום הששי, באחרית הבריאה כלה. הכל מלבד דבר אחד: גשמי ברכה!

כך מבאר בכתוב (בראשית ב, ה): "וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ, וכל עשב השדה טרם יצמח, כי לא המטיר ה' אלקים על הארץ ואדם אין לעבד את האדמה." ורש"י במקום מבאר: "כי לא המטיר, ומאי טעמא לא המטיר? לפי ש'אדם אין לעבד את האדמה' ואין מכיר בטובתן של גשמים. וכשבא אדם וידע שהם צריך לעולם התפלל עליהם וירדו... וגו'"

מכאן רואים אנו שרק על ידי שהאדם מכיר בטובת ה' יתברך ומודה עליה, בזה הוא זוכה לקבל את שפע הברכה.

הפרת הטוב וההודאה הם תנאי הכרחי להורדת השפע האלקי.

הדבר דומה לבן שיש לו אב עשיר מפלג ורחום, שמוכן ורוצה להעניק לבנו הון רב, אך כל מה שהוא מבקש מבנו זה שיכיר בטובתו ויודה לו על כך.

אם כך, מעבר לחיוב הגדול שיש ליהודי להודות ולשבח את בוראו, מצינו שיש גם חשיבות ותועלת גדולה בזה שמודה ומשבח. כפי שמצינו ב'תנא דבי אליהו' זוטא פ"ו: "אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה וכו'. הריני מודיעך מקצת מדותי, כשאני רואה בני אדם, אף על פי שאין בהם תהלה ושבח של תורה ומעשים טובים, לא במעשה ידיהן ולא במעשה אבותיהן, אלא רק בשביל שהן עומדים ומודין

ומברכין ומשבחין ומרבים תחנונים לפני, אני נזקק להם
וכופל להם מזונותיהם, שנאמר (תהילים ק"ב) פנה אל תפלת
הערער ולא בזה את תפלתם" עכ"ל.

וכן באר ר' עקיבא איגר זצ"ל את הפסוק "זבח תודה
יכבדנני ושם דרך אראנו בישיע אלקים": שעל ידי זה שאדם
מביא קרבן תודה, שמודה ומהלל לה' יתברך על רב חסדיו
וטובותיו - בכך פותח הוא את הדרך להראותו שוב בישיע
אלקים, ובזה יזכה לעוד ועוד ישועות. ועוד ישועות. ועוד
אמר בתוך דבריו. 'כי במי שמיטיב לזולתו וזה מכיר בטובתו,
ונותן תודה לו, זה גורם שיחזר ויטיב עמו כפעם בפעם,
אבל אם אינו נותן לו טובה זה גורם שזה מונע טובתו ממנו.
יכמו כן אם אנחנו מכירים בטובתנו מן ה' יתברך עלינו,
ומודים ומברכין אותו, זה גורם שיוסיף ה' להיטיב עמנו, אבל
אם אנחנו כפויי טובה חלילה מבלי לברך ולהלל לה', גורם
שימנע ה' הטוב מאתנו ולא יוסיף הראות נפלאותיו וישועותיו
עמנו' ע"כ.

לסכום, עלינו לזכר תמיד כי כל אחד מאתנו הנו בן של
אב רחום עשיר מפלג, שברשותו כל השפע והטוב שבעולם,
והוא רק רוצה ומחכה להשפיע אותו עלינו. כיצד נפתח את
שערי הברכה? כיצד נבוא בשעריו יתברך? בתודה! על ידי
הפרת הטוב וההודאה. יהי רצון שנזכה.

ועל כך שמעתי משל יפה מהגה"צ רבי דב יפה שליט"א:
מלצר מסתובב בין שלחנות המזמנים, ושואל: הכל בסדר,

הנכם מרצים...? מזמנים בשלחן מסים השיבו: כל הכבוד...
מצין... ולעמתם מזמנים בשלחן אחר השיבו: לא נהנינו...
למה חסר פרט זה... ועוד הערות פיוצא בזה.

למלצר זה נותרו מנות עודפות במטבח, נתבונן, לאיזה
שלחן יעדיף להגישם באדיבות, לאלו שפרגנו לו או לאלו
שהתבכינו לו? בודאי לאלו שפרגנו לו.

ההודאה מושכת שפע, עוד מנה ועוד מנה...

לו. פיצד מנחמים בן שומתה עליו אמו?

כל מאן דעביד רחמנא לטב עביד...

נער בן 17, תלמיד ישיבת 'קול תורה', התיתם, לא עלינו,
מאמו, והתקשה להתאושש. גם חדשים לאחר הפטירה הוא
לא ותר על עליה לילית לקבר בחר המנוחות. בשעות היום,
היה מרבה לשוחח על מחלתה האחרונה, ולחקר את כל
סובביו "מה קורה כעת עם אמא בעולם הבא?".

"תביאו אותו אלי הביתה", הציע הרה"ג רבי שלמה זלמן
אויערבך זצ"ל, כשספרו לו על הבחור.

ר' שלמה זלמן הושיבו לצדו, לטף את ידו, ואמר לו:
"נכון, ברגע שנחשפים להנהגת הדין של הקדוש ברוך הוא,
אנו עדין לא מסגלים להבין, ולכן עלינו לברך 'ברוך דין
האמת', אבל בד בבד, אל לנו לשכח שיסוד כל הבריאה הוא
רחמים ולכן אנו אומרים בהזכרת נשמות 'ק-ל מלא רחמים'.

"הקדוש ברוך הוא הוא אב הרחמים, האבא של מקור כל הרחמים בעולם. לפעמים לוקח זמן עד שמבינים, אבל אין דבר רע בעולם. כל מה שהקדוש ברוך הוא עושה, לטובתנו הוא עושה, מכל רחמיו המרבים.

"מה אתה דואג?" המשיך הגאון רבי שלמה זלמן. "אמא שלך במצב הרבה יותר טוב ממני וממך. נשמתה צרורה בצרור החיים. היא קרובה הרבה יותר לאב הרחמים".

כך ישב רבי שלמה זלמן עם הנער במשך דקות ארוכות, עודד אותו במלים חמות ותאר בפניו בפרטות את אפן הנהגת העולם בידי אב הרחמים. עיני הבחור זלגו דמעות, עד שהפטיר:

"הבנתי, אם כך, אין לי סבה להיות ב'מרה שחורה'."

ואכן, תוך תקופה קצרה חזר הבחור לעצמו.

(מתוך "חכמת הנפש היהודית בדרך של הגרש"ז אויערבך זצ"ל")

לז. "סגלה" לקצור ימים

מספר על הגאון רבי שמעון מירוסלב זצ"ל, שהאריך ימים בשיבה טובה. כשנשאל במה האריך ימים, השיב שבדרך כלל יש לאדם הרבה קשיות כלפי מעלה: למה לא הולך לי טוב? ולמה אין לי פרנסה ולשני יש? ולמה אין לי נחת מהילדים כמו לשכן? וכו'. עד שה' אומר לו: 'ראה, כן בעולם הזה אי אפשר להבין את כל התרוצים, בא ועלה למעלה אז

אסביר לך שהכל נעשה בצדק ובישר'... כי 'הצור תמים פעלו, קל-אמונה ואין עול' וכל מה שה' עושה לטובה הוא עושה. ולכן, כשמתמלאת סאת שאלותיו של האדם, הוא נפטר לבית עולמו. אבל אני - לא הקשיתי מעולם קשיות על הנהגת הבורא, לכן הוא השאיר אותי פה...

מבאר המלבי"ם בפרושו של הפסוק בתהלים (ל, י): מה בצע בדמי ברדתי אל שחת, היודך עפר, היגיד אמתך". הנה בחיי יש לך בצע ותועלת ממני במה שאני מודה ומשבח לך, אבל בדמי, דהינו בשתיקתי והפסק תנועתי, מה בצע יהיה לך?! וכן מה בצע יהיה לך ברדתי אל שחת?! כי כל זמן שאני חי, אודיע האמתיות מכבוד ה' והשגחתו ונפלאותיו, אבל במותי "היגיד אמתך"?! ולכן "שמע ה' ותנני" להקימני מחליי, "וה' היה עזר לי" שאוכל להודות לך.

לח. חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה - היאך?

הגמרא במסכת ברכות (נד, א) מלמדת אותנו: "חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה, שנאמר (דברים ו, ה) 'ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך', בכל מדה ומדה שהוא מודד לך - הוי מודה לו במאד מאד". ופרש רבנו עובדיה מברטנורא (ברכות שם): "בכל מדות המדידות לך, בין מדה טובה בין מדת פרענות". ההודאה על מקרה רע כעל מקרה טוב, אינה מעלה יוצאת דפן, או דרגתם

של אנשי מעשה ובעלי צורה. המשנה במסכת ברכות קובעת זאת כחובה מחלטת "חייב אדם לברך"... וכו'. והגמרא מביאה לכך סמוכין מכמה וכמה פסוקים בתהלים ובספר איוב.

נביא כאן אחת מהראיות שמביאה הגמרא ממה שנאמר (תהלים קא, א) "חסד ומשפט אשירה, לך ה' אַזמרה". "חסד ומשפט - אשירה", בין אם זכיתי למדת החסד, ובין אם נענשתי במדת המשפט, חלילה - אשירה. אשא שיר ותהלה, במדה שוה.

אמנם, על הדברים שנראים בעיני האדם כ'חסד' קל לו להודות לה, אך כיצד יודה על ה'משפט', הצרות, היסורים והמכאובים?

תשובה לזאת נמצא בדברי הרמב"ם על דברי הגמרא (ברכות לג, ב): "וזה הדבר שכלי אצל בעלי השכל, ואפלו לא הורה הכתוב עליו, לפי שיש דברים רבים נראים בתחלתם טובים ואחריתם רעה רבה. ועל כן, אין ראוי למשכיל להשתומם כשתבוא עליו צרה גדולה, מפני שאינו יודע סופה וכו' ואפלו בשעת העברה והכעס והאף וכו', בכל ענין שיבואהו, שבהו והודהו".

ישנם מארעות רבים הבאים על האדם, אשר נראים ממבט ראשון כרעה לו, אולם לאחר זמן מתברר שאינם אלא טובה. במקדם או במאחר יתגלה לו לאדם כי הקדוש ברוך הוא סובב את כל הענינים מתחלתם אך ורק לטובה לו.

כְּשֶׁאָדָם מַחְדִּיר בְּלִבּוֹ אֶת הָאֱמוּנָה כִּי כָל צְרוּתוֹ וּמִכְאוּבּוֹ
הֵם וְדַאי לְטוֹבָתוֹ, אֵף עַל פִּי שְׁאִין בְּשִׁכְלוֹ לְהִבִּין זֹאת כַּעַת -
יָכוֹל הוּא לְהוֹדוֹת לַה' בְּיָתֵר שְׂאֵת גַּם עַל אֱלוֹ הַ"רְעוּת".

וְזֶה וְגַם הַגְּלוּי הַמֵּיחָד שְׁפוּרִים מְלַמְּדֵנוּ:

הַגִּמְרָא (חולין, קלט) שׁוֹאֵלֶת: "אֶסְתֵּר מִן הַתּוֹרָה מִנִּין?
וְאֲנֹכִי הִסְתֵּר אֶסְתִּיר אֶת פְּנֵי בַיּוֹם הַהוּא" - חֲז"ל בָּאוּ לְלַמְּדֵנוּ
כָּאֵן כִּי שׁוֹרֶשׁ שֶׁל כָּל הָאֲרוּעִים בְּמַגֶּלֶת אֶסְתֵּר הוּא הִסְתֵּר
פְּנִים! כָּל הַמֵּאֲרָעוֹת שְׁאֲרָעוּ הָיוּ בְּדֶרֶךְ שֶׁל הִסְתֵּר, לֹא שׁוּם
גְּלוּי שֶׁל נִסִּים וְחֻסְדִּים בְּתוֹךְ הַהִסְתֵּר הַזֶּה. אִם בְּסוּפוֹ שֶׁל
דְּבַר רְאוּ כָּלֶם אִיךָ שְׁכָל מֵאֲרָע הִיא מֵרָאשִׁיתוֹ בְּנוֹי כְּחֻלְיָה
אֶחָת מִשְׁרָשֶׁרֶת אֲרָכָה שֶׁל מֵאֲרָעוֹת שֶׁהִבִּיאוּ לִישׁוּעַת ה'. הַכֹּל
הִיא לְטוֹבָה.

וְכֵן גַּם יְהִיָּה כְּשִׁיבּוֹא מִשִּׁיחַ: הַכֹּל יֵרָאוּ שֶׁלֹּא הִיא כָּלֶל
הִסְתֵּר שֶׁל גְּלוּת, רַק הַכֹּל הִיא גְּלוּיִים שֶׁל חֹסֶד, טוֹבוֹת וְנִפְלְאוֹת
שֶׁעָשָׂה ה' לָנוּ. יְהִי רָצוֹן שְׁנִזְכֶּה לְהוֹדוֹת לַה' יִתְבָּרֵךְ עַל כָּל
מֵאֲרָעוֹתֵינוּ מִתּוֹךְ אֱמוּנָה שְׁלֵמָה שְׂוֹדַאי - הַכֹּל לְטוֹבָתֵנוּ...

לט. 10 מַעֲלֹת וְיֹתֵר לָהֶם מַגִּיעַ וְזוֹכֶה הַמוֹדָה לַה'

הַהוֹדָאָה לַה', מְלַבֵּד שֶׁהִנֵּה חַיּוּבִית וּמוֹסְרִית מִבִּיָּאָה הִיא
לְהִרְבֵּה תוֹעֲלִיּוֹת הַנְּחוּצוֹת בְּיֹתֵר לְאִישׁ הַיְּהוּדִי, וּלְהִלָּן נִפְרָט
מִהֵן:

1. אֱמוּנָה בַּה', הַמוֹדָה לַה', חֵשׁ אֶת אֲהַבְתּוֹ טוֹבוֹ וְחֶסֶדוֹ שֶׁל בּוֹרְאוֹ אֵלָיו, וּמִתּוֹךְ כֵּךְ נוֹתֵן בּוֹ אֱמוּנָה מְלֵא וּמִקְבֵּל הַנְּהַגְתּוֹ בְּהַבְנָה וּבְאַהֲבָה גַם בְּאַכְזָבוֹת הַחַיִּים, אַחֵר שְׂיוֹדֵעַ הוּא שְׂאִין חֵרֶד לַגּוֹרְלוֹ הַטּוֹב כְּבוֹרְאוֹ.

2. בְּטַחֲוֹן בַּה', הַמוֹדָה לַה', חֵשׁ אֶת טוֹבוֹ וְחֶסֶדוֹ, וּבִכְךָ רוֹאֶה בּוֹ כְּאֵב וְכֹאֲהֵב לֵהִיּוֹת לוֹ מִשְׁעָן וּמִבְטָח בְּעַת צָרָה.

3. שְׂמִיחָה בַּה', הַמוֹדָה לַה', חֵשׁ שְׂמִיכָה אֶת צָרָתוֹ בְּכָל פֶּעַם כְּמִתְנֶה, וְתַחוּשָׁתוֹ תַּחוּשָׁת "הַפְתָּעָה" בְּכָל פְּרִט הַנִּשְׁפָּע עֵלָיו, וְאִפְּלוֹ הַנִּשְׁפָּע בְּאִפְּן מִתְמִיד, וְעַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה הַנִּשְׁפָּע בְּאִפְּן מִזְדַּמֵּן.

4. כְּבוֹד וּבְטַחֲוֹן עֲצָמִי, הַמוֹדָה לַה', חֵשׁ מְכַבֵּד, וְתַחוּשָׁתוֹ שֶׁהַבּוֹרֵא מִתְכַּבֵּד בְּהוֹדָאָתוֹ, וּבִכְךָ כְּבוֹדוֹ וּבְטַחֲוֹנוֹ הָעֲצָמִי חֲזָק וּבָרִיא.

5. אֲהוּב לַה', הַמוֹדָה לַה', הֵנוּ אֲצִיל הַנֶּפֶשׁ הָאֱהוּב לְבוֹרְאוֹ מֵהִיּוֹתוֹ מְכִיר בְּמִיטִיבוֹ.

6. רְאוּי לִנְס, הַמוֹדָה לַה', חֵשׁ שְׁגָם טוֹבוֹתָיו הַמִּתְמִידוֹת וְהַטְּבָעִיּוֹת הֵנּן כְּנֶס, וְלִכְךָ רְאוּי הוּא לִנְס וּלְטוֹבוֹת שְׂמַעַל הַטְּבַע אַחֵר שְׁגָם בְּטַבַּע רוֹאֶה בּוֹ כְּנֶס.

7. שְׂמוּר מֵהַחֲטָא, הַמוֹדָה לַה', חֵשׁ בְּהַפְרַת הַטּוֹב לְבוֹרְאוֹ וּבִכְךָ נִרְתַּע וּמִתְבַּיֵּשׁ מִלְּחֲטָא לוֹ.

8. רְחוּק מֵעֲצָבוֹת, הַמוֹדָה לַה', מְגִדִּיל וּמַעֲצִים אֶת הַיֵּשׁ וּמִמִּילָא מִתְקַטֵּן אֲצִלוֹ הַיֵּשׁ וְהַחֲסָר.

9. תפלתו מתקבלת, המודה לה', חש אסיר תודה כן שגם תפלותיו ובקשותיו אינן בגישה של זעף ותובענות, אלא בגישה של בושָה ותחנונים – התנאי לקבלת התפלה.

10. דבקות ואהבה, המודה לה', מתמיד במחשבתו את דבקותו בה' אחר שהנו שמח בו, ומגביר את אהבתו אליו.

11. אין מנכים לו מזכיותיו כלום, המודה לה', חש שאת כל צרכיו מקבל במתנה, והעבדה שעל כן אומר תודה, כמו כן יחשב לו כמקבל חנם ובמתנה ולא ינכו לו מזכיותיו כלום.

ולפחות נצל זה המודה לה' מה"גיהנום" של החיים והוא תחושת "מגיע לי"... המביאה לתרעומות, תלונות, בכינות, זעף, זעם, קנאה, חמדה ותחרות.

מ. "אֲרוֹמְמָהּ ה' כִּי דָלִיתָנִי..." / ספור הַצֵּלָה מִטְבִּיעָה בְּבוֹר טִיט

ספור שנחת אל שלחננו השבוע הישר ממונסי, שבניו-יורק. תודה למשפחת מ' שגאותה לשתף אותנו בספור ההודיה המרגש שלהם. שנינו רק פרטים מזהים, מלבד זאת העתקנו את הספור כמו שהוא והרי הוא לפניכם:

יום שלישי. 4:20 אחר הצהריים. רוקלנד לייק שבניו יורק.

הודה, הצעיר לבית משפחת מ' בעצומו של טיול עם

חֲבֵרִיו, טִיּוֹל שְׁאֲרָגָן מִטַּעַם הַיְשִׁיבָה בָּהּ הוּא לּוֹמֵד. שְׁמֶשׁ חֲמִימָה מִמְרִיצָה אֶת הַמְטִילִים הַצְעִירִים וְהֵם פּוֹסְעִים בַּחֲבוּרָה אַחַת מְלַפֶּדֶת בְּמַסְלֹוֹל שְׁלִפְנֵיהֶם. הַנוֹף קָסוֹם וַיִּפְהָפֶה. הָרִים בְּשִׁלָּל גּוֹנִים וְצִבְעִים נִשְׂאִים בְּאַפֶּק וְאַגָּמִים תַּכְלִים זֹרָמִים בְּשִׁלּוֹה. מִצֵּב רוֹחַם עֲלֵיו וּמְרוֹמָם, וְהֵם מִתְקַדְּמִים בְּקֶצֶב מְהִיר. מְדִרִיךְ הַטִּיּוֹלִים צוֹעֵד בְּרֹאשׁ וְאַחֲרָיו הַנְּעָרִים מִפְּטָפְטִים זֶה עִם זֶה.

- "יְהוּדָה!", פֹּנֶה שְׂאוֹל אֶל חֲבֵרוֹ הַטוֹב. "תִּסְתַּכֵּל עַל הָאֵגֶם פֹּה בַּצֵּד! מָה אַתָּה אוֹמֵר שְׁנִיתֵעֲכָב פֹּה קֶצֶת? נִשְׁכָּשֶׁף קֶצֶת אֶת הָרִגְלִים, וְאַחֵר כֵּךְ נִשְׁיג אֶת הַקְּבוּצָה?"

- "לָמָּה לֹא?", נֹאֹת יְהוּדָה וְהַשְׁנִים נִפְרָדִים מִהַקְּבוּצָה בְּלֹא שְׁמִישָׁהוּ מִהַצֹּת מִבְּחִין בֶּכֶךְ.

הֵם מִתְקַרְבִּים לָאֵגֶם וְשְׂאוֹל, חוֹבֵב הַהִרְפָּתָקָאוֹת, מִכְנִיס רִגְלָא לְתוֹכוֹ. הַמִּים הַצּוֹנְנִים מְקַבְּלִים אֶת פְּנֵיו וְקוֹרְאִים לוֹ לְהַעֲמִיק יוֹתֵר. אֵךְ אֵז, בְּשִׁבְרִיר שֶׁל שְׁנֵיהֶם קוֹרֶה דָּבָר מְדֵהִים. הָאֵגֶם כְּמוֹ פּוֹעֵר אֶת פִּיו וּמִתְגַּלֶּה כְּבָצָה עֲמָקָה וְטוֹבְעֵנִית. שְׂאוֹל מִתְחִיל לִשְׁקֹעַ פְּנִימָה. כְּהֶרֶף עֵין הוּא קוֹלֵט אֶת הַסַּכְנָה בָּהּ הוּא נִמְצָא, וּבְלִי לְחֹשֶׁב הַרְבֵּה הוּא תוֹפֵס בְּכָל כַּחוֹ בִּיהוּדָה חֲבֵרוֹ שְׁנוֹתֵר בַּחוּץ.

יוֹם שְׁלִישִׁי, 4:10 אַחֵר הַצְּהָרִים בְּבֵית מִשְׁפַּחַת מ. שְׁבַמּוֹנְסִי.

הַטְּלָפוֹן מִצִּלְצֵל. הַרְבֵּנִית מ. נַעֲגִית לִשְׂיחָה.

על הקו אחת מנשות הקהלה.

- "הרבנית", קולה מפציר ומתחנן, "אנו עורכות עוד כמה דקות מפגש לנשות הקהלה. תכננו שזו תהיה סעדת-הודיה בה נאמר כלנו יחד 'נשמת כל חי'. אמנם קצת בהתראה מאחרת אבל... רצינו לבקש שגם הרבנית תכבד אותנו בנוכחותה ותגיע. כשהרבנית נמצאת אתנו האוירה הופכת לרצינית יותר וכל המפגש נראה אחרת".

הרבנית מעיפה מבט מתלבט בפוירים העמוסים, ברצפה המלכלכת, בתבשיל שמוכן בחציו על הכירה ובדרך המשימות שתכננה להיום ומחליטה תוך רגע קצר.

- "בסדר, אבוא בעזרת ה' בעוד כמה דקות." האשה מעבר לקו מודה במלים נרגשות והן מנתקות את השיחה.

כעבור מספר דקות נכנסת הרבנית מ. אל מקום האספה ומתחילה כהרגלה לשאת דברי חזוק בפני קבוצת הנשים שמולה.

4:30 רוקלנד לייק שבניו יורק

במאמץ אדיר שאול אווז ביהודה ומצליח להחלץ מן הבצה. אלא, שמעצמת האחיזה הפתאמית, יהודה נופל ונזרק אל תוך האגם. הכל היה ענין של רגעים. יהודה חש איך גופו צונח אט אט לתוך הבולען האים הזה. הבצה כבר מכסה חלק מרגליו.

הוא הולך ושוקע. הולך ומעמיק לתוך הבץ. באינסטינקט ראשוני הוא מנסה להוציא את הרגל, אך הבצה כמו מגנט רב עצמה, מושכת אותו יותר ויותר והוא כבר מכסה כלו עד מתניו בעסה חומה ודביקה. עוד מעט ויעלם לגמרי. תוך שניות הוא נשאב אל לועה של הבצה. יהודה מפעיל את כל כוחותיו ועושה מאמץ נואש לצאת, אך הבצה חזקה ממנו ומושכת אותו יותר ויותר.

כעת הוא כבר שקוע כלו עד צווארו בתוך הבצה.

יהודה שולח מבט נואש ואמלל לשאול, שעומד במרחק ולא יכול להצילו. מבט מתחנן שאומר '...אתה לא הולך להשאיר אותי פה, נכון?...' אך שאול, אין באפשרותו לעשות כלום. והכל מתרחש בשניות ספורות.

יהודה מבין שזהו. סופו קרוב, והוא הולך להפריד מהעולם. המחשבה שעולה בראשו היא - צריך לומר 'שמע ישראל'. הוא רוצה לומר זאת אך מבין כי גם פיו מכסה בבץ. לכן הוא רק מכונן את מחשבתו: "שמע ישראל ה' אלקינו..."

יום שלישי 4:28 מונסי

- "הרבנית", פונה אליה אחת הנשים. "התאספנו כאן כדי לומר 'נשמת כל חי'. החלטנו להודות לה' על נס שהתרחש עמנו. האם הרבנית תהיה מעניינת להצטרף אלינו, אפלו שהרבנית לא היתה שתפה לגס שלנו?"

- "וְדַאי", מְשִׁיבָה הִרְבֵּנִית מ., "אֲנִי רוֹצֶה לוֹמַר אֶתְכֶן
'נִשְׁמַת כָּל חַי' וְגַם אֲנִי רוֹצֶה לְהוֹדוֹת לָהּ בְּתַפְלָה הַזֹּה.

- "עַל מָה?"

- "לִפְנֵי שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנִים שָׁלַח לִי ה' אֶת בְּנֵי הַצֶּעִיר יְהוּדָה.
חֲכִינוּ לָבוֹן הִזָּה לֹא מַעֲט שָׁנִים, וְאֲנִי חוֹשֶׁבֶת שֶׁלֹּא מִסְפִּיק
הוֹדִיתִי לָהּ עָלָיו, עַל הַבְּחוּר הַמְּקַסִּים הִזָּה. מִתְעוֹרֵר בִּי פְתָאוֹם
רָצוֹן חֶזֶק לְהוֹדוֹת עַל הַמִּתְנָה הַזֹּאת שֶׁה' חָנַן אוֹתִי."

הַנָּשִׁים מְחִיכוֹת בַּהֲבִנָּה וְהַקְּבוּצָה מִתְחִילָה לוֹמַר "נִשְׁמַת
כָּל חַי". הִרְבֵּנִית אוֹמֶרֶת בְּקוֹל וְכֵלֶם אַחֲרֶיהָ בְּהִתְרַגְּשׁוֹת,
בְּשִׁמְחָה, בְּהוֹדָיָה וּבְהִתְעוֹרְרוֹת.

יוֹם שְׁלִישִׁי 4:30 אַחֲרֵי הַצִּהּרִים רוֹקֵלָנְד לִיִּי

הַבָּצָה הַטּוֹבְעָנִית כָּבֵד מְכַסֶּה אוֹתוֹ לְגַמְרִי. יְהוּדָה נִשְׁאַב
לְתוֹכָהּ כָּאלוֹ מִיִּשְׁהוּ מוֹשֶׁךְ אוֹתוֹ מִטָּה מִטָּה. הִיא כָּבֵד מְכַסֶּה
אֶת פִּי וְכַמְעַט חוֹסֶמֶת אֶת נְשִׁימָתוֹ.

אֵךְ אֲזִי, הוּא רוֹאֶה מְזוֹיִת עֵינָיו אֶת שְׂאוֹל חֲבֵרוֹ נוֹטֵל מִקַּל
שֶׁהִיא מִנַּח שֵׁם בְּאַרְח גָּס וּמוֹשִׁיט לוֹ. כִּנְרָאָה הִיא זֶה מְשׁוֹט
שֶׁל סְפִינָה שֶׁנִּשְׁכַּח שֵׁם בֶּצֶד. יְהוּדָה נֶאֱחָז בְּמִקַּל וּפְתָאוֹם...
בְּאִפֶּן שֶׁאֵין לוֹ שׁוֹם הַסִּבֵּר הַגִּיּוֹנִי, יְהוּדָה מְרַגֵּשׁ כְּמוֹ עַל
מִדְּרָגוֹת נְעוֹת, גּוֹפּוֹ מִשְׁתַּחֲרֵר וְ... הוּא בַּחוּץ. בְּקִלּוֹת עֲצוּמָה
הוּא יוֹצֵא מִן הַבָּצָה הַיָּשָׁר אֶל זְרוּעוֹתָיו שֶׁל חֲבֵרוֹ. נַעֲשֶׂה עִמּוֹ
גַּם הִרְבָּה מַעֲבֵר לְגֵדֵר הַטֶּבַע. כְּדִי לְמַשׁוֹת אָדָם הַשְׁקוּעַ בַּבָּצָה

דרושים לפחות שלשה גברים חסנים. וכאן, שואל הצנום הצליח למשות אותו בקלות מפלאה.

מבהלים מן הדרךמה המפחידה שעברו עמדו שני הנערים ופרצו בצחוק ללא שליטה.

יום שלישי. 9:00 בערב.

יהודה כבר בביתו, עיף ויגע לאחר הטיוול. הוא יושב עם הוריו לאכל את ארוחת הערב, ומתחיל לספר להם את כל מה שקרה שם באגם האימתני, הפעם דמעות חונקות את גרונו.

"רגע!" אמו מחוירה, מרגשת, "מתי כל זה קרה? מתי הפל קרה?!"

ובכשיהודה עונה לה, דמעות פורצות מעיניה:

"מה?! ... זה ... זה היה בזמן ש... בזמן סעדת ההודיה! אמרתי 'נשמת כל חי' עם כל הנשים!... אמרתי 'נשמת' והודיתי לה'... עליך! המלאכים הוציאו אותך משם!..." המלים בקשי יצאו מגרונה.

"ארוממך ה' כי דליתני... חייתני מירדי בור."

מא. ההודיה - דרך התקשרות לה'

אמר הרב פינקוס זצ"ל (והדברים מובאים בספר שיחות לימים הנוראים): "והנה הקדוש ברוך הוא סדר את העולם באפן

שִׁישְׁנָה תְּקוּפָה מִיַּחַדַּת הַמִּתְאַיֶּמָה בְּיוֹתֵר לַהֲתַקְשְׁרוֹת עִמּוֹ.
תְּקוּפָה זוֹ הִיא מִתְחַלֶּת חֹדֶשׁ אֶלּוּל עַד אַחֲרֵי סְכּוֹת.
הַהֲתַקְשְׁרוֹת עִם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיא הַמַּטָּרָה שֶׁלָּנוּ בְּכָל
הַמַּעֲרַכֶּת הַזֹּאת.

"דַּרְשׁוֹ ה' בְּהַמְצֵאוֹ" - אוֹמְרִים חַז"ל כִּי בְּיָמִים אֵלּוּ הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מְצוּי, וְיוֹרֵד הוּא יִתְבַּרְךְ עַד אֲלֵינוּ אֶל כָּל יְהוּדֵי
וְיִהוּדִי. וְכִיצַד נִקְדָּם אֶת פָּנָיו? מְגִלָּה לָנוּ דּוֹד הַמֶּלֶךְ עֲצָה
נִפְלְאָה: "נִקְדָּמָה פָּנָיו בְּתוֹדָה". עֲבוֹדַת הַהוֹדָיָה לַה' סוֹלֶלֶת
לְיִהוּדֵי דָרָךְ שֶׁל הַתְּקַרְבוּת וְהַתְּקַשְׁרוּת נִפְלְאָה בְּבוֹרְאוֹ. אִם
נִרְצָה לְדַיֵּק נוֹכַח לומר כִּי הַהוֹדָיָה לַה' - כָּל מַהוּתָהּ הִיא קִרְבָּה
וְדִבְקוּת בַּה'.

כְּתַב רַש"י עַל דְּבָרֵי הַגִּמְרָא בְּמַסְכֵּת סוּטָה (מ, ע"ב) בְּזִמְנָן
שֶׁשְׁלִיחַ צָבוּר אוֹמֵר מוֹדִים, הָעַם מָה הֵם אוֹמְרִים? אָמַר רַב
"מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ ה' אֱלֹקֵינוּ עַל שְׁאַנְחָנוּ מוֹדִים לָךְ", וְכַתֵּב
רַש"י "עַל שְׁאַנְחָנוּ מוֹדִים לָךְ" - עַל שְׁנִיתָתָ בְּלִבֵּנוּ לַהֲיוֹת
דְּבוּקִים בָּךְ וּמוֹדִים לָךְ. רוֹאִים בְּדִבְרָיו שֶׁעֲנִין הוֹדָאָה הִיא
לַהֲיוֹת דְּבִק בַּה'.

וְכַתֵּב בְּסֵפֶר שְׁעָרִים בְּתַפְלָה בְּשַׁעַר רִנָּה, שֶׁעַל יְדֵי שִׁירוֹת
וְתַשְׁבְּחוֹת שְׁאֵדָם מְשַׁבַּח לַה' נַעֲשֶׂה דְבִק בּוֹ וְכָךְ כְּתַב שָׁם,
דִּהְנִהְגַּת הַחֲסִידִים וְהַצְדִּיקִים אֲשֶׁר מַעוֹלָם הָיְתָה לַעֲסֹק
בַּעֲבוּדָה זוֹ שֶׁל שִׁירוֹת וְתַשְׁבְּחוֹת הִרְבֵּה מְאֹד בְּלִי שְׁעוֹר וּבְלִי
עָרֶךְ... וְכֵן בַּעֲנִין הַתַּשְׁבְּחוֹת, כִּיּוֹן שֶׁדִּרְכָם דְּבִק הָאָדָם וְיוֹנֵק
מִמָּקוֹר הַחַיִּים, כָּכָל שֶׁהָאָדָם גָּדוֹל יוֹתֵר, כֵּן צָרִיךְ הוּא לַהֲאָרִיךְ

יותר בתשבחות ה', בכדי להחיות נפשו להיות דבק באלקים. ויותר מזה כתב בספר הקדוש "נעם אלימלך" שאפשר על ידי אמירת השבח לפעל ישועה יותר בקל מעל ידי הבקשות והטעם שבאמירת השבח האדם יכול לדבק ולקשר נפשו לעולם הנקרא "תהלה", אשר שם אין שיש שום קטרוג, ואז נעשין כל בקשותיו מבלי שיצטרך לפרטם ולבקש עליהם. ונתן להבין דבריו דרך משל לאדם שנמצא בבור, וחסר לו אויר לנשימה. הוא מבקש שישפיעו לו אויר דרך צנור, וכך הוא נושם. יום אחד מחליטים לשחרר אותו ולקחת אותו אל חצר המלך. מתרגש הוא ושואל: 'כמה צריך לשלם על האויר בבית המלך?' לועגים וצוחקים עליו כלם. 'אויר בבית המלך?! הרי זה ברור מאלי! כי מי שנכנס לארמון ממילא נהנה מאויר צח ונקי. והנמשל, כל זמן שאדם נמצא ברחוק מה' וצריך להוריד שפע מלמעלה זהו באמת עסק גדול וקשה המצריך הרבה מליצי ישר וזכיות שיתנו לשפע להגיע אליו.

אך כאשר אדם זוכה לדבק ולקשר עצמו לעולם של שבח והודיה, עולם הנקרא 'תהלה' - על ידי זה הוא נמצא ממילא בארמון המלוכה ושם יכול לקבל הכל ללא שום קטרוג ומניעה.

יהי רצון שזנכה לנצל את ימי תשרי אלו להרבות בשבח ובהודיה ליוצרנו, ובזאת נגביר דבקותנו והתקשרותנו אליו יתברך בקשר חזק בל ינתק לכל שאר ימות השנה-

עד לגאולה השלמה במהרה בימינו אמן.

מב. התבוננות פשוטה לשמחה עמקה / ספור

צלילי התזמרת מתנגנים בנעימה שקטה אך עליזה, משתלבים בשלחנות הערוכים כל טוב. המחתנים מסתובבים נרגשים בין האורחים הרבים ומחליפים לחיצות ידים חמות.

יושב לו ראובן באחד השלחנות הצדדיים באולם השמחות. הערב נחגגת חתנתו של בנו הבכור של השכן בבגן שממול. לעת עתה השלחנות עדין ריקים בחצרים, ודאי יתמלאו הם בזמן הקרוב. ראובן אינו מכיר איש מבין הסועדים ואשר על כן בוחר הוא לשבת לבדו בשלחן, בתקנה שבדקות הבאות יכנסו שכניו ומכריו ויבואו לשבת עמו.

מביט הוא ראובן ימין ושמאל ומבטו נודד לכניסה לאולם בתקנה ובצפייה אולי יזהה אי מי שיארח לו לחברה.

עוברים ונגעים מספר וכשהוא שולח שוב מבט חטוף לעבר הכניסה הוא מבחין בדמות אצילית אפופת הוד נכנסת לאולם. ראובן מאמץ את עיניו. האמנם? היתכן? היתכן שאין עיניו מטעות אותו וברגע זה ממש נכנס לאולם אחד מצדיקי הדור? הרי זהו ר' משה יעקב רביקוב זצוק"ל, המכנה בפי כל "הסנדלר". איככה זכו בעלי השמחה לארח בחתנתם צדיק עצום שכזה המפרסם בברכותיו, בגאונותו בתורה, ביראת השמים ובענוותנותו המפלגת?

פליאתו של ראובן הופכת לתדהמה של ממש כשהוא רואה ש"הסנדלר" מתקרב ופוסע דוקא לעבר שלחנו הוא.

ראובן קופא לרגע על מקומו, לא יודע נפשו ומרגיש פעימות לב מואצות כשר' משה יעקב, "הסנדלר", מתישב לא פחות ולא יותר דוקא לידו! איך, איך זוכה הוא בזכות שכוזו, שגדול הדור, צדיק שכזה יושב לידו? ראובן מתעשת מיד ומחליט על אתר שהזדמנות פז שכוזו אסור להחמיץ. הוא מכרח לנצל רגעים מרוממים אלו ולשמע דבר מה מפי הצדיק.

"בבקשה הרב, פונה ראובן בקול רועד משהו לר' משה יעקב. "אני רוצה לנצל הזדמנות זו, בה אני יושב ליד כבוד הרב. אנא, בבקשה, יגיד לי הרב "וורט" קצר, איזה דבר תורה, חזק שאוכל לקחת עמי לימים יבואו. תקופה לא קלה שוררת עתה בביתי, זקוק אני עד מאד לדברי חזק מהרב, שישבו נפשי."

מסתכל ר' משה יעקב בבן שיחו ומבט חוזר לו, עמק. שותק לרגעים ואז שואל הוא בתמיהה עצומה ובמעין תוכחה: "מה? דבר חזק אתה מבקש? היודע אתה שבגירת הולדתי היה יהודי שהיה מוכן לשלם אלפי רובלים רק כדי לראות אותי. ואתה, אצלך זה כלום?"

בטוח ראובן מידענו שאזניו מטעות אותו, שמא אינו שומע נכון את דברי הרב והמוזיקה שברקע מטשטשת את הנאמר! "יואיל נא רבי לחזור על הדברים", מבקש בלחישתו. "כן, כן", חוזר ר' משה יעקב בקול רם ובטוח. "אמרתי שבגירת הולדתי היה יהודי שהיה מוכן לשלם אלפי רובלים רק כי לראות אותי. ואתה, אצלך זה כלום?"

כעת היה ראובן מבלבל ונסער לחלוטין. והרי ידוע הסנדלר בענותנותו המפלאה שאין לה אח ורע, פשטותו היתה לשם דבר ומדותיו הנאצלות היו משא להערצה.

אך בטרם היה ספק בידו של ראובן לשאל דבר מה, חזר ר' משה יעקב והפעם בקול רם יותר: "השומע אתה? בעירת הולדתי היה יהודי שהיה מוכן לשלם אלפי רובלים רק כדי לראות אותי. ואתה, לכלום נחשב הדבר בעיניך?"

ואז, מניח ר' משה יעקב יד רכה על כתפו של ראובן, מביט בו בעיניו הטובות, המלאות ים של טהר וזכות ומסביר: "כן, בעירת הולדתי היה יהודי ענור... יהודי זה היה מוכן לשלם אלפי רובלים רק כדי לראות אותי, או כל אדם אחר. היה מוכן להזיל הון מכספו כדי להשיב את האור לעיניו. ואתה ידידי, מתנת הראיה שהעניק לך הבורא, לכלום היא בעיניך? האם היום כבר הודית לבוראך על מצלמה מפלאה זו שראיה שמה? כבר שרת שיר תודה לאביך שבשמים ויצאת ברקוד על האוצר שבך שותף? דע לך", מנמיך את קולו כממתיק סוד, "אם ברצונך לחיות חיים מלאי אשר ושמחה, זכר תמיד להודות לה' על המתנות הפשוטות לכאורה שהוא מעניק לך. על החיים, על הבריאות ועל אינספור טובות וחסדים. לאחר הודיה שכוז תחוש ננוח, רגוע, שמח ומאשר ותוכל להתמודד טוב יותר עם מצוקות העתים."

לוחץ ר' משה יעקב את ידו של ראובן בחמימות, מקנה שדבריו הותירו רשם על בן שיחו ובענותנותו האפיקנית יוצא

מן האולם, מותיר אחריו את ראובן מחזק, נושא עיניו לשמים ולוחש: "תודה".

לקראת השנה החדשה כל אחד מאתנו מגיע עם שק בקשות ושוחט אותן לפני רבונו של עולם. בל נשכח, בטרם נפתח בבכי ובתחנונים - להקדיש זמן להודיה. נודה על השנה שחלפה, על החיים שקבלנו במתנה ממש. נעצם עינינו לרגע ונזכר בכל אותן תפלות שהתפללנו בשנה שעברה ונענו, נאף מעבר למה שצפינו. נודה על ימים נפלאים בחיינו ועל מעשים יפים שזכינו לפעל. או אז, תעלינה מלות התודה לנחת רוח לפניו יתברך וימלא כל משאלותינו לטובה.

מפרש המלבי"ם את הפסוק בתהלים (סג, ד) "כי טוב חסדך מחיים שפתי ישבחונך": "... אצלך החסד בעצמו טוב יותר מן החיים, כי החיים אינם תכלית לעצמם, רק שהם אמצעים שעל ידם שפתי ישבחונך, שבלעדי החיים אי אפשר שאשבח אותך בשפה ואם כן שערך תכלית החיים וטובם הוא מה שיכול להודות לה' על החסד שנתן לנו חיים..." ועין שם באריכות דבריו הנפלאים.

**מג. כיצד נראים כאשר מתייחסים לשליח
המעביר מתנה ולא למשלחו... / ספור-משל**

מעשה באיש ואשה פשוטים אשר חיו בדחק ובצניעות בבקתת דיגים קטנה בכפר מרחק. הבעל היה עוסק במסחר,

ורב יומו היה מפליג בסירה קטנה שהיתה ברשותו אל העירות הסמוכות ושם היה מוכר לתושבים מיני סחורות, חגורות ובדים. הפסך שהביא לביתו הספיק להם כמעט במדיק לפת לחם ולמאכלים הבסיסיים אותם הם נזקקו למחיתם. יום אחד, דברו ביניהם האיש והאשה והסכימו פה אחד כי צר להם במצבם הדוחק הזה, והיו רוצים לנסות להגדיל פרנסתם. הבעל הציע שיקנה בשארית כספם סחורות רבות ומגוונות וימכר אותם בתקופת הקיץ ביריד הגדול של הסוחרים שנערך בעירה הגדולה הסמוכה. לשם כך יצטרך כמובן לעזב את הבית לתקופה של חדש ימים. זמן זה היה נראה כנצח לאשה הפשוטה, שבעלה היה העקרי והיחידי לה בעולמה. אך לאחר שהסכימו שניהם כי זה הדבר הנכון והראוי ביותר לעשות, נפרד הבעל מאשתו, בעודו מבטיח לה שישלח לה אגרת מעת לעת.

הגיע הבעל לעירה, והתחיל מתכונן לקראת היריד הגדול. אמנם חסרונה של אשתו ונוכחותה חסרה לו עד מאד. גם האשה, כמובן, הרגישה במהרה את חסרונה של בעלה. היא בכתה והתנפחה רבות ואף ספרה את הימים עד שיחזור הוא אליה.

הבעל, שהיה רב יומו מסתובב על רצועת החוף ובה ספינות מפליגות בתדירות גבוהה - לא פסח כמעט על אף ספינה שיצאה מהחוף ומהר לשאל את ספניה לאן מפליגים הם.

ביום אחד הוא ראה ספינה ובה פדי חלב - "לאן אתם מפליגים?" קרא אליהם בהתרגשות "האם לכפר פלוני בו נמצאת אשתי?"

וכשענו לו בחיוב, מהר למסר כמה מטבעות אליהם ובקש שישלחו פד חלב לאשתו שנמצאת ברחוב הזה בכפר זה.

ואכן, לאחר כמה ימים האשה קבלה את פד החלב סמוך לדלת ביתה. תמכה היא בלבה 'כיצד החליט החלבן להשאיר לי פד חלב ללא כל תמורה?' 'ודאי מרחם הוא עלי שבעלי עזבני' גמרה בלבה בעודה לוגמת מכד החלב. אך לא היה בו בכד זה פדי להרגיע את עצבונה, להשלים את חסרונה, ולהשקיט את געגועיה לבעלה.

ביום השני ראה בעלה על קו החוף ספינה ובה בדים, בגדים ושמלות. כשהתברר לו שאף היא מגיעה לכפרם, מהר לתת לרוכלים כמה מטבעות ובקש שיעבירו שמלה יפה ובד טוב לאשתו שנמצאת ברחוב הזה בכפר זה.

כעבור כשבוע קבלה האשה את השמלה ואת הבד. 'הבד יפה, והשמלה מתאימה בדיוק...' היא חשבה 'ודאי שכנתי התופרת רצתה לעודד את רוחי מפיון שאין בעלי עמי...' היא לבשה את השמלה, אך גם כעת לא גברה שמחתה על געגועיה הרבים.

ביום שלמחרת, ראה הבעל ספינה ובה נעלי עור משבחות שמגיעה לכפרם, נתן לרוכל עוד כמה מטבעות, שיעברו וישלחו לאשתו נעלים יפות וחדשות.

בשקבלה האשה את הנעלים ליד דלת ביתה, חשבה בלבה 'מענין, הכיצד נזרקו כאן נעלים במצב כל-כך טוב, ובדיוק במדה שלי?..' היא הרהרה בעודה נועלת את הנעלים החדשות והנוחות... מיתר לצין שאף הן לא השקטו את לבה הדואב.

וכך הלכה, בכל יום ויום הבעל האוהב שלח לאשתו עשרות ומאות תכשיטים ומתנות שהגיעו עד לפתח ביתה. עבר הזמן וגעגועיהם של השנים גברו והתעצמו עד שהחליט הבעל לסגר את מסחרו ולחזור לביתו.

כשחזר הבעל אל ביתו, מצא את אשתו מטלטל במטתה חסרת חיות ושמחה, עיניה נפוחות מכבי ומבטה עצוב. כשראתה אותו נפקחו עיניה לרוחה, אף למרבה הפתעתו, לא שמחה היתה בהן.

"אשתי היקרה מה שלומך? מדוע פניך קודרים?"

"מה קרה לי?! כיצד אתה שואל זאת? יום יום בכיתי עליך התגעגעתי אליך, צפיתי לך, ואתה?! מה אתך?! אפלו אגרת לא קבלתי ממך!"

"אשתי היקרה. מחשבתי לא יכלתי להסיר ממך. יום יום קניתי ושלחתי לך מתנות. הן לא קבלת אותן?! הן לא קבלת את כד החלב, השמלה, הבדים, הנעלים, התכשיטים...? הם כלם נשלחו ממני אליך אשתי יקירתי..."

והנמשל ידבר אלינו, יום יום, שעה שעה, כל רגע ורגע הקדוש ברוך הוא שולח אלינו מתנות רבות ברב אהבתו

אותנו. כל דבר ודבר שאנו מקבלים כאן בעולם הזה, אם זה באמצעות שליח או ללא שליח, הכל מתנות שנותן לנו הבורא ברוך הוא וברוך שמו.

בואו נבדק את עצמנו: האם אנחנו לא מתנהגים פעמים רבות כמו אותה אשה ממרמרת, שמקבלת מתנות כה רבות מבעלה האוהב, אך לא משפילה להתבונן מהיכן הן הגיעו אליה ומדוע?

הנה כמה צריכים אנו להתעורר להתבונן על כל דבר שקורה לנו, ובפרט לדברים השמחים: מי שלח לנו את המתנה? מדוע הוא שלח זאת? ודאי שרצה הוא לשמח אותנו, ודאי שעשה זאת מרוב אהבתו אלינו, ונודה לו על ההטבה.

ואם נזכה להשפיל ולהתבונן בכל דבר ודבר ונזכר להודות לו? יתברך, לנותן המתנות, נרגיש ביתר שאת את אהבתו הרבה אלינו, ממילא גם תגבר אהבתו בלבנו, וכל אלה יביאו לקרבה ולדבקות גפלאה.

מד. להודות על כל טפה וטפה

חיבים אנו להודות, להלל ולשבח לה'. וכבר בארנו, שההודאה לה' הנה תכלית בריאתנו והגשמת יעודנו בעולם. אמנם אם עוברת מחשבה בראשנו, כי ההודאה אמורה להנשא בפינו לאחר ישועה רבתי, הצלה ממצוקה, או הצלחה נדירה, הרי שטעות בידינו!

את ההודאה לה' עלינו לשאת בכל עת ועת, על הדבר הפעוט ביותר. על כל נשימה ונשימה עלינו להודות, על כל פסיעה ופסיעה עלינו לשבח.

הברכה הראשונה שאנו מברכים בברכות השחר, היא "ברוך אתה ה', אלקינו מלך העולם, הנותן לשכוי בינה להבחין בין יום ובין לילה". ולכאורה קשה. האם על כך יש להודות בראשונה, לפני כל ההודאות האחרות? האם זהו הדבר החשוב ביותר עלי אדמות, כיהודים, כברכת "שלא עשני גוי", "פוקח עורים", "מתיר אסורים" וכו'?

רבי נתן צבי פינקל, הסבא מסלבודקא זצ"ל, באר זאת באופן נפלא על פי דברי הגמרא במסכת ברכות (נט, ב), השואלת מה מברכים על הגשם ומשיבה: **"אמר רב יהודה: מודים אנחנו לך על כל טפה וטפה שהורדת לנו"**.

הגמרא דנה ושוקלת, האם יש לברך על מלוי הבאר, על השקית השדה, או על פמות אחרת? והגמרא מבארת כי לא כן הוא, אלא יש לברך **אפלו על טפה אחת של גשם!**

הבה נתבונן. ההודאה אינה על הגשם בכללותו, על הבאר המתמלאת, או על השדה השותה לרויה. לא, ההודאה הנה על כל טפה וטפה שהורדת לנו. על הטפה הראשונה, זו שלכאורה אין בה הנאה שלעצמה אנו מודים ומהללים, משבחים ומפארים. וזו גם הסבה, שאנו מודים ומהללים לה' על בינתו של השכוי, באר הסבא מסלבודקא. שהרי הטובה העצומה ביותר, שזכינו לה היא הדעת, מותר האדם מן

הבהמה. היכלת לחשב ולהבין, לידע ולהתחכם, היא הטובה הגדולה ביותר, שנתן להודות עליה לבורא עולם. הדעת כוללת את כל הטובות והמעלות, ועליה אנו מבקשים לראשונה בברכות תפלת שמונה עשרה. אולם מהי הטפה הראשונה של הדעת? איזה היא הטפה הראשונה, שגם עליה צריכים אנו להודות ולשבח?

נמצאת היא אצל השכוי. אכן, התרנגול המבחין בין היום ובין הלילה, הוא האוחז בטפת הדעת המועטה ביותר שבבריאה. ובברכת "הנותן לשכוי בינה" אנו מודים על כך לבורא העולם.

לומדים אנו מכאן את החובה הגדולה שמטלת עלינו להודות ולשבח לה' על כל דבר ואפלו הקטן ביותר, "על כל טפה וטפה" שנותן לנו.

ויהי רצון ש-טפה ועוד טפה של הודיה תהיינה לי, ואלו פינו מלא שירה פים וכו'.

אין אנחנו מספיקים להודות לה'..."

מה. שהכל נהיה בדברו

צועד לו יהודה ברחוב, מביט בשעונו בקצור רוח בולט. סדר היום שלו עמוס להפליא, לפניו מטלות אין ספור והוא חש זקוק למנוחה של מספר דקות. את עינו צד שלט מואר

של בית קפה נחמד בפנת הרחוב. הוא מחליט להכנס, פונה אל המלצר האדיב ומבקש ממנו שיואיל להכין לו כוס תה.

מתישב מידענו על הפרסאות, מביט בנוף המדשאות, לרגליו שטיח רך ונעים ובאוויר ריחות של אכל טעים. הוא נהנה מרהוט איכותי ועשיר, כשבבקע מוזיקת רקע רגועה. נוטל הוא את כוס התה ובלגيمات אטיות ושלוות שותה אותה עד תמה, תוך שהוא מתאמץ להפיק את מרב ההנאה מהדקות הננוחות שנכנסו לסדר יומו.

כשמסים יהודה לשתות הוא קם ונפנה אל בעל בית הקפה כדי לשלם. הלה רושם לו סכום נכבד ומגיש לו את החשבון. יהודה מביט בחשבונות ובבעל המקום חליפות ואינו מבין: "והרי הזמנתי רק כוס תה? בסך הכל מים, שקית תה, וכפית סוכר. על זה עלי לשלם סכום כה רב? מדוע?!" תוהה הוא בקול זועף קמעה.

או אז, מתחיד בעל המקום ומסביר: "ידידי היקר, אינך משלם רק עבור כוס התה. התשלום כולל גם את כל מה שמסביב: יש רהוט יקרתי, יש מזוג אור, יש מלצרים, יש מוסיקה טובה ונוף יפה.... על כל אלה ועוד צריך לשלם."

*

כך הוא העולם, היה מסביר הגאון רבי ישראל מסלנט.

לא לחנם תקנו חז"ל לברך: "שהכל נהיה בדברו" על כוס תה. כשאני שותה תה, מדוע עלי להזכיר שכל העולם נהיה

בְּדַבְרוֹ? מְדוּעַ אֵינִי מוֹדֶה עַל כּוֹס הַתְּהָ בְּלִבִּד? אֵין זֹאת, אֱלֹא
שְׁעָלִי לְהוֹדוֹת עַל כָּל הַהֲנָאָה שֶׁיֵּשׁ לִי מִסְבִּיב לְכוֹס הַתְּהָ. ה'
בָּרָא עוֹלָם שְׁלָם, הָרִים וּגְבָעוֹת, עוֹלָם מְלֵא נִפְלְאוֹת, עֲצִים
וּפְרָחִים, נְהִירוֹת וַיָּמִים. כְּשֶׁאֲנִי שׁוֹתֶה אֶת כּוֹס הַתְּהָ אֲנִי נִהְנֶה
מֵאִינְסִפּוֹר פְּרָטִים שְׂמַעְנִיקִים לִי עֲנֵג מִשְׁלָם...

עַל כָּל אֱלוֹ עָלִי לְהוֹדוֹת לוֹ, לְבוֹרָא עוֹלָם, לְשִׁבְחָ וּלְפָאָר.

"שֶׁהַכָּל נִהְיָ בְּדַבְרוֹ" - זֶה הוֹדֶה גַּם עַל הַחֶדֶר בּוֹ אֲנִי
יוֹשֵׁב, גַּם עַל הָאוֹר הַנָּעִים שֶׁנוֹשֵׁב, עַל כָּל הַבְּרִיאָה שֶׁהִיא
תְּפֹאֶרֶת לְהִנָּאֲתִי,

וְעַל כָּל אֱלוֹ נְתִינָה תוֹדָתִי.

מו. גַּם מִכּוֹס מַיִם אֶפְשָׁר לְהִתְמַלֵּאת בְּשִׂמְחָה

לְהַבְנִית הָעֵצָה, נִקְדִּים סְפּוֹר שְׂאֲרֵעַ עִם גָּאוֹן הַמוֹסֵר הַגָּאוֹן
רַבִּי יִשְׂרָאֵל סְלִינְטֶר זְצוּק"ל.

בְּאַחַד מִמִּסְעָיו שֶׁל ר' יִשְׂרָאֵל זְצוּק"ל נִקְלַע פַּעַם לְפָנֶדֶק
עַל מִנַּת לְשִׁתּוֹת מַיִם לְצִמְאוֹנוֹ, כִּנְרָאָה שִׁזּוֹ הִיְתָה הַבְּרִירָה
הַיְחִידָה בַּמָּקוֹם בּוֹ הוּא נִקְלַע, נִגַּשׁ אֵלָיו מְלָצֵר בְּלִבוֹשׁ הַיְחִידִי,
קֹד קֹדָה וּבְאֲדִיבוֹת שָׂאֵל לְרִצּוֹנוֹ, ר' יִשְׂרָאֵל הִשִּׁיב: כּוֹס מַיִם
בְּלִבִּד בְּבִקְשָׁה. הוֹשִׁיבוֹ הַמְּלָצֵר בְּכֶסֶף נוֹחַ, מוֹל שְׁלַחַן וּמִפֶּה
נִקְיָה עָלָיו, נִגַּשׁ הַמְּלָצֵר לר' יִשְׂרָאֵל עִם כּוֹס חֲרָסִינָה גָדוֹל
מִנַּח עַל צְלוּחִית תַּחְתִּית מִתַּחְתִּיו, וּלְצִדּוֹ מִפִּית, וּבּוֹ מַיִם

צונגנים וטעימים. גמר ר' ישראל לשתות, ושאל למחיר המים, השיב המלצר "2 קופיקות", נאמר שזה כמו 10 שקלים היום.

התפלא ר' ישראל, 2 קופיקות עבור כוס מים...!?

השיב המלצר באדיבות ובסבלנות, שמע רבי: המקום כאן הוא אזור מדברי, אין בו מים, אתה מקבל מים במקום שבו עובדת מערכת שלמה של פנדק, בגן המקום, תאורה, ישיבה נוחה, עובדים, שירות מכבד, ועל כן זה המחיר...

הגיע ר' ישראל לתלמידיו שומעי לקחו, אספם ובהתלהבות פנה אליהם וכה היו דבריו אליהם:

ממלצר בפנדק למדתי דרך חיים בהנהגת האדם כלפי בוראו.

כשאתה שותה מים, תחוש הכרת הטוב לה', ותברכו מעמק לבך ותחושתך תהא כאדם שהיה מהלך במדבר צמא למים, נפשו כלתה למים להשיב את נפשו, פגע בפנדק מפאך ושם הגישו לו מים צונגנים ושתה.

היאך צריך שתהא הכרת הטובה לבעל פנדק זה, היש לתארה...?

האדם גם כשהוא שותה מים בישוב, ובו הרבה מקורות להשגת מים, יתבונן: הרי מבלי רצון ה' שייגיעו המים אלי, לא אוכל להשיג המים בשום פנים, ואם כן מה בכך שהמקום מקום ישוב ובו מקורות רבים להשגת המים, הלא כלפי, הבורא מתייחס עתה באופן פרטי להביא לי מים, ואלמלי רצונו

שִׁיגִיעוּ הַמַּיִם אֵלַי הָרִי שְׁאֲנִי כְּאָדָם הַמְצוּי בַּמִּדְבָּר צִיָּה לֵלֵא מַיִם, וְאִם כֵּךְ חֵיב אֲנִי לִבְרֹכּוֹ מַעֲמֶק לְבִי עַל הַצֵּלְתוֹ אֶת חַיֵּי בַּמַּיִם הֵלְלוּ כְּאָדָם שֶׁנֶּצְלוּ חַיָּיו בַּמִּדְבָּר שְׁמֵם מִפְּגִישָׁתוֹ בְּבַעַל פִּנְדֹק שֶׁהִשְׁקֵהוּ מַיִם וְהַחֲיָה אֶת נַפְשׁוֹ, וְלֹא רַק הִשְׁקֵהוּ מַיִם, אֲלֵא עוֹד הֵבִיאָם לוֹ בְּאֶפֶן הַנוֹחַ וְהַמְכַבֵּד.

הָרִי שֶׁהֵנָּה לָךְ אִפְשָׁרוֹת שִׁשְׁמַח הָאָדָם שְׂמִיחָה גְדוֹלָה וַעֲצוּמָה בְּכָל פַּעַם שִׁשְׁוֹתָהּ הוּא מַיִם, שְׁכֵן וְכִי לָמָּה יִפְתַּח עֵרֶךְ הַמַּיִם בְּמָקוֹם הַיָּשׁוּב מֵאֲשֶׁר בְּמָקוֹם מִדְבָּר, וְכִי צָרִיךְ הָאָדָם לְהִגִּיעַ לְמַצֵּב שֶׁל "הוֹלֵךְ מִדְבָּר" כְּדִי לְהוֹדוֹת עַל מַיִם מַעֲמֶק הַלֵּב?!

מז. אָדָם הַמֵּאֲמִין, חֵי אֶת חַיָּיו בְּשִׂמְחָה עֲצוּמָה בְּעֲשָׂרוֹת סָבוֹת בְּכָל יוֹם וּנְבָאֵר.

הִישׁ תַּחֲוֹשֶׁת שְׂמִיחָה כְּזֶה הֶחֱשׂ שְׁבוּרָאוֹ נוֹתֵן לוֹ מִיָּדוֹ
הַרְחֲבָה וְהַקְדוּשָׁה...!?

מָשָׁל נֶאֱמַר מֵהֵרָה"ג זְמִיר כֹּהֵן שְׁלִיט"א, שֶׁהִסְבִּיר בְּכַךְ אֶת
הַפְּסוּק (דְּבָרִים כו, יא): "וְשִׂמְחַת בְּכָל הַטוֹב אֲשֶׁר יֵתֵן לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ".

מָשָׁל לְנִשְׂיָא אֲרָצוֹת הַבְּרִית שֶׁחֲגַג אֶת יוֹם הַבְּחָרוֹ לְנִשְׂיָא,
כָּל הַמְּדִינָה חוֹגֶגֶת, הַכְּבִישִׁים סְגוּרִים, מִלִּיּוֹנִים צוֹבְאִים עַל
הַמִּדְרָכוֹת בְּלָבוּשׁ חֲגִיגִי, וְטֶכֶס הַחֲגִיגָה מִתְכַּנֵּן אַחֲרֵי אֲמוֹנִים
רַבִּים שֶׁהִתְאֲמְנוּ כָּל מִשְׁתַּתְּפֵי מַעֲרַכַת הַטֶּכֶס.

הכבישים פנויים לצעדת המתחילים, צועדים חילים במדים שונים, קבוצה אחר קבוצה, מנגנים, רכבי כבוד וכיוצא, וכל אלו הקדמה לנסיעת הנשיא ברכבו המפא"ר והמגלה במחציתו העליונה למען יראו כלם את הנשיא, ויקבלוהו במחאות כפים ובסערת רגשות.

ממתינים כלם במתח לנסיעת הנשיא לראותו בכבוד ובתפארתו.

והנה זה בא, הנשיא עולה על רכבו המפא"ר, ונהגו מסיעו לאטו בכביש המוצף במיליוני אנשים מכאן ומכאן, כלם מתרגשים, שמחים שרים לנשיא, ומאחלים לו הצלחה.

לפתע, לבקשת הנשיא מנהגו - עוצר הרכב שבו הנשיא ליד המדרגה המוצפת באנשים, פותח הנשיא בקבוק מים, מוזג כוס, ונותנו לאחד מן הצופים... וממשיך לאחר מכן את נסיעתו.

מהי תחושתו של זה האדם מתוך מיליוני האנשים שזכה לכוס מים באפן ישיר מידו של הנשיא, ועוד בשיא שמחת נשיאותו.

כך צריך האדם להרגיש כשהוא מקבל טובות ה', הרי אלו טובות שבאו לו ישירות מבורא העולם המשגיח על כל ברואיו "בהשגחה פרטית", וממנו כל שפעם בכל פרטי צרכיהם.

כמה שמחה יכול לחוש האדם בטוב שמקבל מה', ולראות את יקרותו וחביבותו אצל ה', שהוא הבורא - בעצם בשמים

כבודו ויורד להיטיב לברואיו וכנאמר (תהילים קיג, ה-ו): מי כה' אלקינו המגביהי לשבת - המשפילי לראות בשמים ובארץ, אף שהוא מגביהי לשבת במרומי מרומים, מכל מקום משפיל עצמו לראות מה חסר בשמים - שאף המה כפופים לרגליו, ועל אחת כמה וכמה בארץ, לראות צרכי בני אדם מה נצרך להם.

כשאדם שם לבו לטובות ה' עמו, יכול לשמח מכל כוס מים, שכן מתבונן הוא בגדלות הבורא "הנותן", ואז לא משנה מה הדבר "הנותן", ושיהיה הקטן ביותר.

נתאר לעצמנו שאותו אדם שקבל כוס מים מהנשיא - מתאונן, וכי נשיא כמותו לא יכל לתן לי כוס "קולה" ... כמה מסכן אדם זה!!

על אחת כמה וכמה כשהנתן הוא לבוש, ממון, פרנסה, חיים, זוג, בנים וכיוצא, שכן ככל אשר תגדל הטובה, כן יחוש את תשומת לב ה' אליו באפן פרטי.

וכנאמר (תהילים קמה, טז): "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון", מפרש בפסוק שהבורא בכבודו, בפרטיות מגיש לכל חי את חפצו ורצונו.

וזהו שאמרה תורה, ושמחת בכל הטוב אשר נתן לך ה' אלקיך, בלשון יחיד, התורה פונה לכל יחיד ויחיד מישראל ואמרת לו: שמח "בכל טוב" - אפלו כל שהוא, בכל טובה וטובה, ומדוע? מפני: אשר נתן לך ה' אלקיך - זו היא נתינה ישירה מבורא עולם אליך, ושיהיה זה כוס מים בלבד, תביט בגדלות הנותן ולא בקטנות החפץ.

כָּל דְּבָרֵינוּ עַד עֵתָה אֲמֹרִים בְּפֶרְטִים הַגּוֹפְנִים שֵׁשׁ
 לְשֹׁמֵחַ בָּהֶם בְּכָל עֵת וּבְכָל עֵז. עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה כֹּאשֶׁר
 יִתְבּוֹנֵן הָאָדָם בָּמָה שְׂזָכָה לְעֶרְכִּים רֹחֲנִים, וְכִמּוֹ לְהִיּוֹת יְהוּדִי,
 וּבִיּוֹתֵר כֹּאשֶׁר זָכָה לְתוֹרָה וּמִצְוֹת, כַּמָּה יֵשׁ לוֹ לְהוֹדוֹת עַל
 כָּל מִצְוָה וּמִצְוָה שְׂזָכָה הוּא לְקִים, עַל כָּל שְׁעוֹר תּוֹרָה שְׂזָכָה
 הוּא לְשֹׁמֵעַ, עַל כָּל הִלְכָה אוֹ סוּגְיָה שְׁלוּמֵד. וְכִמּוֹ כֵּן בְּזֶה
 הַבְּחִירָה בְּיַד הָאָדָם לְשֹׁמֵחַ, אוֹ לַחֲיוֹת "בְּגִיּהֵנָם" בְּתַחוּשָׁה לָמָּה
 פְּלוֹנִי זָכָה יוֹתֵר, לָמָּה פְּלוֹנִי בְּעַל תּוֹרָה וּמִצְוֹת יוֹתֵר וְכִיּוֹצֵא,
 אוֹ לַחֲיוֹת כֹּאשֶׁר וְשֹׁמֵחַ בְּמִתְנַת חֶלְקוֹ.

מִפְּרֵשׁ רַש"י אֶת הַפְּסוּק: "לֵה' הִישׁוּעָה עַל עַמּוֹ בְּרִכְתּוֹךָ סֵלָה"
 (תהילים ג, ט):

לֵה' הִישׁוּעָה - עָלָיו לְהוֹשִׁיעַ אֶת עַבְדּוֹ וְאֶת עַמּוֹ, וְעַל עַמּוֹ
 מִטַּל לְבָרֵךְ וּלְהוֹדוֹת לוֹ סֵלָה.

מח. איך הופכים חיים ממשעממים למנצלים ושמחים? / ספור

אֲנִי פוֹסֵעַ בְּצַדִּי הָרְחוּב וְנוֹשֵׁם עִמָּקוֹת אֶת רִיחוֹ שֶׁל
 הַסֶּתוּ. קוֹלוֹת הַגְּרִירָה שֶׁל דְּפָנוֹת הַסֶּכֶה חֲזָרָה אֶל הַמַּחֲסָן
 נִשְׁמָעִים בְּרַקַּע, מִתְעַרְבָּבִים בְּרִשְׁרוּשׁ שְׁקִיּוֹת בֶּהֶן נֶאֱרָזִים
 הַקְּשׁוּטִים שֶׁהוֹסְרוּ. קוֹלוֹ שֶׁל הַשׁוֹפָר מֵאֲלוּל כָּבֵד הוֹלֵךְ
 וּמִתְרַחֵק וְהָרְחוּב כָּלוּ אוֹמֵר: 'חֲזָרָה לְשִׁגְרָה'.

אֲנָשִׁים שְׁבִים לַמָּקוֹם עֲבוֹדָתָם וְיִלְדֵי חֵידָר מִכְתָּפִים

ילקוטים. הכל מתחילים עוד חרף ארץ, פוסעים לשלל עסוקים, דורכים בדרךם על עלי שלכת החגים לקצב הרוח.

הדי שיחות וקטעי משפטים בין שני עוברי ארח שלפני גורמים לי להעצר ולזקוף אזנים.

"חוזרים לשגרה, הא?" אומר האחד לחברו בעודו משמיע אנה קולנית.

"ועוד איד. איפה אני ואיפה כל הקבלות שקבלתי באלול... איפה אני ואיפה יום כפור... והשמחה של סכות... זהו, כנראה צריך לזרם עכשו עם האפרוריות של השעמום."

רציתי לענות להם. להם ולכם שאולי מרגישים וחושבים בדיוק כן. רציתי לספר את ספורי האישי שהתרחש לפני שנה בדיוק. כבר שנה שהספור יושב חזק בלבי ואני רוצה לספר אותו. לזעק אותו ולפרסם. אך, בשל אפיי הסגור והביטן לא עשיתי זאת עד היום. כשנתקלתי בעלון זה, חשבתיו אולי זו תהיה הבמה לספורי, והרי הוא לפניכם.

שנים ארכות שאני סובל מכאבי ראש חזקים ותכופים הבאים והולכים. רק מי שיודע במה דברים אמורים יכול להבין כמה סבל ועגמת נפש נגרמים כתוצאה מזה. בזמן כאב ראש אין ביכלתי ללמד, ולעתים אף לא לתפקד כלל. יום אחד החלטתי שמכרחה להיות תרופה כלשהי להקלה על כאבי ונועצתי עם מביני דבר מיהו הפרופסור הטוב ביותר שיוכל לעזור לי. כעבור מספר ימים מצאתי את עצמי יוצא

מדלת המרפאה עם מספר לא מבטל של מרשמים, עובר בבית המרקחת ומתחיל לקחת תרופות שלהבטחת הרופא ישפּרו משמעותית את איכות חיי.

קשה לי להצביע על הרגעים מתי בדיוק החל השנוי. תחלה היתה זו סחרחרת. מין תחושה בלתי מסבֵרת שגרמה לי לישן הרבה יותר ממה שהייתי רגיל. אחר כך התחלתי להרגיש מנתק מכל הסובב אותי והשלב הבא היה שהחזקתי ביד בדיקות דם שהראו על הפרעה לא פשוטה בתפקודי הכבד. אקצר ואכתב שמסבות שרק מסובב הסבות רצה, לא הבנתי שיש קשר בין תחושותי האֵימות לתרופות אותן אני נוטל, היות והפרופסור שלל את הקשר מכל וכל. התחלתי להתרוצץ אצל רופאים שונים, לערוך בדיקות ולברר. בינתיים סבלתי מחסר תאבון נורא ובחילות קשות. הדאגות מפני הבלתי נודע היו בנות לוויה קבועות להרגשה פיזית קשה.

אני זוכר את עצמי נוסע באוטובוס בדרך לכולל (את ההסעה הפסדתי בפעם הראשונה בחיי כי קמתי מאחר), מביט מהחלון אל העוברים ושבים. אני זוכר שהסתפפתי על אברך צועד על המדרכה כשהוא נושא ילדון בן שנתיים על זרועותיו. הרגשתי אז חלשה אֵימה ולא יכלתי להבין בכלל איך אדם יכול להרים משהו. העולם היה נראה לי פלו כבד ומערפל. רציתי לפתח את החלון ולזעק לו: הי, אברך, אתה יודע להעריך את זה שאתה יכול להרים ילד? אמרת על זה תודה לה? חשבת על זה שלא כלם יכולים לעשות זאת? אני, למשל, לא מסוגל אפלו ספר להרים.

בהפסקת צהרים כשהסתובבתי בחדר האכל והרגשתי בחילה אימה ורצון להקיא, הסתכלתי בעשרות האברכים שסעדו את לבם. אם לא שהייתי מתבייש, הייתי לוקח רמקול וצועק לתוך אזנם: הי, אתם, אמרתם תודה על זה שיש לכם תאבון? שיש לכם רצון לאכל? אינכם יודעים, אבל נמצא פה ביניכם אדם שרק מראה של אכל גורם לו להקיא. תגידו תודה. תודה על הדברים הפשוטים האלה.

אז לראשונה, הכתה בי המחשבה הזו במלא העצמה. איננו יודעים להודות. הכל נראה לנו פשוט, טבעי ומובן מאליו. מובן שבריאים, מובן שיש כח ומובן שיש יכלת לאכל. רק כשנטלו ממני המתנות המפלאות הללו הבנתי איזה הפסד זה לחיות פה כל השנים ולא לדעת להודות... להרים עינים לשמים וללחש - תודה.

בחסדו כי גבר עלי הגעתי לרופא שהיה שליח טוב להאיר את עיני. כשראה את התרופה שהפרופסור הורה לי לטל, אמר שאזרק אותה לפח האשפה ובשר לי שאני בריא לגמרי. ואכן תוך שבוע מאז הפסקתי לקחת את התרופה חזרתי אט אט לחיים. אבל לא, לא לאותם חיים. החיים החדשים קבלו בעיני משמעות חזקה ועמקה פי כמה. התחלתי פשוט להודות על כל דבר. כשהרגשתי תאבון ורצון לאכל, הייתי אומר תודה לה' וכמעט רוקד מרב שמחה על היכלת המפלאה הזו. כשהייתי קם בבקר ופוסע רגעון ונמרץ לכולל הייתי חש הודית אין קץ ואהבה עצומה לבורא.

נזכרתי בכל זאת עכשו. שגרה? אפרוריות? שעמום? אין דבר כזה. אל תשכחו. נצלו את החרף המאד לא שגרתי הזה כדי להודות. כשאדם יודע להודות על הימים הפשוט, על ענינים שגרתיים ועל בריאות האיברים, הוא יכול להגיע לתחושת הודיה עמקה כל כך שתוביל אותו לקשר אמיץ עם בוראו. אין צורך לחכות שה' יקח מאתנו חס ושלוש את המתנות האלו. אפשר כבר עכשו לשים לב. להעצר, לשאת מבט אל השמים ולומר לאבינו שבשמים: תודה, רבוננו של עולם. תודה על הבריאות, תודה על התאבון, תודה על הכח ותודה על הכל.

עם טפיופי הודיה כאלו לאורך כל היום, יהפך לנו החרף הארך הבא עלינו לטובה לחרף מלא שמחה, התרגשות והודיה אמתית לבורא עולם.

מט. להודות על טבע כמו על נס

הסבא מקלם, בספרו "חכמה ומוסר", (ח"ב מאמר סא), מביא את קשיתו הידועה של הבית-יוסף, מדיע קבעו בחנכה שמונה ימים להודות ולהלל, הרי הנס היה רק ז' ימים, שכן ביום הראשון היה מספיק שמן כדי שידלק באפן טבעי? ובאר שם, "שבדבר שהאדם מרגל בנהג שבועולם, אינו מתפעל ואינו מכיר מזה מלכו של עולם, מה שאין כן כשרואה דבר חדש: שמן שיכול לדלק יום אחד ודולק ז'

ימים, יתפעל גם כן עיני הבשר, ויכיר 'מי שאמר לשמן וידלק הוא יאמר לחמץ וידלק' (תענית כה ע"א) ואז מכיר היטב, כי גם ליום אחד הוא בשליחותו של מקום ברוך הוא שאמר לשמן וידלק, ועל זה תקנו לברך גם ביום הראשון, שנתגלה לעין כל אחר כך על ידי הנס, כי גם ביום הראשון נס הוא וגו'. כלומר, מבאר בדבריו, שהתקנה להדליק נר חנכה ביום הראשון, היא כנגד המנורה שדלקה ביום הראשון, אף על פי שביום הראשון דלק השמן מצד הטבע ולא מצד הנס, מפל מקום תקנו להדליק גם כנגד היום הראשון, כדי לומר, שכל דבר הקורה בהנהגת הטבע אף הוא בהשגחת ה' יתברך, וגם הוא בבחינת נס.

ובאמת כעין הדברים האלו כבר כתב הרמב"ן בסוף פרשת בא, שמות (יג טז): "ומן הנסים הגדולים והמפוסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כלה, שאין לאדם חלק בתורת משה רבנו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכלם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם בין ברבים בין ביחיד".

ומדוע קבעו חז"ל להכיר שהנהגת הטבע גם היא בחינת נס ולהודות עליה דוקא בחנכה יותר מבשאר המועדים?

כותב הרב דוד כהן שליט"א בספרו "ימי החנכה", שהרי לפי דברי הרמב"ן מן הנסים הגדולים והמפוסמים אדם מודה בנסים הנסתרים וכו', והרי בחנכה מתוך הנסים הגלויים שדלקו הנרות שבעה ימים, ראו ישראל את השגחת הקדוש

ברוך הוא גם בהנהגת הטבע, וראו שגם היום הראשון הוא בבחינת נס וכו'.

ולכן חנכה, שכל ענינה להודיע ולגלות נסי הקדוש ברוך הוא שנתגלו בנס פך השמן, הוא גם הזמן הראוי אשר בו יש ללמד להודות להקדוש ברוך הוא גם על הנהגת הטבע בעולם.

ונשליך את הדברים לחיינו: אומרים אנו כל יום בתפלה: "מודים אנחנו לך וכו', על נסיד שבכל יום עמנו וכו'" ואומר הרב פינקל זצ"ל בספרו "נתיבות מוסר" (ע כח), כי על האדם להרגיש בעת שהוא אוכל כי מן ושליו הוא אוכל, ובעת שהוא שותה כי שותה הוא מים מן הסלע שבמדבר, הטבע גם הוא נס.

יהי רצון שגזקה תמיד להתבונן בנסים ובנפלאות שעושה עמנו ה' יתברך בכל עת, שגזקה לחוש כך כל מהלך חיינו במשך היום והלילה אינו בדרך הטבע אלא הכל נסים, ומתוך כך נגדיל שבח והודיה ליוצרנו על כל מה שעשה, עושה ויעשה עמנו.

נ. תמימות הנדרשת להמשכת שפע ברכה ונסים.

בקטע זה נלמד להבין ולהתבונן בדרכי שמים.

ראשית יש לדעת שאין הקדוש ברוך הוא מוריד שפעו וברכתו לאדם בתורת "אדם" אלא אם-כן מכין הוא כלים של

אמונה, כלומר אכן יש בני אדם שמקבלים שפע וברכה בלי שיש אמונה בקרבם, אולם זאת מקבלים המה בתורת "בהמות", לפי שיש בהם צרך וקיום לעולם שישתמשו בהם עובדי ה' לקיום תורה ומצוות. אולם לקבל האדם צרכיו בתורת "אדם" שהוא תכלית הבריאה- זהו כאשר יכין כלים של אמונה, ובפרט כאשר הוא לצרך נסים שיעשו לו. וזה פשוט, שכן לא לכל אדם ידלק החמץ וכמו שדלק לרבי חנינא בן דוסא, אולם לפי שרבי חנינא בן דוסא היה לו אמונה פשוטה וטבעית ופיו ולבו שוין באמרו: "מי שאמר לשמן וידלק יאמר לחמץ וידלק", לכן דלק לו החמץ, ואלו לאנשים כמונו שאין לנו כלים של אמונה כה חזקים לא נעשה לנו נסים כמותו.

ובכן נשים לבנו ועינינו על דרכי שמים ונמחישם בעבודת חיי היום יום.

אדם נקלע לחובות וזקוק לסכום של 100,000 דולר, מתפלל הוא לה', ואכן מן השמים אשרה בקשתו ומחליטים לעזר לו [שכן לפעמים נגזר גזרה שקשה לבטלה], אמנם התנאי שדורשים ממנו מן השמים כדי שיזכה זה לגס- לחסל חובו- הוא בכך דוקא שיכין פראוי כלים של אמונה, והכיצד נעשה הדבר? בדרך השגחה פלאית מזמין הקדוש ברוך הוא לאדם זה סך 10,000 דולר שהוא עשירית בלבד מהסכום הדרוש לאדם זה לסלוק חובו, ואז עומד אדם במבחן מכריע, והוא: אם כשיגיע לו עשירית מישועתו ישמח ויגיל בישועת

ה' ויבין שְמאותתים לו מן השמים לפקח עינים שהנה ה' אתו לענות לו בעת צרתו, וכה יאמר: "אודה ה' כי עניתני ותהי לי לישועה", רואה אני את ידך המושטת לעזרתי, שכן וכי צפיתי לסכום זה, ובדאי נותן אני לבי לראות שהנד עונה אותי בעת צרתי, ומי שעזרני בזה יעזרני לגמר צרתי וחובי... בכך ממשיך הוא נסים וּשפּע, שכן האמונה היא הכלי לברכה שישפּע עליו עד שיסלק חובו.

וכשִישָאלוהו חֲבֵריו מה נעשה בחובך, ישיב: תודה לא-ל רואה אני נסים וּנפלאות, לא יאמן כי יספר וכיוצא, וכן יהא פיו לבו שוין, בכך ממשיך הוא על עצמו את הנס וההשגחה שאשרה לו מן השמים. אלא שהיתה מתנית כּאמור בכלים שיכין לכך באמונתו.

אולם באם יקבל סכום זה בפנים חמוצות, וימשיך להתאונן על צערו ויחשב, מה אעשה בעשירית מהסכום, והלא לפני עוד ט' חלקים ומה יהא עמָהם? וכשִישָאלוהו חֲבֵריו מה נעשה בחובך, יענה, עדן אני בעצומה של בעיה... רחוקה ממני הישועה... ורק יגון בלבבו של זה, ולא יביט ולא יתבונן היאך יד ה' מושטת לו ומאותתת לו: הנה אני בא לקראתך להושיעך... ולא יראה אף ורק מקרה בעשירית מישועתו, בכך עצר את הנס, עצר את השפּע והברכה מליד אֵליו.

וכמו כן אדם הלוקה בבריאותו, ואכן מן השמים אשרה בקשתו להבראתו, אולם ישועה זו מתנית באם יכין כלים

שֶׁל אָמוּנָה, מָה עוֹשִׂים מִן הַשָּׁמַיִם? שׁוֹלְחִים לוֹ שְׁפוֹר וְהִטָּבָה בְּבְרִיאוֹת, וְעַתָּה הִנָּהוּ בְּמִבְחָן מְכַרֵּעַ, אִם יֹאמֶר: תּוֹדָה לֹא-לְעֵלִיּוֹן הָעוֹנָה אוֹתִי בַּעַת צָרָתִי... רוֹאָה אֲנִי אִיתוֹת מִן הַשָּׁמַיִם שֶׁהַבּוֹרָא בָּא לְקַרְאֵתִי... וּמִי שֶׁעֶזֶר בְּשְׁפוֹר זֶה הוּא יִשְׁלִים לְרַפְּאֵתִי... בְּכֵךְ מִמָּשִׁיךְ הַנֶּסֶס וְהַרְפּוּאָה שֶׁאַשְׁרָה לוֹ, אֲמַנָּם אִם יַעֲזוּת פָּנָיו וְלִבּוֹ, וּכְשִׁישְׁאֲלוּהוּ מָה שְׁלוֹמְךָ? יֵשִׁיב בְּפָנִים חֲמוּצוֹת, עֵדִין אֲנִי בְּצָרָתִי וְהַבְּעִיָּה בַּעֲקָרָה בְּמִקּוֹמָה עוֹמֶדֶת... אֲכֵן אוֹמְרִים הַרוֹפְּאִים שֵׁישׁ שְׁפוֹר... אוֹלָם עֵדִין זֶה רַחוּק מִהִשּׁוּעָה... [וְאוֹלִי עַל כֵּךְ נִתְכַּוֵּן הַפְּסוּק (תְּהִלִּים קִיט, קִנָּה): "רַחוּק מִרְשָׁעִים יִשּׁוּעָה", שֶׁהִרְשָׁעִים תָּמִיד רוֹאִים אֶת יִשּׁוּעַתָּן רַחוּקָה, וְאֵף שֶׁמֶן הַשָּׁמַיִם מְאוֹתָתִים לָהֶם שֶׁקְרוּבָה יִשּׁוּעַתָּן-רוֹאִים תָּמִיד אֶת חֲצֵי הַכּוֹס הַרִיקָה וּמִתְאוֹנְנִים עָלֶיהָ וּמַעֲלִימִים עֵינֵיהֶם מִחֲצִי כּוֹס הַמֶּלֶאָה בִּישּׁוּעַת ה'].

וְכֵן אָדָם הַנִּמְצָא בְּקִשְׁיֵי פְּרִנְסָה, אוֹלָם רוֹאָה סִיעֶתָא דְּשַׁמְיָא וְהִיאֵךְ לְעוֹלָם מְפָה וּמִשָּׁם מִמְּצִיא לוֹ הַבּוֹרָא צָרְכּוֹ בְּדֶרֶךְ הַשְּׁגָחָה פְּלִאִית, אֲזִי, אִם יִתְבּוֹנֵן בְּנִסֵּי ה' וְיִשְׁבַּח לְבוֹרָא עַל יִשּׁוּעוֹתָיו וְעַל הַשְּׁגָחָתוֹ עָלָיו, בְּכֵךְ יִתְמִידוֹ הַנֶּסֶסִּים וְהַשְּׁפָע לְהַשְׁפִּיעַ עָלָיו, אוֹלָם בָּאֵם יַחֲמִיץ פָּנָיו וְיִתְאוּנֵן עַל מַצְבוֹ מִבְּלִי לִשְׁיִם לֵב לְהַשְּׁגָחָת ה', בְּכֵךְ מִפְּסִיק וְחוֹתֵךְ הוּא לְעַצְמוֹ אֶת הַשְּׁפָע מִלִּיד, שֶׁכֵּן שָׁבַר וְהִרַס אֶת כְּלֵי אָמוּנָתוֹ מִלְּהַכִּיל הַשְּׁפָע.

בהודאת החשמונאים על מציאת פך השמן הוא מה שהמשיך הנס לכל הימים

ובזה נבוא לבאור קשית הבית יוסף שהקשינו בתחלת המאמר.

החשמונאים לאחר נצחונם את היונים באו לחנך את בית-המקדש וראו שאין שמן טהור להדלקה לפי שהיונים בכונה תחלה טמאו את כל השמנים, ומובא במדרש שכיון שראו זאת ישבו ובכו על שאין להם הזכיה להדליק בשמן טהור, ואף שהתיר להם להדליק בשמן טמא שכן "טמאה התרה בצבור" - כאשר כל הצבור טמא מתר היה להשתמש בשמן טמא- מכל מקום הצטערו על כך, וכשראה הקדוש ברוך הוא חפצם רצה לעשות להם נס, אולם כאמור שכדי שיהיו ראויים לנס זקוקים לאמונה בראוי, מה עשה הבורא, האיר עיניהם ומצאו פך שמן ליום אחד בלבד, וכאמור לעיל שהקדוש ברוך הוא לא פותר את כל הבעיה כדי לבדק את האדם אם ראוי הוא לנס, וכשמצאו החשמונאים פך שמן טהור ליום אחד שמחו שמחה גדולה מאד, שכן ראו שהנה ה' אתם ומאותת להם שברצונו להושיעם בשמן טהור להדלקה, ושמחו שמחה גדולה למאד וכאלו כבר יש בידם שמן לכל הח' ימים, שכן לא יכלו ליצר שמן טהור רק בעוד ח' ימים, והאמינו שמי שהמציא להם שמן היום ימציא להם מחר, ושמחו בשמן זה שמחה שלמה ולא שמחה חלקית, ובכך זכו להמשיך השפע והנס לח' ימים.

וְלִהְיוֹת שְׂשֻׁמְחָתָם בְּמִצִּיאת פֶּךָ הַשָּׁמֶן בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן הָיָא
שֶׁהִמְשִׁיכָה לָהֶם אֶת הַשְּׁפָעַת הַנֶּס לַח' יָמִים- נִכְלָל גַּם הַיּוֹם
הָרִאשׁוֹן בְּנֶס, אַחֲרֵי שֶׁמִּמֶּנּוּ תוֹצְאוֹת הַנֶּס.

וְאֵלּוּ הָיוּ הַחֲשָׁמוֹנָאִים נוֹהֲגִים אַחֲרֵת וְאוֹמְרִים בְּלִבָּבָם,
מָה יֵתֵן לָנוּ שָׁמֶן זֶה שְׁאִין בּוֹ אֵלָּא לַיּוֹם אֶחָד בְּלִבָּד, וְהָיוּ
עֹדִין בָּצֵעַר וּבִדְאָגָה עַל יֵתֵר הַיָּמִים, וְלֹא הָיוּ נוֹתְנִים אֶל לִבָּם
אֶת הָאוֹת הַזֶּה שֶׁהֵנָּה ה' יִתְבָּרֵךְ מְאוֹתָת לָהֶם שֶׁהוּא אֶתָּם
לְהוֹשִׁיעֵם בְּשָׁמֶן טָהוֹר, הָיוּ בִּכְךָ עוֹצְרִים אֶת הַנֶּס וְהַשְּׁפַע וְלֹא
זוֹכִים לְנֶס.

וְזֶהוּ סוּדֵן שֶׁל עַם יִשְׂרָאֵל וַיְחוּדוּ, שֶׁכָּאֲשֶׁר מְאֲמִינִים הֵמָּה
בִּישׁוּעַת ה', וְנוֹתְנִים לִבָּם עַל כֵּךְ שֶׁה' אֶתָּם מִמְּשִׁיכִים נָסִים
וְהַשְּׁפָעוֹת טוֹבוֹת, וְאֵלּוּ כָּאֲשֶׁר דּוֹאֲגִים הֵמָּה, וּמְכַנִּיסִים יְגוֹן
וּדְאָגָה בְּלִבָּבָם עוֹצְרִים הַשְּׁפַע וְהַנֶּס.

נא. מַפְלִיא לַעֲשׂוֹת

הַשְּׁעוֹן כְּמוֹ עֵמֶד מַלְכָּת. הַדְּקוֹת הַקְּצוּבוֹת בָּהֶן דִּלְתוֹת
חֲדָרֵי הַנִּתְיָח נִסְגְּרוּ מִלְּפָנֶיהֶם נִרְאוּ לָהֶם כְּמוֹ שְׁעוֹת רַבּוֹת אוֹ
אֵף כְּמוֹ יָמִים אֲרָכִים.

אֵף לֹא מִזְמַן יָשָׁב אֶתָּם יוֹסֵף, עִם מִשְׁפַּחְתּוֹ הַגְּדוֹלָה וְעַם
כָּל הָאוֹרְחִים, בִּסְעֻדַּת ה"שְׁבַע בְּרָכוֹת". יוֹסֵף יָשָׁב כְּהַרְגֵּלוֹ
בְּרֹאשׁ הַשְּׁלַחֵן הַגְּדוֹל הַמְּכַבֵּד וְהַחֲגִיגִי, שֶׁעֲטָרוּ אוֹתוֹ שְׁלָל
מִטְעָמִים וּמַעֲדָנִים. דָּגִים מִמְּגוֹן סוּגִים הִגְשׁוּ וְהִצְטָרְפוּ לַשְּׁלַחֵן.

יוסף התרוח במקומו והצטרף לשירה הקולחת, ענבי הגפן...
בענבי הגפן..." ואז זה קרה.

לא כלם הביטו בפניו, אך מי שהסתכל ודאי לא ישכח
את המחזה המצמר. פניו של יוסף התקדרו, התכווצו, הכחילו
ואחר האדימו. שעולים כבדים החלו להשמע בעצמה אדירה
עד שגברו על השירה הרמה שהפסקה באחת.

- "הוא נחנק!" "הצילו! הצלה!" קריאות מבהלות נשמעו
באזר. אחד הנוכחים, שהיה בעל רכב קטן מיד נרתם לעזרה
ולקח אותו בידו: "נקח אותו לבית החולים". האשה ושנים
מהילדים הגדולים רצו אחריהם בבהלה והצטרפו לנסיעה.

בבית החולים הגיעו מיד לטפול-נמרץ, שם הרופא
הממין קבע בטון חמור: "חייבים לבצע ניתוח בדחיפות.
ניתוח שמטבעו מסכן הוא ביותר, אך להמנע מלבצעו מסכן
פי כמה".

וכעת חכו הם בחדר ההמתנה בדממה משתקת. אף אחד
מהם לא עצם את עיניו, ואף לא זז ממקומו.

דלת חדר הניתוח נפתחה, והרופא יצא והתקדם לעברם.
הם הניחו את ספרי התהלים והתקרבו בדריכות ובצפייה
לשמע מה בפיו.

- "הכל עבר בשלום." הרופא חייך לעברם בחיוך מרגיע.
"הוא עבר הרדמה, העצם הוסרה מהגוף. כמובן עוד צריך
התאוששות אבל הסכנה מאחורינו. קבלתם אבא במתנה."

בְּנֵי הַמִּשְׁפָּחָה נִשְׁמָו לְרוּחָהּ. רִגְשֵׁי הוֹדִיָּה עֲזִים מִלֹּאז אֶת
לִבָּם. כִּי־צֵד יוֹדוֹ לְרוּפֹא? כִּי־צֵד יוֹדוֹ לֵה? הֵם כָּבֵר רָקְמוֹ
בְּמַחְשַׁבְתָּם אֶת סַעֲדַת הַהוֹדִיָּה הַגְּדוֹלָה שֶׁיַּעֲרֹכוּ בְּבֵיתָם כְּדִי
לְרוֹמֵם וּלְהוֹדוֹת לֵה' בְּקֶהֱל רַב עַל הַנֶּס הָעֲצוּם.

*

הַחַיִּיּוֹן הַמִּתְאַר כָּאֵן בְּקֶצֶרָה, לְמַעֲשֵׂה קוֹרָה לְאָדָם בְּכָל
יוֹם וְיוֹם כִּמָּה פְּעָמִים! אֱלוֹלֵא הִיתָה יוֹצֵאת הַפִּסְלֹת אֲשֶׁר
בְּגוּפֵנוּ - אִפְלוּ שְׁעָה אַחַת אִי אֶפְשָׁר לְהִתְקַיֵּם.

הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּנָה אֶת הַגּוּף עִם כַּח לְהִתְנַקּוֹת לְבַד
בְּלִי כְּאֲבִים, בְּלִי צָרָךְ בְּאִשְׁפוּז, לֹא הִרְדָּמָה, נִתּוּחַ וְהַחֲלָמָה -
אֲכֵן 'רוּפֹא מַעֲלָה' הוּא הָרוּפֹא כָּל בָּשָׂר, וּמֵאֵד מִפְּלִיא לַעֲשׂוֹת.
וּמִן הָרְאוּי הוּא שְׂכָל רִגְשֵׁי הַהוֹדִיָּה וְהָרוּמָמוֹת שֶׁהֵיוּ אֲמוּרִים
לְהַכֵּלל בְּסַעֲדַת הַהוֹדִיָּה, כֻּלָּם יֵהִיו מְבַצְּבָצִים וּמִפְּכִים בְּתוֹךְ
בְּרַכַּת 'אֲשֶׁר יֵצֵר'.

מִבֶּסֶס עַל רַעֲיוֹן מִתּוֹךְ הַסֵּפֶר: "בְּשִׁמְחָה וּבִטּוֹב לֵבָב"

מוֹבָא בְּתִקּוּנֵי הַזֵּהֶר (תִּיקוֹן כֹּא דף נא ע"ב): "יִשְׂרָאֵל סִלְקִין מִגּוֹ
גְּלוּתָא בְּגוּגוּנָא" וּמִפְּרֹשׁ שָׁם ה"מִתּוֹק מִדְּבַשׁ": בְּנֵי יִשְׂרָאֵל יַעֲלוּ
וַיֵּצְאוּ מִן הַגְּלוּת בְּגוּגוּן, כִּי כָּל הָעֲלִיּוֹת הֵם עַל יְדֵי נְגוּנִים
וְשִׁירוֹת וְתַשְׁבְּחוֹת.

נב. להודות על שזכינו להודות

כתב רש"י במסכת סוטה (מ' ע"א) על דברי הגמרא, בזמן ששליח צבור אומר מודים, העם מה הם אומרים, אומר רב, "מודים אנחנו לך על שאנחנו מודים לך" וכתב רש"י, "על שאנחנו מודים לך", על שנתת בלבנו להיות דבוקים בך ומודים לך ע"כ. וכן פרש בספר "בינה לעתים" את הפסוק (תהלים סג, ד) "כי טוב חסדך מחיים שפתי ישבחונך", שהחסד "ששפתי ישבחונך", שהרשה לנו לשבח, הוא גדול מהחסד שנתן לנו חיים.

אם כן, על האדם להודות לה' גם על זה שנתנה לו האפשרות והיכלת להודות ולשבח לבוראו. עליו להודות לה' על כך שבכל עת שירצה יכול הוא לעמד לשבח, להלל ולהודות להקדוש ברוך הוא.

וראה בדבריו הנפלאים של החתם סופר (תורת משה עה"ת, הפטרת נשא), שבאר מה שאומרים שתי פעמים כל הנשמה תהלל י-ה הללויה וגו', דהו משום שאנו אומרים כל הנשמה תהלל להקדוש ברוך הוא על זה גופא שיכול הוא להלל. ובאר בזה וזה לשונו: "כל הנשמה תהלל י-ה וגו', וכופלים אותו שתי פעמים, כי על כל נשימה תהלל ה' שהחינו בנשימה הזאת, ועל מה אני מהלל, על שזכני שעל כל נשימה ונשימה אני מהלל, כי לולא כן למה אהלל על הנשימה, ולמה לי הנשימה והחיות להבל וריק, אבל אני מהלל על כל נשימה שזכני בה להלל על הנשימה" עכ"ל.

מכאן נתן ללמד, שכל עקר מטרת החיים היא כדי להודות ולהלל להקדוש ברוך הוא, וכן שצריך אדם להודות בכל רגע על זה גופא שהוא יכול להודות להקדוש ברוך הוא, על כך שברב חסדו וטובו נותן לנו ה' את האפשרות הזו. יהי רצון שנוזכה.

נג. הבא לה' בברכת ההודאה נכנס לפני ולפנים

כתב הברכת אברהם (תשנ"ט א רצז): "דהנה מלכותא דארעא בעין מלכותא דרקיעא. ובמלכותא דארעא, כשבא אדם ומבקש לראות פני המלך שואלים אותו מה לך אצל המלך, אם אומר שאין לו פרנסה ובא לבקש מהמלך שידאג לו לעבודה להתפרנס, שולחים אותו שיפנה לשר הממנה מטעם המלך על העבודה, ואם הוא חולה וזקוק לרופא שירפאהו שולחים אותו לשר הבריאות וכיוצא בזה. אך כשבא אדם ואומר שרוצה לראות פני המלך כדי להודות לו על הנהגת המלוכה, אין שולחים אותו לשום ממנה, אלא פותחים לפניו שער המלך שיוכל לבוא אל המלך ולהודות לו. כן במלכותא דרקיעא יש ממנים שונים על כל דבר בפני עצמו, אבל הבא להודות לה' יתברך על כל הטוב אשר גמלנו, פותחים לו את שער המלך ונכנס לפני ולפנים לראות באור פני מלך חיים להודות ולהלל..."

יש להוסיף שאכן לאחר ההודאה, כאשר כבר הכניסוהו

לזה לפני ולפנים, יוכל לבקש בקשותיו בעודו עומד לפני המלך, ובהחלט הסכוי למלוי משאלותיו יהיה הרבה יותר מאשר אלו לא יקדים להודות, והבן.

ולא זו בלבד, אלא כמה צריך אדם לשמח בהודאתו לה' לפי שהמשבח להקדוש ברוך הוא רצוי, משבח ונעלה אף יותר משירת המלאכים, כפי שאומר המדרש (ילקוט משלי תתקנ"א): "ברב עם הדרת מלך", אמר רב חמא בר' חנינא, להגיד שבחו של הקדוש ברוך הוא. אף על פי שיש לו אלפי אלפין ורבוא רבבות כחות של מלאכי השרת שישרתוהו וישבחונו, אינו רוצה אלא בשבחם של ישראל, שנאמר: 'ברב עם הדרת מלך' וגו'." (ועין שם באריכות דברי המדרש).

כתב רבנו יונה בשערי תשובה (שער ד יב): "וכן בענין ההודאה על הטובה נאמר 'אודך לעולם כי עשית ואקוה שמך כי טוב נגד חסידיך' (תהילים נב יא). פרוש, אודך על הטובה שעשית עמדי, ובעבור זה אקוה להתמדת טובותיך."

נד. נגילה ונשמחה בישועתו

נסער ומתוח מתהלך יהודה בביתו, ראשו חפון בין כפות ידיו והוא מהרהר בצרה החדשה שבאה אל ביתו.

עד לפני חדש התנהלו חייו על מי מנוחות. פרנסתו היתה ברוח, משרה נאה היתה לו וכן ילדים טובים שמלאו אותו אף אשר ונחת.

אלא, שביום אחד מאד לא בהיר התהפך עליו הגלגל.
 הוא מצא את עצמו מפטר ממקום עבודתו עם חובות
 אדירים רובצים על כתפיו. מפה ומשם הוא נסה להשיג
 הלוואות, כספים והמחאות, אך כעת הוא מרוקן לחלוטין.
 הכסף שבידו אזל.

מבט מהיר על ארונות המטבח שבביתו מבהיר לו
 שאשתו מסתפקת במעט שבמעט וגם מוצרי מזון בסיסיים
 כבר אינו מובן מאליהו שיתארחו בביתו.

כשדעתו פזורה עליו מתישב יהודה ליד השלחן ומנסה
 להתעלם ממעטפות דאר שנחות שם ומחכות לטפולו...
 חשבונות חשמל, חשבונות מים, בקשות לשכר למוד עבור
 הילדים ועוד כאלה ואחרים.

כל יום שעבר רק החמיר את המצב והוא הפך לבלתי
 נסבל לחלוטין.

החרף מתקרב בצעדי ענק. הילדים זקוקים למעילים
 חמים ולבגוד הולם והוא - מנין ישלם כל זאת?

תקנה אחת מפעמת בו בלב.

ליהודה דוד עשיר שגר מעבר לים, באמריקה הרחוקה.
 איש עסקים ממלח הוא הון ונכסים רבים רשומים על שמו.
 יודע יהודה העני שדודו מודע למצבו הקשה. ודאי שתוך
 יום יומים ישלח הוא סיוע נאות.

אולם זמן רב חלף ושתיקה ארכה שוררת מצדו של דוד.
הוא לא שולח סיוע, אף לא אגרת עידוד לרפואה, מאומה!

יהודה העני הולך בתחושות קשות, על דוד קר ומנפר,
אשר לא ישא פנים לזקן ונער לא יחון. את מרירותו הוא
שופך בפני כל הנקרה בדרכו. הוא משתף במחשבותיו את
אשתו, את ילדיו ובשלב מאחר יותר כל השכנים ברחוב
יודעים לספר על הדוד חסר הלב מאמריקה שאינו מוכן לעזר
ליהודה. דוד עשיר מפלג שמתעלם במכון.

כך במשך ימים ושבועות, עד שביום מן הימים התדפק
מאן דהו על דלת בקתתו של העני כשהוא גורר עמו חבילות
ענק. "יש כאן מכתב", אמר ונעלם.

החבילות הכנסו אחר כבוד אל הבית הדל, וכאשר פתחו
בני הבית את הארגזים, מצאו בתוכם מכל טוב חוצה לארץ:

ארגז עם בגדים יקרתיים, מתאם בדיוק למדות הילדים.
ארגז מלא במוצרי מזון משבחים וממתקים יקרתיים. ארגז
מלא משחקים חדישים ומשכללים. ולצד כל אלו, מעטפה
מצרפת עם סכום כסף לא מבטל, מנח על מכתב מאת הדוד
ובו אחולי התאוששות, צמיחה ופריחה.

מסתבר אפוא, כי בזמן שיהודה הממרמר שפך קיתונות של
כעס על הדוד, היה עסוק הלה בהכנת הארגזים ובשליחתם.

זר כי היה נכנס אל הבית, היה משתומם בודאי:

במקום לשמח ולצהל, ישבו בני הבית כאבלים וחפויי ראש. אבי המשפחה, סמוק פלו, ישב ודמע מבושה, כשהוא מגמגם אי אלו מלות התנצלות, ספק לעצמו ספק לבני ביתו.

גם האשה והילדים לא ידעו הכיצד להגיב למראה שלפניהם והשפילו מבט במבוכת אין קץ.

בסופו של דבר, העני ובני משפחתו כמעט ולא היו מסגלים להנות מן המתנות הרבות שהעתיר עליהם הדוד הנדיב.

המתנות הזכירו להם כל העת את היחס הנורא שהעניקו למיטיבם ואיש חסדם...

*

והנמשל פשוט, נוקב, ברור ומובן.

כאשר אדם המצפה לישועה בוטח בהקדוש ברוך הוא, מיחל לישועתו וכל העת אינו מתלונן, אלא אף עסוק בלשמח, להודות ולראות את הטוב - ודאי שכתבוא הישועה הוא ינה ממנה בלב שקט ושליו, כמי שצפה לה זה מכבר.

ואלו, אדם שלא עומד בנסיון ההמתנה והצפיה, ורק מתלונן כל הזמן, איך יוכל הוא לשמח בבוא העת? איך יוכל לכסות על הבושה הנוראית כשיראה איזה יפי ואשר הכין עבורו הבורא כל אותו הזמן? ודאי שיתחרט הוא ויצטער על שהעז לרטן בלבו ולטען שהקדוש ברוך הוא אינו משגיח עליו...

עלינו לעשות כל מאמץ וגם ברגעים קשים, בהם אור הישועה נעלם מעינינו, להתחזק בַּיָּתֶר שָׁאת וּבַיָּתֶר עַז להאמין בַּה' ולהודות לו בכל מצב. להודות על הטוב שֵׁישׁ, לדַמּוֹן אֶת אֲרָגְזֵי הַיְשׁוּעָה שֶׁמְכִין לָנוּ ה' מִמֶּשׁ בִּרְגָעִים אֶלֶּה וּלהודות לו על כָּךְ עִם כָּל הַלֵּב, כָּל הַרְגֵשׁ וְכָל הַהֲתַעֲרָרוּת. וְאִם שְׁאֵצֶל הַבּוֹרָא נָתַן לְשַׁלַּח לָנוּ יְשׁוּעָה לֹא עֲכֹב - יְשׁוּעַת ה' בְּהֶרֶף עֵין - אוֹלָם אֲמוֹנֵתָנוּ הִלָּא מְחִיבֵת לְהֶאֱמִין שְׁעָצֶם הָעֲכֹב הוּא תוֹעֵלֶת לֹא פָחוֹת מִהַיְשׁוּעָה עֲצָמָה.

הַבִּדֵּל זֶה, בֵּין הַמְצָפָה לַיְשׁוּעָה מִתּוֹךְ בְּטָחוֹן לְבִין הַמְצָפָה לַה מִתּוֹךְ יָאוֹשׁ וְחֹסֶר בְּטָחוֹן, טָמוֹן בְּמֵאֲמַר הַכְּתוּב (ישעיהו כ"ה ט'): "זֶה ה' קוֹיֵנוּ לוֹ, נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה בַּיְשׁוּעָתוֹ".

הַשְׁמָחָה הַשְּׁלֵמָה בַּיְשׁוּעָתוֹ שֶׁל מְקוֹם, אֵינָה אֶלָּא מִתּוֹךְ קוֹיֵי שֶׁל מִמֶּשׁ. רַק מִי שֶׁקּוֹה לַעֲזֹרַת ה' וּבְטָח בְּבוֹרָאוֹ כָּל הַעֵת, יוּכַל לְגִיל וְלִשְׁמַח בַּיְשׁוּעָה בְּסוֹפוֹ שֶׁל דָּבָר.

גַּם בַּתְּפִלַּת שְׁחִירֵית אָנוּ מְשַׁנְּנִים יְסוֹד זֶה מִדֵּי בָקָר, בַּתְּפִלַּת "אֶהְבָּה רַבָּה": "כִּי בָשָׂם קִדְשֶׁךָ הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא בְּטַחְנוּ, נְגִילָה וְנִשְׁמָחָה בַּיְשׁוּעָתֶךָ".

זֶהוּ תְּנָאֵי מַחְלֵט, תְּנָאֵי הַקּוֹדֶם לַמַּעֲשֵׂה: רַק מִי שְׁבוּטָח בְּשִׁמוֹ הַגָּדוֹל - יְגִיל וְיִשְׁמַח בַּיְשׁוּעָתוֹ.

יְהִי רָצוֹן שְׁנִזְכֶּה לַיְשׁוּעוֹת גְּדוּלוֹת בְּקֶרֶב, אוֹתָן נִקְבֵּל מִתּוֹךְ שְׁשׁוֹן וְגִיל, מִתּוֹךְ תַּחוּשָׁה מְתוּקָה שֶׁל 'אֲשֵׁרִינוּ מֵה טוֹב חֻלְקָנוּ' כִּי גַם בַּשְּׁעוֹת הַחֲשֵׁךְ וְהָאֶפֶל זְכִינוּ לַהֲפִיר

באורה המתוק של השמחה וההודיה לה'. יהי רצון שבקרוב נפתח את הדלת לישועות ונחמות גדולות כשמאחורינו עומדים רגעים של הודיה ונפלאה פותחת שערים. ויהיו רגעי ההודיה האלו מלווים אותנו בפתיחת קשורי המתנות בשמחת עולמים.

נה. ותאמר ציון עזבני ה'

שלמה המלך אומר (קהלת ה, א): "אל תבהל על פיד ולבך אל ימהר להוציא דבר לפני האלקים, כי האלקים בשמים ואתה על הארץ על כן יהיו דבריך מעטים", כדי להבין דבר שלמה המלך בזה נקדים משל.

עשיר מפלג, שעסקיו מסעפים על פני כמה מדינות ברחבי העולם, הרגיש שבדיאותו הולכת ומתמוטטת. השנה לא שנה, האכילה לא אכילה כראוי מחמת הסרדות הרבות. החליט שחייב הוא להבראת את עצמו, וכחדש חדשים בכל שנה עליו לפרש מכל עסקיו ולנוח בבגן מפאר שיבנה לעצמו קרוב לשפת הים, בגן עם כל הלוקסוס, כמובן.

לשם כך הזעיק קבלן נאמן וישר, ותנאי התנה עמו - שהעבודה תסתיים במהירות האפשרית, כיון שכחותיו הולכים וכלים.

עשיר זה, למרות הסתעפות עסקיו ברחבי תבל - בתחום הבניה לא היתה לו שום ידיעה ומשג, אחר שלא עסק בזה מעולם.

החל הקבֿלן הנאָמן במלאכתו, אַרְגֵּן צוֹת פּוֹעֲלִים
ממֿחים, מְכַשּׁוּרִים לַעֲבוֹדָה הַטּוֹבִים בְּיוֹתֵר, וְהַחֵל לַעֲבֹד
עֲבוֹדָתוֹ בְּנִאָמָנוּת.

כַּעֲבֹד ב' חֲדָשִׁים בְּקֶצֶר רוּחַ מְרִים הָעֹשִׂיר טִלְפוֹן לַקְּבִלָן
בְּשֵׂאלָה הָאֵם כָּבֵד יָכוֹל הוּא לְבוֹא לְהִתְגוֹרֵר בְּמַעוֹנוֹ הַחֲדָשׁ
אַחֵר שֶׁמַּצֵּב בְּרִיאוֹתוֹ הוֹלֵךְ וּמַחְמִיר.

הַקְּבִלָן הַנֶּאֱמָן מְבִיעַ אֶת תְּמִיּהוֹתָיו עַל בּוֹרוֹתָיו שֶׁל הָעֹשִׂיר,
וּמַשִּׁיב: "זֶה עֲתָה סִימָנוּ רַק אֶת הַיְסוּדוֹת וְתוֹ לֹא".

וְהָעֹשִׂיר מְסִים אֶת שִׁיחָתוֹ בְּפָנִים זֹעֲפוֹת וּבְכַעַס מְסִתֵּר
וּמֵאֶפֶק.

לְאַחֵר כְּעוֹד חֲדָשׁ-חֲדָשִׁים שׁוֹב מְרִים הָעֹשִׂיר טִלְפוֹן לַקְּבִלָן:
"נָו, אֲנִי מְקוּהָ שֶׁבּוֹדָאִי עָכָשׁ יָכוֹל אֲנִי לְבוֹא וְלָדוֹר בְּמַעוֹנִי".

"זֶה עֲתָה סִימָתִי אֶת יְצִיקַת הַגֵּג שֶׁל הַקּוֹמָה הָרֵאשׁוֹנָה",
מַשִּׁיב הַקְּבִלָן. וְהַפַּעַם - בְּזַעַף גָּלוּי מִנֶּתֶק הָעֹשִׂיר אֶת שִׁיחָתוֹ
עִם הַקְּבִלָן הַנֶּאֱמָן.

לְאַחֵר שֶׁחִלְפוּ כְּמָה חֲדָשִׁים נוֹסָפִים כָּבֵד הָיָה הָעֹשִׂיר בְּטוֹחַ
שֶׁהַמְּלָאכָה נִסְתִּימָה, וּכְשֶׁהִתְאַכְזַב מִצַּפִּיתוֹ, הִצִּיף אֶת קְבִלָּנוּ
בְּמַלִּים קְשׁוֹת: "הִנֵּה מוֹעֵל בְּתַפְקִיד! הִנֵּה עֲצָל, אֵין אֶתָּה מְזַרְזֵר
אֶת פּוֹעֲלֶיךָ, וְכִנְרָאָה הַחֲלֻטָּתָם לְגִזְלָנִי וְלִסְחָט אֶת כֶּסֶףִּי!"

הָבָה נִתְבוֹנֵן: לֹו הָיָה אוֹתוֹ עֹשִׂיר מִתְגוֹרֵר בְּאַתֵּר הַבְּנֵי
וְרוּאָה בְּמוֹ עֵינָיו כִּיצַד הַפּוֹעֲלִים עוֹבְדִים וְכִיצַד בְּכָל רָגַע וְרָגַע
הָעֲבוֹדָה מִתְקַדֶּמֶת, וְכִי הָיָה רוֹטֵן? בּוֹדָאִי שְׁלֹא! מַה הִּבִּיאוּ

לחשד בנאמניו? ראשית, על שאינו מבין במלאכת הבנין, ושנית, על כי אינו רואה ויודע מכל הנעשה ומתקדם לתועלתו בכל רגע ורגע.

יהודי נמצא בצרה וזה זמן רב שממתין לשדוכו, לזרע של קימא, לבריאותו, לפרנסתו, נזכר באביו שבשמים. מרים טלפון [תפלה] לבוראו וזועק להצלתו. ישועתו משתהה חדשים מספר - ושוב מרים טלפון לבוראו: רבונו של עולם, מה אתי? למה לא מטפלים בי? ולאחר עוד כמה חדשים מרים טלפון נוסף לבוראו, והפעם, מרב צערו וכעסו, רוטן: רבונו של עולם, נראה לי ששכחת אותי! "ותאמר ציון עזבני ה' וה' שכחני" (ישעיה מט, יד).

ומה עונה הקדוש-ברוך-הוא (שם טו)? "התשכח אשה עולה מרחם בן בטנה גם אלה תשכחנה ואנכי לא אשכחך".

והוא שאומר שלמה המלך: "ולבד אל ימהר להוציא דבר לפני האלקים, כי האלקים בשמים ואתה על הארץ" - ואינך נמצא בשמים - באתר הבניה - לראות את אשר נבנה בשבילך ביסוריך, "על כן יהיו דבריך מעטים".

עלינו לדעת! אנו למטה לא מבינים ולא רואים את הנעשה להתקדמות ישועתנו ואין לנו משג כלל בעבודתו של הקדוש-ברוך-הוא, אולם נאמן הוא לפעל לישועתנו ללא הרף, וכל רגע ורגע של עכוב הישועה מלבוא אלינו יש בה תועלת לטובתנו. ובעצם, כל סבל - ולו הקטן ביותר - הוא בחשבון לקדום הישועה לבואה עלינו.

ובעצם זה לא רק שהעבודה למעלה מתקדמת עבורנו, אלא אנו משקיעים מעט בסבל זה של אפוק, ובשבילו זוכים אנו לרוחים אין סופיים, כך שכל עובד ועובד של ישועה שמצפה לה האדם זהו חשבון של השקעה שתפיק רווחים לאין סוף לנצח.

ועוד יש להתבונן בתשובת ה' לציון על טענתה עזבני ה' - "... ואנכי לא אשכחך", ולכאורה מה תשובה היא זו: "ואנכי לא אשכחך", והלא עדין הצרות בתקפן ומה יתן ומה יוסיף זה שאיננו נשכחים אחר שברצוננו להגאל מצרותינו?

אולם התשובה, עצם הידיעה שנדע בברור שאיננו נשכחים אצלו יתברך והשגחתו עלינו באפן מתמיד להנהיגנו על הצד הטוב ביותר ומתוך רחמים וחמלה - אין נחמה גדולה מזו.

נו. ההודאה - תכלית יציאת מצרים

במשנת רבי אליעזר (פ"ז עמ' לג) כתוב: "וכן הקדוש ברוך הוא אומר להם לישראל: 'אנכי ה' אלקיך', מה תלמוד לומר 'הוצאתיך'? אמר להן הזהרו שלא תכפו טובה, שכפוי טובה אינו יכול לקבל מלכות שמים, וכן יהושע אומר לישראל, אם כפיתם הטובה הזאת לא תוכלו לעבד את ה', והן משיבין אותו, כי ה' אלקינו הוא המעלה אתנו ואת אבותינו מארץ מצרים מבית עבדים ואשר עשה לעינינו את האותות הגדלות

האלה... גם אנחנו נעבד את ה' כי הוא אלקינו (יהושע כד, יז-יח) אין אנו כופין טובתו."

המתבאר בזה שכפית טובה אינה יכולה לדור יחד עם אמונת יציאת מצרים. תכלית יציאת מצרים היא קבלת על מלכות שמים, ומי שהוא כפוי טובה ואינו מכיר ומודה על הנסים והנפלאות שנעשו ביציאת מצרים, ממילא אינו מסגל לקבל עליו על מלכות שמים. ולעומת זאת, כפי שלמות מדת הכרת הטוב, באותה מדה מקבל עליו על מלכות שמים. ודרגות רבות בדבר, ככל שהאדם מתעלה ומוסיף בהכרת הטוב למיטיבו, כך הוא מתעלה בדרגת קבלת על מלכות שמים.

נמצינו למדים, כי ההודאה ומדת הכרת הטוב נחוצה והכרחית לתועלת ולמטרה של יציאת מצרים, וכדברי הרמב"ן על הפסוק "אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים" (שמות כ, ב) וז"ל שם: "וטעם מבית עבדים - שהיו עומדים במצרים בבית עבדים, שבויים לפרעה, ואמר להם זה שהם חביבין שיהיה השם הגדול והנכבד והנורא הזה לאלקים שיעבדוהו, כי הוא פדה אותם מעבדות מצרים... כך אמר המקום לישראל אנכי ה' אלקיך לא יהיה לך... אחר שאתם מקבלים עליכם ומודים שאני ה' אלקיכם מארץ מצרים קבלו כל מצוותי."

הרי שייסוד כל המצוות כולן, יציאת מצרים. וייסוד יציאת מצרים - הכרת הטוב להקדוש ברוך הוא שהוציאנו.

כך פתב בחובות הלבבות בהקדמה לשער עבודת האלקים
 וז"ל: "...והוא קבול עבודת האלקים כפי אשר יחיבהו השכל
 למיטיב על מי שהיטיב לו... כי מן הידוע אצלנו כי כל מיטיב
 אלינו אנו חייבין להודות לו כי פונתו להועיל לנו..." ובפרק
 ו' משער עבודת האלקים הוסיף וכתב: "כמו שהיטיב לבני
 ישראל בהוציאם מארץ מצרים והביא אל ארץ כנען, וחיבים
 בזה עבודה יתרה על העבודה הראשונה". נמצא בחובות
 הלבבות כדברי הרמב"ן, כי תכלית יציאת מצרים להביא את
 האדם להפירת הטובה, והפירת טובה זו תחיבנו לקיום כל
 התורה כלה.

ימי חג הפסח נתנו לנו כימי הודאה ושבח. בימים אלו
 אנו מודים לרבוננו של עולם על רבבות טובותיו שעשה
 עמנו, ובפרט על הטובה הגדולה מכלם, שהוציאנו ממצרים
 והפך אותנו לעם סגלה, עם נבחר, ממלכת כהנים וגוי קדוש.
 מודים אנו להקדוש ברוך הוא על כך שקרבנו לפניו הר סיני,
 נתן לנו את התורה, הכניסנו לארץ ישראל ובנה לנו את
 בית הבחירה. ומתוך הפירת טובו וחסדו האינסופיים תתעצם
 בנו תחושת העבדות וההשתעבדות לרבוננו של עולם, וכן
 נזכה לעוררה שוב בכל יום ויום במשך השנה על ידי זכירת
 יציאת מצרים.

(מעבד ע"פ מאמרו של הר' פרידלנדר זצ"ל מועדים - פסח)

נז. תמיד צריך לחוש שנטלתי יותר מחלקי המגיע לי

גביר אחד נכנס להרה"ק ה"ישמח ישראל" זיע"א, והתאונן לפניו על עסקיו שירדו ולא הפיקו רווחים נאים כבעבר. אמר לו הצדיק: 'איש יהודי נקרא על שם יהודה, וכמו שאמרה לאה, הפעם אודה את ה' שנטלתי יותר מחלקי - כל יהודי צריך לחשב שקבל יותר מחלקו המגיע לו, ולא להתאונן על מה שחסר לו, כל שכן אתה, שהקדוש ברוך הוא העניק לך מידו הרחבה... העצה: תן צדקה! והלא משלו אתה נותן! ובעזרת ה' עסקיך יפרחו ויגעלו בחזרה'. (תולדות ה"ישמח ישראל").

נח. למוד והדרכה כיצד צריך שיהיה נסח ההודאה

חיים לא פשוטים עברו על הנער נחום.

הוא היה בן יחידי לזוג הורים עניים מרודים שחיו בדירת צריף באמריקה. עוד בהיותו ילד בן 9 נפטרה אמו ממחלה קשה. הוא נותר עם אביו, שנסה בכל כחותיו לדאג לפרנסתם של השניים, על אף שהיה אף הוא חלוש וחולני. ימים ספורים לאחר שחגג נחום את יום הולדתו ה- 18 נפטר גם אביו ב"מיתת נשיקה". הרופאים לא ידעו את פשר המקרה. "כנראה שבץ" - הם קבעו.

נחום נשאר בודד, רעב, חלש ומחסר כל. לא ישכח הוא

כיצד חש ביום הלונתו של אביו המנוח. כשחזר אל הצריף הקטן, הרגיש כאלו חרב עליו עולמו. דבר לא נשאר לו בחייו. הוא ישב על המזרון הדק בפנת החדר, חפן פניו בין כפות ידיו ודמעות יאוש זלגו מעיניו. העתיד נראה לו שחר משחר. דרך ללא מוצא.

"נחום! מכתב עבורך", שמע את השכן קורא לעברו ביום שלמחרת. נחום מתנער וקורע בחטף את שולי המעטפה. המכתב ממען ישירות אליו. דודו בארץ הקדש ששמע על התיתמותו הפתאומית מזמין אותו לביתו. למעטפה הוא צרף סכום כסף לנסיעה. באין לו אפשרות טובה יותר נוסע נחום לנסות מזלו בירושלים עיר הקדש אצל דודו.

בעינים כבויotes הוא מגיע. ראשו משפל ונכר כי ימיו הקשים הותירו עליו רשם בל ימחה.

הדוד מקבל את נחום בפנים מאירות. מציג לו מטה חמה, נותן לו ארוחה מזינה וכבר למחרת היום הוא לוחח אותו לרופאים הממחים ביותר שירפאוהו.

בשבועות הבאים מתמסר אליו הדוד כל כלו. הוא קונה לו חליפות בגדים, מלמד אותו את שפת המדינה ומעל הכל - עוטף אותו בהרבה חם ואהבה, נחום הופך עד מהרה לבן של ממש בבית דודו. אחרי שנחום שב מעט לאיתנו, מסביר לו הדוד כיצד כדאי לנהל עסק מסחרי גדול. אחר כך הוא קונה לו בית מסחר, משקיע שם סכום ראשוני ועוזר לו

להצליח ולשגשג. אחרי שנחום מתאושש ומצליח, הדוד אף דואג לו לשדוך טוב, קונה לו בית, רהיטים ונדונייה עצומה. יום חתנתו של נחום. התרגשותו של הדוד בשיאה. הנה, נשא עמלו פרי ונחום מתעתד להקים את ביתו בשעה טובה ומצלחת. האולם ערוך וחגיגי, התזמורת כבר מתכוננת והדוד מניח יד רוטטת על כתפו של נחום.

ואז, ברגע של שקט, רוכן נחום לעבר הדוד ולוחש באזנו: "תודה".

משרואה הוא את מבטו התמה של הדוד מוסיף רפויות: "תודה על כל מה שעשית".

הדוד נאלם דם. תודה? זו המלה היחידה שיש לו לנחום לומר עתה? במלה זו הוא מתמצת שנים של השקעה ושל מסירות אינסופיים? במלים ספורות אלו הוא מודה על דאגה מתמדת ונתינה חסרת גבולות?!

מחויר אז הדוד ומבין ששומה עליו לחנך ולהעביר לנחום את מחשבותיו.

"נחום יקירי, האם זוהי הפרת הטוב שהנך חיב לי בעד המון הטובות שעשיתי עמך?"

נבהל נחום ושואל: "דודי היקר, ואיך אביע את תודתי?" משיב לו הדוד: "עליך לספר מה היה מצבך בתחלה, מהיכן הגעת ומה הרגשת ואז לפרט את הטובות שעשיתי עמך. עליך לספר שנשארת אחד ממשפחה, גלמוד, חלש,

חולה, עני עירם, יחף, ובלי קורת גג. ואז לפרט איך הבאתי אותך לכאן, האכלתי והשקיתי, הלבשתי מכף רגל ועד ראש, לקחתי אותך לרופאים גדולים וכו' וכו'. או אז תבין ששנים לא יספיקו כדי להודות על כל זה. כך מביעים באמת הכרת הטוב".

*

משל כעין זה הביא הגה"צ ר' שלמה ברענדה זצ"ל (בספרו ליל שימורים עמ' קט"ו) ואלו עקרי דבריו: הנה מי שמכיר טובה באמת ובלב שלם אינו מקמץ במלים ואינו מקצר בדברים, אלא מאריך ומרחיב בדבורו בהזכירו בפרטי פרטים את מצבו הקשה כשהיה זקוק לעזרתו ולטובתו של זולתו. וממשיך לספר כמה טובה גדולה עשה עמו זולתו, ומרבה בדברים כפי צחות לשונו, ומודה לו בכל לשון של הודאה על כל מה שגמלו.

וכמו בהבעת הכרת הטוב לזולת, כן בהכרת הטוב לבוראנו: מכאן נלמד כי עלינו להודות לה' בכל פה ובכל לב, באריכות דברים בפרטי פרטים בכל לשון של הודאה מתוך עמקי הנשמה.

זהו האפן בו ראוי להודות.

ההגדה של פסח מתחילה בגנות ומסיימת בשבח. היא פותחת במלים: "עבדים היינו לפרעה במצרים" ורק אחר כך אומרים: "ויציאנו ה' אלקינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה"

וכן אומרים: בתחלה עובדי עבודה זרה היו אבותינו" ורק אחר כך ממשיכים: "ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו". כי כך מודים, יש לפרט באיזה מצב היינו תחלה, איך היינו שקועים בגלות מצרים, איך היינו משעבדים בגוף ובנפש, איך מררו המצרים את חיינו בעבודה קשה, בחמר ובלבנים ואז לפרט איך הוציאנו הקדוש ברוך הוא ברחמיו מעבדות לחרות ומשעבוד לגאולה ביד חזקה ובזרוע נטויה.

את האפן הזה בו ראוי להודות לה' נקח עמנו מפסח לכל ימות השנה. נודה על החסדים בפרטיות. נעצר רגע ונזכר היאך היה מצבנו הקודם. נשתדל להרבות בפרטים ובדברי שבח. נספר ונתאר כמה שאפשר, נגדיל ונעצים את הכרת תודתנו, נהלל, נשבח ונקלס ונזכר כי אלו פינו מלא שירה כיום... אין אנוחנו מספיקים להודות.

נט. עד כמה נחוצה ההודאה - מאה ברכות יוכיחו

ביום ט"ו בשבט מתחדש כח האדמה שבארץ ישראל להניב תנובתה, להוציא פרותיה ולהראות שבחה. וכשישראל אוכלים ונהנים מפרות הארץ הרי הם מברכים עליהם תחלה וסוף למי שהנחילם חמדה זו. לכן גם זמן ראוי הוא זה להתחזק בערכן ובמעלתן של הברכות, ולחדד את הקשר ההדוק והנפלא בין הברכה לבין השבח וההודאה לבורא עולם.

רבות וגדולות דברו רבותינו הקדושים במעלתן ובסגלתן המרבה של אמירת מאה ברכות בכל יום, אך כן נרצה לעמד ולהתבונן בעקר במהותה של הברכה כנתינת שבח והודאה.

כאשר אדם מברך לבוראו - הרי הוא עומד לפניו בהכנעה ומודה לו, על טובותיו המרבות וחסדיו המפלאים. אדם המקפיד לברך מאה ברכות בכל יום הרי הוא מוצא את עצמו עומד לפני בוראו, מהלל ומשבח לו, מודה לו על טובותיו וחסדיו המרבים, ועל נפלאותיו עד אין קץ.

ואכן, רמזים שונים מצאו רבותינו לענין מאה ברכות בקשר להודאות. בתפלת ההודאה "נשמת כל חי", אנו מהללים ואומרים: "על כן איברים שפלות בנו ורוח ונשמה שנפחת וכו'... הן הם יודו ויברכו וישבחו ויפארו... וכו'". והאבודיהם כתב בכך רמז נפלא, כי המלים "הן הם" עולות בגימטריא למנין מאה, לרמז לנו על מאה ברכות שחייב אדם לברך בכל יום. "הן הם" - יודו ויברכו, במאה ברכות עלינו להודות ולברך. וכיוצא בזה כתב גם בברכת המודים שבתפלת שמונה עשרה, כי המלה, מודים, עולה לחשבון מאה, לרמז על מאה הודאות שחייב אדם לתן לבוראו בכל יום, במאה ברכות.

רבי יהודה הלוי, בספרו "הכוזרי" (מאמר שלישי), עומד אך הוא על חובת האדם לברך מאה ברכות בכל יום, תוך שהוא מבאר כי שיעור זה, אותו תקנו רבותינו, הנו השעור הקטן ביותר, שהאדם יוצא בו ידי חובת הודאתו לבוראו וזה

לשוננו: "ושוב, כל הנאה חושית שהחסיד נהנה - זוכר הוא לברך את האלוה עליו. ונמסר לנו בקבלה, כי השעור הקטן ביותר שבו אדם מישראל יוצא ידי חובתו בתשובות לאלוה - הוא מאה ברכות בכל יום, לא פחות מזה. מהן הברכות הידועות מסדר תפלותינו, ואחריהם ישתדל להשלים את המספר על ידי ברכות הנהגיו, על דברים שביריח ושבאכל, שבשמיעה ושבראיה. וככל אשר יוסיף ברכות - יוסיף קרבה אל האלוה! וכמו שאמר דוד המלך (תהילים עא, טו) 'פי יספר צדקתך, כל היום תשועתך, כי לא ידעתי ספרות'. רצונו לומר, אין מספר הברכות יכול להקיף את שבתך, אבל אני מקבלו עלי לכל יום מימי חיי, ולא אגרע ממנו לעולם!"

ההקפדה על מאה ברכות ביום, הנה בעצם תזכרת תמידית, כי הקדוש ברוך הוא טוב ומיטיב לכל, רחמיו על כל מעשיו וחסדיו על כל ברואיו, בכל רגע ורגע. כִּאֲשֶׁר יְהוָה מְבָרֵךְ בְּכֹנֶה, מאה פעמים ביום, הרי הוא מחדיר לעצמותיו ולכל נימי נפשו ונשמתו, כי הקדוש ברוך הוא הוא אֲדוֹן הַכֹּל המְחַיֶּה אֶת הַכֹּל, וכי לו ראוי להודות, להלל, לשבח ולפאר. יהי רצון שזנכה.

ומכאן נלמד עד כמה נחוצה ההודאה לה, שְׁהָרִי מֵאָה בְּרֻכּוֹת בְּכָל יוֹם חוֹבָה עַל כָּל יְהוּדֵי לְאֻמָּרָם, עִם כָּל חֲמֹר הַלְכוּתִיהֶן וְהַחֲשָׁשׁ הַמְּצוּי בַּשְּׂגִיאוֹת רַבּוּי פְּרִטִּיָּהוּ, עִם כָּל זֶה לֹא נִמְנָעוּ מִלְחַיְּבֵנוּ לְאֻמָּרָם.

ס. סגלה לחולה לקום בריא מחליו

אביו של ה"שפת אמת" מגור הוא הצדיק רבי אברהם מרדכי אלטר זיע"א מורשא, בכור בןיו של החדושי הרי"ם זיע"א, כל שנות חייו היה ידוע חלי.

בשנת תר"ו, בהיותו בן שלשים, פקד אותו אחד מחלָאיו והיה קרוב לגסיסה. אף הרופאים אמרו נואש לחייו.

גחן אליו ידיד אביו, הרה"ק רבי יעקב אריה מראדזימין זי"ע ולחש באזניו: "יש עוד עצה אחת, שתתפלל בעצמך לה' יתברך, ותבקש ממנו במתנה שנות חיים, כדי שתוכל להוליד בן זכר, אשר גדלו אין לה..."

גם אביו, הרי"ם, נגש אז אל מטתו והוסיף: "דע כי מצוה היא המטלת על האדם שיִרצה לחיות, יש דעה שזו בכלל מצות עשה המפרשת בתורה 'ובחרת בחיים'... אנא התחזק בני, חפץ בחיים, והתרפא ממחלתך!"

התאמץ הרא"מ בשאֲרית כחותיו, התרומם מעל משכבו, וקרא: "רבוננו של עולם! תן לי במתנה עוד שנות חיים, ותזכני להוליד בן זכר, ואקרא שמו בישראל 'יהודה', כי אקים את הכתוב 'הפעם אודה את ה'...'".

והנה התרחש הנס והבריא, ולפקדת השנה נולד לו בןו הראשון, אותו קרא בעת שהכניסו לברית בהתאם לנדרו: "יהודה אריה לייב", וכפי שאמר לאשתו הרבנית: 'קראתיו יהודה, והוא יטה לבבות בני ישראל להודות לה' יתברך...'.

הִיָּה ה"שְׁפֹת אָמֶת" רָגִיל לוֹמֵר: 'אֲבֵא קִרְאֲנִי בְּשֵׁם 'יְהוּדָה'
 לְשׁוֹן הוֹדִיָּה, עַל שְׁנֵת־רֶפֶא מִמַּחֲלָתוֹ, וְאֲנִי מִרְגִּישׁ הֵיטֵב אֶת
 הַדְּבָר הַזֶּה בְּקֶרְבִּי - כָּל הַיּוֹם וְהַלֵּילָה לֹא אֶתְעַיֵּף מִלְּהוֹדוֹת
 לָהּ 'יְתִבְרֶךְ... (מִרְבִּיצֵי תוֹרָה מַעוֹלָם הַחֲסִידוֹת)

סא. בַּלִּילָה שִׁירוֹ עַמִּי (תהילים מב, ט)

סִפֵּר הַגָּאוֹן ר' שְׁמוּאֵל גְּרִינְמָן זצ"ל:

"רַבִּים מִבָּאֵי בֵּיתוֹ שֶׁל מֶרֶן ה'חֲפֶץ חַיִּים' הָיוּ עֲדֵי רֵאִיָּה
 וְשִׁמְיָעָה, אִיךָ שְׁבַחְצוֹת הַלֵּילָה, כַּאֲשֶׁר כָּל בְּנֵי הַבֵּית יָשְׁנוּ אֶת
 שְׁנֵתָם וּבַחוּץ שָׁרָה דוֹמִיָּה, הִיָּה ה'חֲפֶץ חַיִּים' נִכְנָס לַחֲדָרוֹ,
 סוֹגֵר הַדֶּלֶת עַל מַפְתָּח וּבְרִיחַ וְלֹא נוֹתֵן לְשׁוֹם אָדָם לְהִכְנִס,
 וְאִף לֹא הִיָּה מַעֲלָה אוֹר בַּחֲדָרוֹ. אַחֲדִים מִמְּקַרְבָּיו הָיוּ עוֹמְדִים
 לַפְּעָמִים מֵאַחוֹרֵי הַדֶּלֶת וּבִרְתֵּת הָיוּ מִקְשִׁיבִים אִיךָ ה'חֲפֶץ
 חַיִּים' הִיָּה שׁוֹפֵף שִׁיחַ וְרַחֲשֵׁי לְבוֹ לַפְּנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
 בַּתְּחִלַּת דְּבָרָיו הִיָּה נוֹתֵן שְׁבַח וְהוֹדִיָּה לְבוֹרָא עוֹלָם עַל כָּל
 הַחֲסִידִים שְׁגָמְלָהוּ. הוּא הִיָּה מְפָרֵט כָּל מְאָרֶע בְּחַיָּיו, עַל כָּל
 פָּרֵט וּפָרֵט הִיָּה מְסַתְּפֵל כְּעַל זְכוֹת גְּדוּלָּה, וְהִיָּה נוֹתֵן שְׁבַח
 וְהוֹדִיָּה עַל הַחֲסֵד הַגָּדוֹל שֶׁעָשָׂה עִמּוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁעֲזָר
 לוֹ בְּיַתְּמוּתוֹ, שֶׁסִּיעַ בְּיָדוֹ לְלַמֵּד תוֹרָה וּלְחַבֵּר סִפְרִים, שֶׁנָּתַן לוֹ
 חֲתָנִים טוֹבִים וְכו' וְכו'.

כתב הריטב"א על דברי הגמרא במסכת ברכות (ו ע"ב) "כ... כי כל העולם נברא לצורך בני אדם, ובני אדם נבראו לשבח ולהודות להקדוש ברוך הוא ולעבדו וליראה אותו, ואלו שעושין כן מקימין העולם, והשאר הוי הן כבהמה שאין עושים הדברים שנבראו בשבילן".

סב. מזמור שיר ליום השבת / ספור פלאי

יום חמישי בערב. אני חוזר כהרגלי מן הכולל ונכנס לביתי בברכת שלום. אשתי מקדמת את פני בהתרגשות:

"מנחם! שמעתי עכשו, שבשבת הקרובה הרב יתארח בישוב 'הדרים' שבצפון הארץ. מה דעתך? אולי נסע גם אנחנו לשם לשבת? לילדים זה יהיה פעין נפש ולנו תהא זו הזדמנות פז להיות במחצתו של הרב".

"השבת? לישוב 'הדרים'?" חככתי בדעתי, "זה יכול להיות רעיון נחמד דוקא. מזג האויר נוח וזו אכן הזדמנות..."

ואז החלוננו בהכנות קדחתניות. אני הייתי עסוק בטלפונים נסיתי לברר על דירה שאפשר לשכור לשבת בישוב ואשתי ארזה מזודות בעליצות רבה.

יום ששי. אנחנו על טפנו ומזודותינו יורדים מהאוטובוס וצועדים לדירה אותה שכרנו בישוב "הדרים". עצי הברוש נדים לעברנו לשלום, רוח נעימה מקבלת את פנינו בחנניות

וניחוח שדות הפרי עולה באפנו. הילדים מאשרים. רצים על הדשא הרך (שאין להם במקום מגורינו) וקופצים ממקום למקום. אני פוסע בראש ומוצא על נקלה את הקרון ששכרנו. מבחוץ הוא נראה נחמד ומטפח. המפתחות נמצאים במקום ששכם מראש ואנחנו מתחילים להתמקם.

לא עוברות דקות מספר וזעקה נשמעת מכוון אחד החדרים: עכבר!!! אמאלה! עכבר!" כל החבריה העליזה שלנו צועקת וצווחת מבט אחד באשתי החורת הספיק לי כדי להבין שאני הוא זה שצריך לקחת כאן פקוד.

"אפשר להרגע", אני אומר בקול הכי שקט שגורני מצליח להפיק ומוסיף עוד אלו משפטים שאפלו את לבי הפועם בקצב לא מצליחים לשכנע.

וכך, בלחישת של "מה עושים עכשיו?" מצד אשתי ופרצופים חמוצים של ילדי קבלנו את שבת המלכה.

"נראה לי", הוארו לרגע פניה של אשתי, "שהמצב אינו נורא כל כך. אולי פשוט נשתדל להיות רב הזמן בחוץ, בשדות המוריקים עם השמש החרפית הנעימה. עם מספר השעות של הלילה נסתדר כבר. נארוז אכל לילדים ואת השעות של יום המחר נעשה בגנת השעשועים."

הרעיון הרגיע אותה ואת כלנו. וכך יצאנו לתפלת ליל שבת בבית הכנסת שבישוב.

בסיום התפלה אנחנו חוזרים אל דירת הקרן שלנו. תכננו לאכל את סעדת השבת ואחר כך לצאת לטיול במושב במגז האויר הנעים הזה.

הילדים רצו לפנינו ואנחנו אחריהם. ואז לפתע אור חזק ומסנוור נדלק בכל אזור הקרן. מיד הבנתי את אשר ארע. הואיל ושכרנו את הדירה מאנשים שאינם שומרי תורה ומצוות, הם לא ספרו לנו שיש אור הנדלק באפן אוטומטי בכניסה לדירה. כלומר, סכמתי את הדברים בראשי ועשיתי הערכת מצב מהירה לפני שאודיע זאת למשפחתי, אין לנו אפשרות לצאת מדירת הקרן עד למוצאי שבת קדש. כל יציאה תביא לחלול שבת גמור. נאלץ להשאר כאן כלנו, בדירה הקטנטנה.

אנחנו ו...העכבר אשר בקרבנו. כמובן שלא נוכל להתפלל מחר במגן (דבר שלא קרה לי מעודי), ודאי שלא נוכל לשהות במחצת הרב וברור שלא נוכל לצאת לטייל עם הילדים.

נעלתי בלאט את הדלת, שמתי את המפתח בכיסי, קראתי לאשתי לחדר צדדי וגוללתי בפניה את הנסיון שעומד עתה לפתחנו. להפתעתי העצומה, אורי עינייה והיא החליטה החלטה נחושה שנעמד בנסיון הזה בכבוד.

"לאחרונה השתדלתי כל כך להתחזק בענין ההודיה לה', לראות את הטוב בכל דבר, להודות על הכל... ועכשו, עכשו העמיד לי בוראי נסיון לבדק אותי האם גם במצב כזה מסגלת אני להודות לו. ואני מסגלת. מסגלת ממשי".

ואני, אני שידעתי על קבוצת ההודיה לה' בה משתתפת
אשתי ברכתי עליה בכל לבי והחלטתי להיות שתף מלא.

וכך, רגועים ומחייכים הסברנו לילדים את הענין. התחלנו
בקדוש ובסעודה בקשנו מכל ילד להודות לה' על מה שאפשר
במצב הזה.

כן, במצב הזה שאנחנו תקועים בדירת קרון למשך שבת
שלמה עם... עכבר.

הילדים שכמו כל הילדים מנסים לחקות את הוריהם,
שתפו פעלה באפן יוצא מן הכלל והסעודה עברה עלינו
בשירות ובתשבחות לבורא העולמים.

אחר הסעודה נרדמו הילדים העיפים ולשבריר שניה
ראיתי את אשתי נואשת. לא יכולה לפרש לשנת הלילה עם
העכבר המרשרש. לרגע, כשלא היתה צריכה להיות כל כך
חזקה בשביל הילדים, עזבו אותה כוחותיה.

"זה נסיון", הרמתי פני מעם הגמרא והזפרתי לה. מיד
שבה הנחישות לשכן בעיניה ושמעתי אותה אומרת: "ה',
תודה, תודה, תודה. תודה שאתה נותן לנו כזו זכות של
שמירת שבת מתוך קשי. תודה שבכלל אנחנו יהודים. תודה
שאנו יודעים ומכירים את הלכות שבת על ברין. תודה שאתה
נותן לנו את הכח והעצמות לעמד בכזה נסיון. תודה על
השבת שהיא מתנה טובה כל כך. תודה שהילדים החמודים
נרדמו רגועים ושמחים. תודה שהיתה לנו סעודה יפה למרות

הכל..." וכך המשיכה להודות ולשבח בשמחה עלאית ועצומה, שמחה שלא תשכח מלבנו לעולם.

בשעה ארבע בבקר אני מתעורר ומגלה שיש קצר חשמלי בקראון. תחלה הייתי מגמגם ונרגש: 'רק זה חסר לנו עכשו...' סננתי מבין שפתי, אך אז חדרה למחי ההבנה: קצר בקראון, משמעו שאין חשמל. אין חשמל, פרושו של דבר שאפשר לצאת ולהכנס לדירה בלא חשש! חסדי ה'... כי לא כלו רחמיו!

אור בהיר ורך של שמש בקר עולה מבעד לחלון ואנו מרגשים ונדהמים עד בלי די מן הפלא שהגדיל ה' לעשות עמנו.

אחרי שחזרתי מהתפלה שמח ונרגש (אף פעם לא חשבתי שצריך להודות על האפשרות לצאת להתפלל במנו), אני שם לב לפלא נוסף: החשמל בלו קרס מלבד הפלטה. הפלטה פעלה כהרגלה, שומרת ומחממת לנו היטב את האכל הטעים לסעודת הבקר. נס עשה לנו ה' במקום הזה.

השבת היפהפיה שעברה עלינו תזכר לנו לעד ולנצח. שבת של התרוממות הנפש, של חזק עצום ושל הרגשת קשר אמין לבוֹרָא. בשבת הזאת חשנו על בשרנו כי ההודיה לה' פותחת שערים ומביאה עמה ישועות עצומות. הבנו כי הנסיונות, תכליתם היא לקרב אותנו לה'. ואם כשנקלעים אליהם יודעים להודות עליהם ולהיות קרובים אליו יתברך, הם נעלמים כלעמם שבאו...

כְּשֶׁשָׁמַע הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַתּוֹדוֹת הַכּוֹנֵנוֹת שֶׁלָנוּ, דָּאָג
לְהַסְדִּיר אֶת כָּל עֲנִינֵינוּ לְטוֹבָה וְהִרְאָה לָנוּ נִפְלְאוֹת שֶׁל מִמָּשׁ
"יִדּוּ לָהּ" חֲסִדוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לְבָנֵי אָדָם."

סג. הַבּוֹכָה "בְּכִיָּה שֶׁל חֲנָם" - תְּקוּנוֹ לְעֵמֶד בְּנִסְיוֹן בְּכִיָּה שֶׁל מִמָּשׁ

חז"ל מְסַפְּרִים כִּי לְאַחַר שֶׁהִמְרִגְלִים חֲזָרוּ וְהוֹצִיאוּ דָּבָה
רָעָה עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְנִשְׁאָו כָּל הָעָם אֶת קוֹלָם וּבָכוּ "לֹא מִתְּנוּ
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לֹא מִתְּנוּ וְלָמָּה ה' מְבִיא אוֹתָנוּ
אֶל הָאֶרֶץ הַזֹּאת לְנֹפֶל בְּחָרֵב וְכו'..." (במדבר יד, ב) אָמַר הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא 'אַתֶּם בְּכִיתֶם בְּכִיָּה שֶׁל חֲנָם וְאֲנִי אֶקְבֹּעַ לָכֶם בְּכִיָּה
לְדוֹרוֹת'. (תענית כט, א וסנהדרין קד, ב).

וְצִרִיךְ בְּאוֹר, כִּי־צַד, כְּבִיכּוֹל הָעֵנִישׁ אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּעֵנֶשׁ כֹּה כְּבֵד!?

הֲלֹא אָפְלוּ הַדּוֹר עֲצָמוֹ שֶׁבְּכָה נֶעְנֶשׁ רַק 'יוֹם לְשָׁנָה יוֹם
לְשָׁנָה' וְלֹא נִכְנסוּ לְאֶרֶץ אֱלֹא כְּעָבוֹר אַרְבָּעִים שָׁנָה. אָבֵל מִכָּאן
וְעַד לְבָכוֹת 'לְדוֹרוֹת עוֹלָם', הָעֵנֶשׁ לְכָאוּרָה כְּבֵד מִדִּי.

אוֹלָם יֵשׁ לוֹמַר, כִּי אוֹתָהּ בְּכִיָּה לְדוֹרוֹת אֵינָה בָּאָה כְּעֵנֶשׁ
אֱלֹא כְּתִקּוֹן.

אַתֶּם בְּכִיתֶם בְּכִיָּה שֶׁל חֲנָם. אַתֶּם שִׁשְׁמַעְתֶּם כָּל כֹּךְ הִרְבֵּה
מִמֶּנִּי עַל מַעֲלַת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אַתֶּם שְׂרָאִיתֶם אֶת כָּל הַחֲסִדִּים

אשר עשיתי עמכם ביציאת מצרים, בקריעת ים סוף, בענני הכבוד, במתן תורה, ועדן מהרהרים אחרים... היתכן כל כך לעצם עינים ולא לראות את כל אשר אני טורח ועושה למענכם?! ואין זו מעידה חד-פעמית, שהרי כבר כמה וכמה פעמים אמרתם משפטים דומים: אם זה ביציאת מצרים 'המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר' (שמות יד, יא), ואם זה בפסוק 'ויצמא שם העם למים וילן העם על משה ויאמר למה זה העליתנו ממצרים להמית אתי ואת בני ואת מקני בצמא' (שמות יז, ג) ... וכו'.

לכן אין בררה, אתם תצטרכו לשרש מדה זו מכם. לכן אני קובע לכם בכיה לדורות. מעתה ולדורות תצטרכו לעבר נסיונות, קשיים, הסתרות, מצבים בהם אני אסתתר, ואראה כיצד אתם מקבלים ועוברים את אותם נסיונות: האם תבכו, תתלוננו, תטענו כלפי טענות, תהרהרו אחרי - או שתתבוננו היטב בכל החסדים שאני עושה לכם מסביב, דבר שביא אתכם להכיר כי כל מה שאני עושה עמכם לטובתכם אני עושה, ועל ידי כן תתקנו את אותה בכיה לחנם של אבותיכם.

יהודים עוברים קשיים והסתרות במשך החיים. בדורנו שומעים לעתים על נסיונות מסמרי-שער: אם זה במקרים של מחלות קשות, בעיות שלום-בית, פרנסה, צער גדול בנים וכיוצא בזה ה' ישמר ויציל. אין ספק כי מדבר בנסיונות של ממש.

אף עלינו לזכר כי מטל עלינו לתקן על ידם את אותה בכיה של חנם. לא להתלונן, לא להחמיץ פנים, לא לכפור ולא להתירס כלפי מעלה חס וחלילה.

רק להפך, נתבונן באלפי אלפים של טובות שהקדוש ברוך הוא מעניק לנו מידו הטובה והרחבה, מעל ומעבר ממה שהוא כביכול 'חיב' לנו. ומתוך כך נכיר ונבין שגם זה ההסתר והנסיון הכל לטובתנו ממש.

ובאמונה בהירה זו, ובהודיה לה' על כל טובותיו, נזכה בעזרת ה' לתקן את אותה בכיה של חנם ולראות במהרה בגאלתנו השלמה. אמן כן יהי רצון.

(מתוך הספר הנפלא: "כי אתה עמדי" ח"ד)

סד. רשום בפנקס ההודאות - מבטיח נסים וישועות

ראש כולל מפרסם, שדאגות העל הפלפלי בהחזקת מוסדותיו, אימו להכריע את גופו ונפשו - שפך מצוקותיו לפני הגאון רבי שלמה זלמן אויערבך זצ"ל. וכך ספר לו:

"נוצצתי בפיכולוג שאינו מאנשי שלומנו. הוא קבע שהאישיות שלי אינה מתאימה לאחריות כזו והזהיר אותי 'אם תמשיך בזה, אתה עלול להתמוטט!' האם לסמוך עליו?" הוא שאל את הגרש"ז.

רבי שלמה זלמן התעניין: "כמה שנים אתה עומד בראש הכולל?"

- "25 שנה" הוא ענה.

- "היו תקופות קשות יותר?"

- "כן".

- "והקדוש ברוך הוא שלח לך עזרה במצבים הקשים?"

- "תמיד. אבל כל חדש, המצויקה חוזרת על עצמה עד

שמגיעה הישועה."

פנה אליו רבנו: "הרי אתה רואה שאבינו שבשמים מנהל

את הענינים אז למה אתה דואג?..."

נעתקו המלים מפי ראש הכולל, ורבי שלמה זלמן המשיך

בשיחת-חזק אישית: "יקירי, אתה לא 'בן יחיד'. זהו על

הרובץ על כל ראש ושיבה, על כל בעל עסק - ובעצם על

כל אדם המחזיק את ילדיו. התשובה לכל הדאגות, אחת היא:

ההפך מדאגה - בטחון מלא בהקדוש ברוך הוא. איך מגיעים

לכך? על ידי ההודאה. אתן לך עצה בדוקה ומנסה:

המצא לעצמך פנקס קטן, ושמר עליו מכל משמר. בכל

פעם שאתה רואה בעיניך ישועה - רשם נא ב'פנקס

ההודאות'. לפני ברכת 'מודים' בשמונה-עשרה, הוצא את

הפנקס והתבונן בנכתב בו, כדי שהנסים והישועות לא ישארו

בגדר מחשבה אלא יאמרו בפה מלא. אם תעשה כך, מבטחני

שהדאגות יעלמו כלא היו."

(מעבד מתוך "חכמת הנפש היהודית בדרכו של הגרש"ז אויערבך זצ"ל")

ספורי ישועות רבים ונפלאים הגיעו לאזנינו מפי אנשים, שקבלו על עצמם לנהל רשום של הודאות ב'פנקס של הודאות'.

בפנקס מעין זה אדם רושם בקביעות את חסדי ה' עליו, ומודה הן על הטובות והן על ה'רעות'.

ממלץ ביותר לרשם בכל יום לפחות 2 הודאות לה' יתברך על כל נושא שבחיים. בכל עת שחפצים ובפרט ברגעים קשים נתן להקריא לה' את ההודאות ברצף ובהתלהבות הלב.

זוהי סגלה נפלאה בדוקה ומנסה לכל הישועות, ובפרט זוהי סגלה אדירה לדבקות ולקרבת אלקים. טעמו וראו כי טוב להודות לה'...

כתבו בתנא דבי אליהו (פרשה יח) על הפסוק "קומי רני בלילה" (איכה ב, יט): "אין רננה זו אלא הודאת יסורין, עשה אדם כל מה שעשה באו עליו יסורין לטובתו, ולהציל מידיו כל מה שעשה (לכפרת עוונותיו. לכן) יעמד אדם בחצי הלילה, יברך וישבח וירומם ויגדל ויקדש לשמו של מי שאמר והיה העולם ברוך הוא, שנאמר 'חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך'. וכי יש לך אדם בעולם שרוצה ברעתו של בנו?"

סה. "ויתבוננו חסדי ה'" - דאורייתא

המרגלים נשלחו בערב ראש חדש תמוז ותרו את הארץ בעיניהם בכל חדש זה, ככתוב: "ויתרו את ארץ כנען" (במדבר יג, כא), ועברו בזה על בחינת "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" (שם טו, לו). המרגלים חטאו בתמוז בראית העינים, כיון שתרו אחר עיניהם בעין רעה. אם כן, נראה כי מדה כנגד מדה' נוכל לתקן חטא זה על ידי ראית הטוב, והתבוננות בחסדי ה' המרבים המרעפים עלינו בכל עת.

מקורות רבים בתורה ובחז"ל מביאים את החיוב להתבוננות בחסדי ה'. רבנו יונה (שערי תשובה ג, יז) כותב: "ודע כי המעלות העליונות נמסרו במצות עשה... ומעלות זכרון חסדיו, והתבונן בהם, שנאמר: 'וזכרת את כל הדרך אשר הוליכך ה' אלקיך זה ארבעים שנה... ויאכלך את המן אשר לא ידעת, שמלתך לא בלתה מעליך, ורגלך לא בצקה...' ודוד אמר (תהילים קז, מג): 'ויתבוננו חסדי ה' ונאמר (שם כו, ג) 'כי חסדך לנגד עיני'".

גם ספר חרדים (פרק ט מצוה כג) מונה את ההתבוננות בטוב ה' בין תרג"ג המצוות, וז"ל: "כל אחד מישראל חיב לזכור החסדים שעושה עמנו תמיד..."

אמנם נתן לראות כי ההתבוננות בחסדי ה', בנפלאותיו ובטובותיו איננה רק מצוה גרידא, אלא היא גם דרך חשובה, עקרית ויסודית להגיע להודאה ולהפכת הטוב לבורא ותפרך.

כותב הרמח"ל ב"מסלת ישירים" (פ"ח): "מה שיוכל להגביר ההתעוררות בזה הוא ההסתכלות ברב הטובות שהקדוש ברוך הוא עושה עם האדם בכל עת ובכל שעה, והנפלאות הגדולות שעושה עמו מעת הלידה עד היום האחרון. כי כל מה שירבה להסתכל ולהתבונן בדברים אלה הנה ירבה להכיר לעצמו חובה רבה אל הקל המיטיב לו..."

מסביר הרב וולפה זצ"ל, כי לדאבוננו חסדי ה' מובנים אצלנו מאליהם. ברור לנו מאליו שאדם חי, בריא ישן בלילה, קם בבקר, אוכל וכו'. כל עוד הכל מובן לנו מאליו, לא נתן לראות ולהתפעל מחסדי ה'. רק אם קורה לנו משהו כנגד הסדר הטבעי אנו מתעוררים להבין שהדברים אינם מובנים מאליהם, אלא הנם חסדים גדולים והטבות נפלאות.

ומוסיף הרב, שההתבוננות בחסדי ה' מתבטאת בשני מישורים עקריים:

א. במישור הפרטי של חיי האדם: הקדוש ברוך הוא מנהיג ומכוון את האדם לתכליתו בהשגחה פרטית מדיקת, בחסד וברחמים. על כל אדם להתבונן בידו המכוונת של ה' יתברך בחייו הפרטיים, להבחין בטובו ולהודות לו יתברך על חסדיו לאורך כל חייו.

ב. במישור הכללי של כלל ישראל: גם כאן עלינו להתבונן ולהבחין כיצד הקדוש ברוך הוא מנהיג את כלל ישראל בהשגחה נסית מפלאה לאורך כל הדורות. הרי אין זה כי אם

חסדי ה' המרבים עלינו, שבזכותם אנו מחזיקים מעמד מפרדים בין הגויים חרף השנאה והרדיפות.

לסכום, מטלת עלינו החובה (והזכות) להתבונן בכל עת בחסדי ה' ובטובותיו עלינו בחיינו הפרטיים ובחיי כלל ישראל. עלינו לעקר מקרבנו את הרגשת ה'מובן מאליו', ולהרגיל עצמנו לפקח עינים לטובות ולחסדי הבורא יתברך.

וכשנתרגל לראות בכל דבר את עזרת ה', נסוי ונפלאותיו - תתעורר בנו הודאה עצומה ואהבת ה' נפלאה. וכן על ידי ראית הטוב נזכה בעזרת ה' לתקן את חטא המרגלים ולקרב את הגאולה השלמה שתבוא במהרה ממש.

סו. רעיון גאוני כיצד לזכר חסדי ה' / ספור

"מה אמרת?!" האח בבית החולים הביט בו בעינים תמהות. מעולם לא נתקל במקרה כזה.

"אמרתי שאני לא רוצה שתגזר לי את התוית" הוא הצביע על התוית הלבנה שהצמדה לו בעת האשפוז, ובה רשומים פרטיו האישיים.

"בשביל מה אתה צריך את התוית?" שאל האח בהשתאות.

"למזכרת ענה.

"מזכרת מבית החולים?! הרי כל החולים שלנו עושים את ההפך הגמור! ברגע שמקבלים לידיהם את כתב השחרור

הם אינם מענינים להשאיר אצלם מזכרת כלשהי מהימים שהיו כאן. "אמר האח. אבל החולה התעקש. והתוית נמסרה לו.

*

הספור התרחש עם הרב גרשון קליבנסקי, יהודי תלמיד חכם.

לפני כמה שנים, כך מספר הרב, עברתי נתוח בבית החולים, ובחסידי ה' הכל עבר בשלום, ויצאתי מאזמל-המנתחים בריא ושלם.

הרגשתי חובה עמקה להודות להקדוש ברוך הוא על הנסים ועל החסדים הגדולים שעשה עמדי, אבל ידעתי שגם השטן ינסה להפעיל את כל כחו כדי להשכיח ממני את רגשות ההודיה הללו. מה עשיתי?

פשוט מאד. בקשתי מהאח שיתן לי את התוית, והצמדתי אותה לשקית הטלית-תפלין שלי. וכך, מדי בקר בבקר, כאשר אני קם ממטתי ומתכוון להתפלל שחרית, זוכרני את חסידי ה', והנני אומר לעצמי: 'הנה רק תמול-שלשום היית צמוד לתוית של בית החולים, ולא היה באפשרותך להתפלל כאדם רגיל, וגם לא בבית הכנסת במקום מגוריך, ועכשו עשה אתך הקדוש ברוך הוא חסד וחזרת לידי השגרה.

קום תן לו תודה!

מוסיף ואומר הרב זילברשטיין שליט"א: הרעיון שהגה

הרב קליבנסקי הוא רעיון גאוני, שגאונותו הוא ב...פשטותו. אין לה עצה יותר פשוטה ויותר זעילה כדי לזכר את חסדי ה' ועל השאלה מדוע לא רואים אנשים רבים הנוהגים בדרך זו, יש להשיב ולומר שהכל תלוי בדבר אחד: היכן מנח הראש של האדם, ואילו רצונות חולפים במחו. אם הוא מבין שצריך להודות להקדוש ברוך הוא על כל החסדים שהוא עושה עמנו יום יום ושעה שעה, ויתרה מכך: אם מרגיש האדם שהחסדים הללו אכן באים מכחו הגדול וזרועו הנטויה של בורא כל העולמות, אזי מבטח הוא שיעלו במחו רעיונות מחכמים שיסיעו לו לסלק את השכחה מלבו. (מעבד מתוך הספר: "עלינו לשבח")

כותב ה"פלא יועץ" בספרו (ערך 'הלול'): "ראוי להלל לה' על כל הטובה שעושה עמנו. ואף שאלו פינו מלא שירה וכו', לא נספיק להללו, ולו דומיה תהלה, על כל פנים בלא כלום אי אפשר, וראוי לכל אדם מעת לעת ומפקידה לפקידה להודות ולהלל את ה'. ובפרט כשמספר איזה ענין שעשה והצלח, תכף יהיה שם שמים שגור בפיו, ויאמר: שבח לא-לתברך כי הפליא חסדו לי, ועד כה עזרני לעשות כך".

סז. ההודיה שהמתיקה את הגזרה / ספור נסי ומפלא

אחד מגדולי ירושלים במאה הקודמת היה רבי נחום ליברזון, תלמידו של הרבי הקדוש, רבי משה דוד מטשורטקוב.

רבי נחום היה גדול בתורה ובמצוות. וילדים לא היו לו. במשך שנים רבות העתיר רבי נחום בתפלה ובתחנון לפני בורא עולם, שיחון אותו בזרע של קימא. ואכן, לעת זקנתו נתקבלה תפלתו במרומים:

בת יחידה נולדה לו למזל טוב.

כמובן שרבי נחום ורעייתו השקיעו בבתם יחידתם את כל מאדם. הם גדלו אותה במסירות נפש על אדגי התורה והיראה, וקוו לראות ממנה נכדים ונכדות.

אלא שכאשר הגיעה הבת לגיל שמונה עשרה, התרגשה צרה גדולה על ראשם של רבי נחום ורעייתו. הבת האהובה חלתה במחלה קשה במיוחד, ומצבה הדרדר במהירות. היא אשפזה בבית החולים, והרופאים שסבבו את מטתה לא היו מבשרי טובות.

רבי נחום ואשתו קרעו את השמים בתפלות רותחות, אולם דומה היה כי הגזרה כבר נגזרה. הבת היחידה הלכה ודעכה מיום ליום.

בעלי אמונה היו רבי נחום ורעייתו, והם לא אמרו נואש. ככל שמצבה של הבת הלך והחמיר, התמידו המה בתפלותיהם. אולם בבקר של יום ששי אחד, הגיע שליח בהול לביתו של רבי נחום.

"הרופאים אומרים כי עליך להתיצב מיד בבית החולים. אלו הן שעותיה האחרונות של בתך" בשר בפנים חורות.

רבי נחום התבונן בשליח ועיניו מלאו דמעות. בתוך תוכו ידע, כי הרגע הנורא הזה יגיע... אולם הוא חשק את שפתיו, ומחשבה חדה פתער פלחה את מחו. הלא אם ילך לבית החולים ויתבשר בבשורה הרעה מכל, כבר לא יוכל לרחץ במקוה לכבוד שבת קדש.

ומה יהיה על כבודה של השבת?

נמלה, אפוא, רבי נחום בדעתו, נטל את המגבת ואת פלי הרחצה ופסע אל המקוה, לטבל לכבוד שבת. הוא טבל ולבו בכה בדממה, אך הוא כפה את תחושותיו והשתדל לכונן: 'לכבוד שבת קדש! לכבוד שבת קדש!'

עלה רבי נחום מן המקוה, לבש את בגדי השבת הנקיים, והחל לפסע לכיוון בית החולים, לשהות במחצתה של בתו בשעותיה האחרונות. אך לפתע אמר לעצמו: "ומה יהיה על חלות ללחם משנה של שבת?!"

לאלתר סב על עקביו ושב אל הבית, נטל מפית וצרר בה חלות ללחם משנה. ורגע לפני שייצא, נטל ספין מן המגרה. "אם אצטרף, חס וחלילה, לעשות "קריעה", כמצות בוראי, עלי להיות מוכן ומזמן לכך" הרהר בכאב עז.

צעד לו רבי נחום לבית החולים, נקי ורחוץ, לבוש בבגדי השבת, בצרורו חלות לשבת וספין לקריעה, והרהורי אהבת ה' החלו מציפים את לבו.

"רבונו של עולם" זלגו עיניו דמעות, "הלא מה רצונך

ממני? שֶׁאֵדַע כִּי הַכֹּל לְטוֹבָה, הֲלֹא כֵן? וּבְכֵן הִנֵּה אֲנִי עוֹמֵד
לְפָנֶיךָ, מְשַׁבַּח וּמְפָאֵר, מְרוֹמֵם וּמְנַשֵּׂא וּמְכַרִּיז קֶבֶל עִם וְעוֹלָם,
כִּי 'אֵין עוֹד מִלְבָּדוֹ'!"

"אָבֹא שְׁבַשְׁמִים" מִלְמֵל רַבִּי נְחוּם לְעַצְמוֹ, תוֹךְ כְּדֵי בָּכִי,
"הֲלֹא כָּל רְצוֹנִי לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ. וּבְכֵן, מִקְבֵּל אֲנִי עָלֶי בְּאַהֲבָה
כָּל מֵה שֶׁתִּגְזֹר. אֵין בִּי, חֲלִילָה וְחַס, לֹא תִרְעַמֶּת וְלֹא טְרוֹנִיָּה,
לֹא אֵי הִבְנָה וְלֹא הַקְפָּדָה כָּל שֶׁהִיא. אֶת הַכֹּל אֲנִי מִקְבֵּל עָלֶי
בְּאַהֲבָה אֲמִתִּית וְטְהוֹרָה, וְאֲנִי מוֹדֶה וּמְשַׁבַּח לָךְ עַל כָּל
נְשִׁימָה וְנְשִׁימָה..."

וְכָךְ צָעַד לוֹ רַבִּי נְחוּם אֶל בֵּית הַחוּלִים, כְּשֶׁלְּבּוֹ הוֹלֵךְ
וּמוֹצֵף בְּרָגְשׁוֹת אֶהְבָּה עֲזָה וְכַמִּיָּה אֵינְסוּפִית לְקִרְבַּת בּוֹרְאוֹ.
הִגִּיעוּ הַדְּבָרִים לִידֵי כָךְ, שֶׁלְּבּוֹ שֶׁל רַבִּי נְחוּם הִתְרוֹנֵן
בְּקִרְבּוֹ מִתוֹךְ קֶבֶלֶת דִּין שְׁמִים בְּאַהֲבָה, עַד כְּדֵי כָךְ שֶׁהוּא בִקֵּשׁ
לְצֵאת בְּמַחוּל שֶׁל אֶהְבֵּת ה'.

וּלְפֶתַע פִּתְאוֹם מָצָא אֶת עַצְמוֹ בְּשַׁעְרֵי בֵּית הַחוּלִים.
כַּמְעַט שֶׁנִּכְנַס, אָךְ אַז עָצַר אֶת עַצְמוֹ. "אֵינִי יָכוֹל לְהִכְנִס כָּךְ,
כְּשֶׁפָּנֵי מַחִיכּוֹת. הֲלֹא הָרוּפְאִים יִחְשְׁבוּ שֶׁיִּצְאָתִי מִדַּעְתִּי. וְכִי
יֵשׁ לָךְ אָדָם בְּעוֹלָם שֶׁבֵּתוֹ יִחִידָתוֹ עוֹמֶדֶת לְמוֹת, וְהוּא צוֹעֵד
לוֹ כְּשֶׁפָּנָיו מַחִיכּוֹת?!"

מִכֵּיּוֹן שֶׁכָּךְ, חָזַר בּוֹ רַבִּי נְחוּם מִכּוֹנֶנְתּוֹ הָרֵאשׁוֹנָה, וְגִמַּר
אִמֵּר לְטִיל מַעַט בַּחֲצַר בֵּית הַחוּלִים, עַד שֶׁפָּנָיו יִרְצִינוּ, וְכָךְ
יֻכַּל לְהִכְנִס פָּנִימָה.

הַנִּיחַ רַבִּי נָחוּם אֶת צְרוּרוֹ וּבּוֹ הַחֲלוּת וְהַסְכִּין בְּפִנֵּת
הַחֲצֵר, וְהַחֲלִי לְצַעַד בַּחֲצֵר בֵּית הַחוֹלִים, הַלּוֹךְ וְשׁוֹב הַלּוֹךְ
וְשׁוֹב, כְּשֶׁהוּא מְחַזֵּק אֶת עֲצָמוֹ בְּהִרְהוּרֵי אֲמוּנָה וְקִבְּלַת דִּין
שָׁמַיִם בְּאַהֲבָה.

וְהִנֵּה, בַּחֲלוֹף כְּמָה דְקוֹת, נִרְאָתָה בְּפִתַּח בֵּית הַחוֹלִים
דְּמוּתוֹ שֶׁל הָרוֹפֵא הַבְּכִיר. הִלָּה הַבְּחִין, כָּכֵל הַנִּרְאָה, בְּרַבִּי
נָחוּם מִבְּעַד לַחֲלוֹן, וּמָהֵר לְצֵאת אֵלָיו.

"רַבִּי נָחוּם, רַבִּי נָחוּם" הָיָה הָרוֹפֵא נִרְגָּשׁ. "אֵינִי יוֹדֵעַ כִּיצַד
לְהַסְבִּיר זֹאת, אָבֵל שְׁנוֵי מִפְתִּיעַ חֵל בְּמַצְבָּה שֶׁל בִּתּוֹ. אֵינִי
יוֹדֵעַ מֶה לּוֹמֵר, בָּא, הַכֵּנס פְּנִימָה וְרֹאֵה זֹאת בְּעֵינֶיךָ".

רַבִּי נָחוּם מָהֵר בְּעִקְבוֹתָיו שֶׁל הָרוֹפֵא אֶל מִטָּתָהּ שֶׁל בִּתּוֹ,
וְעֵינָיו הִתְמַלְאוּ בְּדַמְעוֹת. הִבֵּת פְּקֻחָה אֶת עֵינֶיהָ וְחִיּוֹךְ קְלוּשׁ
עַל שִׁפְתֶיהָ.

רַבִּי נָחוּם וְרַעֲיָתוֹ הָיוּ כְּחוֹלָמִים. הָאֵמָנָם? הָאֵם הִנֵּס
מִתְרַחֵשׁ מוֹל עֵינֶיהֶם? הֲלֹא זֶה הִבֵּת שֶׁהָרוֹפְאִים חָרְצוּ אֶת
גּוֹרְלָהּ הַמֵּר כָּבֵד לִפְנֵי כְּמָה יָמִים...

אָכֵן, הָיָה זֶה גֵּס שֶׁל מָמֶשׁ. בִּתּוֹךְ שְׁעָה קֵלָה יֵצְאָה הִבֵּת
מִכָּלִל סִכְנָה, וְהִתְאַוְּשָׁה בְּמַהֲירוֹת. כְּעֶבֶר שְׁעוֹת מִסְפָּר, זְמַן
קָצֵר קֵדָם כְּנִיסַת הַשָּׁבָת, נִזְעְצְעוּ הָרוֹפְאִים בֵּינֵיהֶם וְהוֹרוּ לְרַבִּי
נָחוּם וּלְרַעֲיָתוֹ: "קָחוּ מִכָּאן אֶת בִּתְכֶם הַבִּיתָה! הִיא הוֹלֶכֶת
וּמִחֲלִימָה, וּבִתּוֹךְ זְמַן קָצֵר תֵּשׁוּב לְאַיְתָנָה. חֲבֵל שֶׁהִיא תִּשְׁהָה

כאן במהלך השבת, מכיון שהחידקים והמחלות שבאוויר בית החולים עלולים לפגוע בה..."

כמוכן שלא היה קץ וגבול לאשרם של ההורים. הם לקחו את בתם הביתה, ורבי נחום מהר לבית הכנסת לתפלת ערבית של שבת קדש.

בשובו הביתה הסבו כל בני המשפחה לסעודה, ורבי נחום, כמנהגו מדי שבת, פתח את הספר הקדוש "באר מים חיים" והחל לקרא.

מנהג של קבע עשה לו רבי נחום, שלא ללמד מתוך הספר על הסדר, אלא לפתח היכן שמזדמן ושם ללמד. גם הפעם עשה כן, אלא שהפעם נותר נפעם ונרגש למראה עיניו.

הקטע, בו קרא רבי נחום, עסק בסוד הענין, כיצד אפשר להמתיק את הדין לרחמים וכיצד אפשר להפוך את הגזרות הקשות לברכות טובות ונפלאות.

וכך מבאר ה"באר מים חיים":

כי הצדיקים, המודים על כל דבר, גם על הדברים הרעים, מונעים את הרע מלגשת אליהם, וגם הדין הופך אצלם לרחמים.

רבי נחום היה המום למדי. הוא לא שער לעצמו, כי מצא בתוך דברי ה"באר מים חיים" את סוד הנס שארע היום לבתו.

הבין רבי נחום, כי אכן כן. על בתו יחידתו נגזר למות. וכמעט שנסתלקה מן העולם. אולם מפיון שהוא קבל על עצמו את הדין באהבה, בשמחה, ובהודיה, ומפיון שהוא הבין את המסר שרצה הקדוש ברוך הוא להעביר לו, ממילא המתק דינו - והגזרה התבטלה וחלפה לה. ובדרך גס יצאה בתו מכלל סכנה ושבה לאיתנה.

סח. דוד המלך - אלוף ההודאה

ביום-טוב של שבועות נצין את יום הזכרון של דוד המלך ע"ה, שנולד בשבועות ונפטר בשבועות.

הביא ה"שפת אמת" צוק"ל (חנוכה, תרמ"ד) רעיון נפלא כי דוד המלך ע"ה, נטע נטיעה של הלל והודאה לתוך לבות בני ישראל, כמו שכתוב: "אודה ה' בכל לבב", כלומר, בכל תפלותיו ותהלותיו הוא השריש את הפח בעם ישראל להתעוררות להלל ולהודאה לה' יתברך בכל עת, ולכן גם נקרא 'נעים זמירות ישראל'.

ספר התהלים נקרא בשמו זה, משום שהספר מלא תהלות ותשבחות והודאות להקדוש ברוך הוא, שהרי דוד המלך ע"ה היה קם מחצות הלילה להודות לבורא יתברך ומעורר את השחר בכנורו. וכך כתב הפרשן האבן יחיא זי"ע בהקדמתו לתהלים: ..והבר ספר תהלים ללמד בו לבני ישראל

ויהודה להודות ולהלל ולברך לשם כבוד יוצרם הן על הרע והן על הטובה הבאה מאתו יתברך.

וכן כתב המפרש ר' יוסף חיון זצ"ל כי הספר נקרא תהלים כיון שהוא מלא פלו תהלות והודאות להקדוש ברוך הוא שברא את העולם יש מאין, ותהלים ראשי תבות "תהלות הודאות לבורא יש מאין".

דוד המלך נתיחד במעלה מיוחדת יותר מכל שאר הצדיקים והיא להודות ולשבח לה' יתברך בכל מצב, אף בעת צרותיו ומצוקותיו. וכתב בספר "תפארת שלמה", כי כשמתו שני בניו של אהרן הכהן, משבחו הכתוב "ידם אהרן". אהרן שתק וקבל שכר על השתיקה, אף ישנה מדרגה גבוהה מזו כפי שמצינו אצל דוד המלך, שלאחר כל הצרות והיסורים אמר: "למען יזמרו כבוד ולא ידם", כלומר שעוד אגיד שירות ותשבחות על הצרות! ואומרים המפרשים: "יפה עינים וטוב ראי" הנה דוד המלך: מסתפל בעין טובה ורואה את הטוב בכל מה שעובר עליו.

מספר במסכת סנהדרין (צב, ב), כי בעת שאמר נבוכדנצר הרשע שבח לה' יתברך, בא מלאך וסטר לו על פיו. בשבחו זה בקש לגנות כל שירות ותשבחות שאמר דוד המלך בתהלים, ופרש רש"י שהיה מסדר שבחות נאות יותר מדוד, ואלו הנה אומרן, הקדוש ברוך הוא הנה נוסה אחריהן יותר מאחרי שירותיו של דוד. כיצד נתן להבין זאת?! האין יעלה על הדעת שתשבחותיו של נבוכדנצר הרשע יהיו חשובות

יותר מתשבחותיו של דוד המלך? ושאלה נוספת עולה מהדבר: הרי יש בחירה חפשית, כיצד מנעו מאדם, יהיה אשר יהיה, לומר שירה להקדוש ברוך הוא?!

באר הרה"ק ר' מנחם מנדל מקאצק זצ"ל, שנבוכדנצר הרשע בקש לומר שירות ותשבחות בעת שהוא מושל בכפה ולא חסר לו כלום. בא מלאך, סטר לו על פיו ומיד לא היה יכול לומר שירה. ובכך אמרו לו: "אתה רוצה לומר שירה בעוד כתך על ראשך? הבה נשמע כיצד אתה אומר שירה לאחר שסטרו לך על פיד!"

אכן זה היה כחו המיוחד של דוד המלך, לשיר ולהודות אף בעת הקשי, והצרה, ואת הכח המיוחד הזה הוא השריש ונטע בנו בספר התהלים.

וכמו שאמר ה"ש-שלום" מבעלז זי"ע, שמה שזכה דוד המלך לכל האורות והגדולות עקרו היה על ידי שירות ותשבחות שאמר כל ימיו, הוא ספר תהלים. וזוהי גם הסבה מדוע יצא מלך המשיח מזרעו של דוד - כדי להראות לנו שמשירות ותשבחות ומהודיה לה' יתברך - תצא הגאולה! יהי רצון שנזכה לזאת במהרה.

סט. מה יש לבן בהודאתנו: "שלא עשני גוי"

אל חדרו של הרב שך זצוק"ל נכנס אחד מתלמידיו המבוקשים, להתייעץ עמו בענין מסים.

בקש התלמיד לשטח את צרתו לפני רבו, כְּאִשֶּׁר לִפְתֹּעַ
פְּנֵה אֵלָיו הָרֵב בְּשִׂאלָה שְׁלֵא מִמֵּין הָעֲנָן: "הֲאִם בְּרִכַּת הַיּוֹם
בְּרִכּוֹת הַשַּׁחַר?"

עִינֵי הַתְּלָמִיד הִתְרוֹמְמוּ בְּהִשְׁתוֹמָמוֹת.

"בּוֹדְאֵי שְׁבִרְכָתִי!" הִשִּׁיב בְּשִׁקְט.

"וְעַל מִי כּוֹנֵנָה הַבִּקְרָה כְּאִשֶּׁר בְּרִכַּת 'שְׁלֵא עֲשֵׂנִי גוֹי'? חֲקֹר
הָרֵב שָׁךְ. וְהַתְּלָמִיד, שְׁלֵא הֵבִין לֵאמֹן חוֹתֵר רַבּוֹ, לֹא יָדַע אֶת
נִפְשׁוֹ. 'שְׂמָא הָרֵב מְנֹסָה לְבַדֵּק אֶת מַדַּת רְצִינּוֹתַי בְּעִבּוּדַת ה'"
הִרְהֵר בְּלִבּוֹ...

אֲךָ הָרֵב לֹא הִמָּתִין "נוֹ, נוֹ, עַל מִי כּוֹנֵנָה הַבִּקְרָה?" דָּחַק בּוֹ.
"בְּדֶרֶךְ כָּלֵל" הִשִּׁיב הַתְּלָמִיד בְּזִהְיוֹת. "כְּאִשֶּׁר אֲנִי מִבְּטָא
אֶת הַמְּלִים 'שְׁלֵא עֲשֵׂנִי גוֹי', אֲנִי מַעֲבִיר בְּמַחִי דְמוּת שֶׁל
כּוֹשֵׁי מְקַסִּיקָנִי, הָעֶסוּק מִן הַבִּקְרָה עַד הָעֶרֶב בְּעִבּוּד שְׂדוּתָיו
אִי שֵׁם בְּעֶרְבָה, וְרַחוּק כְּרַחוּק מְזֶרֶח מִמַּעֲרֵב מְכַל כְּבוֹד אֲנוּשֵׁי
אוֹ רִיחְנִיּוֹת".

כַּעַת הָיָה תוֹרוֹ שֶׁל הָרֵב לְהִשִּׁיב עַל הַשִּׂאלָה.

"יֹדַע אַתָּה עַל מִי אֲנִי כּוֹנֵנִי הַבִּקְרָה כְּשִׁבְרִכָּתִי 'שְׁלֵא
עֲשֵׂנִי גוֹי'? עַל מִיסְטֵר גִּ'מִּי קֶאֱרָטֵר! נָשִׂיא אֲרָצוֹת הַבְּרִית
שֶׁל אֲמֵרִיקָה".

"אַתָּה יֹדַע שֶׁהוּא מִבְּקֶר בְּאַרְץ בְּיָמִים אֵלּוּ, אַתָּה מִבְּחִין
לְבִטָּח בְּכַבּוֹד הַמְּלָכִים לוֹ הוּא זֹכֶה, בְּסִקּוֹר הָאֲדִיר בְּכָל כְּלִי
הַתְּקַשְׁרֶת..." תָּאֵר הָרֵב בְּלֶהֱט "הָאִישִׁיּוֹת הַחֲשׂוּבָה בְּתִבְלִי!"

"אבל אני!" הצביע הרב שך על עצמו וקולו רעד מהתרגשות "אני יהודי! אני בן הנבחר של רבוננו של עולם! אני יותר חשוב מהגוי הזה! הוא אינו נחשב לעמתי אפלו כקלפת השום!"

"ולא רק לעמתי" חתם הרב שך, "אלא לעמת כל יהודי החי עלי אדמות! הגוי המהלל ביותר - אינו חשוב למאומה לעמת היהודי הפשוט ביותר..."

*

ספר ר' צדוק הכהן (פרי צדיק, במדבר, מאמר לחג השבועות, אות יג), על ר' לוי יצחק מברדיצ'ב, סגורון של ישראל, כי פעם אחת דלג בברכות השחר את ברכת 'שלא עשני גוי'.

כאשר שאלוהו תלמידיו מדוע, השיבם בזו הלשון: "דעו לכם תלמידי, כי היום בבקר, כשהתעוררתי משנתי, חשתי עצבות נוראה. חפשתי דרך לחזק את עצמי ולא מצאתי... ולפתע זנקתי בחדוה, הלא יהודי הנני! בן לעם קדוש ונבחר!"

"מיד" ספר רבי לוי יצחק, נעמדתי וברכתי באשר אין קץ:

'ברוך שלא עשני גוי', ונפשי שבה אלי...

פָּרַשׁ הַחֶתֶם סוֹפֵר אֶת הַפְּסוּק בַּתְּהִלִּים: "אוֹדֶךָ כִּי עָנִיתָנִי וְתִהְיֶה לִי לִישׁוּעָה" (תהלים קיח, עכא) עָנִיתָנִי מִלְּשׁוֹן עָנּוּי וְצַעַר, כִּי הִנֵּה כְּתִיב (איכה ג, כז) "טוֹב לִגְבוֹר כִּי יִשָּׂא עַל בְּנֵעוּרָיו" - לְסַבֵּל יִסּוּרֵי עוֹלָם הַזֶּה בְּשִׂמְחָה כִּי טוֹב אַחֲרֵיתָם. וְעַל זֶה אָמַר דָּוִד הַמֶּלֶךְ ע"ה 'אוֹדֶךָ כִּי עָנִיתָנִי וְתִהְיֶה לִי לִישׁוּעָה', פְּרוּשׁ, מִיָּד כְּאִשֶּׁר עָנִיתָנִי הֵייתִי מִתְחִיל לְהוֹדוֹת, כִּי יָדַעְתִּי שְׁסוּפּוֹ יִשׁוּעָה. (דְּרָשׁוֹת ח"א דף קפה)

ע. הוֹדִיָּה שֶׁהֲצִילָה אָדָם מִסְּכִנַּת יְאוּשׁ וּמִשִּׁבְרֵי רוּחָנִי / סְפּוֹר אִישִׁי

שְׁלוֹם. קוֹרְאִים לִי בְּעֵז.

אֲנִי רוֹצֶה לְהוֹדִיעַ מֵרֹאשׁ שֶׁהַסְּפּוֹר שְׁלִי הוּא לֹא עוֹד אֶחָד מֵאוֹתָם סְפּוֹרִים שֶׁל יְשׁוּעוֹת מַעַל הַטֶּבַע, וְלֹא שֶׁל נִסִּים מְרָגְשִׁים. בְּסְפּוֹר שְׁלִי לֹא הִכַּל הַתְּהַפֵּךְ לְטוֹב הַנִּרְאָה וְהַנִּגְלָה. אָבֵל אֲנִי כּוֹתֵב לָכֶם כִּי אֲנִי חוֹשֵׁב שֶׁבְּכָל זֹאת יֵשׁ בּוֹ חִזּוּק גָּדוֹל, שְׁאוּלִי בְּסִיעָתָא דְשִׁמְיָא יַחֲזֵק אֶת הַקּוֹרְאִים שֶׁל עֲלוֹן חֲשׁוֹב זֶה.

לֹא נוֹלַדְתִּי לְמִשְׁפָּחָה שׁוֹמֶרֶת תּוֹרָה וּמִצְוֹת. הוֹרִי אִמָּנָם שׁוֹמְרֵי מִסֵּרֶת, אֲךָ הַקֶּשֶׁר שְׁלִי לְדַת וְלִיְהוּדוּת הִיָּה כְּמַעַט אֶפְסִי בְּיֹתֵר. עַד גִּיל 28 הֵייתִי מְרֻכָּז כְּלִי בְּלִמּוּדֵי מִשְׁפָּטִים בְּאוּנִיבֶרְסִיטֶת תֵּל אָבִיב. הֵייתִי תַלְמִיד מְצֻטָּן וּבִשְׁנַת הַהִתְמַחּוֹת שְׁלִי הִגַּעְתִּי לְאַחַד מִמְשָׁרְדֵי עוֹרְכֵי הַדִּין הַחֲשׁוּבִים

ביותר בעיר. החדות, הנחישות וההתמדה שבי סיעו לי להצליח בכמה תיקים חשובים, עד שבזמן קצר הפכתי להיות שותף במשרד בו עבדתי. גם ההצלחה והשפע הכלכלי לא אחרו לבוא.

בטעויות (אף כי אין שום טעות) נקלעתי פעם אחת לשעור של רב בבנין המשרד. הקסמתי, והמשכתי להגיע באפן קבוע. הצצתי ונפגעתי. תוך זמן קצר נרשמתי לסמינר ליהדות, התחלתי להניח תפלין, לשמר שבת ובהדרגה התחזקתי בשמירת תורה ומצוות.

ואז החלטתי בנחישות לקחת חפץ מהכל. עזבתי את הדירה הנוחה בתל אביב, עזבתי את המשרד, ועליתי לישיבה קדושה באחת השכונות הצפוניות שבירושלים. אהבתי והקסמתי משעורי התורה, מכל נושא עבודת המדות בין הבחורים, נשמתי הרגישה לראשונה: "כאן טוב לי".

אך בנושא אחד הרגשתי חשך מחלט:

בלמוד הגמרא. רבני הישיבה אמרו לי לתת עוד זמן, אמרו לי שעם הזמן זה יפתח, זה יסתדר. אך השנים עברו ושום דבר לא נפתח.

לא משנה כמה חברותות החלפתי, כמה תפלות נשאתי לבורא עולם, כמה התחננתי - כל פעם שפתחתי את הגמרא - חשך מצרים.

לא מבין מימיני ומשמאלי.

בגיל 30 התחתנתי בשעה טובה ומצלחת, והקמנו את ביתנו בשכונת רמות בירושלים. נולד לי בן ואחר כך בת ברוך ה'. שנה אחרי שנה עברה - אך לא הרגשתי שאני מרצה. חזרתי בתשובה ואני לא באמת שמח בפנים.

יתד תקועה בגרוני: מה יהיה עם למוד הגמרא.

מדי כמה חדשים נסיתי לחפש ישועה. להתייעץ עם איזה רב פלוני, או עם צדיק גדול כזה או אחר. למה לא הולך לי בלמוד? הייתי שואל ביאוש. אך תשובות לא קבלתי.

רק תסכול שהולך ומעמיק יותר ויותר עם הזמן.

כמה שנים אחרי החתנה חבר טוב חשף אותי לכל הנושא של ההודיה לה': - "צריך להודות על הכל. גם על מה שלא הולך" הוא אמר לי למרות שהיה לי מאד קשה לקבל את דבריו.

"ה' עושה לנו רק טוב. צריך רק להודות. זה נותן כח להמשיך".

הוא נתן לי ספרים ודיסקים מחזקים בהם הנושא המרכזי הוא איך לקבל את כל מארעות החיים בהודיה, באמונה שכל מה שה' עושה זה לטובה, אפילו כשהכל נראה שחר.

לא אלאה אתכם בפרטים רבים. היו לי תקופות לא פשוטות בכלל. היו רגעים שכל מה שרציתי זה פשוט לעזב את הכולל ולברח, לא משנה לאן. היו רגעים שהפניתי את כל כאבי ומצוקתי לה': "מה אתה רוצה ממני, בורא

עולם?! ואיך זה שהייתי עורך דין כה מצלח אך גמרא
איני יודע לפתח?"

היה זה פעם אחת, אחרי בין הזמנים של פסח. חזרנו
לכולל, אחרי תפלות מרבות והפצרות ותחנונות שבקשתי מה'
שלפחות לא אכעס מהמצב. קבלתי חברותא חדשה, שעתים
הבטתי בו וכל מה שאמר נראה היה לי כמו סינית או יפנית.

לבי התחמם עד לבעירה גדולה 'אני לא יכול להשאיר
פה יותר' החלטתי בתוכי. קמתי ממקומי, יצאתי מבגן
הכולל, הלכתי מהר בלי לדעת בכלל לאן. הלכתי והלכתי,
לא עצרתי לחשב. והנה מצאתי את עצמי בקצה השכונה,
קרוב לצוק ממנו נשקפת כל ירושלים. היה זה שעת ערב,
והכל סביבי מקף אורות של נופי ירושלים היפהפיים. רוח
נעימה נשבה על פני. ידעתי שאני רוצה כעת לדבר עם ה'
אך לא היה לי משג מה אני הולך לומר לו. ואז יצאו ממני
המלים, כמו מעצמן:

"רבונו של עולם. תודה." הפתעתי את עצמי.

"נכון שלא צפית שזה מה שאמר לך עכשו. במצב סופני
כמו שאני חש עכשו. אבל תודה באמת. אני לא מבין כלום.
כלום. לא יודע למה שוב ושוב אני מגיע לקיר בטון הזה,
לתקיעות הזאת. לקשי הזה, לבזיון הזה. אבל אני יודע שכל
מה שאתה עושה זה לטובתי. תודה תודה תודה. תודה שאני
לא מבין כלום. תודה שלא הולך לי בלמוד. תודה שפבר שבע
שנים שום דבר לא נפתח לי. תודה על הקשי, תודה על

הכאבו! הפעם הרגשתי תחושה שונה עולה ומתפשטת בי. תחושה של קרבה לבורא עולם כמו שמעולם עוד לא חשתי. נשאתי עינים לשמים והמשכתי את דבורי. איני יודע מאיפה הגיעו לפי המלים הבאות:

"תראה, בורא עולם, תראה כמה אברכים מצינים יש לך, בכל הארץ ובכל העולם, בישיבות הכי טובות, כמה תלמידי חכמים יש לך, כמה גאונים יש לך... אינסוף! אבל תראה לי אחד - תראה לי אחד כמוני, שפבר כל-כך הרבה שנים נלחם להבין דף גמרא, ואפלו כשהוא לא מבין כלום - הוא אומר לך תודה!"

וכשאמרתי את המלים האלו חיוך התפשט בי. חיוך שהפך ללחצוק מתגלגל והקלה עצומה. (מזל שלא היו סביבי אנשים.)

ושם, על הצוק שבקצה השכונה, בשעת ערב מאחרת, באויר הפתוח עם הרוח הקרירה - הרגשתי לראשונה בחיי שהפעם זכיתי. הפעם זכיתי, בכח התודה, לקבל באמת את התורה. לקבל באמונה שפכה ה' רוצה, בדיוק כך, וזה הכי טוב בשבילי.

(וכמובן שעלי להמשיך לשאף ולהתפלל שאצליח ואעלה, אך נכון לעכשו - כך ה' רוצה לטובתי, ועל כך אני מודה לו).

אז אמרתי לכם מראש שהספור שלי הוא לא ספור של ישועה מרגשת בה הכל התהפך לטובה. עדין לא. אבל הספור שלי אמת. ואולי בן אפשר לומר ש'אמרתי תודה ונושעתי'.

נושעתי מהכעס, נושעתי מהתסכול. התורה נותנת לי כח בכל יום להמשיך ולא להתיאש. שנזכה כלנו להתחזק, ולקבל את התורה כל יום מחדש באמונה, בשמחה ובתורה.

עא. ההודיה - אין כמזה להוציא אדם זכאי - ומן הדין ולא בחסד

מובא במדרש רבה שמות: "וּחַנַּנְתִּי אֶת אֲשֶׁר אֶחָד - לְמִי שְׁאֵנִי מִבְּקֵשׁ לַחֲוֹן, וְרַחֲמֵתִי אֶת אֲשֶׁר אֶרְחֹם - לְמִי שְׁאֵנִי מִבְּקֵשׁ לְרַחֵם". והנה נתבונן, וכי קל הוא לזכות בדין עם הקדוש ברוך הוא? וכי יש חנם בעולם הגמול? ואם כן, מי הם אלה אשר הקדוש ברוך הוא רוצה לרחם עליהם?

עוד ענין תמוה מובא בחז"ל: "כָּל הַמַּעֲבִיר עַל מִדּוֹתָיו מַעֲבִירִין לוֹ עַל כָּל פְּשָׁעָיו". וכי יש ותור על מעשי האדם? לכאורה היה ראוי שאדם זה יקבל שכר על העברתו על המדות אך מדוע זוכה שמעבירין לו פשעיו האחרים? לא מצינו במקומות נוספים שמצוה מכפרת על עוון אחר.

אלא ישנה הנהגה שבה מנהיג הקדוש ברוך הוא את עולמו והיא הנהגת "מדה כנגד מדה" ולכן כאשר נוהג האדם במדה זו של העברה על מדותיו והוא מוחל וסולח אף אם לא בקשו ממנו, כך בהכרח שתהיה הנהגת שמים עמו כן להעביר לו על כל פשעיו גם כאשר לא בקש מחילה כראוי.

כך הוא הדבר כאשר אדם מקבל את כל מארעות חיו בספר פנים יפות, אינו מתלונן על צרותיו ורק מודה לד' על כל מה שהוא יתברך עושה עמו - מקבל הקדוש ברוך הוא ברצון את התנהגותו הוא, איך שמתנהג, "מדה כנגד מדה", מתיחס גם הוא אל האדם הזה בספר פנים יפות, מקבל אותו על כל חסרונותיו כפי שהוא ואינו ממצה עמו את הדין.

וכך גם כותב הרב דסלר זצ"ל בספרו "מכתב מאליהו" חלק ה':

"ידוע תדע אהובי כי יש ברכה ויש חנינה, ברכה היא מצד החסד והרחמים אבל חנינה... מצד מדת הדין... כי כאשר האדם סובל לשם שמים, וסובל בעמדו בנסיון ומקבל סבלו באהבה... בזה הוא זוכה על פי הדין ממש כי יחננהו עושהו וירבה ויוסיף לו כל טובה... וטעם הענין הוא שהרי כל דיניו של הקדוש ברוך הוא הם מדה כנגד מדה, וכשהאדם מהפך מדת הדין הינו היסורים והצער - למדת הרחמים - הינו שמקבל באהבה, ואז מכרח כי מדה כנגד מדה תהיה שגם על פי הדין הגמור תהפך לו מדת הדין שלמעלה למדת הרחמים."

הרי שהמאמין באמונת ההשגחה ושהכל לטובה, ואינו מהרהר אחר מעשי ד' והנהגתו אלא רק מודה לו יתברך תמיד על כל מארעותיו, זוכה מדה כנגד מדה שהקדוש ברוך הוא יהא שבע רצון ממנו ויקבלהו בפנים מאירות ובדין הוא שיזכה מאוצר מתנת חנם של הקדוש ברוך הוא.

עב. הודיה שהצילה מסכנת מות לחיים / ספור

רבי מנחם מנדל מרימנוב דבוק היה בלב ובנפש ברבו ומורו, קדוש ישראל, רבי אלימלך מליז'נסק. פעמים רבות היה עושה דרכו מרימנוב הרחוקה עד לליז'נסק, כדי לשאף מלא חפנים קדשה וטהרה במחצת רבו. ברם, הפרוטה לא הייתה מצויה בכיסו, ולפיכך הנסיעה לליז'נסק לא הייתה קלה עבורו כלל. הוא נזקק למסירות רבה כדי להגיע לעירו של רבו. באחת הפעמים לא הצליח רבי מנחם מנדל לקבץ אף פרוטה, ולא נותרה לו אלא הבררה להשפיר את עצמו כשולית עגלון בדרך לליז'נסק. תפקיד שולית העגלון היה לשמר, להאכיל ולטפל בסוסים בזמן שהעגלונים היו נכנסים לאכסניה לאכל ולפוש. הצדיק קבל על עצמו את כל הטפול בסוסים תמורת הזכות להצטרף לנסיעה.

באותה עת של הנסיעה שלט חרף כבד. שלג כסה את הארץ והקר היה עז. בלילה, כאשר נכנס העגלון לאכסניה שעל אם הדרך, מצא עצמו רבי מנחם מנדל בחוץ, רעב וצמא, בחברתם של הסוסים, בגדים קרועים לגופו, והוא מתמודד עם הקר הנורא.

רבי מנחם מנדל הרגיש שהוא הולך וקופא לאטו. הוא ידע נאמנה, כי אם לא יעשה דבר מה לחמם את גופו, לא יזכה לראות את אור הבקר. בלית ברירה החל מקפץ על מקומו כדי להזרים את הדם בעורקיו. אבל רגע, חשב לעצמו,

אם כבר הנני קופץ ומפזז, מדוע שלא ארקד בשמחה? מדוע שלא אנצל זאת כדי להודות לאבא שבשמים?

ורבי מנחם מנדל קפץ ורקד, פזז וכרפר, חיוך שפוף על פניו ומזמורי הודאה על שפתיו.

"מה אתה עושה?" נשמעה לפתע השאלה. היה זה אחד מתושבי הסביבה, יהודי גם הוא, שמראה העני המרקד באישון לילה על מרבד השלג הלבן, עורר את תמהונו.

"אהה, אני מודה להקדוש ברוך הוא" השיב רבי מנחם מנדל תוך כדי רקוד.

"להודות? על מה בדיוק?" לא הבין הזר.

"ובכן" חדל רבי מנחם מנדל מהרקוד הסוער והסביר בנחת. "יש אנשים שאינם מסגלים לרקד, משום שהם חולים. יש אנשים שאינם חשים רעב, משום שהם חולים ותאבונם פג. אני, ברוך ה', בריא לחלוטין. את הרעב אני מרגיש היטב, וגם לרקד כדבעי אני מסגל..."

דמעות עמדו בעיניו של ההלך. הוא היה משפע בממון, ורעב וצמא לא היו מנת חלקו. תמימותו של רבי מנחם מנדל רגשה אותו עד עמקי נשמתו. הוא דאג בו במקום לנער מקומי שיחליף את רבי מנחם מנדל בתפקיד השוליה, ואלו את רבי מנחם מנדל הכניס אחר פבוד לביתו. הוא האכילו והשקהו, הלבישו בבגדים חמים וצידו בדמי נסיעה ביד רחבה, ורק לאחר מכן שלחו לליז'נסק בתפים ובמחולות. את

כחה האדיר של ההודיה חוה רבי מנחם מנדל על בשרו ממש. הנה, הוא הודה לבוראו בעודו רעב וצמא, עיף ויגע, ובכחה של ההודיה - נמשכה לו ישועתו ממרום, ישועה שלמה ותמה.

באר רש"י את הפסוק "מה יתאוונ אדם חי" (איכה ג' לט): למה יתרעם אדם על הקורות הבאות עליו, אחר כל החסד שאני עושה עמו, שנתתי לו חיים ולא הבאתי עליו מיתה, וכי גבר הוא על חטאיו? וכי לא חטא לי? וכי בצדקתו הוא חי? (קידושין פ"א)

עג. הבורא איננו מעניש אלא מחנך / ספור אישי עצמתי ורב לקחים

הייתי צריך לעבר טלטלה רצינית כדי שזה יקרה. מין נעור חזק כזה שרק הוא יכול היה להזיז את לבי האטום. אבל כל אקדים את המאחר. אספר את הדברים כמו שהיו.

שמי אריה. עוד כשהייתי ילד בן ארבע, חמוד ופקח, היו הכל אומרים עלי אריה הוא שאפתן. את המלה שאפתן לא הכרתי, אבל את הדחף החזק הזה להשיג עוד ועוד הכרתי גם הכרתי. אני זוכר איך אבא היה מביט בי במבט של הערכה כשהיינו פוגשים את הרב'ה שלי בחידר והוא היה טופח על שכמי ואומר: "אריה עדיו לגדולות. הוא תמיד מחפש איך לגדל, לאן להמשיך הלאה".

וכך אכן היה. כשפל הילדים שננו את אותיות הא,ב' החלטתי אני שאותי זה לא מספק, והתחלתי לשנן משניות עם אחי הגדולים. משידעתי לשנן משניות עברתי לגמרא, כשחברי לפתח עוד לומדים איך מחזיקים ספר.

עם השנים, תכונת השאפתנות רק הלכה והתעצמה. סימתי בהצלחה את כתה ח' בחידר וחשקתי בשיבה הטובה ביותר שקימת בארץ ישיבה למצטינים. הרצון להפגס לשם מלא את מחי עד אפס מקום. למדתי, השקעתי, נבחנתי ו...משאת נפשי השגה. קבלתי מכתב שהתקבלתי לישיבה. ברגע שאחזתי את המכתב בידי, לא התפניתי לשמח בו, אפלו לא לשניה. עוד לא נכנסתי הביתה, ומיד החלטתי שאני אגיע לישיבה כשמאחורי כמה מאות דפי גמרא יותר מכלם. הגעתי גם לשלב הזה. סימתי ללמד את מה שתכננתי. לא הרגשתי ספוק ושמחה אפלו רגע אחד, כי כבר עלה בדעתי שלב נוסף בסלם אותו אני צריך לכבש.

כך עברו השנים וכל פעם כשהשגתי את מבקשי, לא נעצרתי רגע אחד כדי לשמח, כדי להודות. תמיד ברגע שקבלתי את רצוני כבר נשאתי ראש למשימה הבאה. כך היה גם כשהתחתנתי וחפשתי משרה תורנית שתפרנס את ביתי. זכיתי במשרה מציגת. כשקבלתי אותה לא נעצרתי אלא מיד חשבתי הלאה. אני מכרח גם למסור שעורים, לכתב מאמרים... וכן הלאה.

כשהתרחבה המשפחה חפשנו דירה מרוחת יותר. ביום

שמצאנו דירה יפהפיה וזולה למדי חתמתי חוזה, שוב לא עצרתי, לא הודיתי... אלא רק חשבתי איך נוכל לשפץ, איך נרחיב, איך נמצא באזור תלמודי תורה לילדינו וכו' וכו'.

הקדוש ברוך הוא המטיר עלי שפע אדיר ועצום של סכריות, אבל אני הקטן לא הרמתי מעולם את ראשי לומר תודה. תודה על כל סכריה, על כל השג ועל כל סיוע. רק רצתי, רצתי בטרופ הדעת לתפס את הסכריות שתפלנה בהמשך הדרך.

יום אחד החליטו משמים לעוררני. נזרקו עלי לפתע אבני חצץ קטנות שהפכו גם לאבנים גדולות יותר וכוואבות. כיום אני מבין שהן באו במטרה שארים את ראשי, שארים את ראשי ואבין אחת ולתמיד מיהו זורק המתנות. שאבין יום אחד שעל כל מתנה יש להעצר ולומר את המלה היקרה מפנינים הזאת - תודה.

תודה לאבא שבשמים שנתן לי.

תודה לאבא האוהב ששלח לי.

זה התחיל עם בעיות בריאות אצל אחד מילדי, המשיך במשפיר הדירה שלנו שהודיע שנצטרף לעזב את הדירה תוך שבועים (בתקופה זו דירות להשכרה במקום שלנו היו יקרות ביותר), ועבר לטלפון בהול מהמקום בו עבדתי, שבשל קשיים כלכליים כל העובדים מפטרים...

ישבתי על הספה בסלון ביתי ופרצתי בבכי. חויתי כשלוונות אחד אחרי השני בפעם הראשונה בחיי. שנותי עברו לפני כסרט נע והחלו זורקות לעברי אצבע מאשימה. ואז הכתה בי התובנה: "וכי הודית פעם לה' על הכשרונות שנתן לך, על ההצלחות המסחררות שנחלת?", צעקה לעברי תמונה של ילד קטן לומד גמרא כשכל חבריו משננים אותיות א-ב'. "וכי נעצרת להודות כשהתקבלת לישיבה הטובה ביותר?", נקבה את לבי שאלתו המיסרת של הנער הנכנס בשערי הישיבה. "וכי הודית אי פעם על המשפחה המקסימה שהקמת?", רצדו לפני תמונות ילדי בשלחן השבת. "אמרת פעם תודה על הדירה הנוחה והנעימה ששלח לך ה'?", לגלגו עלי קורות ביתי. ואני רק ישבתי שם מביש. מסמיק עד תנוכי אזני. איך יכולתי לקחת את כל המתנות, לא לומר תודה ורק לבקש לעצמי עוד ועוד? איך לא זכרתי להעריף, לא חשבתי להודות...

הדמעות שטפו את פני בנחשול זורם. דמעות שבאו ממקום של הבנה וטהר. התחלתי לשחזר את השנים מיום הולדי עד היום הזה ולהודות לה' על כל טובה וטובה שגמל עמי ולראשונה בחיי הרגשתי שאני עושה את המטל עלי. שאני ממלא חוב ישן שטרם שלם.

מה אמר ומה אספר. כבר באותו ערב קבלתי שיחות טלפון משמחות. הרב'ה של בני התקשר לשבח אותי, נמצאה עבורנו דירה חלופית במקום טוב, קבלתי הצעת עבודה

אחרת וכן הלאה. אבל המתנה הגדולה ביותר שקבלתי הייתה ההבנה. ההבנה הנפלאה הזאת שכשמקבלים משהו טוב משמים. נעצרים ואומרים תודה. תודה לאבא אוהב, תודה לאבא שדואג.

אותו ערב כשחזרתי מהרהר מתפלת ערבית הבנתי למה קבעו לנו לספר ספירת העמר בדרך שקבעו. לכאורה מתאים היה שכשאנחנו מחכים למשהו נספר כמה עוד נשאר, בכמה מדרגות עוד לא עלינו. כך לכאורה סופר אדם שמחכה ומצפה מאד למשהו. אלא, שחז"ל הקדושים רצו לחנך אותנו שיש להביט אל העבר לפני שממשיכים לעלות ולהתקדם. צריך לראות כמה כבר השגנו, כמה כבר טפסנו. לשמח, להודות ו...להמשיך. ודאי שהשאיפה היא לטפס הלאה, אך קדם לכן - עצירה של הודיה. רגע של תודה. לכן אנו סופרים כמה כבר עברנו - היום תשעה ימים, היום עשרה ימים וכו'.

אני מקנה שהספור שלי יעביר את המסר החשוב הזה ויכנס אל לב הקוראים, שנוזקה כלנו תמיד לשאת מבט אל העבר, להתבונן בחסדיו המפלאים של הבורא עמנו, להודות ולשבח לבורא עולם ונבקשנו שיעזרנו הלאה לעלות בסלם.

עד. רעיון נפלא כיצד נתן להודות לה' בעת צרה

אחת השאלות הנפוצות בנושא ההודיה לה' היא, כיצד אפשר להתחזק בהודיה, במקרים של נסיונות מתמשכים, בהם

הישועה פשוט אינה נראית באפק. על שאלה זו נרצה לענות כאן בסיעתא דשמיא דרך התבוננות במצות ספירת העמר.

את הבאור הפשוט במצות ספירת העמר מנחיל לנו בעל ספר החנוך (מצווה שו). שהוא, מאחר שכל עקרו של עם ישראל הוא התורה ובעבורה נגאלו ממצרים, על כן הצטוינו מפי ה' יתברך למנות את הימים ממחרת יום טוב פסח ועד יום נתינת התורה, להראות בנפשנו את הכסופים וההשתוקקות הבוערים בקרבנו לקראת היום המקדש של נתינת התורה, וכעבד הסופר בכלות הנפש את הימים לקראת יום היציאה מעבדות לחרות.

ישראל שרויים בצער ויסורים, שעבוד מלכיות מכביד, ובעלי היאוש מתרבים, ה' ישמר - ידעו נא אפוא, שהגלות פותחת והולכת, קרני אור הגאולה מפציעות לכאן ולכאן והגאולה קרובה לבוא יגיע יום ומשיח צדקנו יבוא ויגאלנו, במהרה בימינו. ומשום כך רקדתי ושמחתי, ומרב שמחה לא ישנתי כל הלילה".

כמו כן, גם בספירת העמר נתן לומר, שמחמת גדל ההשתוקקות ליום נתינת התורה אנו סופרים את הימים שעברו ושמחים בהם, כאומרים: אשרינו, שהנה עבר לו עוד יום בדרך אל האשר הנצחי.

וכעת נוכל לענות על השאלה ששאלנו בראשית המאמר: אדם שרוצה להודות לה' גם בשעת הקשי, עצתו אמונה, שידע נאמנה כי לכל צער נקצב מראש הזמן המדיק שאז

ינטש הצער הזה אותו עצמו ויזכה לשערי שמחה וברכה, כי הכל מנהג בהשגחה פרטית מדיקת. ומאחר שכן, כל רגע שעובר, מכסה חלקים נרחבים יותר מזמן הצער והמצוקה ובא הוא וקרוב לישועתו השלמה. ויהי רצון שזנכה לספירה שכלה הודיה...

עה. לקרא לבניו שמות על שם הנסים שארעו לו

נלמד מהפסוק: "אשר שם האחד גרשם כי אמר גר הייתי בארץ נכריה ושם האחד אליעזר כי אלקי אבי בעזרי ויצלני..." (שמות יח - ג,ד)

למדנו מפסוקים אלו, כיצד הנציח משה רבנו לדורות, הנסים והטובות שעשה הקדוש ברוך הוא עמו, בכך שקרא לבניו בשמות הממחישים את המצב שהיה נתון בו, ואת ישועת ה' שנעשה עמו, זאת כדי לזכר יום יום תמידין כסדרן את חסדי ה' ואת גדל חובת השעבוד לה' יתברך על כן.

מהפסוק שנאמר אצל יעקב אבינו "כי במקלי עברתי את הירדן" (בראשית לבי-) אומר רבנו בחיי ז"ל כי נתן ללמד מכאן שחייב אדם לזכר ימי הרעה בזמן השלום כדי שיתבונן ביתרונו ויודה להקדוש ברוך הוא על זאת. וכן אמר שלמה ע"ה (קהלת ז) "ביום טובה היה בטוב וביום רעה ראה" פרוש: ביום טובה ראה ביום רעה.

זה מה שעשה משה רבנו כדי לזכר את ימי הרעה אחרי

הישועה. הוא קורא לבנו גרשום כי אמר גר הייתי בארץ נכריה... ובמיוחד לפי חדושו הידוע של הרמב"ן ששואל: מדוע לא התפלל משה לה' יתברך שירפאהו מלהיות כבד פה וכבד לשון?

ומבאר הרמב"ן שמשם רבנו העדיף להשאיר כבד פה ולשון כל ימיו משום שרצה לזכר כל ימיו את הנס שנעשה לו בילדותו, כאשר היה בבית פרעה, כפי שספרו חז"ל במדרש. ולכן לא התפלל להסיר את מומו, ומכיון שלא התפלל, נותר כבד פה וכבד לשון.

על הלל הזקן מספרים חז"ל (ברכות ס): מעשה בהלל הזקן שהיה בא בדרך ושמע קול צוחה בעיר. אמר: מבטח אני שאין זה בתוך ביתי. ועליו הכתוב אומר "משמועה רעה לא ירא, נכון לבו בטח בה" (תהילים קיב-ז).

ותמוה: הרי שנינו (אבות - פ"א מ"ז) אל תתנאש מן הפרענות. ואפלו יעקב אבינו פחד שמא יגרם החטא?! אלא ידע הלל שגם, אם חלילה, תבוא הרעה לא יצוחו בני ביתו משום שלמדסם לברך ולהודות על הרעה כשם שמברך על הטובה, כי הכל לטובה וממילא יש לקבל הכל באהבה. כמבאר בגמרא (ברכות ס): מהפסוק "חסד ומשפט אשירה, לך ה' אומרה".

על פי זה באר הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל מדוע דוקא הלל נהג לברך מצה ומרור יחדו (כפי שמזכירים בהגדה ש"פ) משום שהמרור מרמז על הצרה והמצה על הישועה ומכיון

שהכל לטובה ויש לברך על הרעה כמו על הטובה לכן כרסם ואכלם יחד.

רק כך נוכל ונצליח להודות לך יתברך...

כותב הזהר הקדוש, פרשת נשא, (קז ע"א) כי כאשר ראה דוד המלך ברוח קדשו את הדינים שעתיד האדם לעבור כשיסתלק מן העולם, הקדים ואמר 'ברכי נפשי את ה' (תהלים ק"ג) - בטרם שיצאת מן העולם, כשעודך נמצאת עם הגוף - 'וכל קרבי את שם קדשו' - בעוד שהרוח עמכם הקדימו לברך את השם הקדוש, בטרם שיגיע הזמן שלא תוכלו לברך אותו ולהודות לו על כך.

עו. תודתו לה' של הרב דסלר זצ"ל / ספור

ספר הגאון רבי יעקב אידלשטיין שליט"א:

בבקר של המשגיח הגאון רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל באמריקה בשנת תרפ"ט, לא היתה בנמצא אכסניה בעלת פשרות הגונה, ונאלץ להתארח בבית רבי יעקב יוסף הרמן זצ"ל, מכניס האורחים המפרסם של אמריקה.

לא היה לו קל להנות מ'מתנת חנם' זו, אך לא היתה בררה בידו. נותרה בידו רק האפשרות להתפלל אל ה' שיזכה! ויאפשר לו להשיב למארחו כגמולו הטוב. וכך עשה. תפלתו לא הושבה ריקם וההזדמנות להכיר טובה להרב הרמן לא אחרה לבוא.

כשנתיים לאחר מכן, בקיץ שנת תרצ"א, כאשר הרב הרמן הגיע לאנגליה באפן בלתי צפוי, השעה היתה שעת לילה מאחרת, והוא נסע מיד אל מעונו של הרב דסלר, וכשהוא מספר באזניו שזו הפעם בחר שלא כדרכו, לנסע במטוס מלייפציג שבגרמניה לאנגליה ולא ברפבת, כדי שלא לפספס תפלה במנין, ועתה הגיע באחור, ונפשו בשאלתו אם נתן לארגון עבירו בשעה שפזז מנין לתפלת ערבית.

על אף השעה המאחרת עלה בידי המשגיח במאמצים מרבים לכנס מנין יהודים לתפלה, כשלבזז מלא שמחה שנענתה בקשתו ממרומים, וזכה להשיב להרב הרמן כגמולו הטוב עמו.

ומוסיף רבי יעקב אידלשטיין: "זכורני שכמה וכמה פעמים שמעתי מפי המשגיח הרב דסלר, שהוא חב תודה לה' יתברך על שזכהו בחסד שמים מיחד, לפרע להרב הרמן על כל הטוב אשר גמלו בהיותו באמריקה, ולא חדל מלהביע את שמחת לבבו שלא נשאר חב הכרת הטוב, ועוד דבר כה חשוב לסדר מנין לתפלה בשעת ליל.

עז. אנה גוררת אנה והודאה גוררת הודאה / ספור

מספרים שהרב הקדוש מרוז'ין זי"ע ראה פעם את בתו נאנחת על איזה ענין, נענה ואמר לה, דעי לך בתי, שאנחה

גוררת אִנְחָה, וְהוֹדָא גּוֹרֶרֶת הוֹדָא, עַל כֵּן מִן הָרְאוּי שְׁלֹא לְהִתְאַנֵּחַ כָּלִל וְכָלִל, אֲלֵא לְקַבֵּל הַכֹּל בְּאַהֲבָה וְשִׂמְחָה בְּהִלֵּל וְהוֹדָא, וְהוֹדָא זֶה תְּגִיר אַחֲרֶיהָ שְׁפַע בְּרָכָה, בְּכַדִּי שֶׁהוֹדָא תִּמְשֹׁךְ עוֹד וְעוֹד. וְסֵפֶר לָהּ, מַעֲשֵׂה בְעֶשִׂיר שְׁלֹא קִיָּם בְּנִפְשׁוֹ לִהְיוֹת 'אֵיזָהוּ עֶשִׂיר הַשֶּׁמֶח בְּחֻלְקוֹ' (אבות ד א), אֲלֵא תִּמְיֵד הִיא מִתְאַוֵּן וּמִבְּכָה אֶת מִזְלוֹ כִּי רַע הוּא, אָמְרוּ לוֹ מִן שְׂמִיָּא, וְכִי זֶה 'רַע מִזֵּל', עֵתָה רְאוּ תִרְאָה מֵהוּ 'רַע מִזֵּל' אֲמַתִּי, הוֹרִידוּהוּ מִעֲשִׂירוֹתָיו וְנִהְפֹךְ לַעֲנִי מְרֹוד הַמַּחֲזִיר עַל הַפִּתְחִים, אֵין צְרִיךְ לוֹמַר שֶׁבְּמִצָּב זֶה נִתְּרָבוּ טַעֲנוֹתָיו וּבְכִיו עֲשֶׂרֶת מוֹנִים, וְהִיא מִבְּכָה לֹא הֶרֶף אֶת הַמִּצָּב הַנּוֹרָא שָׁבָא עָלָיו, נִעֲנוּ שׁוֹב מִן הַשָּׁמַיִם, וְאָמְרוּ, וְכִי זֶהוּ 'מִצָּב נּוֹרָא', נִבְיָא עָלֶיךָ מִצָּב שֶׁהוּא בְּאַמֶּת 'נּוֹרָא נּוֹרָאוֹת', לְמַחֲרַת הַיּוֹם נִתְּנָנֵעַ בְּ'צִרְעַת' וּבְזֶה נִנְעָלוּ בְּפָנָיו שְׁעָרֵי 'מַחֲזִיר עַל הַפִּתְחִים', כִּי הָיוּ הַבְּרִיּוֹת מִתְּרַחֲקִים הֵימָנוּ שְׁלֹא לְדַבֵּק מִצְרַעְתּוֹ, וְהִיא הָעֶשִׂיר לְשַׁעֲבֵר בּוֹכָה וְנִאָּנַח מֵאֵין הַפּוֹגוֹת עַל כִּי כָךְ עָלְתָה לוֹ - שְׁנִפֵּל לְ'בִירָא עֲמִיקְתָּא' שְׁכָזוּ, שָׁבוּ לוֹמַר מִן שְׂמִיָּא, וְכִי זֶה 'עֲמִיקְתָּא' הִיא תָּא וְאַחֲוֵי לָךְ 'עֲמִיקְתָּא' מֵהִי, מִיָּד נַעֲשֶׂה גִבֵּן בְּגִבּוֹ וְכַפּוֹף כְּהִגְמוֹן, וְכִבֵּר לֹא הִיא יָכוֹל לְבַלֵּעַ אֶת מֵאֲכָלוֹ כְּרָגִיל. בְּהִגִּיעוֹ לְשִׁפְלַת הַמִּצָּב שׁוֹב לֹא נִאָּנַח, אֲלֵא אָמַר, אֲכֹן מִצָּבִי אֵינְנוּ שְׁפִיר כָּלִל, אֲךָ 'מֵה יִתְאַוֵּן אָדָם חִי - דִּיּוֹ שֶׁהוּא חִי' (איכה רבתי ג מ), עָלִי לְהוֹדוֹת לְבוֹרְאֵי עַל חִי, כִּי יֵשׁ אֲשֶׁר מוֹבִילִים אוֹתָם כָּבֵר לְקַבּוּרָה וְאֵלּוֹ אֲנִי חִי, מִכִּיּוֹן שָׁכֵן, נִעֲנוּ מִשְׁמֵי מְרוֹם וְאָמְרוּ, וְכִי עַל מִצָּב שְׁכָזָה אוֹמַר הוּא שְׁטוּבָה יֵשׁ בּוֹ וְעָלָיו לְהוֹדוֹת לַד', עֵתָה נִרְאָהוּ 'טוּבָה' מֵה הִיא, וְנִתְּרָפָא מֵהַגְבָּנָת,

הוסיף האיש להלל ולשבח לבוראו, על שכבר אין גופו כפוף ואין מאשר ממנו, אמרו לו מן שמיא, וכי בזה שמח ומאשר הוא, בעת הזאת נוכיח לו 'מאשר' מהו, וירפאוהו מצרעתו, ושב להלך בין הבריות - שכבר נתנו לו להלך בינותם, כי סר ממנו הנגע, ותרב שמחתו כי מעתה יכול הוא לשוב לחזור על הפתחים... נענו בשמים ממעל, וכי בזה 'רבתה שמחתך' - לחזור על הפתחים, אגן נרבה שמחתך באמת, הכניס הקדוש ברוך הוא בלב אחד מידידיו להלוותו 'סכום הגון' ומכבד, שבו העמיד את כל עסקיו לשעבר על מכונם כבתחלה, וחזר לעשירותו יותר מתחלה, עתה כבר ידע היטב 'להיות שמח בחלקו', להודות ולהלל ולשבח על כל אשר לו.

עח. יש לחשש מלבקש מצב אחר מהמצב הקיים / ספור

פעם נכנסו אל הרה"ק רבי אברהם 'המלאך' זי"ע (מובא ג"כ בשם הרה"ק ה'דברי שמואל' מסלאנים זי"ע שמעשה זה היה אצל מן העש"ט הק' זי"ע) שני ידידים, זה שפך את מר לבו על כי 'אשה רעה' בחלקו המשביענו מרורים ומרנה אותו לענה, וברצונו לקיים בה מצות 'גרושין', וזה שפך את מר לבו על 'עסקיו' ההולכים ומתדרדרים מטה מטה, עד שנהפך לבעל חוב גדול, הנושים אין נותנים לו מנוח ביום ובלילה, וכבר אין בכחו לסבל עוד החובות וכל המסתעף מזה... לכן ברצונו למכר את כל בית מסחרו, ותנצל נפשו לכל הפחות מן החובות

האדירים הרובצים עליו. לשניהם ענה ה'מלאך', לראשון אמר שלא לגרש את האשה, ולרעהו אמר שלא למכר את בית מסחרו... כעבר חדש ימים חזר אחד מהם לפני ה'מלאך', לבקשו שירעיש עולמות ויעורר רחמים על חבירו 'בעל המסחר' כי חלי חזק תקפו והוא נמצא בין חיים ל... שאלו ה'מלאך', מה עם בית המסחר, ויען האיש - הוא מכרם לאחרים בסכום הגון ובזה באה הרוחה לביתו, אמר לו ה'מלאך' היא הנותנת, כאשר באתם בחדש העבר - ושטחתם בפני איש איש את צרתו, ראיתי בשמי רום ששניכם לא מופיעים ב'ספר החיים' וכבר נגזרה מיתה עליכם, אך כאשר שמעתי שיש לך 'אשה רעה' ובזה נכלל הנך בכלל אלו ש'חיהם אינם חיים' (ביצה לב:), וכן ידידך אשר חובותיו רבו למעלה ראש, ואף הוא בכלל אלו שאמרו (ערובין מא:): שלשה אינם רואין פני גיהנום (כי כבר עברו בחיהם בעולם הזה 'שבעה מדורי גיהנום') 'דקדוקי עניות' ... ויש אומרים אשה רעה, ועוד אמרו (נדרים ס"ג:): 'עני חשוב כמת', על פן יעצתי לכם להתחזק עם הצרה, ולא לברח ממנה, וכך תשארו בחיים, ואכן, אתה לא גרשת, אזי 'מתוך הצרה המציאך הבורא פדות ורוחה' - שחיידך נשארו לך לפלטה, אך רעך שלא עמד בזה הנסיון, ונתפתה להפטר מ'צרותיו וצרות צרותיו', חשב שעתה מתחיל הוא לחיות, ובאמת הפסיד לא עלינו את חייו. לדידך יאמר, שפעמים נדמה לאדם ד'חייו אינם חיים' במצבו דהשתא, ועושה כל טעדיק (למעלה מ'ההשתדלות' הראויה) לצאת ממצבו, עצתו - להשיב אל עצמו שלות הנפש, להבין ולהשכיל שכל

זה 'טובת חיי' הוא 'ישמח ויעוז במתת גורלו' - כי היא חיי ודרך ימיו.

עט. תלוי איך מסתכלים...! / ספור

בענין זה יספר, על הגה"ח ר' ניסן שטיצבערג זי"ע (מחסידי הרה"ק ה'יסוד העבודה' זי"ע), שאחת מבנותיו נשאה בפשה טובה ומצלחת עם חתן ירא שמים מרבים, והנה באמצע 'שבעת ימי המשתה' - תאניה ואניה מצאם אסון נורא והחתן נסתלק לבית עולמו, ולא די בכך, נתברר שה'כלה' תהיה מעתה 'עגונה' עד היותה כבת שלשים, כי אחיו היחיד של ה'חתן' הוא אף ורק טליא כבן ארבע שנים, והרי "קטן אינו יכול לקיים מצוות 'חליצה', רק בהגיעו להיות 'בן י"ג למצוות' - תוכל להנשא לאיש אחר, בצערו כי רב נכנס ר' ניסן אל ה'יסוד העבודה' לשמע מהרבי 'מה זה ועל מה זה', אמר לו ה'יסוד העבודה', התבונן נא מעט, ותראה שמן השמים גזרו שבתך לא תקים בית בישראל עד היותה בת שלשים, והנה, אם לא היה קורה מה שקרה, הרי עדין לא היתה באה בברית הארוסין עד עתה, והייתם משתדלים עבורה במציאת זוויה ההגון לה (כמו שכך צריך להיות), כעבר זמן והיא תתבגר יותר הייתם מחזרים אחר 'סגלות' - 'ברוח ובגשם', מתפללים ומעתירים, מרעישים עולמות, ומבקשים מפל מי אשר 'ריח שדכנות' בו שיביא איזה 'הצעה', ומה היו הבריות אומרות - בתו של זה אינה נשאת, מן הסתם

חסרונות יש בה, בלילות היית מתהפך מצד לצד מרב דאגה ויגון... עד שלבסוף בהגיעה ל'שלשים' תמצא את זיוגה... אבל חס רחמנא עליכם, ומנע מכם את כל התלאה הנזכרת, ומעתה תנוחו בשלום ובשלוה, עד שייבוא ה'אח החולץ' לכלל על תורה ומצוות, יעשו 'חליצה' ותנשא מיד להראוי לה בשעה טובה ומצלחת, ותעמיד דורות ישרים מברכים, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא.

פ. הפרת הטוב - עד היכן...? / ספור

ספר לי יהודי, שבחדש אב שנת תשס"ח, נסע רבי מיכל יהודה לפקוביץ עם משפחתו לנוח במושב בר יוחאי.

באותו זמן נצרכה הרבנית שיראה אותה רופא, ואכן הדוקטור שהתבקש - בא בשמחה רבה לטפל ברבנית.

אחר הדברים האלה, כתב רבי מיכל יהודה מכתב תודה בכתב ידו, מכתב ארוך ויפה, ובקש שיעשו זאת בהטבעה, באפן מכבד מאד, ויביאו לדוקטור.

ולא הסתפק בזה. לפני כשנה, אותו דוקטור חתן את בתו, וביחד עם החתן המיעד נכנס לבית ראש הישיבה רבי מיכל יהודה זצ"ל להזמינו לחתונה. לפני שנכנסו אמר הנכד לדוקטור כי לא נראה לו שהדבר מציאותי, מפני שכבר למעלה מחמש שנים שהסבא אינו יוצא לחתנות, חוץ מחתנות של נכדים.

כְּשֶׁנִּכְנַס הַדּוֹקטוֹר וַחֲתָנוּ הַמִּיעַד, קִבְּלָם רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה
בְּמֵאוֹר פָּנִים, וְשֹׁחַח עִמָּם בְּחִיבוֹת, אַז הֵעִז הַדּוֹקטוֹר וְאָמַר
לְרֹאשׁ הַיְשִׁיבָה שֶׁהִיא שְׂמַח אִם רֹאשׁ הַיְשִׁיבָה הִיא בָּא לַחֲתָנָה,
וּמִיד אָמַר רַבִּי מִיכָל יְהוּדָה: "בְּסֹדֶר, אָבּוֹא".

נָכְדוּ, שֶׁהִיא נֹכַח בְּמָקוֹם, הַתְּפִלָּא מְאֹד וְאָמַר: "סָבָא, הוּא
מְדַבֵּר עַל חֲתָנָה..."

וְרֹאשׁ הַיְשִׁיבָה עָנָה: "כֵּן, אֲנִי יוֹדֵעַ וְאֲנִי אָבּוֹא", וְהוּא
בָּא וְקִבֵּל בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה, וְאָפְלוּ רֶקֶד מִתַּחַת לַחֶפֶה לְכָבוֹד
הַחֲתָן וְהַכֶּהֶל!

לְלַמְּדָנוּ מִשְׁגִּים מְרוֹמָמִים יוֹתֵר שֶׁל הַכֶּרֶת הַטּוֹב, כִּפִּי
שֶׁהַתְּבִטָּא אוֹתוֹ דּוֹקטוֹר, שְׂרֹאשׁ הַיְשִׁיבָה זַ"ל עֲבוּרוֹ הוּא
"הֶרֶב שֶׁל הַכֶּרֶת הַטּוֹב"!

בְּגִמְרָא מִסֵּכֶת קְדוּשִׁין (לא ע"ב) מְסַפֵּר: "רַב יוֹסֵף, כִּי הָיָה
שָׁמַע קֹל כְּרָעָא דְאַמִּיָּה [-כְּשֶׁשָּׁמַע קוֹל פְּסִיעוּתִיהָ שֶׁל אִמּוֹ],
אָמַר: אֵיקוּם מִקְמִי שְׂכִינָא דְאַתִּיָּא [-אֵיקוּם מִפְּנֵי הַשְּׂכִינָה
שֶׁבָּאָה לְכֹאן]".

וְצִרִיךְ לְהַבִּין: נָכוֹן, הוּא מַצִּיחַ לְכַבֵּד אֶת אִמּוֹ, אֵךְ מִכָּאן
וְעַד לְדַמּוֹת זֹאת לְשְׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה הַמְּרֻחָק גָּדוֹל! הֵיטָלָה עַל
הַדַּעַת שֶׁכְּבוֹד אִם הוּא פְּנִיתִינָת כְּבוֹד לְשְׂכִינָה הַקְּדוּשָׁה?!

אֲמָנָם, עַל פִּי דְבָרֵי הַ"חֲנוּךְ" שֶׁהִזְכֵּרוּ לְעִיל יִתְּכֵן לּוֹמֵר,
שֶׁעַל יְדֵי שְׂאָדָם מִפִּיר טוֹבָה וּמִכְבֵּד אֶת אִמּוֹ כְּרֹאזִי, הוּא מְגִיעַ

גם לכבד את השכינה ולשמר את כל המצוות. על כן אמר רבי יוסף: "איקום מקמי שכינה".

פא. המודה לה' על טובותיו, אינו אוכל שכרו בעולם הזה

כתב ה"חובות הלבבות" בשער הבטחון פרק ד': שביטח בה' שינחילנו עולם הבא שנתן בתורת חסד לכל, ואחד החסידים היה אומר: אם יעשו עם האדם חשבון מדיק כמה הוא חייב לאלקים על הטובות שעשה לו, אף אדם לא יוכל להגיע לשכר עולם הבא אם לא על ידי חסד ה'. לכן אל תבטחו על מעשיכם אלא בטחו על חסדי האלקים, עד כאן לשונו.

והסבה לכך, ששכר עולם הבא הוא בתורת חסד, ורחוק שיגיע לאדם מצד הדין, אף שיש לו מצוות ומעשים טובים, כי בזה שאדם נהנה מהעולם הזה ומתענג בו, אוכל שכרו כאן. אם כן מה העצה שיזכה האדם לעולם הבא? ונראה שהעצה הנפלאה היא להיות מודה לה' על כל טובותיו. ונסביר זאת בעזרת השם.

מהות ההודאה לה' פרושה שאדם אומר לה' יתברך: "רבון העולמים, מודה אני לך על חסדך שעשית עמדי, על אף שלא מגיע לי ובתורת חסד ונדבה התחסדת עמי והיטבת לי". והוא פשוט, שהרי פועל שעבד עם מעבדיו ויגע בעבודתו ולבסוף

מקבל שכרו, אין לו סבה להודות למעבידו, שהרי את שכרו נוטל בדין ובצדק. ואדרבה: יש למעביד להודות לו. אולם כשאדם מודה להקב"ה על חסדו, מודה בזה שאין מגיע לו מצד הדין. דאלו היה מגיע לו מצד הדין בפעל על שכרו, אין סבה להודות כנ"ל. ואם כן, בזה שמודה, הרי הוא כאומר שעל אף שאין מגיע לו, התחסד ה' עמו, ולכן מדה כנגד מדה נוהג בו הקב"ה: כשם שהוא ראה את טובות ה' וחסדיו עמו כמתנת חנם ולא חלף שכר עבודתו. לכן לא ינפה לו משכרו בעולם הבא, שכשם שהוא ראה בחסדי ה' כמתנת חנם - יקבלם בחנם.

אולם מי שאינו מודה לה' על טובותיו, מודה בעצמו שמצד הדין מגיע לו עבור מעשיו הטובים, ולכן אינו רואה לנכון להודות. ומדה כנגד מדה נוהג בו הקב"ה, שכשם שחושב שמגיע לו חלף שכר עבודתו, הרי שיש לנפות לו משכרו עבור טובות ה' עמו, שהם כתשלום למעשיו לפי דעתו. ואם כן מה ישאר לו לעולם הבא?

לפי זה הא דאיתא בגמרא: "כל הנעשה לו גס, מנפין לו מזכיותיו", הינו דוקא בלא מודה לה' על נסיו וחושב שמגיע לו שיעשו לו גס עבור זכיותיו, ולכן מדה כנגד מדה ינהגו בו ויחשיבו לו מתנה זו בחנם ולא ינפו לו מזכיותיו.

ולפי זה יובן באפן נפלא מאמר חז"ל: "כל הנעשה לו גס ואומר שירה, זוכה שעושין לו גס אחר". ויש לתמה: הרי מי שעושין לו גס, מנפין לו מזכיותיו, ואם כן מה שכרו של

האומר שירה שיעשו לו נס אחר, הלא בזאת מנכין לו מזכיותיו?! ולהאמור יובן, דמי שאומר שירה ומודה לה' על נסיו, לא מנכין לו מזכיותיו, לפי שרואה זאת כמתנת חנם ולכך מודה על נסו, ומשמים נמי מחשיבין לו זאת בחנם מדה כנגד מדה.

באמירת "ישתבח" אנו אומרים: "הבוחר בשירי זמרה". ויש להבין מהו באור "הבוחר", דזה שיש פאשר יש שלילי וחיובי, כגון: "הבוחר בעמו ישראל", שבחר בנו ולא בעכו"ם. אולם כאן מה בא לשלל באמרו: "הבוחר בשירי זמרה"? בפניה לבורא ישנם ב' אפנים יש הפונה לבורא לשבחו ולהודות לו, ויש הפונה על מנת לבקש ממנו צרכיו, ועל כך אנו אומרים באיזו פניה של אדם לבוראו בוחר הקב"ה, והיא פניה שפונה אדם לבוראו ומודה לו על טובותיו, וזה נבחר לו יותר ממה שיפנה אדם בבקשות ותחנונות אחרות לבקשת צרכיו וכדומה. הפניה שהיא של שבח והודאה היא הנבחרת והמעלה ביותר.

פב. צדיקים מודים לה'

מספר על רבי אליהו לאפיאן זצ"ל, שיום אחד באה נכדתו לבקר בבית הסבא והסבתא ביחד עם אמה.

הסבתא, כדרךם של סבתות, נתנה לנכדתה ספריה.

אמרה האם לבתה: אמרי תודה לסבתא!

סננה הנכדה מבין שפתיה: "תודה, סבתא".

לפתע נשמעה קריאת אנחה מבהילה מהסלון: "אוי, אוי!" - זעק ר' אליה.

נזעקו כל בני המשפחה לסלון להבין את פשר הנזעקה.

"מה קרה סבא?" הם תמהו.

ענה להם הצדיק כשדמעות בעיניו: "הנה בת זו אמרה תודה לא מחמת שהיא מרגישה הכרת הטוב, אלא מחמת שאמה אמרה לה לומר. חשבתי לעצמי: '...וכשאני אומר 'מודים' בתפלה... האם אני מרגיש באמת הודאה לבורא עולם או שמא אני אומר כי כתוב בסדור שצריך לומר כאן 'מודים'!?"

*

ספר הגאון ר' יחזקאל אברמסקי זצ"ל, שבשעה שגלה לסיביר על ידי מלכות הרשע ברוסיה, היה זאת בפועל פתאום. הקג"ב באו לביתו והוא לבוש בחלוק בית דק. בחוץ השתוללה סופת קר מקפיאה, וכך לקחוהו בחפזה ללא נתינת שוהות כל שהיא להתלבש ולהצטייד במעיל החורף.

בעודו לבוש בגד דק לעורו, הובילוהו לערבות סיביר ללא טלית ותפלין, וללא כל צידה לדרך.

ביום הראשון לבואו לסיביר, כשקם בבקר ורצה לומר 'מודה אני' נתעצב בלבו ותמה לעצמו: 'הלא אין לי פה שום דבר שיכול אני להודות עליו להשם יתברך, לא טלית, לא

תפליון, לא ספרים, ולא בגד ראוי לקר המקפיא. את הכל לקחו ממני, ואני אסיר בין האסירים..."

אולם תכף ומיד התחזק ברוחו, ומיד החל אומר ברגש: "אמנם אין לי כלום, את הכל לקחו ממני, אך את אמונותי בהשם יתברך לא יוכלו לקחת ממני לעולם!"

על זה אני קורא בקול ואומר: 'מודה אני לפניך מלך חי וקים וכו'... על מה ולמה? על פי רבה אמונתך! כלומר על האמונה שיש לי בך!"

ברבות הימים, כשפגש ר' יחזקאל אברמסקי זצ"ל את הרה"ק הרי"צ מליובאוויטש זי"ע ספר לו את ספור ה'מודה אני' שלו. משסים את ספורו התלהב הרי"צ ואמר לו: כל בריאת מחוז סיביר היתה כדאית, ואפלו רק בכדי להשיג אמונה כזאת בהקדוש ברוך הוא ("נוטרי ברכה")

פג. הנהגת הרב "יסוד ושרש העבודה"

בעניני אמונת השגחה פרטית

(קטעים מצטוט דבריו בנסח הצואה שלו)

חייב אדם לברך על הטובה

הייתי נזהר מאד לתן הודאה ושבח להשם יתעלה יתברך שמו על כל מה שהגיע עלי הן איזה רעה רחמנא ליצלן קטנה או גדולה מכל מה שהפה יוכל לדבר והלב לחשב, הייתי

מצדיק עלי את הדין בשמחה ונתתי לה' יתברך גם כן הודאה על זה בשמחה עצומה בזה הלשון: יוצרי ובוראי אתה צדיק על כל הבא עלי כי אמת עשית ואני הרשעתי ואני נותן לך שבח והודאה על זה יוצרי ובוראי כי בודאי לטובתי עשית לי סבה זו ע"כ.

הן על איזה טובה קטנה או גדולה מכל מה שהפה יוכל וכו', נתתי לו יתברך שמו הודאה ושבח על הטובה שגמלני הן על דבר מצוה שזמן לי ה' יתברך הן על דבר הרשות כפי שאבאר כמה ענינים בעזרת ה', ובודאי כל אדם מזהר על זה, והיא משנה מפרשת בפרק ט' דברכות, חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה, לבד פרוש הברטנורא שפרש שקאי גם על השמחה, פשטות המשנה על כל פנים שחייב האדם לתן שבח והודאה לה' יתברך על כל הבא עליו גם על הרעה, ופשיטא על הטובה כלשון המשנה כשם שהוא מברך על הטובה, משמעותו שהוא דבר פשוט שחייב לברך על הטובה, אלא אשמעין שחייב לברך גם על הרעה.

והיודע תעלומות יעיד עלי בני אהובי שמלבד החיוב מהמשנה הקדושה שהיא הלכה למשה מסיני עבדתי עבודה זו בתמידות מגדל אהבת ה' יתברך שהיתה תקועה בלבי בתמידות נתתי לו יתברך שמו ויתעלה הודאות ושבחים בתמידות הן על הרעות והן על הטובות שעשה עמי. ועתה אציג לכם בני אהובי כמה דברים מה שתעלה על דעתי, ומהם תקישו מעצמכם אל הדומה ואת הדומה לדומה, כי רבים הם ואי אפשר לפרטם.

הודאה תמידית על חדר מיוחד לעבודת ה' יתברך

על גדל הטובה שעשה לי יוצרי ובוראי יתברך שמו ויתעלה שנתן לי חדר מיוחד לעבודתו הקדושה מיום עמדי על דעתי כידוע לכם ודבר זה יסוד ושרש לאדם שרוצה לקנות שלמות עולם הזה השפל. לכן נתתי לו יתברך שמו הודאה על זה בכל עת שעלה על דעתי גדל הטובה זו אף כמה פעמים ביום וההודאה היתה בשמחה עצומה בפה מלא בזה הלשון: יוצרי ובוראי יתברך שמו, אני נותן לך הודאה גדולה על שנתת לי חדר מיוחד לעבודתך הקדושה לא כפי מעשי הטובים רק למען רחמיך הרבים וחסדיך הגדולים, עד כאן, בכל יום בברכה שעשה לי כל צרכי נתתי גם כן במחשבתי בברכה זו. גם בכל עת שהלכתי שחרית וערבית והגעתי אצל ביתי נתתי הודאה עצומה בפה מלא לה' יתברך על זה בתמידות. ותזהרו בני אהובי בהודאה על זה גם כן מאד מאד.

הודאה תמידית על כותל רעוע שלא נפל בעת עברו תחתי

ובעוד שדברתי בענין הליכתי מבית הכנסת לביתי אכתב גם כן עוד עבודתי בני אהובי בענין זה, וזה הוא בכל עת שהלכתי מביתי לבית הכנסת או מבית הכנסת לביתי והייתי מכרח לילך אצל החומה רעועה שעומדת לפל של בית הרב כידוע, הנה קדם שהגעתי אצל החומה התחלתי להתפלל לה' יתברך שיציל אותי שלא תפל החומה עלי ולא על כל אדם שבראת, והייתי מתפלל תפלה זו בלשון הנזכר לעיל כל עת

הליכתי אצל החומה אף כמה פעמים זה אחר זה, ואחר שעברתי משך החומה נתתי הודאה לה' יתברך שהציל אותי מנפילת החומה עלי בזה הלשון: יוצרי ובוראי יתברך שמך בפי כל חי אני נותן שבח והודאה לך יתברך שמך שהצלת אותי שלא נפלה החומה עלי, עד כאן. וכן בכל עת הצטרכות הליכתי אצל החומה הנ"ל אף כמה פעמים ביום הייתי מתפלל התפלה הנ"ל גם ההודאה כנ"ל.

הודאה על אגרת שלומים שנשלחה

בכל עת שהגיע אלי אגרת שלום מאתכם בני אהובי או על השמועה לבד ששמעתי מבריאיתכם הטוב נתתי שבח והודאה לה' יתברך בזה הלשון: יוצרי ובוראי אני נותן שבח והודאה לך יתברך שמך שבשרתני בשורה טובה מבריאיות בני ובני בני.

גם בעת שראיתי או הבנתי בשכלי שאתם הולכים בדרך הטוב בעיני ה' יתברך בכל דבר שהבנתי שמגיע מאתכם נחת רוח לה' יתברך מדבר זה נתתי שבח והודאה בשמחה עצומה על בחירתכם הטוב בדרך ה' יתברך ובהפך לא אוכל להמשיל לכם את גדל הצער שגרמתם לי ה' יתברך יצילכם מהענש על זה לבד.

הודאה על בגדי שבת

כשלבשתי בערב שבת קדש סמוך למנחה בגדי שבת נתתי לה' יתברך הודאה גדולה בשמחה עצומה בפה מלא בזה

הלשון: יוצרי ובוראי יתברך שמו, אני נותן לך הודאה על שנתת לי בגדים חשובים לכבוד שבת קדש לא כפי מעשי הטובים רק ברחמיך הרבים וחסדיך הגדולים ע"כ. כי חשבת בדעתי כמה צדיקים גדולים שאין ערפי מגיע לקרסליהם חסרים מבגדים כאלה וחשבת בלבי שודאי מניעת ההודאה להשם על זה למרד ולמעל חס וחלילה, ואמרתי הודאה הנ"ל כמה פעמים בעת לבישת הבגדים.

הודאה מיחדת על בגדי חל וחרף

גם בחל בעת לבישת בגדי חל החשובין לחל הודיתי הודאה הנ"ל.

גם היתה לי בימות החורף בגד מצמר כבשים חם מאוד ובכל עת שלבשתי אותו נתתי הודאה לה' יתברך על שנתן לי בגד זה כי שערתי בודאי בהעדר בגד זה מאתי יגיע לי צער גדול מקרירות.

הודאה על שהחזיק הגוף להיות נקי בשעת התפלה

הנה מחמת הארכת בתפלת י"ח לא הגעתי על פי רב לענות קדשה עם הצבור גם אמן יהא שמייה רבא אחר תפלת י"ח בערבית וכיוצא, והיה לי מזה צער גדול, ובעת שהגעתי לענית קדשה או אמן יהא שמייה רבא עם הצבור נתתי תכף במחשבותי הודאה עצומה לה' יתברך על זה שזכה אותי הודאה זו גם כן.

הנה היה רגילותי לילך באמצע התפלה לחוץ לנקבים קטנים ובפרט בעת הארכת התפלה הינו בשבת קדש והיה לי מזה צער גדול, ולפעמים לא הצרכתי לזה כל עת התפלה, ואז הייתי נותן להשם יתעלה שבח והודאה בזה הלשון: יוצרי ובוראי אני נותן לך שבח והודאה שהצלתני מבטול תפלה ומהצער שלא הצרכתי לילך לחוץ באמצע התפלה, עד כאן.

שעשה לי כל צרכי

כל דבר שהייתי נצרך לזה מאד והיה אותו דבר אצלי הינו שלא הצרכתי לחפש אחר אותו דבר ולשאל מאחרים הייתי נותן הודאה בשמחה להשם יתעלה בזה הלשון: יוצרי ובוראי יתברך שמו אני נותן שבח והודאה לך שנתת לי כל צרכי והייתי כופל הודאה זו בפה מלא בשמחה כמה פעמים זה אחר זה.

גם בדבר הרשות ובדבר קל הינו בעת שהייתי צריך לקנות איזה דבר, אף דבר שאינו חשוב כל כך, והיה בידי המעות לקנות זה כי חשבתי בדעתי כמה צדיקים גדולים שאין ערכי מגיע לקרסליהם ואין ידם משגת לקנות צרכיהם אף דבר קל בכמה גדולים, ואני אינני חסר מכל.

גם על הנער שהיה מזמן אצלי בתמידות לאיזה שליחות וכיוצא ובפרט בדבר גדול הינו כשנסעתי לאיזה דרך ולא הצרכתי לשאל בגדים מאחרים ושאר צרכי הדרך.

וכל שכן בדבר מצוה הינו בעת שהייתי צריך לקנות

צמוקים על יין קדוש לשבת והיה מזמן בידי כמה גדולים על זה גם בעת קניית חוטי ציצית וכיוצא.

וכל שכן בדבר גדול הינו לקנות תפלין ודברים יקרים. גם בעת קניית האתרוג של מצוה קדם לחג והיה בידי כמה זהובים על זה על כל הנ"ל וכיוצא הייתי נותן הודאה על זה להשם יתעלה בשמחה עצומה כנ"ל.

גם על המשחזות שהיתה מזמן אצלי לשחז עליה הסכין בכל ערב שבת קדש הייתי נותן הודאה על זה להשם יתעלה בכל ערב שבת קדש בעת השחזה שנתן לי מצוה זו כל צרכי.

לכן בני אהובי בבקשה מכם מאד מאד שתזהרו גם אתם בעבודה הרמה זו ואז בודאי תצא בפיכם כמה עשרות הודאות בכל יום ליוצרנו ובוראנו יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד.

הודאה על כל שאיפת טבק

גם בעת ששאפתי טאב"ק נתתי במחשבותי שתי הודאות להשם יתעלה: הודאה א' שנתן לי כל צרכי כי חשבתי בדעתי כמה אנשים צדיקים גדולים שאין ערכי מגיע לקרסליהם והם אביונים גדולים שהרגלו בטאב"ק ביותר אף אינם משיגים לפרוטה יתרה לקנות ומשיג אני צערם בשעה שהרגלו לשאף ואין להם באותו שעה מחמת חסרון כיס ואני בעזרת ה' יתברך שמו לא נחסר זה לי מעולם ואיך לא אתן לה' יתברך הודאה על זה בעת שנתן לי כל צרכי מה שלא נתן לאדם

שטוב ממני. והודאה ב' נתתי במחשבותי בזה הלשון: יוצרי ובוראי יתברך שמו כל מה שבראת לכבודך בראת שיהנו מהם בריותיך, עד כאן. ושמחתי אז באלהותו יתברך שמו וזכרו לעד בהנאת בריאה זו כי חשבתי בדעתי שבודאי יהיה זה למרד ולמעל חס וחלילה להננות מבריאת יוצרי ובוראי יתברך שמו ולא אתן לו הודאה על זה במחשבותי, וכבר הרגישו בזה פוסקים אחרונים הלך"ט גם המ"א בטאב"ק ששואבין את העשן לתוך פיהם והגם שתקוע אהבת הבורא יתברך שמו בלבם איך יהנה מכל מה שברא בעולמו בלא הודאה אף במחשבתו כי כל מה שברא יתברך שמו לכבודו בראו. לכן בני אהובי ידעתי שגם אתם רגילין בזה מאד ובעזרת ה' לא נחסר מכם דבר זה תזהרו מאד בכל עת שתשאפו הטאב"ק לתן לה' יתברך ב' הודאות הנ"ל: הודאה על הנאת הבריאה והודאה שנתן לכם כל צרכיכם בכל עת הצורך ואז תהיו עובדי ה' באמת.

הצדקת הדין על כל צרה והפסד אפלו כשוה פרוטה

על כל צער ויסורין שארע לי, הצדקתי עלי הדין ואמרתי בזה הלשון בשמחה: יוצרי ובוראי אתה צדיק על כל הבא עלי כי אמת עשית ואני הרשעתי וכו' כנ"ל ע"כ הן בצער הפסד ממון הן על יסורי הגוף הינו שהיה לי כמעט בכל יום כאב השנים רחמנא ליצלן אף בעת שהיה הכאב גדול מאד שלא היה ביכולתי ללמד באותו שעה מחמת גדל היסורין הייתי מצדיק עלי את הדין כמעט בכל רגע בזה הלשון: ואתה

צדיק וכו' ובעת התפלה במקום שאין להפסיק הייתי מצדיק עלי את הדין במחשבתי ולבי בלשון הנ"ל וכיוצא בכל היסורין הן גדול הן קטן, הינו באיזה הליכה יתרה ששכחתי לטל דבר מה בהליכה ראשונה והצרכתי לחזור בשבילה ולטלה אף דרך מועט הצדקתי עלי הדין על זה בלשון הנ"ל וכיוצא ביסורי הגוף. הן בהפסד ממון אף הפסד מועט הינו שנפל מחיקי לארץ הפלי של הטאב"ק ונתפזר על הארץ הטאב"ק אף פחות משנה פרוטה הייתי מצדיק עלי את הדין בלשון הנ"ל וכיוצא וקטן הנזיר מהכיל להציג כל מה שארע לי הן ביסורי ממון כיוצא כנ"ל והדומה לדומה על כלם הצדקתי עלי הדין כנ"ל. וכן להפך על כל מה שהגיע אלי נחת וטובה הן גדולה הן קטנה הייתי נותן לה' יתברך שבח והודאה בשמחה עצומה.

הודאה על הפסקה זמנית מכאב שנים

ואפרט שמע מנהו כי רבים הם ואי אפשר לפרטם הינו בענין כאב השנים שכתבתי לעיל בעת ששקטה ושעה מעלי הכאב מעט הייתי נותן לה' יתברך שבח והודאה בשמחה עצומה בזה הלשון: מודה אני לך יוצרי ובוראי יתברך שמך בפי כל חי ששלחת רפואה לכאבי הגדול. ובאמצע התפלה הייתי נותן הודאה זו בלשון הזה ממש במחשבתי ולבי.

הודאה על מניעת טרחה ואפלו מועטת

וכן בענין השכחה שהזכרתי לעיל אם נזכרתי בזמן מועט על הדבר ששכחתי לטל הינו שלא היה לי טרחה כל כך

בחזרתי על הדבר הייתי נותן לה' יתברך שבח והודאה על זה בפה מלא בשמחה עצומה בזה הלשון: יוצרי ובוראי יתברך שמך אני נותן לך שבח והודאה על שהזכרתני על דבר זה תכף, שלא הטרחתני בטרחה יתרה לחזור על דבר זה מאמצע הדרך או מביתי.

הודאה על מניעת הפסד מועט אפלו פחות משהו פרוטה

וכן בענין הפסד מועט של ממון שהזכרתי לעיל הינו בעת שנפל מחיקי הכלי של הטאב"ק אם לא הגיע אלי בזה הנפילה שום הפסד כלל שלא נפתח הכלי בנפילתה הייתי נותן על זה לה' יתברך שבח והודאה בפה מלא בשמחה עצומה בזה הלשון: מודה אני לך יוצרי ובוראי יתברך שמך שהצלתני מן ההפסד.

הודאה על כלי שנפל ולא נשבר

ואציג לכם בני אהובי עוד דבר אחד ומזה תקישו אל כל הדברים המקרים, הינו אם נתגלגל צלוחית על השלחן וקרוב היה לפל לארץ ולהשבר והייתי ממחר להצילה שלא נפלה על הארץ הייתי נותן שבח והודאה בפה מלא בלשון הנ"ל ומכל שכן אם נפלה ולא נשברה. גם בתי עינים שלי שנפלו לארץ ולא נשברו וכיוצא והדומה לדומה כי נתאמת אצלי האמונה שלמה ואמתית כל מה שיגיע לאדם הן איזה נחת וטובה אפלו קטנה מאד הן איזה הפסד ויסורין הכל מאתו יתברך שמו ויתעלה בהשגחתו פרטית על כל אדם בכל רגע ולא בדרך מקרה כמו שכתוב (איכה ג'): מי זה אמר ותהי. עין

פרוש רש"י כמאמר אליפז התימני כי לא יצא מעפר און (איוב ה'), וכמה פסוקים המורים על זה. לכן נתאמת אצלי בחיוב גמור על כל טובה שהגיעני הן גדולה הן קטנה שהיא מאתו יתברך שמו ויתעלה ובהשגחתו לתן עליה שבח והודאה בלב ובפה ולהפך על היסורין ואיזה הפסד הן גדולה הן קטנה להצדיק עלי את הדין.

הודאה על מציאת אבדה אפלו שוה פרוטה

ואציג לכם בני אהובי עוד דבר אחד. פעם אחת נתעלם מאחת מעיני שפכה מאורה כידוע לכם המסנה שחורה שהיתה תלויה עליה והייתי סבור שנפלה על הארץ באיזה מקום ונאבדה מאתי והיה לי צער מזה שיהיה לי טרח לבקש על אחרת והייתי מצדיק עלי את הדין בלשון הנ"ל. לאחר שעה נשאתי הכובע התחתון מעל ראשי ונפלה המסנה מהכובע שהיתה נכנסת תחתיה ותכף ומיד הייתי נותן שבח והודאה לה' יתברך על זה בשמחה עצומה בזה הלשון: יוצרי ובוראי יתברך שמה, אני נותן לך שבח והודיה על שהחזרת לי אבדתי ע"כ. גם פעמים הרבה ארע לי שנעלם מעיני הפלי עם הטאב"ק הינו ששכחתי באיזה מקום הנחתי אותה והיה לי צער מזה והצדקתי עלי את הדין כנ"ל, ואחר שראיתי אותה מנחת במקום אחר נתתי לה' יתברך הודאה על זה בלשון הנ"ל שהחזיר אבדתי. לכן בני אהובי עבודה זו חקקו על לבבכם ותזהרו בה מאד מאד כי על כל אלה יביא אלקים במשפט על כל נעלם אם רע אם טוב ודי בהערה זו.

שמחה תמידית בזכיה "להיות עבד ה' יתברך"

בני אהובי, כל ההנהגות בעבודות יוצרנו ובוראנו יתברך שמו ויתעלה שכתבתי לכם עד הנה בא לאדם מגדל ההתפארות בתמידות בבוראנו יתברך שמו וזכרו לעד. ואבאר לכם בני אהובי מהות ההתפארות ואיכותו. הינו היה בלבי בוער בתמידות שמחה וחדוה עד מאד שמחה שאין למעלה הימנה שיש לי אלוה כזה שלא תכזב אלוהותו לעולמי עד כידוע לנו מתורתנו הקדושה והתמימה ואחר שברא עולמות לאין מספר וקץ ותכלית שכלם יכילו גדלתו ורוממותו. וכלם יעבדוהו ישבחוהו וירוממוהו בתמידות כנודע בחר גם בי בשר ודם חרש מחרשי אדמה וברא אותי מגדל טובו באלוהותו הקדושה בתוך עם קדוש הישראלי שגם אני אכיר גדלתו ורוממותו בעולם הזה השפל והנבזה אפס קצהו רק מברואיו. גם מגדל האמונה שהאמנתי ממה שנמצא מגדל גדלתו ורוממותו בתורתנו הקדושה והתמימה. אך אחר פטירתי מהעולם הזה השפל גם אחר התחיה אם אזכה במעשי הטובים אפיר יותר ויותר גדלתו ורוממותו יתברך שמו וזכרו לעד והיה בזה בלבי בתמידות התפארות גדול שזכיתי להיות עבד עולם לאלוה כזה והייתי מתפאר בלבי בתמידות באלוהותו הקדושה יתברך שמו וזכרו לעד. לכן מגדל ההתפארות והשמחה והחדוה שהיה בוער בלבי בתמידות באלוהותו הקדושה יתברך שמו ויתעלה היה בתמידות מרגלא בפי להזכירו ולשבחו לתת לו יתברך שמו הודאה ושבח בתמידות על כל מה שארע לי הן על טובה

מחמת שנתאמת בלבי שהכל מאתו יתברך שמו ובהשגחתו כנ"ל. ובזה הייתי מתפאר בלבי גדל ההתפארות שאין למעלה הימנה שזכיתי לשבח ולהודות לאלוה קדוש ונורא שמו.

גם מגדל ההתפארות באלוהותו הקדושה בתמידות ה'יה מגלא בפי להזכירו יתברך שמו ויתעלה בתמידות הינו אפלו בעת שלא הייתי עוסק בתורה ובתפלה או במצוה אמרתי בפה מלא בשמחה עצומה שלש תבות אלו: יוצרי ובוראי אתה, ואמרתי ג' תבות אלו פעמים רבות זה אחר זה מגדל התשוקה באלוהותו הקדושה ואחר ג' תבות אלו אמרתי בזה הלשון: יוצרי ובוראי אני מאמין באמונה שלמה שאתה בראת כל העולמות עליונים ותחתונים עולמות לאין קץ ומספר ותכלית ואני מקבל אלהותך הקדושה עלי ועל בני ועל בני בני עד סוף כל הדורות.

גלוי מן השמים לחוזה מלובלין על גדל הנחת רוח מעבודת בעל יסוד ושרש העבודה

ועין בצוואה של הרב הקדוש בעל יסוד ושרש העבודה מה שהפליא לעשות בזה העבודה של הודאה לה', המורה על אמונה בהשגחה פרטית, שהיה רגיל זה הצדיק להודות לה' על כל דבר קטן שנעשה עמו, למשל אם נפל זכוכית ולא נשבר הודה לה' על זה החסד, וכמו אם עבר תחת כתל רעוע ולא נפל הודה לה' על זה החסד, וזה עבודה גדולה ונוראה, כאשר העיד רבנו הקדוש מלובלין שגלו לו מן השמים שחשוב מאד אצל הקב"ה סדר התנהגותו של הצדיק הנ"ל

וגדל תמימות לבבו לפני ה' כי הוא היה תמיד מתנהג להשגיח על זה האמונה של השגחה פרטית בכל עניניו (שומר אמונים חלק א' עמ' קלה).

נביא כמשה לא קם - מאמין קם

וכך המשך דבריו בצוואה הנ"ל: ובקשתי מאד מהחברא קדישא שלא ישנו ממה שכתבתי ולא ילכו בני אחר המטה, והריני גוזר ואומר שלא ידברו עלי שום שבח כלל, רק את השבח הזה ידברו עלי מה שאני מעיד עלי שמים וארץ והיודע תעלומות יודע ויעיד עלי גם כן אחר פטירתי, שהייתי מאמין באמונת אלוקותו יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד ממש כמשה רבנו ע"ה, אך הוא ידע בברור כפי גדל עיני שכלו כמו שכתוב בכל ביתי נאמן הוא, ואני השפל בגדל אמונה שלמה ואמתות ברוה בלי שום פקפוק וספק כלל ח"ו, גם בברור גמור לפי קט שכלי, וגם שבח זה יאמרו עלי. שפכה וכמה פעמים ביום שהייתי בטל מלמוד התורה הקדושה הייתי מקבל עלי אלקותו יתברך שמו ויתעלה (יסוד ושרש העבודה, צוואה)

אמר הרה"ק בעל "יסוד העבודה" מסלונים: כשהינדי שמיח בה' יתברך ומודה לו על כל חסדיו וטובותיו עמו תמיד, הריהו נצל על ידי זה מעברות ומפל מיני פגעים רעים. (תורת אבות, עמ' ק"ע)

פד. תפלה לתודה

(הרב מ.א. שליט"א)

זכה אותי לראות איך כל דבר קטן, ובטח דבר גדול,
 זה הכל מתנות ממך, אבא, וצריך להגיד עליהן תודה.
 אפלו שיש מאות ואולי אלפים כאלה ביום אחד.
 שאזכה להבין ששום דבר לא קורה מעצמו,
 ששום דבר לא מובן מאליי,
 ששום דבר לא מגיע לי.
 שהכל זה מתנות נפלאות שאתה נותן לי בטובך הגדול
 וברחמיך המרבים ועל הכל ראוי להגיד:
 'תודה, אבא, אתה כל כך טוב אלי.'
 רבנו של עולם,
 למד אותי להגיד תודה מעמק הלב,
 להתרגש מכל דבר שאתה נותן לי,
 להרגיש את המתיקות שאפשר להרגיש
 כשאומרים תודה ממקום יותר פנימי
 ולא רק מהפה אל החוץ, שזה גם כן טוב,
 אבל זה לא ממלא את הנפש
 כמו שמודים לך עם כל הלב.
 רבנו של עולם,

אָנא עזר לי לראות את כל הנסים הקטנים
שקורים לי בכל רגע,
לראות איך אתה, אבא, אחראי לכל גס כזה,
איך אתה מלנה אותי כל שניה ושניה ומרפד את הדרך
כדי שיהיה לי יותר קל ויותר נעים.
תודה שהגעתי שניה לפני שסגר
ותודה שכשהגעתי בכלל לא היה תור
תודה שנפל ולא נשבר
תודה שהתקלקל והסתדר מעצמו
תודה שחיגתי ומי שאני מחפש אותו ענה לי
תודה שחיכו אלי ותודה שאני חיכתי
תודה שאני פתאום שמח ולא יודע על מה
תודה שזכיתי להגיד כמה מלים טובות לשני
ותודה שאמרו לי
תודה על הנגון הזה שממלא לי את הנפש
בכסופים וגעגועים אליך.
רבנו של עולם,
תלמד אותי להגיד תודה גם על מה שחסר,
על מה שלא מצליח, על מה שקשה, על מה שמשתבש,
זכה אותי להפנים את השכל הזה:

שֶׁהַכֹּל מִמֶּדּוּ וְהַכֹּל לְטוֹבָה,
 כִּי כְּשֶׁקוֹרִים דְּבָרִים טוֹבִים זֶה קֵל וְנָעִים לְהַגִּיד לָךְ תּוֹדָה,
 אֲךָ כְּשֵׁיט דְּבָרִים אַחֲרִים חֵס וְחִלְיָה זֶה עֲדִין כָּל כָּךְ
 קָשָׁה לִי,
 זֶה כִּמְעַט לֹא יוֹצֵא לִי מֵהֶפֶה.
 רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם,
 זִכָּה אוֹתִי לְהַתְּהַלֵּךְ בְּעוֹלָמְךָ
 עִם פָּנִים מְאִירוֹת, שְׂמֵחוֹת וּמְאֻשְׁרוֹת,
 כִּי זֹאת הַתּוֹדָה הִכִּי גְדוֹלָה שְׁאֲנִי יָכוֹל לְתֵת לָךְ,
 שְׁאֲנִי שְׂמַח בַּחַיִּים שְׁנֵתָת לִי

פה. יְדִיעָה נְחוּצָה...!

רְבוֹת קוֹרְאִים וְשׁוֹמְעִים אֲנִי אוֹדוֹת סְפוּרֵי יְשׁוּעוֹת
 נִפְלְאִים בְּעֶקְבוֹת הַהוֹדָיָה לָהּ, אֲךָ הִרְגָּשְׁנוּ שְׂמֵחוּבְתָנוּ וּמִן
 הָרְאוּי לְסִיג אֶת הַדְּבָרִים וּלְהַעֲמִידֵם עַל אֲמִתָּתָם.

כּוֹתֵב הָרַב פִּינְקוּס זצ"ל בְּסִפְרוֹ "שְׁעָרֵי תִפְלָה" (שַׁעַר הַרְנָה),
 שְׁחִיבֵי הָאֶדָם לְשִׁיר וּלְשִׁבְחָה לְפָנָיו יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ, עֶקֶר יְסוּדוֹ
 עוֹמֵד עַל הַיְסוּד שְׁעָלָיו עוֹמֶדֶת כָּל הַתּוֹרָה, עֲשֵׂה אֶת הָאֲמִת
 מִפְּנֵי שֶׁהִיא אֲמִת, וְכִמּוֹ שְׁעוֹשִׂים אֲנִי אֶת הַמְצׁוּוֹת, לֹא מִפְּנֵי
 הַתּוֹעֲלָת הַעֲצוּמָה שֶׁתִּגִּיעַ לָנוּ מֵהֵן, אֲלֹא מִכַּח הָאֲמִת. שְׁאֲנִי
 נִבְרָאִי וְעֶבְדִּי, וְהוּא יִתְבָּרַךְ קִנָּה אוֹתָנוּ בְּקִנְיָן גָּמוּר בְּמָה
 שֶׁבְּרָאָנוּ וְכו' לְהִיּוֹת לוֹ עֲבָדִים הַמְּשַׁעֲבָדִים לְרָצוֹנוֹ, וְלָכֵן חִיְבִים

אנו בכל המצוות שצונו עליהם, כעבד המשעבד לאדונו, שפך היא האמת המחלטת.

והוסיף, שבאותו המשקל, חייבים אנו להללו ולשבחו ולשיר לפניו, על כל הטובות והנפלאות שאנו מקבלים ממנו יתברך, שאלו פינו מלא שירה כיום לא נספיק להודות וכו', וחייבנו זה הוא לא מפני התועלת שבדבר, אלא משום אמתת ענין החיוב, אחר שגלה לנו הוא יתברך שזה רצונו. יהי רצון שנזכה להודות ולשבח לבוראנו, שלא על מנת לקבל שכר, הודיה לשמה מתוך אמונה שלמה.

א. י.

עד כה יצאו לאור בס"ד

חי באמונה - חמשה חלקים	חי בנצחון - חיזוק מול נסיונות החיים
חיה באמונה - אמונה למעשה לבנות ישראל	חי בסגולה - עוצמת סגולת אמונת "אין עוד מלבדו"
חי בבטחון - בטחון למעשה	חי עם התקופה - משמעות תקופת עקבתא דמשיחא
חי בגאולה - מעלתה, עוצמתה וסגולתה של מצות הצפיה לגאולה	חי בשלום - עצות והדרכת לאהבה ואחווה
חי בגבורה - דרכים להתמודדות בנסיונות	חי בשמחה - שמחת הנפש בכל מצב
חי בחסד - עצמת וסגולת הצדקה והחסד	חי בשמירה - שמירת הגוף והנפש
חי ביושר - בנושא חמדת וישרות הממון	חי בתורה - חשיבות קביעת עתים לתורה
חי ביציבות - דרכים להתמודדות ברצף העליות והירידות	חי בתודה - חשיבות ההודאה לה'
חי במנוחה - לבעיות בנפש	חי בתפלה - כוחה ותועלתה של התפלה
חי בנצח - שו"ת בנושא גלגולי הנשמות	חי בתשובה - בנושא תקון העוונות לשב